

REFORMÁTUS KALENDÁRIUM 2022

REFORMÁTUS KALENDÁRIUM
2022

REFORMÁTUS KALENDÁRIUM 2022

KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

NAGYVÁRAD

Szerkesztette és a borítót tervezte: Wagner Erik

Korrektor: Antal János

Tördelőszerkesztő: Petrikó Ildikó

Szerzők:

Bereczki András

Bódis Ferenc

Csúry István

Dobai Zoltán

Gellért Gyula

Ghitea-Szabó József Levente

Forró László

Járosi Éva

Kánya Zsolt Attila

Kraftsik P. Sára

Lukács József

Pálfi József

Pataki István

Petrikó Ildikó

Szabadi István

Szatmári-Gergely Elemér

Szőnyi Levente

Tötös Beáta

Vinczéné Pálfi Judit

Visky István

Wagner Erik

Zabán Bálint-Károly

Zsigmond Attila

A címlapon az ákosi református templom belső tere.

A hátlapon a szilágynagyfalui református templom ólomüveg ablakai.

Megalkuvás nélkül

„Boldogok a békességre igyekezők: mert ők az Isten fiainak mondatnak.”

(Mt 5,9)

Tragédiákkal tele világunkban kételkedünk abban, hogy az emberek sorsa jó irányba változhat. Ateisták tolonganak a hatalom csúcsain, a sátán zsoldosai alkotnak törvényeket és ajánlásokat, sérült emberek szállnak szembe a teremtés örökérvényű igazságaival. Mindezt megtehetik, mert hamis eszméiket félreértelmezett türelemmel fogadja a maradék józanságát is veszteni látszó világ. Amikor az életellenes gyakorlatok törvénytelenységét a tolerancia alkalmazásával törvényesnek, majd kötelezőnek nyilvánították, az igazságot kizárták a kortárs világból. Az illegitim helyzetre nem a tolerancia a válasz! A bűnözőket nem parlamenti székekbe kell ültetni, hanem jól őrzött börtönökbe.

Sajnos, keresztyénségünkben is elterjedni látszik a bűn tolerálásának gyakorlata. Mitől félnek főpapjaink, amikor deviánsok nyomására bibliai törvényeket, parancsolatokat helyeznek hatályon kívül, meghökkentő rendelkezéseket vezetnek be, és az ördögi erők zászlói alá sorakoznak fel? Istent nem lehet félrevezetni, már Ádám megtanulhatta a jó és a rossz egészen pontos meghatározását. Krisztus életét bemocskolják az eddig türelmet követelők, akik lassan türelmet osztónak jelentkeznek, de emlékeztetni kell a sérült jogvadászokat, hogy a Megváltó áldozata nélkül átkozott lesz a föld. A modern ember rabságát készítik elő, amikor a Szentlélek munkáját tagadják. Szabadság csak ott van, ahol Isten lelke! (Róm 8,14).

A nyugatról felénk áramló istentelen eszmék emberbarátinak álcázott örülete, bár több évtizedes, most önti el vidékeinket, ahol az ateisták utódai támogatásával elbizonytalanítják a gazdaságilag ingatag társadalmat. Szegények vagyunk, és tele külső és belső ellenséggel. Nagyon elkeserítő állapot ez, és emberileg kilátástalan. De mi nemcsak a meghátrálás emberei nem akarunk lenni, hanem a megalkuváséi sem. Nem köthetünk hamis egyezségeket, eddigi kompromisszumainkat is felül kell vizsgálnunk. Az Európai Unió teljes csalódás több szempontból is, mégis esélyt kell adnunk a megtérésükhöz.

Isten embert próbáló terhelését kell meglátnunk, amely teljesen jogos az embert bálványozó környezetben. Határozottabb kiállásra és hiteles hitvallásra van szükség. A „langyos” keresztyéneket Urunk nem kedveli. Ő a mennyei hatalom hasznosítóit, a szeretet törvényének vezetését elfogadóit minden bajból megszabadítja, és a lehetetlen helyzetből kimenti. Ezért fontos számunkra a Hegyi Beszédből pontosan értelmeznünk az év nekünk címzett üzenetét. Bennünket olyannyira boldognak akar látni a mi Szabadítónk, mint bárki mást e föld kerekén. A boldogság vágya megszámlálhatatlan, de egyetlen útja van. Ezt kell felismerni, majd elismerni. Fontos meghatározást találunk Pét 4,14-ben: „Boldogok vagytok, ha gyaláznak titeket Krisztus nevéért, mert a dicsőség Lelke, Isten Lelke megnyugszik rajtatok.” Nincs semmi meseszerű fordulat, sem kiváltságos előny, sőt gyalázat van a Krisztus nevéért. Viszont a boldogság ott kezdődik, ahol van erő a megaláztatás elhordozására. Ott nyugszik meg Lelke a megalázottnak, ahol nő a hit és a bizalom. Ahol Krisztus követése nem akad el, hanem felerősödik.

Krisztus követői boldogok és békét teremtenek. Bibliafordítások alkalmaznak a szerzés, az igyekezés kifejezéseket, vagy egyszerűen a békében élés fordulatát. A béke teremtése viszont több! Isten a semmiből teremtette az egész világot, és példát adott. Ha nekünk a gyűlöletből kell, ha ellenségeskedésből kell, ha testvérháborúban kell békét teremteni, lehetséges, mert Isten adja a felhatalmazást. Adná Teremtőnk, hogy minél többen lennénk a békességteremtők táborában! Nemcsak a következő esztendő öröme és boldogsága, hanem az elkövetkező korszak életminősége függene ettől.

A béketeremtés jegyében szerzett boldogsággal legyen áldott mindannyiunk új esztendője!

A békesség kötelékében:

Nagyvárad, 2022. újev

CSÚRY ISTVÁN
püspök

WASS ALBERT

Látható az Isten

Fűben, virágban, dalban, fában,
születésben és elmúlásban,
mosolyban, könnyben, porban, kincsben,
ahol sötét van, ahol fény ég,
nincs oly magasság, nincs oly mélység,
amiben Ő benne nincsen.

Arasznyi életünk alatt
nincs egy csalóka pillanat,
mikor ne lenne látható az Isten.
De jaj annak, ki meglátásra vak,
s szeme elé a fény korlátja nőtt.
Az csak olyankor látja őt,
mikor leszállni fél az álom:

Ítéletes,
Zivataros,
villám-világos éjszakákon.

„És ímé fogansz a te méhedben, és szülsz fiat, és nevezed az ő nevét JÉZUSNAK. Ez nagy leszén, és a Magasságos Fiának hivattatik; és néki adja az Úr Isten a Dávidnak, az ő atyjának, királyi székét.”

(Lk 1,31-32)

Mozgó ünnepeink

Év	Böjtfő	Húsvét	Mennybe- menetel	Pünkösöd	Advent első vasárnapja
2022	márc. 6	ápr. 17	máj. 26	jún. 5	nov. 27
2023	febr. 26	ápr. 9	máj. 18	máj. 28	dec. 3
2024	febr. 18	márc. 31	máj. 9	máj. 19	dec. 1
2025	márc. 9	ápr. 20	máj. 29	jún. 8	nov. 30
2026	febr. 22	ápr. 5	máj. 14	máj. 24	nov. 29
2027	febr. 14	márc. 28	máj. 6	máj. 16	nov. 28
2028	márc. 5	ápr. 16	máj. 25	jún. 4	dec. 3
2029	febr. 18	ápr. 1	máj. 10	máj. 20	dec. 2
2030	márc. 10	ápr. 21	máj. 30	jún. 9	dec. 1
2031	márc. 2	ápr. 13	máj. 22	jún. 1	nov. 30
2032	febr. 15	márc. 28	máj. 6	máj. 16	nov. 28
2033	márc. 6	ápr. 17	máj. 26	jún. 5	nov. 27
2034	febr. 26	ápr. 9	máj. 18	máj. 28	dec. 3
2035	febr. 11	márc. 25	máj. 3	máj. 13	dec. 2
2036	márc. 2	ápr. 13	máj. 22	jún. 1	nov. 30
2037	febr. 22	ápr. 5	máj. 14	máj. 24	nov. 29
2038	márc. 14	ápr. 25	jún. 3	jún. 13	nov. 28
2039	febr. 27	ápr. 10	máj. 19	máj. 29	nov. 27
2040	febr. 19	ápr. 1	máj. 10	máj. 20	dec. 2
2041	márc. 10	ápr. 21	máj. 30	jún. 9	dec. 1
2042	febr. 23	ápr. 6	máj. 15	máj. 25	nov. 30
2043	febr. 15	márc. 29	máj. 7	máj. 17	nov. 29
2044	márc. 6	ápr. 17	máj. 26	jún. 5	nov. 27
2045	febr. 26	ápr. 9	máj. 18	máj. 28	dec. 3
2046	febr. 11	márc. 25	máj. 3	máj. 13	dec. 2
2047	márc. 3	ápr. 14	máj. 23	jún. 2	dec. 1

Január

BOLDOGASSZONY HAVA

1 Szombat	Újév, Fruzsina, Alpár	Mt 4,12–25	5Móz 9
Boldogok a békességre igyekezők: mert ők az Isten fiainak mondatnak. Mt 5,9			
2 Vasárnap ●	Ábel, Ákos, Gergely	Mt 5,1–12	5Móz 10
3 Hétfő	Benjámín, Genovéa	Mt 5,13–16	5Móz 11
4 Kedd	Angéla, Leona, Titusz	Mt 5,17–26	5Móz 12,1–19
5 Szerda	Simon, Árpád, Edvárd	Mt 5,27–32	5Móz 12,20–31
6 Csütörtök	Gáspár, Menyhért, Boldizsár	Mt 5,33–42	5Móz 13
7 Péntek	Attila, Etele, Ramóna	Mt 5,43–48	5Móz 14
8 Szombat	Gyöngyvér	Mt 6,1–8	5Móz 15

A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma. Mt 6,11

9 Vasárnap D	Marcell, Juliánusz	Mt 6,9–15	5Móz 16
10 Hétfő	Melánia, Vilma, Vilmos	Mt 6,16–24	5Móz 17
11 Kedd	Ágota, Baltazár, Barna	Mt 6,25–34	5Móz 18
12 Szerda	Ernő, Erna, Tatjana	Mt 7,1–6	5Móz 19
13 Csütörtök	Veronika, Vera, Csongor	Mt 7,7–14	5Móz 20
14 Péntek	Bódog, Félix	Mt 7,15–23	5Móz 21
15 Szombat	Lóránt, Loránd	Mt 7,24–29	5Móz 22,1–12

Uram, ha akarod, megtisztíthatsz engem. Mt 8,2

16 Vasárnap	Dániel, Gusztáv, Marcell	Mt 8,1–13	5Móz 22,13–23,1
EGYETEMES IMAHÉT KEZDETE			
17 Hétfő	Antal, Antónia	Mt 8,14–22	5Móz 23,2–26
18 Kedd	○ Piroska, Margit	Mt 8,23–34	5Móz 24
19 Szerda	Sára, Márió, Máriusz, Márta	Mt 9,1–8	5Móz 25
20 Csütörtök	Fábián, Sebestyén	Mt 9,9–17	5Móz 26
21 Péntek	Ágnes, Agnetta	Mt 9,18–26	5Móz 27
22 Szombat	Vince, Artúr, Dormánd	Mt 9,27–38	5Móz 28,1–26

Elmenvén pedig prédikáljatok, mondván: Elközelített a mennyeknek országa.

Mt 10,7

23 Vasárnap	Rajmund, Zelma, Emese	Mt 10,1–15	5Móz 28,27–48
24 Hétfő	Timót, Ferenc	Mt 10,16–28	5Móz 28,49–69
25 Kedd	☾ Pál, Botyán, Henrik	Mt 10,29–42	5Móz 29
26 Szerda	Vanda, Paula, Timóteusz	Mt 11,1–6	5Móz 30
27 Csütörtök	Angelika, Angyalka, Angéla	Mt 11,7–19	5Móz 31,1–13
28 Péntek	Károly, Karola, Tamás	Mt 11,20–30	5Móz 31,14–30
29 Szombat	Adél, Eta, Emőke, Léda	Mt 12,1–8	5Móz 32,1–25

És követé őt nagy sokaság, és ő meggyógyítja vala mindnyájokat. Mt 12, 15

30 Vasárnap	Martina, Gerda, Noémi	Mt 12,9–21	5Móz 32,26–52
31 Hétfő	Lehár, Marcella, János	Mt 12,22–30	5Móz 33

Február

BŐJTÉLŐ HAVA

1 Kedd	● Ignác, Virgínia, Kincső	Mt 12,31–37	5Móz 34
2 Szerda	Karolina, Apor, Aida	Mt 12,38–50	Ruth 1,1–5
3 Csütörtök	Balázs, Nimród, Oszkár	Mt 13,1–9	Ruth 1,6–22
4 Péntek	Csenge, Ráhel, Veronika	Mt 13,10–23	Ruth 2,1–3
5 Szombat	Ágota, Ingrid, Etelka	Mt 13,24–30	Ruth 2,4–23

Hasonlatos a mennyeknek országa a mustármaghoz. Mt 13,31

6 Vasárnap	Dorottya, Dóra, Pál	Mt 13,31–35	Ruth 3,1–7
7 Hétfő	Tódor, Rómeó, Richárd	Mt 13,36–43	Ruth 3,8–18
8 Kedd	☽ Aranka, Jutocsa, Jeromos	Mt 13,44–46	Ruth 4,1–12
9 Szerda	Abigél, Alex, Ronald	Mt 13,47–50	Ruth 4,13–22
10 Csütörtök	Elvira	Mt 13,51–52	1Sám 1
11 Péntek	Bertold, Dezső, Marietta	Mt 13,53–58	1Sám 2
12 Szombat	Lídia, Lívia, Eulália	Mt 14,1–12	1Sám 3–4,1

Szemeit az égre emelvén, hálákat ada; és megszegvén a kenyereket, adá a tanítványoknak. Mt 14,19

13 Vasárnap	Levente, Ella, Linda, Katalin	Mt 14,13–21	1Sám 4,2–22
14 Hétfő	Bálint, Valentin, Metód	Mt 14,22–33	1Sám 5
15 Kedd	Kolos, Kenese, Levente, Georgina	Mt 14,34–36	1Sám 6
16 Szerda	○ Julianna, Lilla, Samu	Mt 15,1–9	1Sám 7
17 Csütörtök	Donát	Mt 15,10–20	1Sám 8
18 Péntek	Zenkő, Bernadett, Simon	Mt 15,21–28	1Sám 9,1–13
19 Szombat	Zsuzsanna, Eliza, Konrád	Mt 15,29–31	1Sám 9,14–27

És mindnyájan evének, és megelégedének; és fölszedék a maradék darabokat hét teli kosárral. Mt 15,37

20 Vasárnap	Aladár, Álmos, Leó	Mt 15,32–39	1Sám 10
21 Hétfő	Eleonóra, Norina, Péter	Mt 16,1–4	1Sám 11
22 Kedd	Gerzson, Zétény, Margit	Mt 16,5–12	1Sám 12
23 Szerda	Alfréd, Mirtill, Polikárp	Mt 16,13–20	1Sám 13
24 Csütörtök	☾ Mátyás, Jázmin, Eunike	Mt 16,21–23	1Sám 14,1–15
25 Péntek	Géza, Alexander, Vanda	Mt 16,24–28	1Sám 14,16–35
26 Szombat	Edina, Viktor, Győző	Mt 17,1–13	1Sám 14,36–52

Ha akkora hitetek volna, mint a mustármag, ... semmi sem volna lehetetlen néktek. Mt 17,20

27 Vasárnap	Ákos, Bátor, Gábor	Mt 17,14–21	1Sám 15,1–9
28 Hétfő	Elemér, Oszvald, Román	Mt 17,22–23	1Sám 15,10–35

Feljegyzések _____

- február 4.
– Rákellenes világnap
- február 11.
– Betegek világnapja
- február 14.
– Bálint nap, a szerelmesek napja
- február 14.
– Az epilepszia világnapja
- február 21.
– Az anyanyelv nemzetközi napja
- február 25.
– A kommunizmus áldozatainak emléknapja
- február második vasárnapja
– A házasság világnapja

*A jól elrendelt munka
minden gyarapodás talpköve.*

SZÉCHENYI ISTVÁN

Március

BÖJTMÁS HAVA

1 Kedd	Albin, Albina, Gyopár, Lea	Mt 17,24–27	1Sám 16
2 Szerda	● Lujza, Dalma, Major	Mt 18,1–5	1Sám 17,1–25
3 Csütörtök	Kornélia, Nelli, Frigyes	Mt 18,6–10	1Sám 17,26–58
4 Péntek	Kázmér, Zorán	Mt 18,11–14	1Sám 18
5 Szombat	Adorján, Adrián, Koletta	Mt 18,15–20	1Sám 19

Az úr pedig megszánván azt a szolgát, elbocsátá őt, és az adósságot is elengedé néki.

Mt 18,27

6 Bibliavasárnap	Leonóra, Inez	Mt 18,21–35	1Sám 20,1–34
7 Hétfő	Tamás, Tomaj	Mt 19,1–12	1Sám 20,35–42
8 Kedd	Zoltán, János, Apolka	Mt 19,13–15	1Sám 21
9 Szerda	Franciska, Fanni	Mt 19,16–26	1Sám 22,1–10
10 Csütörtök	⌋ Ildikó, Melissza, Emil	Mt 19,27–30	1Sám 22,11–23
11 Péntek	Szilárd, Borsika, Tímea	Mt 20,1–16	1Sám 23,1–12
12 Szombat	Gergő, Gergely	Mt 20,17–19	1Sám 23,13–28

A ki közöttetek első akar lenni, legyen a ti szolgátok. Mt 20,27

13 Vasárnap	Krisztián, Ajtony, Egyed	Mt 20,20–28	1Sám 24
14 Hétfő	Matild, Tilda	Mt 20,29–34	1Sám 25,1–17
15 Kedd	Kristóf, Perenna, Lukrécia	Mt 21,1–11	1Sám 25,18–44

NEMZETI ÜNNEP

16 Szerda	Henrietta, Vidor, Lujza	Mt 21,12–17	1Sám 26
17 Csütörtök	Gertrúd, Patrik	Mt 21,18–22	1Sám 27
18 Péntek	○ Sándor, Ede, Cirill	Mt 21,23–27	1Sám 28
19 Szombat	József, Bánk, Józsa	Mt 21,28–32	1Sám 29

Utoljára pedig elküldé azokhoz a maga fiát, ezt mondván: A fiamat meg fogják becsülni. Mt 21,37

20 Vasárnap	Koppány, Klaudia, Alexandra	Mt 21,33–46	1Sám 30,1–15
21 Hétfő	Benedek, Bence, Napsugár	Mt 22,1–14	1Sám 30,16–31
22 Kedd	Beáta, Izolda, Lea	Mt 22,15–22	1Sám 31
23 Szerda	Emőke, Botond, Ottó	Mt 22,23–33	2Sám 1,1–16
24 Csütörtök	Gábor, Karina	Mt 22,34–40	2Sám 1,17–27
25 Péntek	⌋ Irén, Írisz, Csillag	Mt 22,41–46	2Sám 2,1–11
26 Szombat	Emánuel, Larissza, Árpád	Mt 23,1–12	2Sám 2,12–32

A ki az égbe esküszik, esküszik az Isten királyiszkére és arra, ki abban ül. Mt 23,22

27 Vasárnap	Hajnal, Hajnalka, Alpár	Mt 23,13–28	2Sám 3,1–21
28 Hétfő	Gedeon, Johanna, Maja	Mt 23,29–36	2Sám 3,22–39
29 Kedd	Auguszt, Jónás, Márk	Mt 23,37–24,2	2Sám 4
30 Szerda	Zalán, Amadé	Mt 24,3–14	2Sám 5,1–16
31 Csütörtök	Árpád, Benő, Benjámin	Mt 24,15–22	2Sám 5,17–25

Április

SZENT GYÖRGY HAVA

1 Péntek	●	Hugó, Agárd	Mt 24,23–35	2Sám 6
2 Szombat		Áron, Ferenc	Mt 24,36–44	2Sám 7,1–7

Boldog az a szolga, a kit az ő ura, mikor haza jő, ily munkában talál. Mt 24,46

3 Vasárnap		Buda, Richárd, Keresztély	Mt 24,45–51	2Sám 7,8–17
4 Hétfő		Csaba, Ambrus, Izidor	Mt 25,1–13	2Sám 7,18–29
5 Kedd		Vince, Kocsárd, Irén	Mt 25,14–30	2Sám 8
6 Szerda		Vilmos, Bíborka, Ruben	Mt 25,31–46	2Sám 9
7 Csütörtök		Orsolya, Herman, Armand	Mt 26,1–16	2Sám 10
8 Péntek		Dénes, Zselyke	Mt 26,17–29	2Sám 11,1–13
9 Szombat	⤿	Erhard, Dusan, Döme	Mt 26,30–35	2Sám 11,14–27

Keljetek fel, menjünk! Ímé elközelgett, a ki engem elárul. Mt 26,46

10 Virágvasárnap		Zsolt	Mt 26,36–46	2Sám 12,1–14
11 Hétfő		Leó, Szaniszló, Ilma	Mt 26,47–56	2Sám 12,15–23
12 Kedd		Gyula	Mt 26,57–75	2Sám 12,24–31
13 Szerda		Ida	Mt 27,1–14	2Sám 13,1–19
14 Csütörtök		Tibor, Tiborc	Mt 27,15–44	2Sám 13,20–39
15 NAGYPÉNTEK		Emese, Tas, Anasztázia	Mt 27,45–61	2Sám 14,1–20
16 Szombat	○	Csongor, Bernadett	Mt 27,62–66	2Sám 14,21–33

Menjeteq gyorsan és mondjátok meg az ő tanítványainak, hogy feltámadott a halálból. Mt 28,7

17 V. Húsvét 1.		Klára, Rudolf, Izidóra	Mt 28,1–10	2Sám 15,1–12
18 H. Húsvét 2.		Andrea, Ilma, Aladár	Mt 28,11–20	2Sám 15,13–23
19 K. Húsvét 3.		Emma, Kocsárd, Gilda	Róm 1,1–15	2Sám 15,24–37
20 Szerda		Tivadar, Odett, Tihamér	Róm 1,16–32	2Sám 16,1–4
21 Csütörtök		Konrád, Zsombor, Anzelm	Róm 2,1–10	2Sám 16,5–14
22 Péntek		Csilla, Noémi	Róm 2,11–16	2Sám 16,15–23
23 Szombat	☾	Béla, Adalbert	Róm 2,17–29	2Sám 17,1–14

Annakokáért a törvénynek cselekedeteiből egy test sem igazul meg ő előtté. Róm 3,20

24 Vasárnap		György, Györgyi, Debóra	Róm 3,1–20	2Sám 17,15–29
25 Hétfő		Márk, Márkus, Kevin, Keán	Róm 3,21–31	2Sám 18,1–18
26 Kedd		Ervin, Boglárka	Róm 4,1–12	2Sám 18,19–32
27 Szerda		Zita, Gyöngyvér, Pintyő	Róm 4,13–25	2Sám 19,1–9a
28 Csütörtök		Valéria, Nimród	Róm 5,1–11	2Sám 19,9b–15
29 Péntek		Péter, Tihamér, Roberta	Róm 5,12–21	2Sám 19,16–31
30 Szombat	●	Katalin, Kitti, Kata, Zsófia	Róm 6,1–11	2Sám 19,32–40

Május

PÜNKÖSD HAVA

Felszabadulván pedig a bűn alól, az igazságnak szolgálivá lettetek. Róm 6,18

1 Vasárnap	Jakab, Fülöp, Amarillisz	Róm 6,12–23	2Sám 19,41–44
ANYÁK NAPJA			
2 Hétfő	Zsigmond, Zoé, Atanáz	Róm 7,1–13	2Sám 20
3 Kedd	Tímea, Irma	Róm 7,14–25	2Sám 21,1–14
4 Szerda	Mónika, Flórián	Róm 8,1–17	2Sám 21,15–22
5 Csütörtök	Irén, Györgyi, Adrián	Róm 8,18–30	2Sám 22,1–25
6 Péntek	Ivett, Frida, Tamara, Judit	Róm 8,31–39	2Sám 22,26–31
7 Szombat	Gizella, Bendegúz, Gusztáv	Róm 9,1–5	2Sám 23,1–7

Megmondattott néki, hogy: A nagyobbik szolgál a kisebbiknek. Róm 9,12

8 Vasárnap	Mihály, Győző	Róm 9,6–13	2Sám 23,8–39
9 Hétfő	Ⓜ Gergely, Gerő, Katinka	Róm 9,14–33	2Sám 24,1–10
10 Kedd	Ármin, Pálma, Mira	Róm 10,1–13	2Sám 24,11–17
11 Szerda	Albert, Imola, Ferenc	Róm 10,14–21	2Sám 24,18–25
12 Csütörtök	Pongrácz, György	Róm 11,1–10	Hós 1
13 Péntek	Szervác, Imola	Róm 11,11–16	Hós 2,1–15
14 Szombat	Bonifác	Róm 11,17–24	Hós 2,16–25

Mert az Isten mindeneket engedetlenség alá rekesztett, hogy mindeneken könyörüljön. Róm 11,32

15 Vasárnap	Zsófia, Denissza, Izsák	Róm 11,25–36	Hós 3
16 Hétfő	⊗ Mózes, Botond	Róm 12,1–8	Hós 4
17 Kedd	Andor, Ede, Paszkál	Róm 12,9–21	Hós 5
18 Szerda	Erik, Alexandra, Szandra	Róm 13,1–7	Hós 6
19 Csütörtök	Ivó, Iván, Milán, Buda	Róm 13,8–10	Hós 7
20 Péntek	Bernát, Hanna, Felícia	Róm 13,11–14	Hós 8
21 Szombat	Konstantin, András	Róm 14,1–4	Hós 9

Mert közülünk senki sem él önmagának, és senki sem hal önmagának. Róm 14,7

22 Vasárnap	Ⓒ Júlia, Rita, Emil	Róm 14,5–12	Hós 10,1–11
A MAGYAR REFORMÁTUS EGYSÉG NAPJA			
23 Hétfő	Vilmos, Dezső, Renáta	Róm 14,13–23	Hós 10,12–15
24 Kedd	Eszter, Eliza, Vanessza	Róm 15,1–13	Hós 11
25 Szerda	Orbán, Csatád	Róm 15,14–33	Hós 12
26 Csütörtök	Fülöp, Evelin	Róm 16,1–16	Hós 13
MENNYBEMENETEL			
27 Péntek	Hella, Elbárt	Róm 16,17–27	Hós 14
28 Szombat	Csanád, Emil, Vilmos	Józs 1	Ef 1,1–14

**Bizony kezünkbe adta az Úr azt az egész földet;
meg is olvadt a földnek minden lakosa miattunk. Józs 2,24**

29 Vasárnap	Magdolna, Magda, Léna	Józs 2	Ef 1,15–23
30 Hétfő	● Janka, Zsanett, Nándor	Józs 3	Ef 2,1–10
31 Kedd	Angéla, Angyalka	Józs 4	Ef 2,11–22

Június

SZENT IVÁN HAVA

1 Szerda	Tünde, Csenge, Kund	Józs 5	Ef 3,1–13
2 Csütörtök	Kármén, Anita	Józs 6	Ef 3,14–21
3 Péntek	Klotild, Kevin, Cecília	Józs 7	Ef 4,1–16
4 Szombat	Bulcsú, Kerény, Kerubin	Józs 8	Ef 4,17–32

Mert valátok régen sötétség, most pedig világosság az Űrban. Ef 5,8

5 V. Püünkösöd 1.	Ferdinánd, Kund, Fatime	Józs 9	Ef 5,1–14
6 H. Püünkösöd 2.	Norbert, János, Cintia	Józs 10,1–15	Ef 5,15–17
7 K. Püünkösöd 3.	Róbert, Roberta, Arianna	Józs 10,16–43	Ef 5,18–20
8 Szerda ☽	Medárd, Zaránd, Helga	Józs 11	Ef 5,21–33
9 Csütörtök	Félix, Annabella, Előd	Józs 12	Ef 6,1–4
10 Péntek	Margit, Gréta	Józs 13	Ef 6,5–9
11 Szombat	Barnabás, Barna	Józs 14	Ef 6,10–24

Néktek is közösségtek legyen velünk, és pedig a mi közösségünk az Atyával és az ő Fiával, a Jézus Krisztussal. 1Ján 1,3

12 Szentháromság-vasárnap	Villő, Józsa, Sebők, Adelaida	Józs 15	1Jn 1,1–4
13 Hétfő	Antal, Anett, Tóbiás	Józs 16	1Jn 1,5–10
14 Kedd ○	Vazul, Herta	Józs 17	1Jn 2,1–6
15 Szerda	Jolán, Zója, Vid, Viola	Józs 18	1Jn 2,7–11
16 Csütörtök	Jusztin, Jusztina, Arany	Józs 19	1Jn 2,12–17
17 Péntek	Laura, Alida, Alina, Adolf	Józs 20	1Jn 2,18–25
18 Szombat	Arnold, Levente, Doloróza	Józs 21	1Jn 2,26–29

Most pedig nyugodalmat adott az Űr, a ti Istenetek a ti atyátokfiainak, a mint megmondta vala. Józs 22,4

19 Vasárnap	Gyárfás	Józs 22,1–8	1Jn 3,1–12
20 Hétfő	Rafael, Dina, Keve	Józs 22,9–34	1Jn 3,13–17
21 Kedd ☾	Alajos, Leila	Józs 23	1Jn 3,18–24
22 Szerda	Bóbita, Paulina	Józs 24,1–15	1Jn 4,1–6
23 Csütörtök	Zoltán, Édua, Jázmin	Józs 24,16–33	1Jn 4,7–21
24 Péntek	Iván, János	Ezsd 1	1Jn 5,1–5
25 Szombat	Vilmos, Maxim, Vilma	Ezsd 2,1–35	1Jn 5,6–12

Némelyek önkénytesen adakozának az Isten házára, hogy fölépítenék azt az ő helyén. Ezsd 2,68

26 Vasárnap	János, Pál, Iringó	Ezsd 2,36–70	1Jn 5,13–17
27 Hétfő	László, Sámson	Ezsd 3,1–7	1Jn 5,18–21
28 Kedd	Irén, Iréneusz, Levente	Ezsd 3,8–13	2Jn
29 Szerda	Péter, Pál, Emőke, Petra, Ivett	Ezsd 4,1–16	3Jn
30 Csütörtök ●	Pál, Tihamér	Ezsd 4,17–24	Jel 1,1–8

Július

SZENT JAKAB HAVA

1 Péntek	Annamária, Renáta, Tihamér	Ezsd 5,1–5	Jel 1,9–20
2 Szombat	Ottó, Ottokár	Ezsd 5,6–17	Jel 2,1–7

Vihessenek jó illatú áldozatot a menny Istenének, és könyörögjenek. Ezsd 6,10

3 Vasárnap	Kornél, Soma, Tamás	Ezsd 6,1–12	Jel 2,8–11
4 Hétfő	Berta, Ulrik, Babett	Ezsd 6,13–22	Jel 2,12–17
5 Kedd	Emese, Sarolta, Liza	Ezsd 7,1–10	Jel 2,18–29
6 Szerda	Csaba, Melitta, Ézsaiás	Ezsd 7,11–26	Jel 3,1–6
7 Csütörtök	Apollónia, Apolka, Cirill	Ezsd 7,27–28	Jel 3,7–13
8 Péntek	Teréz, Ellák, Edgár, Kilián	Ezsd 8,1–23	Jel 3,14–22
9 Szombat	Lukrécia, Marina, Vera	Ezsd 8,24–36	Jel 4

Mert szolgálak vagyunk mi, de szolgáságunkban nem hagyott el minket a mi Istenünk.

Ezsd 9,9

10 Vasárnap	Amália, Alma, Melina	Ezsd 9,1–9	Jel 5,1–10
11 Hétfő	Lili, Lilla, Nóra, Nella	Ezsd 9,10–15	Jel 5,11–14
12 Kedd	Izabella, Dalma, Eleonóra	Ezsd 10,1–9	Jel 6,1–8
13 Szerda	Jenő, Henrik	Ezsd 10,10–44	Jel 6,9–17
14 Csütörtök	Örs, Stella, Kamill	Neh 1	Jel 7,1–8
15 Péntek	Jolán, Henrik, Roland, Örkény	Neh 2	Jel 7,9–17
16 Szombat	Valter, Enikő, Irma	Neh 3	Jel 8,1–6

Fogytán van ereje a teherhordónak, a rom pedig sok. Neh 4,10

17 Vasárnap	Endre, Elek, András	Neh 4	Jel 8,7–13
18 Hétfő	Frigyes, Kamill, Cecília	Neh 5	Jel 9,1–12
19 Kedd	Emília, Esztella, Rubinka	Neh 6,1–14	Jel 9,13–21
20 Szerda	Illés, Éliás, Margaréta	Neh 6,15–7,3	Jel 10,1–7
21 Csütörtök	Dániel, Daniella, Léna	Neh 7,4–38	Jel 10,8–11
22 Péntek	Magdolna, Magda, Mária	Neh 7,39–72	Jel 11,1–14
23 Szombat	Lenke, Brigitta	Neh 8	Jel 11,15–19

Te az égből meghallgatád és nagy irgalmasságod szerint adál nekik szabadítókat.

Neh 9,27

24 Vasárnap	Kinga, Kincső, Csenge	Neh 9	Jel 12
25 Hétfő	Kristóf, Jakab	Neh 10	Jel 13,1–10
26 Kedd	Anna, Anikó, Panna, Anett	Neh 11	Jel 13,11–18
27 Szerda	Olga, Liliána, Györk, Natália	Neh 12	Jel 14,1–13
28 Csütörtök	Szabolcs, Alina, Ince, Adina	Neh 13	Jel 14,14–20
29 Péntek	Márta, Flóra, Bea	Eszt 1,1–9	Jel 15
30 Szombat	Judit, Xénia	Eszt 1,10–22	Jel 16

A Bárány meggyőzi őket, mert uraknak Ura és királyoknak Királya. Jel 17,14

31 Vasárnap	Oszkár, Heléna, Ignác	Eszt 2	Jel 17
-------------	-----------------------	--------	--------

Augusztus

KISASSZONY HAVA

1 Hétfő	Boglárka, Boglár, Ete, Kála	Eszt 3	Jel 18
2 Kedd	Lehel, Özséb	Eszt 4	Jel 19,1-10
3 Szerda	Hermína, Kira, Tea	Eszt 5	Jel 19,11-21
4 Csütörtök	Domonkos, Dominik, Dominika	Eszt 6	Jel

20,1-6

5 Péntek	☽	Krisztina, Zita, Kriszta	Eszt 7	Jel 20,7-15
6 Szombat		Berta, Bettina	Eszt 8	Jel 21,1-8

És nem megy abba be semmi tisztátalan, ... csak a kik beírtak az élet könyvébe, a mely a Bárányé. Jel 21,27

7 Vasárnap	Ibolya, Arabella	Eszt 9,1-19	Jel 21,9-27
8 Hétfő	László, Eszmeralda	Eszt 9,20-32	Jel 22,1-7
9 Kedd	Emőd, Liliom	Eszt 10	Jel 22,8-21
10 Szerda	Lőrinc, Bianka, Csilla	1Kor 1,1-17	1Móz 1,1-25
11 Csütörtök	Zsuzsanna, Tiborc, Tibor	1Kor 1,18-31	1Móz 1,26-2,4a
12 Péntek	○ Klára, Leticia, Diána	1Kor 2,1-5	1Móz 2,4b-25
13 Szombat	Csongor, Ipoly, Ince	1Kor 2,6-16	1Móz 3

Tejnek italával tápláltalak titeket és nem kemény eledellel, mert még nem bírtátok volna meg. 1Kor 3,2

14 Vasárnap	Marcell, Maximilián	1Kor 3,1-5	1Móz 4
15 Hétfő	Mária, Marina	1Kor 3,6-23	1Móz 5
16 Kedd	Ábrahám, Ábris, Rókus	1Kor 4,1-13	1Móz 6
17 Szerda	Jácint, Arika, Réka	1Kor 4,14-21	1Móz 7
18 Csütörtök	Ilona, Ilka	1Kor 5	1Móz 8
19 Péntek	☾ Huba, Emília	1Kor 6,1-8	1Móz 9
20 Szombat	István, Vajk, Bernát	1Kor 6,9-20	1Móz 10

ÁLLAMALAPÍTÁS ÜNNEPE

A feleségének adja meg a férj a köteles jóakaratot; hasonlóképen a feleség is a férjének. 1Kor 7,3

21 Vasárnap	Sámuel, Hajna	1Kor 7,1-16	1Móz 11
22 Hétfő	Menyhért, Mirjam	1Kor 7,17-24	1Móz 12
23 Kedd	Bence, Szidónia, Fülöp, Róza	1Kor 7,25-40	1Móz 13
24 Szerda	Bertalan, Jonatán, Aliz	1Kor 8	1Móz 14
25 Csütörtök	Lajos, Patrícia	1Kor 9,1-18	1Móz 15
26 Péntek	Endre, Izsó, Tália, Natália	1Kor 9,19-23	1Móz 16
27 Szombat	● Gáspár, Zoárd, Mónika	1Kor 9,24-27	1Móz 17

Azért a ki azt hiszi, hogy áll, meglássa, hogy el ne essék. 1Kor 10,12

28 Vasárnap	Ágoston, Mózes	1Kor 10,1-13	1Móz 18
ÚJ KENYÉR ÜNNEPE			
29 Hétfő	Beatrix, Erna, Szabina	1Kor 10,14-11,1	1Móz 19
30 Kedd	Róza, Rózsa, Félix	1Kor 11,2-16	1Móz 20
31 Szerda	Erika, Bella, Hanga	1Kor 11,17-34	1Móz 21

Feljegyzések _____

- augusztus 2.
 - A roma holokauszt emléknapja
- augusztus 6.
 - A nukleáris fegyverek betiltásáért folyó harc világnapja
- augusztus 12.
 - A fiatalok világnapja
- augusztus 13.
 - Balkezesek világnapja
- augusztus 30.
 - Az eltűntek világnapja

*Nem kevésbé szükséges mások érdekeit szolgálni,
mint a sajátunkat.*

KÁROLYI GÁSPÁR

Szeptember

SZENT MIHÁLY HAVA

1 Csütörtök	Egyed, Egon, Tamara	1Kor 12,1–11	1Móz 22
2 Péntek	Rebeka, Töhötöm, Dorina	1Kor 12,12–31	1Móz 23
3 Szombat ☽	Hilda, Szende	1Kor 13	1Móz 24,1–27

Imádkozom a lélekkel, de imádkozom az értelemmel is. 1Kor 14,15

4 Vasárnap	Rozália, Róza, Ida	1Kor 14,1–25	1Móz 24,28–49
5 Hétfő	Viktor, Lőrinc, Ofélia	1Kor 14,26–40	1Móz 24,50–67
6 Kedd	Ida, Zakariás, Beáta	1Kor 15,1–11	1Móz 25
7 Szerda	Regina, Ivor	1Kor 15,12–34	1Móz 26
8 Csütörtök	Mária, Adrienn	1Kor 15,35–58	1Móz 27,1–33
9 Péntek	Ádám, Péter	1Kor 16,1–12	1Móz 27,34–46
10 Szombat ○	Hunor, Nikoletta, Nikolett	1Kor 16,13–24	1Móz 28

De akár nyomorgattatunk, a ti vígasztalástokért és üdvösségetekért van az. 2Kor 1,6

11 Vasárnap	Teodóra, Igor, Radakund	2Kor 1,1–11	1Móz 29
12 Hétfő	Mária, Guidó, Irma	2Kor 1,12–22	1Móz 30,1–24
13 Kedd	Kornél, Ludovika	2Kor 1,23–2,4	1Móz 30,25–43
14 Szerda	Szeréna, Roxána	2Kor 2,5–17	1Móz 31,1–21
15 Csütörtök	Enikő, Melitta	2Kor 3	1Móz 31,22–54
16 Péntek	Edit, Ditta, Ciprián	2Kor 4,1–6	1Móz 32
17 Szombat	Zsófia, Hildegárd, Róbert	2Kor 4,7–18	1Móz 33

Hitben járunk, nem látásban. 2Kor 5,7

18 Vasárnap ☾	Diána	2Kor 5,1–10	1Móz 34
19 Hétfő	Vilma, Hajnalka	2Kor 5,11–21	1Móz 35
20 Kedd	Friderika	2Kor 6,1–10	1Móz 36
21 Szerda	Máté, Mirella, Jónás	2Kor 6,11–18	1Móz 37
22 Csütörtök	Móric, Mór	2Kor 7,1–7	1Móz 38
23 Péntek	Áldó, Tekla, Lina, Líviusz	2Kor 7,8–16	1Móz 39
24 Szombat	Gellért, Mercédesz, Gerda	2Kor 8,1–15	1Móz 40

Mert gondunk van a tisztességre nemcsak az Úr előtt, hanem az emberek előtt is.

2Kor 8,21

25 Vasárnap	Kleofás, Kende, Eufrozina	2Kor 8,16–24	1Móz 41,1–36
26 Hétfő ●	Jusztina, Kozma	2Kor 9	1Móz 41,37–57
27 Kedd	Adalbert, Albert	2Kor 10,1–11	1Móz 42
28 Szerda	Vencel, Salamon	2Kor 10,12–18	1Móz 43
29 Csütörtök	Mihály, Opál, Rafael	2Kor 11,1–15	1Móz 44
30 Péntek	Jeromos, Médea, Hunor	2Kor 11,16–33	1Móz 45

Október

MINDENSZENT HAVA

1 Szombat Malvin, Malvina, Teréz 2Kor 12,1-10 1Móz 46

Én pedig nagy örömet áldozok és esem áldozatul a ti lelketekért. 2Kor 12,15

2 Vasárnap Petra, Örs 2Kor 12,11-21 1Móz 47

3 Hétfő D Helga, Jozefa 2Kor 13 1Móz 48

4 Kedd Ferenc, Edvin, Damarisz Fil 1,1-17 1Móz 49

5 Szerda Attila, Aurél, Etele Fil 1,18-30 1Móz 50

6 Csütörtök Brúnó, Renáta, Kadosa Fil 2,1-11 2Móz 1

NEMZETI GYÁSZNAP

7 Péntek Amália, Bekény Fil 2,12-30 2Móz 2

8 Szombat Koppány, Etelka, Magor Fil 3,1-14 2Móz 3

A mi országunk mennyekben van, honnét a megtartó Úr Jézus Krisztust is várjuk. Fil 3,20

9 Vasárnap O Dénes, János, Denisz Fil 3,15-21 2Móz 4

10 Hétfő Gedeon, Bendegúz, Ferenc Fil 4,1-9 2Móz 5,1-6,1

11 Kedd Brigitta, Gitta, Etel Fil 4,10-23 2Móz 6,2-27

12 Szerda Miksa, Rezső, Edvin Tit 1,1-9 2Móz 6,28-7,25

13 Csütörtök Kálmán, Edgár, Ede, Eduárd Tit 1,10-16 2Móz 7,26-8,28

14 Péntek Helén, Heléna, Livia Tit 2,1-10 2Móz 9

15 Szombat Teréz, Terézia, Aranka Tit 2,11-15 2Móz 10

Az ő kegyelméből megigazulván, örökösök legyünk az örök élet reménysége szerint. Tit 3,7

16 Vasárnap Gál, Aurélia Tit 3,1-7 2Móz 11

17 Hétfő C Hedvig, Hédi, Szilamér Tit 3,8-15 2Móz 12,1-20

18 Kedd Lukács, Juszusz Filem 1-7 2Móz 12,21-51

19 Szerda Nándor Filem 8-25 2Móz 13

20 Csütörtök Irén, Iringó, Vendel Zsid 1,1-4 2Móz 14

21 Péntek Orsolya, Orsika, Zsolt Zsid 1,5-14 2Móz 15

22 Szombat Előd, Korina Zsid 2,1-4 2Móz 16

Mert amennyiben szenvedett, ő maga is megkísértetvén, segíthet azokon, a kik megkísértetnek. Zsid 2,18

23 Vasárnap Gyöngyi, Gyöngyvér Zsid 2,5-18 2Móz 17

NEMZETI ÜNNEP

24 Hétfő Salamon, Ruben, Antal Zsid 3,1-6 2Móz 18

25 Kedd B. Blanka, Bianka, Mór Zsid 3,7-19 2Móz 19

26 Szerda Dömötör, Amanda, Armand Zsid 4,1-11 2Móz 20,1-17

27 Csütörtök Szabina, Szabrina Zsid 4,12-16 2Móz 20,18-26

28 Péntek Simon, Szimonetta, Taddeus Zsid 5,1-10 2Móz 21

29 Szombat Melinda, Nárcisz, Özike Zsid 5,11-14 2Móz 22

Nem igazságtalan az Isten, hogy elfelejtkezzék a ti cselekedeteitekről. Zsid 6,10

30 Vasárnap Alfonz, Kolos, Zenóbia Zsid 6,1-12 2Móz 23

31 Hétfő Farkas, Cseke Zsid 6,13-20 2Móz 24

REFORMÁCIÓ EMLÉKÜNNEPE

[illegible]

- október 1.
– Az idősek világnapja
- október 4.
– Az állatok világnapja
- október 6.
– Az aradi vértanúk emléknapja
- október 9.
– Postai világnap
- október második csütörtök
– A látás világnapja
- október 15.
– A vakok és gyengénlátók nemzetközi napja
- október 15.
– Az ölelés világnapja
- október 16.
– A kenyér világnapja
- október 17.
– A szegénység elleni küzdelem világnapja
- október utolsó előtti vasárnap
– Missziók világnapja
- október 24.
– Az ENSZ világnapja
- október 24.
– Az origami világnapja

DEÁK FERENC

November

SZENT ANDRÁS HAVA

1 Kedd	☽	Itala, Marianna	Zsid 7,1–10	2Móz 25
2 Szerda		Vitéz, Achilles	Zsid 7,11–28	2Móz 26
3 Csütörtök		Győző, Hubert, Márton, Ilka	Zsid 8,1–5	2Móz 27
4 Péntek		Károly, Karola	Zsid 8,6–13	2Móz 28
5 Szombat		Imre, Tétény, Zakariás	Zsid 9,1–14	2Móz 29

*És csaknem minden vérrrel tisztíttatik meg a törvény szerint, és vérontás nélkül
nincsen bűnbocsánat. Zsid 9,22*

6 Vasárnap		Lénárd, Énok	Zsid 9,15–28	2Móz 30
7 Hétfő		Rezső, Csenger	Zsid 10,1–18	2Móz 31
8 Kedd	⊗	Zsombor, Lehel	Zsid 10,19–39	2Móz 32
9 Szerda		Tivadar, Szibilla, Nátán	Zsid 11,1–7	2Móz 33
10 Csütörtök		Réka, Ariel	Zsid 11,8–22	2Móz 34
11 Péntek		Márton, Martin, Tódor	Zsid 11,23–40	2Móz 35
12 Szombat		Aba, Jónás, Renátó	Zsid 12,1–11	2Móz 36

Isten kegyelmétől senki el ne szakadjon. Zsid 12,15

13 Vasárnap		Szilvia, Szaniszló	Zsid 12,12–17	2Móz 37
14 Hétfő		Aliz, Klementina, Huba	Zsid 12,18–29	2Móz 38
15 Kedd		Albert, Lipót	Zsid 13,1–6	2Móz 39
16 Szerda	☾	Ödön, Edmond, Margit	Zsid 13,7–25	2Móz 40
17 Csütörtök		Hortenzia, Gergő, Salomé	JSir 1	Lk 1,1–25
18 Péntek		Jenő	JSir 2	Lk 1,26–38
19 Szombat		Erzsébet, Zsóka	JSir 3	Lk 1,39–45

Megteljesíté az Úr az ő búsulását, kiöntötte az ő felgerjedt haragját. JSir 4,11

20 Vasárnap		Jolán, Zsolt, Ödön	JSir 4	Lk 1,46–56
21 Hétfő		Olivér	JSir 5	Lk 1,57–66
22 Kedd		Cecília, Filemon	Dán 1	Lk 1,67–80
23 Szerda		Kelemen, Klementina	Dán 2,1–23	Lk 2,1–20
24 Csütörtök	●	Emma, Flóra	Dán 2,24–49	Lk 2,21–40
25 Péntek		Katalin, Katinka, Liza	Dán 3,1–25	Lk 2,41–52
26 Szombat		Virág, Áldó	Dán 3,26–33	Lk 3,1–20

*A felséges Isten uralkodik az emberek birodalmán, és a kinek akarja,
annak adja azt. Dán 4,14*

27 Advent 1. vasárnapja		Elemér, Virgil, Virgínia	Dán 4,1–14	Lk 3,21–38
28 Hétfő		Jakab, Stefánia	Dán 4,15–34	Lk 4,1–13
29 Kedd		Ilma, Taksony	Dán 5,1–7	Lk 4,14–30
30 Szerda	☽	András, Andor, Dormand	Dán 5,8–6,1	Lk 4,31–37

December

KARÁCSONY HAVA

1 Csütörtök	Blanka, Elza	Dán 6,2–29	Lk 4,38–44
2 Péntek	Melinda, Vivien	Dán 7	Lk 5,1–11
3 Szombat	Ferenc, Olívia, Atala	Dán 8	Lk 5,12–16

Hallgasd meg, oh Istenünk, a te szolgádnak könyörgését és esedezéseit! Dán 9,17

4 Advent 2. vasárnapja	Borbála, Barbara, Boróka	Dán 9	Lk 5,17–26
5 Hétfő	Vilma, Csaba	Dán 10,1–11,1	Lk 5,27–32
6 Kedd	Miklós, Gyopár	Dán 11,2–20	Lk 5,33–39
7 Szerda	Ambrus, Ambrózia	Dán 11,21–45	Lk 6,1–5
8 Csütörtök	○ Mária, Márta, Rege	Dán 12,1–4	Lk 6,6–11
9 Péntek	Natália, Natasa	Dán 12,5–13	Lk 6,12–16
10 Szombat	Judit, Loretta	Jón 1	6,17–19

Mikor elcsüggedt bennem az én lelkem, megemlékeztem az Úrról. Jón 2,8

11 Advent 3. vasárnapja	Árpád	Jón 2	Lk 6,20–26
12 Hétfő	Gabriella, Johanna	Jón 3	Lk 6,27–36
13 Kedd	Luca, Otília	Jón 4	Lk 6,37–42
14 Szerda	Szilárd, Szilárda	Hag 1	Lk 6,43–46
15 Csütörtök	Valér, Detre	Hag 2	Lk 6,47–49
16 Péntek	☾ Etelka, Aletta	Ézs 1,1–17	Lk 7,1–10
17 Szombat	Lázár, Olimpia	Ézs 1,18–31	Lk 7,11–17

Jákóbnak háza! Jertek járjunk az Úrnak világosságában! Ézs 2,5

18 Advent 4. vasárnapja	Augusztá	Ézs 2	Lk 7,18–35
19 Hétfő	Viola, Violetta, Dáriusz	Ézs 3–4,1	Lk 7,36–50
20 Kedd	Teofil, Apor, Nemere	Ézs 4,2–6	Lk 8,1–3
21 Szerda	Tamás	Ézs 5,1–7	Lk 8,4–15
22 Csütörtök	Anikó, Zénó, Tifani	Ézs 5,8–30	Lk 8,16–18
23 Péntek	● Viktória, Niké	Ézs 6	Lk 8,19–21
24 Szombat	Ádám, Éva	Ézs 7	Lk 8,22–25

A seregek Urát: Őt szenteljétek meg, Őt féljétek, és Őt rettegjétek! Ézs 8,13

25 V. Karácsony 1.	Eugénia, Noel	Ézs 8	Lk 8,26–39
26 H. Karácsony 2.	István	Ézs 9	Lk 8,40–56
27 K. Karácsony 3.	János	Ézs 10	Lk 9,1–11
28 Szerda	Kamilla, Apor	Ézs 11	Lk 9,12–17
29 Csütörtök	Tamás, Tamara	Ézs 12	Lk 9,18–22
30 Péntek	☽ Annamária, Dávid, Zoárd	Ézs 13	Lk 9,23–27
31 Szombat	Óév, Szilveszter	Ézs 14	Lk 9,28–36

Pollennaptár

Név	Allergenitás	Pollenszórás									
		Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	
Mogyoró	***										
Éger	***										
Tiszafa	**										
Nyár	***										
Szil	*										
Kóris	***										
Juhar	**										
Fűz	***										
Gyertyán	**										
Tölgy	*										
Platán	***										
Bükk	*										
Pázsitfű	***										
Lórom	***										
Útifű	***										
Csalán	*										
Libatop	***										
Üröm	****										
Parlagfű	****										

Horgásznaptár

☾	Első negyed	○	Teljhold	⊗	Teljhold
☾	Utolsó negyed	●	Újhold		(holdfogyatkozás)

	Kiváló esély
	Jó esély

HÓNAP	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Január		●							☾									○							☾						
Február	●							☾								○								☾							
Március		●								☾							○								☾						
Április	●								☾							○							☾								
Május									☾							⊗						☾									
Június							☾							○							☾										
Július							☾						○							☾											
Augusztus						☾						○							☾												
Szeptember			☾							○								☾													
Október			☾						○								☾														
November	☾							⊗								☾														☾	
December								○								☾														☾	

JÓZSEF ATTILA

Az Isten itt állt a hátam mögött

Az Isten itt állt a hátam mögött
s én megkerültem érte a világot

.....
.....

Négykézláb másztam. Álló Istenem
lenézett rám és nem emelt föl engem.
Ez a szabadság adta értenem,
hogy lesz még erő, lábraállni, bennem.

Ugy segített, hogy nem segíthetett.
Lehetett láng, de nem lehetett hamva.
Ahány igazság, annyi szeretet.
Ugy van velem, hogy itt hagyott magamra.

Gyöngye a testem: óvja félelem!
De én a párom mosolyogva várom,
mert énvelem a hűség van jelen
az üres űrben tántorgó világon.

AZ IGE SZOLGÁLATÁBAN

Új kihívások 2022-ben

A lelkeszi szolgálatot leginkább a rendszerváltás előttről örökölt elképzelések, és a rendszerváltás után nyugati hatásra újraformálódott szolgálat határozza meg. A rendszerváltás előtti, mára a közfelfogásban idillivé átminősült szolgálat tulajdonképpen magában hordozza még a kommunizmus előtti lelkeszi szolgálat eszményeit is. Ebben az eszményben ötvöződik a viszonylag jómódú, társadalmilag megbecsült lelkész alakja a fokozott hivatástudattal bíró, Egyházát, népét féltő, heroikus hétköznapiakat megélő lelkész képével. Ha nevesíteni szeretnénk, talán Sass Kálmán mártírelkész alakját lehetne felidézni. Tanult, külföldet megjárt, szolgálata mellett jómódú vállalkozó, majd üldözött és mártírhálált halt lelképásztor képe elevenedik fel előttünk. Természetesen él egy idilli elvárás azzal kapcsolatosan, hogy a ma lelkészének legyen anyagi jóléte, társadalmi rangja és megbecsültsége, minőségi szolgálata.

Az elmúlt harminc esztendő ezt az örökölt képet kiegészíti a szolgálati lehetőségek kiszélesítésével. A szekularizáltabb nyugati társadalomban az Egyház szükségszerűen dolgozott ki és alkalmazott elképesztő sokaságú, egyénre szabott missziói lehetőségeket (iszákos-, fogyatékos-, drogfüggő-, egyetemi-, ifjúsági-, hajléktalan-, börtönmisszió stb.). A rendszerváltás után, hazai viszonylatokban – többnyire – még kompakt gyülekezetekben nagy lelkesedéssel vezették be ezeket a lehetőségeket, úgy, hogy közben az új világrendben helyre kellett állítani a templomokat, emlékműveket és -helyeket, illetve részt kellett vállalni a formálódó közéletben. Megszületett az az igény, hogy a lelkész legyen vállalkozó, jómódú, ügyes menedzser, állítsa helyre az ingatlanok tulajdonjogát, javíttassa ki a kommunizmus pusztítását, és építsen legalább egy gyülekezeti központot és kápolnát. Ugyanakkor közéleti szerepvállalással biztosítsa a gyülekezet társadalmi súlyát, szerezzen érvényt a magyarság jogos követeléseinek és közben végezze az egyénre szabott, rendkívül differenciált gyülekezeti szolgálatot. Innen ered az a fajta meghasonlás, hogy a lelkész mindenre és mindenhez értenie kell. Nem csoda, hogy a lelkészértekezletek egy évtizede a kiégésről szólnak!

Amikor az új kihívásokról beszélünk, először le kell számolnunk a kialakult idealisztikus szolgálati képpel. Először is, nem volt igaz a „békeidők” általános anyagi jóléte. Erről tanúskodik sok-sok klasszikus írás. Mint ahogy nem volt igaz a kommunizmus idején az általános elhivatottság sem. Erről a Szekuritáté dokumentumai vallanak. És nem igaz a mindennel foglalkozó és mindenhez értő lelkész képe sem. Viszont belelovaltuk magunkat és a gyülekezeteket egy

alapvetően hibás elképzelésbe. Innen eredeztethetők a teljesíthetetlennek tűnő kihívások és az elvárások.

A hitelesség kérdése

A közgondolkodásban az egyház nem tud jobb lenni, mint az a társadalom, amelyből vétetett. Ha a nyugati társadalom LMBTQ-hívő és migránspárti, úgy a nyugati egyháztestek sem lehetnek mások. Ezért több mint tíz németországi püspök ítélte el a királyhágomelléki bevándorlásellenes magatartást. Ha a hazai társadalom legnagyobb gondjai közé tartozik a korrupció és annak eltusolása, akkor a fenti tétel itt is igaz kell hogy legyen. És igazolva láthatjuk az Egyházkerületi Fegyelmi Bizottság által elítélt lelkészek esetében. Hozzáteszem, hogy mindegyik botrányos esetet megelőzően az illető lelkészek munkáját elismeréssel illették. Az egyiket egyenesen Pro Ecclesia díjra jelölték, egy másik pedig az Egyházkerület gazdasági tanácsosaként működött. Az ügyek lezárását minden esetben évekig tartó fegyelmi eljárások és pereskedések előzték meg. Viszont az eljárások kezdeti szakasza arról szólt, hogy miként lehetne elsimítani és elbagatellizálni az eseteket.

Az ügyek nyilvánosságra kerülése felvetette a lelkészi szolgálat hiteltelenségének kérdését. Ma a közgondolkodásban tetten érhető az a vélekedés, hogy „az egyháznak van pénze” és „a papok lopnak”. Vannak gyülekezetek, ahol a lelkészt indokolatlanul is gondnoki gyámság alá vetették, noha intézményvezetőként első számú felelőse az anyagi ügyvitelnek.

A hitelesség olyan kihívás, amely a közgondolkodás ellenében azt kell bizonyítania, hogy az egyház jobb, mint a társadalom, amelyből vétetett. Hú sáfárként szolgálni a leglátványosabb és legegyszerűbb a válasz a hitelesség kérdésében.

Erkölcsei és hitbeli relativizmus

A közgondolkodásban nemcsak a keresztyén felekezetek, hanem a világvalások közötti határok is elmosódnak. Sőt, a kisgyermeket már meg sem kereszteselik, hogy majd felnőttként szabadon dönthessen esetleges vallásáról. Mert nem felekezetfüggő a szeretet és békesség, sőt ezeknek inkább a történelmi egyházak vannak leginkább híjával, mondják. Lám, a papok – a kialakult elképzelésnek megfelelően – politizálnak, vállalkoznak, „magyarkodnak”, stb. A gyakorlatban pedig elég a pusztá spiritualitás megélése. Elképesztő kínálat van a belső béke és szabadság megélésére, amit zen, jóga biztosít, és családfeállítással, életmódgyakorlatokkal, testi-lelki harmóniát megtaláló pszichológizálással vélnek elérni.

Könnyebbnek is tűnik, ha egy-egy kijelölt út vagy feladatsor végrehajtása által elérhetőnek látszik a boldogság, a békesség, az elfogadás, az elengedés és a szeretet. De önmegváltás nincs. Pilinszky mondja el legtömörebben, hogy az élet drámáira nincs megoldás, csak irgalom. A megoldást kereső ember még nyomorultabb lesz, mert a sokféle módszer ellenére képtelennek tűnik az igazi szerető életre.

Kihívást jelent az erkölcsi és hitbeli relativizmus idején Krisztust, mint egyedüli Megváltót elfogadtatni. Ez a legfontosabb, s ehhez a kisugárzó hit mellett átlagon felüli műveltség, elkötelezettség és tanfegyelem szükséges.

A közösségek felbomlása

Az atomizálódó társadalom folyamatára ráerősít a világjárvány megelőzősére bevezetett két méteres távolság betartása, valamint a templomi istentiszteletek fő fertőzési gócként való megjelölése. A fizikai távolságtartás ügyében nem vitatkozom, ám annak következményeként a lelki távolságtartás máris megmutatkozik. A templomok fő fertőzési gócként való megjelölését viszont egyenesen az egyházak elleni merényletnek tartom. Egyszerűen azért, mert kultúrafüggetlenül a templomba alapos tisztálkodás után megy az ember, ténylegesen betartva az előírásokat. Bevásárolni pedig az egész napi munka után, hazafelé útba ejtve a nagyáruházat. Amíg a fertőzési gócok listáján a bevásárlóközpontok nem előzik meg a templomokat, addig a véleményemet fenntartom.

Kihívást jelent úgy tartani meg/össze a gyülekezetet, hogy a trendek és jogszabályok ellenére működjön. Igen jó lelki kapocsnak bizonyulnak a gyűjtések, mint a lelki távolságtartás ellenszerei, vagy a járvány idején kézzel másolt ún. Covid-Biblia, mely a közösségen belüli megmaradást és kapcsolódást szolgálja.

FORRÓ LÁSZLÓ
lelkipásztor, főjegyző

„Azután vizet tölte a medenczébe, és kezdé mosni a tanítványok lábait, és megtörölni a kendővel, a melylyel körül van kötve. Méne azért Simon Péterhez; és az monda néki: Uram, te mosod-é meg az én lábaimat? Felele Jézus és monda néki: A mit én cselekszem, te azt most nem érted, de ezután majd megérted. Monda néki Péter: Az én lábaimat nem mosod meg soha! Felele néki Jézus: Ha meg nem moslak téged, semmi közöd sincs én hozzám. Monda néki Simon Péter: Uram, ne csak lábaimat, hanem kezeimet és fejemet is!” (János 13,5-9)

Magunk választotta kereszt?

„És mikor felkelt reggel Dávid, szóla az Úr Gád prófétának, aki Dávidnak látnoka vala, ezt mondván: Menj el, és szólj Dávidnak: Ezt mondja az Úr: Három dolgot adok elődbe, válaszd egyiket magadnak ezek közül, hogy aszerint cselekedjem veled. Elméne azért Gád Dávidhoz, és tudtára adá néki, és monda néki: Akarod-e, hogy hét esztendeig való éhség szálljon földedre? Vagy hogy három hónapig ellenségeid előtt bujdossál és ellenséged kergessen téged? Vagy hogy három napig döghalál legyen országodban? Most gondold meg és lásd meg, micsoda választ vigyek annak, aki engem elküldött.” 2Sám 24,11-14

Kedves Testvéreim! Mindnyájan átéltünk már valamit Isten fenyítéséből. Lehet, hogy már tanulgatjuk azt a leckét, amit a Zsidókhoz írt levélben olvashattunk: „Fiam, ne vesd meg az Úrnak fenyítését, se meg ne lankadj, ha Ő dorgál téged, mert akit szeret az Úr, megdorgálja, megostoroz pedig mindent, akit fiává fogad...”. Ami testi apáink fenyítettek minket és becsültük őket, avagy nem sokkal inkább engedelmeskedünk-e a Lelkek Atyának és élünk? Ám azok kevés ideig, tetszésük szerint fenyítettek, Ő pedig javunkra, hogy szentségében részesüljünk (Zsid 12,5-11). Valamit talán már tanulgattunk abból a leckéből, hogy kellenek a fenyítések és Isten javunkat akarja munkálni általuk.

Ebben az ótestamentumi igében egészen különleges eset áll előttünk. Isten választást enged Dávidnak. Nála is elkövetkezett a fenytés ideje. Bonyolult kérdés, most ne mélyüljünk el az okok feltárásában, hanem fogadjuk el, hogy Dávid rászolgált a büntetésre. Az a különös dolog történt, hogy Isten rábízta: válasszon a fenytési lehetőségek közül. Mélyen el lehet ezen gondolkodni. Van ilyen? Dávid maga választhatott. Minket nem kérdez meg Isten, nem állít döntés elé, hogy ezt a keresztet vállaljuk, vagy amaszt.

Melyik rendszer a jobb? Jobb volna, ha Isten fenntartaná ezt az ótestamentumi rendszert? Vagy jobb, hogy Isten magára vette a felelősséget? Ő választja ki nekünk a keresztet, és amit Ő jónak talál, azt helyezi ránk. Vajon ha reánk bízna Isten, jobban tudnánk választani?

Ha őszinték vagyunk önmagunkkal, megvallhatjuk azt, hogy általában elégedetlenek vagyunk a magunk keresztjével. Nem tetszik nekünk, amit éppen a mi vállunkra tett Isten. Rendszerint nézelődünk, más emberek keresztjét vizsgáljuk és azt gondoljuk, hogy az a másik kereszt nekem jobb volna, azt én szívesebben hordoznám. A magunkét a legnehezebbnek tekintjük és ezzel egy kicsit már azt mondjuk el Istennek, igazságtalan, hogy ezt helyezte reánk.

Nagyon érdekes, hogy az emberek mérlegelik a keresztet és amit nem ők hordoznak, arról megállapítják, hogy nem is nehéz. Valaki például a szegénység keresztjét hordozza egész életén át és azt mondja: persze, a betegség is rossz, a betegek azonban előbb-utóbb mégiscsak felgyógyulnak, de a szegénység sokkal nehezebb ennél. Aki meg a betegség keresztjét kapta, az azt mondja: szívesen lennék földönfutó szegény, csak még egyszer egészséges lehetnék. Ekként mérlegeljük egymás keresztjét. Elvállalnánk az egyedüllétet is, az árvaságot is, és megdorgáljuk azokat, akik mindig az elhagyatottságra panaszkodnak.

Kedves Testvéreim! Hadd kérdezzem: ha Isten megismételné, amit Dáviddal tett és Ti választhatnátok magatoknak keresztet, vajon könnyebb lenne-e a kereszt? És ha szabad választást engedne Isten és te azt mondanád: visszautasítom a betegség keresztjét és elvállalom a szegénységét, az könnyebb lenne-e? Úgy hiszem, hogy nem! Ha hittel hordozom, amit Isten reám helyez, az egyúttal azt is jelenti, hogy ennek a keresztnek egyik végét Jézus Krisztus hordozza, én pedig a másikat. Együtt hordozzuk vele! Ha látunk egy hitben élő testvérünket, aki hitbeli győzelemmel hordoz egy nehéz élethelyzetet, sokszor naivan azt gondoljuk, hogy az ő helyében mi is olyan könnyen tudnánk azt hordozni. Úgy gondolom, hogy nekünk elsősorban a szívünkbe kellene néznünk, és azt kellene megvizsgálni, hogy milyen a mi Istenbe vetett bizodalmunk. Meglátni azt, hogy magamban, vagy Istenben bízom-e?

A 77. zsoltárt olvasva látjuk, hogy benne van néhány megdöbbenő mondat: „Nyomorúságom idején az Urat keresem. Kezem feltartom éjjel szünetlenül.

Lelkem nem akar vigasztalást bevenni.” Kettős állapot: keresem az Urat, de a lelkem nem akar megvigasztalódni. Különös kettősség. Egyfelől tudom, hogy Istennél van a gyógyulásom, másfelől valami zárlat van a szívemben. Nem tudom befogadni az Isten vigasztalását. A zsoltárban ezt is olvassuk: „Avagy végképp elfogyott-é a kegyelem? Vagy megszűnik-é ígérete nemzedékről-nemzedékre?... avagy elzárta-é haragjában az Ő irgalmát? És mondtam: ez az én betegségem, hogy a Felségesnek jobbjá megváltozott.” Az az én bajom, hogy az Isten megváltozott, mondja a zsoltáros. Ez így nem igaz.

Megtörténik velünk is az, hogy amikor a megpróbáltatások elkövetkeznek, akkor egy ideig még megyünk Isten felé, aztán észrevesszük, hogy el van zárva a lelkünk. Az a tévhit zárja el, hogy megváltozott az Isten, Ő nem az már, aki régen volt.

Pál apostol megerősít minket az 1Kor 10-ben: „Hű az Isten, aki nem hágy titeket feljebb kísérteni, mint elszenvedhetitek, sőt a kísértéssel egyetemben, a kimenekedést is megadja majd, hogy elszenvedhessétek”, ez a hitnek a beszéde. Amikor gyászról, szenvedésről, próbatételről beszélünk, vizsgáljuk meg, hogy ez a hit megvan-e bennünk. Bár sokszor megtántorodunk egy hirtelen csapás alatt, de a Krisztusba vetett hitünk felkészít, erőt ad azok terhének elhordozására.

Nem jó irányba halad ez a világ. Istennek nagyon sok előkészítő jele van az emberiség nyomorúságára és egyéni életünk próbatételére vonatkozóan. Ezt azért teszi az Úr, hogy amiként az Ige mondja: „kevesen voltál hű, sokra bízlak ezután.” Nekünk a sok, a több fogalmával földi dolgok jutnak eszünkbe: több siker, több pénz, több öröm, kevesebb szenvedés. Az egyház Krisztus teste, tagjai mi vagyunk. Az egyház Urának a győzelme és dicsősége az volt, hogy felemeltett

a keresztre, és ha az Egyház, mi hűségesek leszünk Urunkhoz, akkor ebben a dicsőségben lesz részünk.

Családomra vonatkoztatom az Ige által feltehető kérdést: megválaszthatom-e a keresztet, amit Isten reánk helyez? Nem! Nem én választottam a feleségem rákos betegségét, de hittem azt, hogy Isten erőt ad és nem próbál erő felett. Az újabb keresztet, családos fiam halálát sem én választottam. Ő adta. Egykor megajándékozott egy élettel, most pedig elvette. De adta az Ő Fiát, Jézust, hogy benne megtaláljam azt akit visszakért. Ez a mi reménységünk és az, hogy így még közelebb kerülünk Őhöz. Többre bízott minket is az Isten. Ezt a többet, a több keresztet és annak hordozását reánk bízta a mi Urunk. Tiltakozzunk ellene? Nem. Krisztusban nyerünk dicsőséget.

Kívánom és kérem Istent, hogy valamennyien Dávidként mondhassuk, vallhassuk: „Felette igen szorongattatom, de mégis hadd essünk inkább az Úr kezébe, mert nagy az Ő irgalmassága és ne essem ember kezébe.”

LUKÁCS JÓZSEF
ny. lelkipásztor

A Medgyesi Pál Langham Igehirdetőműhely

„Az egyház Isten Igéje által él, növekszik és virágzik, de nélküle elhervad és meghal... valahányszor az Isten Igéjét helyesen magyarázzák és alkalmazzák, a gyülekezet növekszik mind méretben, mind mélységben,” írta e sorokat biblikus őszinteséggel a híres protestáns anglikán lelkipásztor és teológus John Stott (1921-2011). S valóban, Isten Igéjének a magyarázata, értelmezése a hirdetett igében, azaz a prédikációban, az igehirdetésben, protestáns református keresztyénységünk középpontjában áll. De Isten Igéje hűséges hirdetésének a központisága erőteljes mind az Ó-, mind az Újszövetségben, illetve a korai keresztyénység idejében is. Sőt, a középkori keresztyénység időszakából is ismerünk nagyon sok keresztyén igehirdetőt, akiknek a szolgálatain, prédikációin keresztül a Szentlélek Isten növelte nemcsak szám szerint a keresztyén egyházat, hanem mélyítette a keresztyének hitét is, gondoljunk itt a magyar Temesvári Pelbártra, aki nemcsak Magyar- és Német-, de Angolhonban is közismert, hitébresztő igehirdető volt.

A protestáns reformációban újból és újból beteljesedik a korakeresztyénység Pál apostol által megfogalmazott ígért-valósága és ígért-megvalósulása: „Mert minekutána az Isten bölcsességében nem ismerte meg a világ a bölcsesség által az Istent, tetszék az Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által tartsa meg a

hívőket” (1Kor 1,21). Sokak számára ma is bolondság az igehirdetés akár mint zsáner, akár mint egyházi jelenség vagy papi hóbot. Isten némely esetben jogosan meg is engedi, hogy a világ alappal megítélje és elítélje a prédikációt, esetleg idejétmúlnak, unalmasnak, időszerűtlennek, szükségtelennek, fennhéjázónak, hitetlennek tekintve azt.

Miért engedi meg ezt némely esetben jogosan Isten? Talán azért, mert lehet, hogy néha a prédikáció valóban nélkülözi az Isten Igéje iránti hűséget, időszerűséget, szükségességet, alázatos igei tanítás-átadást, hitelességet, melyek pedig mind-mind ismérvei a református igeszerű, szövegmagyarázó igehirdetésnek. Éppen ezért, ha a keresztyénség halványul, kihal és elhal, akkor ennek oka nemcsak egy nép, nemzet, társadalom közhitetlensége és általános érdektelensége, hanem lehet az igehirdetés elhalkulása is, illetve, hogy üzenete nem talál célba annak a hallgatóságnak a szívében, lelkében és elméjében, amelynek szánták.

Talán éppen ezért helyes kimondanunk azt, hogy minden nemzedékben az igehirdetés helyzete és gyakorlása komoly harcok és küzdelmek közepette talál megvalósulásra. De ez az állapot messzemenően szükségszerű, sőt Isten fel tudja és fel is akarja használni ezt, hogy lelki ébredést fakasszon úgy az igehirdetők, mint az igehallgatók között. Hiszen a bibliai és egyháztörténeti előjelek biztatóak, mivel látható és megállapítható, hogy még mindig van a prédikációban, mint hirdetett igében egy olyan hitbeli növekedést gerjesztő isteni erő, melyet az Örökkévaló Isten benne elhelyezni akart és akar. Természetesen nemcsak a prédikációnak kell igeszerűnek, felkészültnek, és hogy Példabeszédek 9,1-2

lakoma-metaforájával éljek, finom és ízletes lelki eledelnek lennie, hanem az igehallgatók is kell készüljenek minden igehirdetési alkalomra úgy, hogy biztosak legyenek abban, hogy meghallják és meghallgatják, elfogadják és befogadják a Szentírás szavait, illetve az azok alapján elhangzó hirdetett igét, prédikációt.

Organikusabban működő református és más protestáns gyülekezetekben világszerte, immáron nemcsak az igehirdetővel szemben, hanem az igehallgatókkal szemben is magasak az elvárások, tehát, hogy nemcsak a lelkipásztornak kell jó, azaz igeszerű és ínycsiklandó prédikációt előkészítenie, hanem az igehallgatóknak is kell készíteniük szívük, lelkük és elméjük talaját az igehirdetés-vetés befogadására (lásd a magvető példázatát Mt 13,1-15.18-23; Mk 4,1-20; Lk 8,4-15). Két évvel ezelőtt, egy holland református presbiternő megkérdezte, hogy nálunk hogyan készülnek a hívek a vasárnapi istentiszteletre, illetve, hogy imádkoznak-e lelkipásztorukért, illetve az ő prédikációjáért, valamint az istentisztelet levezetéséért? Nemcsak hogy a lelkipásztornak nem szabad csak úgy, kevésbé felkészülten a szószékbe mennie vagy pedig az úrasztala elé állnia, hanem a híveknek is ünnepélyesen és jóétvággyal kell készülniük a lelki eledel befogadására, imádkozva az igehirdetőért. Sajnos hétköznapi és ünnepnapi életünk valósága jelzi és mutatja, hogy nehéz és nehézkes folyamat a készülés úgy a lelkipásztorok, mint a gyülekezetek számára. Ugyancsak sajnálatos az is, hogy sok esetben míg a lelkipásztorok lótnak-futnak cementeszsákokért, talicskáznak, templomot, parókiát és egyéb egyházi ingatlanokat újítanak vagy újítatnak fel, asztalosokat, kőműveseket cserkésznek be a munkálatok elvégzéséhez, szórványokba járnak, róják a kilométereket egyik gyülekezetből a másikba a nemzetmentés érdekében az istentiszteletekre mind fizikailag, mind szellemileg fáradtan érkeznek meg. Sok lelkipásztor küszködik azzal a gonddal, hogy nincs idő az igehirdetések előkészítésére, ami pedig a lelkeszi szolgálat legfontosabb része lenne. Ha pedig valamelyest elhanyagolja a gyakorlati teendőket, akkor az ítéletesnek számít az emberek szemében, mivelhogy nem kézzelfogható a lelkipásztor munkájának az eredménye.

Az igehirdetőműhely

Ezen alapgondolatok és valós küzdelemhelyzetek hozták létre a Medgyesi Pál Langham Igihirdetőműhelyt, amely két egyházmegye területén működik, illetve tartja találkozóit, azaz a Bihari és az Érmelléki Református Egyházmegyékben. Korábban a Bihari Református Egyházmegye Igihirdető Klubja nevet viselte a műhely. Mivel viszont a havonkénti alkalmak egyik szervezője az Érmelléki Református Egyházmegye lelkipásztora, indokoltnak látszott a néven változtatni. Ugyanakkor a névváltoztatással a reneszánszát akartuk gerjeszteni a magyar

reformáció, illetve református igehirdetés jeles képviselőjének és hűséges tanítójának, elősegítőjének, azaz a lelkipásztor Medgyesi Pálnak (1565-1631).

E neves igehirdető I. Rákóczi György erdélyi református fejedelem, valamint feleségének, Lorántffy Zsuzsannának udvari papjaként is szolgált. A prédikálás tudományával foglalkozó művet is megjelentetett 1650-ben, a felvidéki Bártfán, *Doce nos orare quin et predicare [azaz Taníts minket imádkozni, sőt prédikálni is]* címmel, mely munkának közeljövőben való újramegjelenését a műhely munkatársai is szeretnék elősegíteni. Ugyanakkor a Langham elnevezés utal arra a kötődésre, amely a szóban forgó igehirdetőműhelyt fűzi a Nagy-britanniai John Stott Ministries Langham Partnership protestáns szervezethez, akiknek a segítségével és bátorításával sikerült a műhelyt szakszerűbb és eredményesebb alapokra, illetve pályára helyezni.

A havonkénti találkozókat rendszerint Biharvajdán, Jankafalván és Kisszántón tartják, de sor került kihelyezett találkozóra Paptamasiban is. A műhely kiindulópontjának alapjául elsősorban két lelkipásztor barátsága és azon vágya szolgált, hogy a fentiekben felvázolt nehézségekre valamelyest megoldás találtassék. Istennek hála, idővel más kollégák is csatlakoztak az együttlétekhez. Ezzel egyidőben sikerült felvenni a kapcsolatot a már említett Nagy-britanniai John Stott Ministries Langham Partnership protestáns szervezet munkatársai-val is. A szervezet tanfolyamok és képzések, országos konferenciák segítségével igyekszik lelkipásztoroknak segíteni világszerte, hogy azok a maguk helyén a maguk egyházmegye- vagy gyülekezetében tudják elősegíteni a kollégákkal való rendszeres és együttes felkészülést a prédikációkra.

Igehirdetőműhely vagy lelkész-csendesnap

Az igehirdetőműhely összpontosítottan odafigyel arra, hogy az eltöltött időben a résztvevők a megadott igeszakaszt tanulmányozzák a megadott homiletikai, azaz prédikációírással kapcsolatos elvek alapján. Teszi ezt úgy, hogy lehetőleg az alkalom utolsó részében már a konkrét úrnapi vagy ünnepnap i prédikáció

tartalmáról, illusztrációiról, a megcélzott hallgatóságról essen szó. Mivel általában a lelkipásztorok „magányos farkasokként” végzik munkájukat, azaz lelkész munkatársaikkal legfeljebb havonta egyszer, a közigazgatási gyűléseken találkoznak, az elszigeteltség elkerülése érdekében nagyon fontos mind lelkész csendesnapi, mind esetleg hasonló műhelyek alkalmába bekapcsolódni. Ezen alkalmak segíthetik a lelkipásztorok között a jó és őszinte viszony kialakulását, továbbfejlődését, melybe természetesen Isten felszentelt szolgálói sok imát és erőt kell befektessenek. Ha mi, lelkipásztorok több időt töltenének együtt a Szentírás őszinte tanulmányozásával, akkor talán más kérdésekben is nagyobb lenne a harmónia, a megértés és hathatósabb lenne a lelki gyógyulás.

A John Stott lelkipásztor és a róla elnevezett szervezet által ajánlott sémát követve, az első két órában a vizsgált bibliai rész szövegkörnyezetének valamint a kiválasztott szakasznak a tanulmányozása történik meg. Ez utóbbi folyamat a kifejtő értelmezést (exegézis) követve, versről versre halad a magyar Szentírás szövegében, az eredeti héber és/vagy görög változatokat is hathatósan figyelembe véve. A kifejtő értelmezés során a vizsgált bibliai szöveg és egyben a prédikáció szerkezetének, mondanivalójának a felvázolása is megtörténik, egyúttal megfogalmazva annak *szívverését* is, *faltörőkosát* is, azaz főmondanivalóját is egy mondatban. Ez egyenes utat biztosít az azt követő átfogó értelmezésnek. Az átfogó értelmezése a bibliai szövegnek beágyazza a vizsgált bibliai szöveget a teljes

Szentírás összefüggésébe. Ezen a ponton történik meg a hídverés a prédikáció, illetve a mai világunk között.

Az alkalom utolsó órájában az igehirdetés *szívdobbanását, a faltörőkost*, azaz főüzenetét, majd csontvázát, azaz szerkezetét, illetve, hogy újból metaforákkal éljek, testét, húsát, izomzatát, azaz tartalmát taglalják a résztvevők. Az izgalmas folyamat végeredményeként a lelkipásztor rendelkezik egy Szentíráshű homiletikai vázlattal, amely alapján a lelkipásztorok hazatérve egyénileg elkészíthetik prédikációs vázlatukat és/vagy megírhatják prédikációjukat. Ez a séma alakítható és egyáltalán nem kizárólagos. A műhely tagjai mindig is nyitottak más elvek és szempontok alkalmazására. A módszert tovább lehetne gazdagítani, fejleszteni, magyarosítani és erdélyesíteni.

Találkozók a járvány ideje alatt, illetve világhálós szemináriumok

A járvány ideje alatt a világhálón folytatódtak a találkozók, töretlen hűség-gel és örömmel, a LIFESIZE nevű internetes alkalmazás segítségével. A jövőben, a járvány elmúltával az igehirdetőműhely tagjai továbbra is teret és lehetőséget biztosítanak arra, hogy lelkipásztor kollégák bekapcsolódhassanak a műhely munkájába Erdély és Partium bármely részéből.

ZABÁN BÁLINT KÁROLY
lelkipásztor

Humor, vicc, nevetés az igehirdetésben

Ebben az írásban arra keressük a választ, hogy lehet-e humoros egy prédikáció, lehet-e viccet mondani igehirdetés közben, szabad-e megnevetetni a gyülekezetet Isten igéjének magyarázása alatt? Érdeemes foglalkoznunk ezzel, hiszen az elmúlt időszakban egyre több olyan esettel találkozunk, amikor az igehirdető elfeledkezik arról, hogy ígét hirdet, és átcsap színpadi komédiásba (stand-up comedy). A komédiázás, a bohóckodás alkalomadtán nagyobb közönséget vonz, mint a hagyományos templomi istentisztelet, és akár azt is mondhatnánk, hogy lám, milyen remek eszköz a humor, hiszen többeket megszólít, a módszer pedig teljesen mellékes, a lényeg az, hogy alkalmas és alkalmatlan időben hirdettessék az evangélium, és minél többen térjenek Krisztushoz. Ezzel el is intézhetnénk ezt az egész kérdést.

Az alkalmazott módszerek között azonban óvatosan kell válogatnunk. Tömeget összeverbuválni sok mindennel lehet (pl. ingyen sör, sztárvendégek, látványosságok), mégse nyúlhatunk könnyelműen minden módszerhez. Kérdéses ugyanis, hogy azok, akik nem az igehallgatásért jönnek, hanem elsősorban nevetni, szórakozni akarnak, azok el fognak-e jönni akkor is, ha a prédikáció nem lesz vicces? Meghallgatják-e az evangéliumot mástól is, aki komolyan magyarázza el? Maradnak-e akkor, ha a lelkipásztornak épp nem lesz jókedve?

Márpedig nem lehet mindig humorizálni. A Szentírásban vannak ugyan részek, melyeket akár viccesen is lehet értelmezni, de lehet-e nevetni Krisztus kereszthalálán, Jeremiás siralmain vagy a panaszszoltárokon? Mit tesz ilyenkor a humorizáló igehirdető: egyszerűen megkerüli ezeket a részeket, vagy tréfál a fájdalommal? És főként: hogy végez temetési szolgálatot? Ott majd leveszi a komédiás álarcot, és felteszi a tragikus maszkot, mint az ókori görögök? Vagy megpróbál viccelődni a halállal, kockáztatva azt, hogy a gyászoló család nem lesz abban a hangulatban, hogy végigkuncogja a temetést?

Ha a bohóckodással akarjuk vonzani a népeket, igehirdetésre csábítva őket, akkor fel tudjuk-e venni a versenyt a profi nevetetőkkel? Azokkal a komikusokkal, akik színházakat töltenek meg, és könnyesre nevetetik a tömeget? Hiszen ők még csak a bibliai igazságokkal, a bűnnel és a bűnbánattal sem fogják elrontani a felhőtlen szórakozást, a produkciót nem fogja zavarni az az egyáltalán nem mellékes tényező, hogy bizony igehirdetőként kellemetlen és szomorú témákról is beszélnünk kell.

Persze remek érzés, amikor az igehirdetés jókedvre derít és eloszlatja szomorúságunkat. A jó prédikáció életkedvet ad, optimistává és bizakodóvá tesz. Ennek érdekében azonban nem kell átvedleni komédiássá, hanem meg kell találni a helyes egyensúlyt, a megfelelő arányokat. A jó igehirdetés az érzelmek széles skáláján mozoghat anélkül, hogy szélsőségekbe csapna. Az érzelemmentes prédikáció épp olyan zavaró, mint amikor valaki ötpercenként elkezd a sírást vagy felröhög a szószéken. Leginkább azért, mert ezzel túlságosan az igehirdető

személyére fordítódik a figyelem, nem pedig az Igére, ami az igehirdetés központja kell, hogy legyen. Az igehirdetés nem az igehirdető hangulatáról szól.

Az sem mellékes szempont, hogy nem mindenki szeret hahotázni és nevetni, és vannak olyanok, akik nem értik a viccet. Vannak, akik a legártalmatlanabb tréfán is megsértődnek, nem szeretik, ha körülöttük nevetgélnek; némelyeknek egyáltalán nincs humorérzékük. Olyanok is vannak a hívek között, akik nincsenek abban a lelkiállapotban, hogy komédiázást hallgassanak: talán súlyos beteg van a családban, vagy betegséggel küszködnek, esetleg valakit épp elveszítettek. Nekik nagy szükségük van az evangélium vigasztalására, de a humorizálás esetleg épp a legnagyobb akadály lesz az előtt, hogy befogadhassák.

Lehetnek esetleg olyan helyzetek, amikor nem ördögtől való, hogy valaki a prédikáció alátámasztására elmond egy viccet, főleg fiatalok körében, és amikor jól ismeri az összes hallgatót. Persze, itt tudnunk kell, hogy egyszerűen nem minden vicc a szószékre való! Az ige méltóságával és szeretetével összeegyeztethetetlen, hogy népcsoportokat, kisebbségeket sértő (pl. cigány vagy zsidóviccet), erotikus, aljas tartalmú (disznó vicc), esetleg valamilyen fogyatékossgot vagy társadalmi kategóriát bántó viccet meséljünk (szőke nős vicc, vagy a púpos és a sánta stb.). Ezzel persze máris alaposan leszűkítettük az elmondható viccek körét. Gondoljunk csak arra, hogy az életben is gondosan megválogatjuk, kinek milyen viccet mondunk el! Amitől az egyik jókedvre derül, a másik halálosan megsértődik. Amikor a prédikáció mondanivalójának a kiemelésére elmondunk egy viccet, azt mindenkinek meg kell értenie, senkit nem sérthet, senki sem értheti félre! Senkiben nem szabad azt az érzést kelteni, hogy a gyülekezet rajta nevet, vagy a lelkipásztor rajta gúnyolódik!

Ugyanaz a helyzet a viccel, mint általában a személyes élmények vagy kitalált történetek mesélésével a biblia magyarázása közben: nem mindig állítható, hogy jobban alátámasztják a bibliai tanítást, mint maguk a bibliai történetek. Némelykor épp megzavarják a hallgatót, és esetleg megjegyzi a mesét, de nem tanulják meg a bibliai igazságot, amelyet megerősíteni akart az igehirdető. Vannak jó történetek is, de sokszor „szentségtelen és vénasszonyos meséket” (1Tim 4,7) hallani prédikációkban, amiktől némelyek egyenesen kínosan feszengeni kezdenek a padban. Valójában sokan azért szoknak rá a történetekre, mert egyrészt könnyű megjegyeznie az igehirdetőnek is (könnyebb, mint prédikációt írni), néhol pedig az emberek szeretik is. De amíg mentegetőzéseként elmondhatjuk, hogy Jézus is mesélt történeteket, azt biztosan nem állíthatjuk, hogy viccet mondott. (Az evangéliumban amúgy Jézus kerek, összetett, mély igazságokat és teológiai töltetet hordozó történeteket, példázatokat mondott, nem pedig zagyva meséket).

Sokkal ízlésebb, ha a lelkipásztor nem közszájon forgó viccet mesél, hanem adott esetben humorosan fogalmaz, tréfás szókapcsolatot használ, vagy

olyan közismert dolgot idéz fel a gyülekezet előtt, ami megmosolyogtatja a közösséget. Ezt viszont csak jó érzéssel lehet: jó nyelvi érzék, ütemérzék, hangulat kell hozzá, a megfelelő helyen, a kellő pillanatban működik csak. Ennek is megvannak persze a határai: egyáltalán nem vicces a szleng használata, ha az apostolokat „srácoknak”, a női szereplőket „csajoknak”, Pál apostolt „vagány csávónak” nevezzük. Ez nem „fiatalos” nyelvezet, hanem egyszerre fárasztó és ízléstelen.

Nem minden tréfa működik mindenhol. Jót derült például egy anyaországi templomban a gyülekezet, amikor az igehirdető – egyébként komoly és tartalmas – igehirdetése közben megjegyezte tréfásan a vámszedőkről, hogy „a korabeli NAV-ellenőrök”. A NAV – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal – egy botrányos eset kapcsán abban az időben nagy médiafigyelemnek örvendett Magyarországon, és kis politikai éle is volt a tréfának, ami az egész gyülekezetet őszintén megmosolyogtatta. Egy kolléga, aki nagyon szellemesnek találta az élcet, itthon, egy partiumi gyülekezetben megismételte az igehirdetésben vasárnap. Az igehallgatók faarccal ültek, senki nem értette, hogy amit a lelkipásztor mond, humorosnak szánja, mert fogalmuk nem volt, mi az a NAV, és ez mitől vicces. Az sem segített, hogy az igehirdető viszont nevetett a saját viccén.

Ighallgatóként nem bűn, ha az ember elmosolyodik, vagy akár el is neveti magát az igehirdetés alatt, ha valami tréfás dolgot mond a lelkipásztor. Ugyanakkor sok helyen ez nem szokás. Ahol az a hagyomány, hogy mindenki komolyan és ünnepélyesen ül az istentisztelet alatt, ott egyenesen botrányosnak számít, ha valaki elneveti magát a templomban. A humorizáló igehirdetés ezért sem működik mindenhol, minden közösségben. Ahol az emberek nyitottak erre

a formára, ott sem szabad túlzásba vinni, erőltetni. Isten igéjének méltósága, mélysége és magassága van, a lelkipásztor szóhasználata nem lehet útszéli, léha, túlságosan laza és nyegle. Ez nem zárja ki a humort, mindazok figyelembevételével, amit elmondtunk, de teljességgel kizárja azt, hogy az igehirdetést komédiázásként műveljük, és célunk az emberek nevettetése legyen. „Mint az aranyalma ezüstitányéron, olyan a helyén mondott ige” (Péld 25,11). A rosszkor, rossz helyen elmondott ízléstelen vicc, a rosszízű tréfa, a bohóckodás, az öncélú humorizálás nem fér fel erre az ezüstitányérra.

A depressziós, asszonyokat sirattató, tragikus prédikáció persze semmivel nem jobb. Akkor mi jó? Hát az olyan prédikáció, ami egyszerre szól az időshöz és a fiatalhoz, ami megszólítja a szívet és a szellemet, ami elgondolkodtat, amin alkalomadtán elérzékenyülsz vagy elmosolyodsz, ami komoly, de nem komolykodó, nem erőltetett, ami a lélek minden húrján játszik. Igehirdetés a Biblia és hitvallásaink alapján, hogy minél jobban megértsék azok, akik hallgatják. Ebben eszköz lehet olykor a humor is. Csak ne váljon céljá az, hogy az igehirdető, majmolva a szektás prédikátorokat, Chaplinnel és Benny Hillel akarjon versenyezni, és abban mérje le a sikerét, hogy hányan hahotáznak a beszéd alatt.

WAGNER ERIK
lelkipásztor

BABITS MIHÁLY

Vasárnap

Zord hét után fáradt szívemre
eljön a méla, szent vasárnap
csend a fülnek, ünnep a szemre,
ünnepe csendnek és sugárnak.
Az emberek templomba járnak.
Hajrá lelkem! zárva a boltok:
ki egyedül van, az ma boldog.
Az emberek kocsmákba járnak.
Kocsmák előtt csizmád az ünnep
köpött járdáját kopva rója:
remete vére van tebenned
vasárnapok bús álmodója.

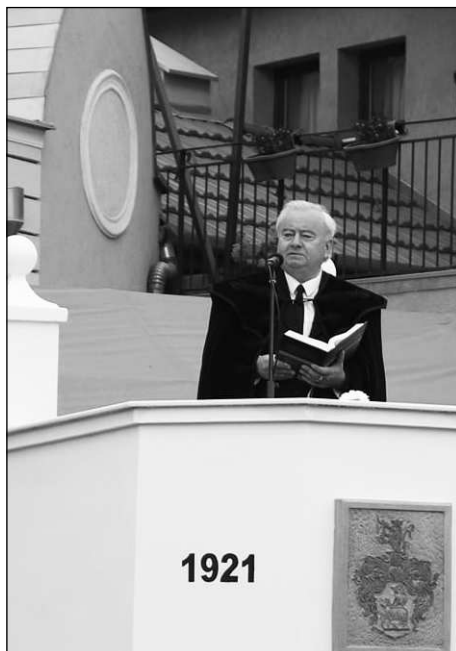
Kocsmák előtt csizmád a város
köpött járdáját rója kopva
s a lélek, mint a csizma sáros;
mért nem térsz haza bús lakodba?
mért nem ülsz otthon búslakodva?
Ó nézz körül: zárva a boltok:
ki egyedül van, az ma boldog,
boldog, otthon, bár búslakodva.
Bár búslakodva, boldog, otthon.
Remetelakban nincsen óra:
ilyen lak néked boldog otthon
vasárnapok bús álmodója.

Remetelakban óra nincsen
s boldog a lak, hol nincsen óra
s nincs idegen kéz a kilincsen
s nincs idegen látogatója.
Odakünn fáj a toronyóra,
fájnak, bár zárva most, a boltok.
ki egyedül van, az ma boldog.
Eredj haza, hol nincsen óra,
hol fájó fejed megpihenhet
s ütemes csönd lesz ringatója:
remete vére van tebenned
vasárnapok bús álmodója.

CENTENÁRIUM

Százéves fennállását ünnepelte a Királyhágómelléki Református Egyházkerület

Szeptember 18-án délelőtt megtelt a centenáriumát ünneplő egyházkerületünk székházának udvara. A Kárpát-medence minden szegletéből egybesereglett gyülekezet Isten színe előtti ünnepet szentelt. Hálát adtak a Mindenhatónak az egységért, a megtartásért és a jövőre ígértéért.

Csúry István királyhágómelléki püspök köszöntésében a Zsolt 60,3-6 versei alapján dicsőítette a Történelem Urát, és elmondta, hogy amikor az egyházkerület születésnapjára gondol, nem a mámor az, ami az ünneplést meghatározza, hanem a hála. Hála azért, hogy az Isten megpróbálja az övéit, ugyanakkor útmutatást és erőt is ad a nehézségek leküzdéséhez.

Halász Béla délvidéki püspök

Kató Béla erdélyi püspök

Zán Fábán Sándor kárpátaljai püspök

Az áldás egyértelmű jelei

Nem csak az elmúlt száz évért lehetünk hálásak, hiszen „mi a születésünket az első pünkösdtől számítjuk, de számítjuk 1517-től is, és azoktól a történelmi pillanatoktól is, amikor Isten az Ő követőit megáldotta” – mondotta püspök. Ez az ünnep emlékeztet arra is, hogy az elmúlt száz esztendő keserű tapasztalatokkal is terhelte lelkünket olyan időszakokkal, amikor úgy éreztük, hogy az áldás helyett átkot kellett hordoznunk.

Az előjáró szerint ki kell mondanunk e nehéz és kemény szavakat ahhoz, hogy gyógyítani tudjuk az életünket és képesek legyünk a jövőre biztos folytatására. Megpróbáló idők voltak, amikor „fattyú népek hitvány fejlődelmek próbálták életünket nyomorba taszítani”. De a református ember akkor is tudta, hogy élni akar és élni fog, mert hitte és hiszi, hogy az élet Isten akarata.

A zsoltárból világosan kiderül, Isten jogosan cselekszik, amikor megáldja a népet. Ezzel is szembe kell néznünk, de kérhetjük, sőt kérnünk kell a gyógyulást is. Elmondhatjuk könnyekkel átitatott történeteinket, de hitvallást tehetünk a helyreállításról is.

A felemeléssel kapcsolatban Isten jeleket is ad nekünk. Most ilyen emlékeket a székház udvarán emelt szószerző. A két dátum (1921-2021) között ott az egyházkerület címere. Fájdalmas dátumokat sorolhatunk az eltelt száz

esztendőben, de azt is el kell mondanunk, hogy mégis itt vagyunk! Az élő Ige, Krisztus hirdettetik a szószékről, Aki örök gyógyulásunk záloga.

A másik isteni jel az a közel 250 zászló, mely a közösség, az együvé tartozás hirdetője. A sokszínű gyülekezetek mind az Istenhez közelednek. Ez a sokszínűség az egyetértésben áldássá válik és a krisztusi békességgel gazdagítja ezt a világot – fejtette ki gondolatait egyházkerületünk püspöke.

Hiteles életképek

Fekete Károly tiszántúli püspök a 123. zsoltár, valamint a Mt 6,33 verse alapján tolmácsolta Isten üzenetét az ünnepi alkalmon. Három életkép tárul elénk az ige alapján, melyek önismeretre, és öntudatos életre kell ébresszenek minden Istenre figyelő embert.

Az első életkép az a testtartás, amikor a zsoltáros szemeit az Istenre emeli. Hitvallás ez és elhatárolódás. Hitvallás az egyedüli Istenről és elhatárolódás mindentől, ami nem Isten. Nem önmagától, másoktól, földi uraktól várja a menedéket, hanem az Istentől. Azért „sírja égre a könnyeit”, mert tudja, hogy Isten az, Aki igazán segíteni tud rajta.

A második életkép az, amikor az Istenre tekintés mozdulata mindennapivá válik. Az élet folyamatának része lesz az Isten kezének keresése. Nem emberi kezek után kapkodunk elsősorban, hanem Isten vezetését keressük. Benne nem csalódhatunk, Tőle nem kell félünk. Otthonra és egymásra találunk,

Géresi Róbert felvidéki püspök ágendázik

öntudatra ébredést ajándékoz, amikor az ember megtanulja Istent követni.

„A figyelmes Isten vár a figyelmetlen szolgák tekintetére.” Ennek értelmében nincsen Isten háta mögötti hely, Ő mindenünnen megtalálható és mindenholnan megmenti a Rá tekintő embert.

A harmadik életkép már a belső indíttatású megszólalás és hitvallás. Egyfajta szilárd belső tartást ad az embernek. A „tarthatatlan helyzetben is kitartást” ajándékoz.

Kitartást, amikor a környezet teljesen másra indítana. Fáj, amikor meggúnyolják az anyanyelvet, melyen imádkozunk és amely szent a mi számunkra. Dühít és földre sújt, mikor tiporják a kultúránkat és ferdítik a történelmünket, ünnepi alkalmainkat semmibe veszik, sőt megcsúfolják. Eljuthatunk a lelki állóképesség határáig, amikor ki kell mondanunk, hogy elegünk van, elteltünk. De mégsem ugrunk a másik torkának és nem átkozódunk, hanem imádkozunk: Istenre tekintünk.

Amikor Urunkra nézünk és kiáltjuk fájdalmunkat, az önvizsgálat során elengedhetetlen a bűnvallás is. Vajon nem azért vannak még gondok, mert nincs igazi bűnvallás? Mi ürültünk ki, „a keresztyén hűség mulasztásai” a világban megjelent gondok, melyek minket figyelmeztetnek.

Krisztus kiűrtette a keserű gyálázat poharát helyettünk és érettünk. Így lehet a panaszból hitvallás és változás. Amikor az ember végre kimondja:

Fekete Károly tiszántúli püspök ígét hirdet

Balog Zoltán dunamelléki püspök megáldja a zászlókat

Bara Lajos főgondnok

Fűrjes Zoltán h. államtitkár

„legyen vége bennem az istentelenség uralmának!”

Engedjük, hogy Krisztus alakítson, az Ő országát keresve lehet egység és megmaradás minden időben és minden külső körülmény ellenére – zárta bátorító szavait a tiszántúli püspök.

Az igehirdetések után az ünnepi gyülekezet az úri szent vacsora sákramentumával élt. Az úrasztalát a nagyváradi gyülekezetek terítették meg.

Mivel dicsekedhetünk?

A gyülekezeti zászlók megáldása előtt Balogh Zoltán dunamelléki püspök szólt a gyülekezetekhez, a 20. zsoltár első hat verse alapján: bizony van mivel dicsekednünk!

Dicsekedhetünk azzal, hogy minden ellenére: vagyunk! De dicsekedhetünk azzal is, hogy gyarapodunk, épülünk és építünk: templomokat, székházakat, iskolákat, óvodákat.

Dicsekedhetünk azzal is, hogy nemcsak vagyunk, de együtt vagyunk. Ez nem is olyan egyértelmű, hisz olyan könnyen megborulhat az egység. De mi példát akarunk mutatni, hogy együtt jobb, mint külön lenni. Ezt is üzeni a református egyházak egysége.

A zsoltár következő verseiben kiderül, hogy „amazok” kocsikkal és lovakkal dicsekednek, azaz az emberi teljesítményt emelik magasba. Ez vétek. Mi nem mások ellen akarunk lenni; nem mások kárára akarunk gyarapodni, és nem mások ellenére akarunk

A gyülekezet a székház udvarán óriás kivetítőn is követhette az eseményeket

együtt lenni és szövetséget kötni. Mi mindent az Úr dicsőségére akarunk tenni. Az ige üzeni: „Aki téged kiemelt, azt emeld fel és dicsekedj Vele”.

Az egység titka

Fürjes Zoltán helyettes államtitkár Gulyás Gergely miniszter és Soltész Miklós államtitkár testvéri üdvözlete tolmácsolása után szintén az egység fontosságára hívta fel a hallgatóság figyelmét. Az első korinthusi levélből idézte Pál apostol szavait az egységgel kapcsolatosan, mely alapján fontosnak látta kiemelni a sokszínűség ellenére is megvalósuló egységet. A részek együtt munkálkodva alkotják az egészet. A trianoni békediktátum nyomán „sok részre szakadt a test”, de hitünk alapján elmondhatjuk: van feltámadás! Erről szól az egyház egysége. Fizikailag elválasztanak ugyan az országhatárok, de valójában egymásért és egymással munkálkodunk a világban Isten dicsőségére.

A helyben maradás létfontosságú a megmaradás érdekében. Ebben nyújt hathatós és kézzelfogható segítséget az elkövetkezendőkben is a nemzeti magyar kormány a honfitársaknak.

Építéssel, szeretettel, lelkes szolgálattal munkáljuk az egységben, melyben ott van az erő, amit csakis Isten követése által használhatunk növekedésünkre és Teremtőnk dicsőségére.

GHITEA-SZABÓ JÓZSEF LEVENTE
lelkipásztor

Fényképek: Dénes Péter-István

Kézzel másolt Bibliák – lélekerősítés járványidőszakban

Az elmúlt két esztendő sok szempontból különös volt. Begyűrűzött hozzánk is a világjárvány, meghatározta egyéni és közösségi mindennapjainkat. Elkezdtünk ismerkedni a különös kór okozta életnehezségekkel, egészségügyi és életszabályozási tekintetben is.

A világból továbbra is érkeztek a hírek. Egy nap az az üzenet jött Svájcból, dr. Békefi Lajos lelkész, közíró tolmácsolásában, hogy Zürichben egy református lelkész azt javasolta a híveknek: a karantén alatt másolják kézzel a Bibliát.

Ez a hír adta az ötletet arra, hogy másoljuk le mi is gyülekezeteinkben a Szentírást. Számunkra azért is aktuális egy ilyen – lelket, hitet, életet nemesítő, gyülekezetépítést segítő – tevékenység, mert idén, 2021-ben 100 éves az Egyházkerület.

Úgy gondolom, hogy szép és hatásos egy ilyen ajándékot letenni egyházunk asztalára. Nem a levéltár polcára, hanem az Úr asztalára, ahonnan folyamatosan elvehető és elvihető.

Így született az ötlet, és lett belőle 14 kötet kézzel másolt Biblia. A munkát hatvan személy koordinálta és közel 1.200 személy vállalta azt, hogy leül, imádkozó lélekkel, csendességben és lemásol egy-egy részt a Bibliából, melyben 1.189 fejezet található. Egyházkerületünk centenáriumi ünnepségen bemutathattuk az immár bekötött Bibliákat.

Isten iránti hálával mondok köszönetet mindenkinek, aki másolt, Kozma Gyula karnagynak, aki minden kötet előlapját megírta, Kurta Józsefnek, aki a 14 kötet bekötési munkálatát végezte, és minden adományozónak, akik erre nem sajnálták az anyagi áldozatot sem.

Őseink régen templomokat, iskolákat építettek, hogy legyen méltó hely a nemzetet tanítani, nevelni és készíteni az életre, helyet és teret építettek az élet iskolájának. Ma nekünk sokkal kevesebbet kell áldozni, de sokszor még ezt a keveset sem látjuk meg és tesszük oda. Ezért illesse köszönet a mégis látókat és jókedvű áldozatvállalókat!

Ez a kézzel másolt Biblia azért született, hogy gyülekezeteink jöjjenek és vigyék, olvassanak bele, keresse meg ki-ki a maga munkáját, tartsanak felolvasásokat, ima- és bibliaórákat, szervezzünk hitépítő és hitmélyítő gyülekezeti alkalmakat. Mindenkit arra buzdítok, hogy Isten szavára mozduljon ki az egyéni kényelmi zónájából, és induljon el a másik ember felé. Isten az embert közösségi lénynek teremtette, és ebben az elmagányosodásra kényszerítő világban ne a világ divatjainak követői, hanem Isten követői és hírvivői legyünk!

Szolgálatra fel! Soli deo Gloria!

VINCZÉNÉ PÁLFI JUDIT
missziói-diakóniai előadótanácsos

Tiszteletadás és alapkövetétel a Rulikowski temetőben

Az egyházkerületünk megalakulásának századik évfordulójára rendezett ünnepség keretében 2021. szeptember 17-én, pénteken délután 5 órakor szép számú közösség gyülekezett a nagyváradai Rulikowski temetőben, hogy méltóképp lerója tiszteletét a Királyhágómelléki Református Egyházkerület néhai püspökei előtt.

Farkas Zsolt előadótanácsos az egyházkerület első püspökének, Sulyok Istvánnak a sírhelyénél elmondta: méltó és tisztességes, hogy a sok próbát és viharokat kiálló elődök emléke előtt megálljunk. S amikor helytállásuk előtt tisztelgünk, Istennek is hálát adunk az örökségért, melyet büszkén és bátran építünk tovább.

Ezt követően Csúry István püspök adott hálát imájában a mindenható Istennek, és kérte a jövőre néző, megtartó erőt.

A 25. zsoltár éneklésével szívét Istenhez emelve és neki ajánlva helyezte el az emlékező és ünneplő közösség a kegyelet koszorúit Sulyok István, Arday Aladár és Búthi Sándor püspökök síremlékei előtt.

Követni a vigasztalót

A koszorúzást követően a gyülekezet az egyházkerület 300 négyzetméteres telkéhez vonult, ahol lehetették a Sulyok István emlékkápolna alapkövét. Csúry István püspök János 14, 1-5 alapján hirdette Isten ígését. Jézus Krisztus, mint vigasztaló is mindig az övéivel akar lenni – hangsúlyozta a püspök. Ehhez szükséges, hogy mi is akarjunk Krisztussal lenni, Rá tekinteni.

Egyedül Isten adhat Szentlelke által erőt, mert nehéz időszak van a hátunk mögött, megpróbáltatásokkal teli száz esztendő. Korábban nehéz volt álmodni is, tervezni is, nehéz volt elérni, hogy végre itt is építhessünk, hiszen a nagyváradi temetőben nem volt eddig református kápolna.

Sokakban felmerülhetett, valóban szükség van erre? Méltó, hogy tisztességben kísérik a gyászolók utolsó földi útjára szerettüket. Méltó és tisztességes, hogy megfelelő helyen szólhasson a vigasztalás, az örök élet ígéje. Múlt és jövőndő találkozik majd e kápolna falai között: hiszen emlékezünk a mieinkre, de a boldog feltámadás reményében vigasztalódunk a reménnyel teli jövőndő ígéretében – hangsúlyozta a püspök.

A könnyek letörlésének helye

Vincze Zoltán, a Nagyváradi Gyülekezeti Szövetség elnöke köszönetet mondott az egyházkerület vezetésének, hogy fontosnak tartotta a kápolna

Főtiszteletű Sulyok István (1859-1944), a Királyhágómelléki Református Egyházkerület első püspökének emléke előtt tisztelgünk e Némethy László által tervezett kápolna megépítésével, melynek alapkövét letettük a mai napon, a hazánkat szétszaggató trianoni döntés után az Anyaországától és a Tiszántúli Református Egyházkerülettől elszakított gyülekezetekből megalakuló egyházkerületünk

100.

esztendejében, Csúry István püspöksége és Bara Lajos István főgondnoksága alatt.

Egyedül Istené a dicsőség!
Soli Deo gloria!

MMXXI. szeptember 17.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Elnöksége

ügyét. Szükség van erre a helyszínre és épületre, hiszen az emberi közösséget nagy mértékben jellemzi az, ahogyan a halottaival bánik.

A kápolna a sírás helye lesz, a fájdalom kifejezésének a helyszíne, ahol ráébredünk az emberi mulandóságra, ugyanakkor a vigasztalódás és az örök Élet győzelmére is emlékeztethet majd az épület. Itt a zaklatott állapotból nyugalomra lelhet a gyászoló lélek; a viszontlátás reményében méltóképpen engedhetjük el egy időre halottainkat – mondta a lelkipásztor.

Örök időkre gondolva

Vincze Zoltán gondolatait Farkas Zsolt épülettel kapcsolatos tájékoztatója követte. A tanácsos elmondta, hogy az épület Némethy László tervei alapján

készül, méltó helyszínt biztosít arra, hogy a gyászolók felravatalozzák, és utolsó földi útjára kísérhessék szerettüket.

Az idő kapszula, melyet az alapkőben helyeztek el, az épület terveit tartalmazza, illetve egy rövid tiszteletadást az egyházkerület alapító előd, Sulyok István emléke előtt.

GHITEA-SZABÓ
JÓZSEF LEVENTE
lelkipásztor

Fényképek: Villányi Zoltán

Centenáriumi könyvbemutatók

Egyházkerületünk megalakulásának századik évfordulóján könyvbemutatóval is ünnepeltünk 2021. szeptember 17-én egyházkerületünk székházának tanácstermében. A népes közönség három kiadványt ismerhetett meg: dr. Pálfi József: „Uraim! Sursum corda! Fel a szívekkel!” – Sulyok István, akinek volt világgépe Királyhágómellékről (Sulyok-monográfiája); KRE 100 emlékkötet (szerkesztette Emödi András egyházkerületi levéltáros), illetve Pécsi L. Dániel: A Királyhágómelléki Református Egyházkerület címerei (szerk. Forró László egyházkerületi főjegyző).

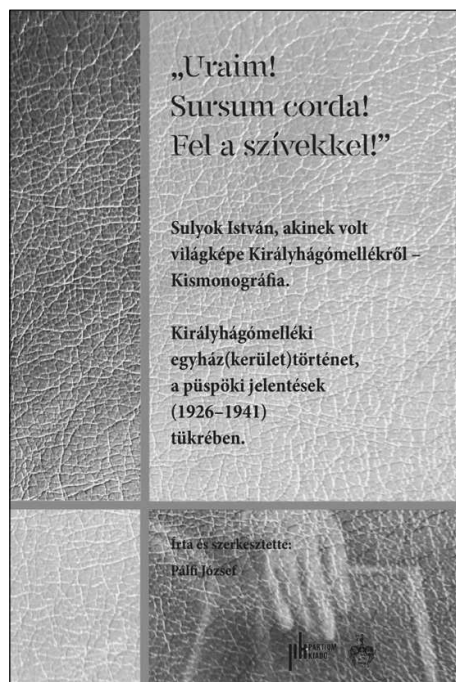
Sulyok István, akinek volt világgépe Királyhágómellékről

Pálfi József lelkipásztor-rektor kismonográfiájáról kell szólnom, mely Sulyok István, akinek volt világgépe Királyhágómellékről címmel jelent meg, és a Királyhágómelléki Református Egyházkerület történelméhez szolgál adalékkal, meghozzá az 1926-1941 közötti püspöki jelentések tükrében.

„Emeljétek fel szíveteket” – így szólt Sulyok István, amikor bihari esperesnek beiktatták 1903. március 25-én. Székfoglaló beszédét a letett eskütétel után mondta el: „Ajkaimon elhangzott az eskü szava. Ezzel elköteleztem magamat arra a szolgálatra, amely a pillanattól fogva reám, mint esperese vonatkozik”. A „nagy hegyomlás”, 1918 után ugyanezzel a lelkülettel végezte egyházkormányzói szolgálatát, egy ideig Baltazár Dezső debreceni püspök helyetteseként, ahogy magát nevezte. Sulyok Istvánt ezzel egyidőben a román állam csupán „adminisztrátornak” tekintette, mindeközben földrajzilag is igyekezett az új kormányzat a Partiumot Magyarországtól elválasztani, Bukarestből nézve új névvel illetni, a Királyhágót tekintve földrajzi határnak az új államon belül. Sulyok kellett elvégezze az egyházi főhatóság nélkül maradt egyházközségek adminisztrációját.

A szerző vallomása szerint Sulyok Istvánról, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület 1921-ben, 1926-ban és 1940-ben is megválasztott püspökéről monográfiát írni nem egyszerű vállalkozás. Úgy érzi, hogy történetírásunk ezután is adós marad egy még átfogóbb, monografikus munkával Sulyokkal kapcsolatban, még több fel nem dolgozott forrás figyelembevételével, amely forrásokat a maguk kontextusában, szisztematikus rendezettséggel lehet átfogni és összegezni. Most azonban, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület születése századik évfordulója kapcsán nem teheti meg, hogy ne emlékezzen és ne emlékeztessen Sulyok István korszakos jelentőségű személyére.

Pálfi József megemlékezik kortárs munkatársairól is, tisztelettel adózik azoknak, akik munkáikban a KRE történetének egy-egy korszakát, vagy éppen magánakt a megalakulásnak a történetét igyekeztek feltárni. Említésre kerül Molnár János monográfiája, Tibori János forrásközlése, Straub (Rác) Etelka újabban megjelent áttekintése. Sulyok kortársai, egyúttal munkatársai közül háromnak hagyatékát emeli ki a szerző. Orth Imréről, Csernák Béláról és Debreczeni Istvánról van szó, akinek kapcsán szó esik arról a kérdésről is, hogy

az 1940-es visszacsatolás idején nem kapott egyértelműen pozitív fogadtatást a tiszántúli református egyházkerület újbóli egyesítésének terve. „Orth szívvel-lélekkel, teljes mértékben ellenezte és vele együtt még nagyon sokan a restitutio in integrum elvének alkalmazását a Királyhágómellék esetében, ők bármit elkövettek volna, csak hogy a minden szempontból kiformálódott, megszerveződött és végre hivatalosan is akkreditált egyházkerület ne térhessen vissza a Tiszántúl kebelébe.” Izgalmas kérdések ezek, melyek a magyarországi református egyháztörténet fő vonalán – ha van ilyen – kívül esnek. Megjegyzem, MUTATIS MUTANDIS, 1945-ben az egyházigazgatást illetően a Királyhágómellék továbbra is Révész

Imrét ismerte el püspökének. Noha Bihar megye román prefektusa közölte, hogy visszaáll minden a maga 1940 augusztusa előtti rendjébe, s így a nagyváradi református egyházkerületnek is folytatnia kell éveken át szünetelő működését, az említett Csernák Béla mint Révész Imre debreceni püspök megbízottja járt el például a lelkészek és tisztviselők purifikálása ügyében

Ferenczy Károly egyházkerületi főjegyző 1945 júniusában a trianoni határokon túl eső egyházközsegeket látogatta végig, és jelentést tett a kerület elnöksége felé. Leírja, hogy a román kultuszminisztériumnak a "nagyváradi református püspökségtől" adatokat követelő leveleire Soós István egyházkerületi tanácsbíró válaszképpen rendszeresen azt közli, hogy egyfelől ilyen egyházkerület ez idő szerint nincs és mandátuma sincs senkinek az intézkedések megtételére. Izgalmas és feltáratlan kérdések ezek, és Pálfi József munkája sokban árnyalni tudja a korszakot.

A szerző a munkát két részre osztotta: az első részt egy kismonográfiának szánta a szerző, ezt bevallása szerint lehet bővíteni, a második részben egy olyan egyháztörténeti anyagot kívánt közkinccsá tenni a maga teljességében, amelyet személyesen Sulyok István püspök jegyzett fel. Ebben Sulyok István nem az egyházkerület történetét írta meg, hanem az 1926-1942 közötti időszak püspöki jelentéseiben adatolta, jegyezte folyamatosan a történeteket, az eseményeket. Ahogy Pálfi József fogalmaz: „Püspökként ugyanis rendszeresen és lelkiismeretesen látogatta az eklézsiákat, nem szakadva el azok életétől, a mindennapok valóságától. Így egy teljesen eleven, életízű anyagot hagyott az utókorra. A precíz korlenyomat olvasása közben nem egyszer úgy érzi az ember, hogy szinte résztvevőként lehetünk jelen a korabeli idők eseményeiben. Azt mondhatnánk, hogy szinte előttünk játszódik minden, mert szemünk előtt elevenedik meg a korabeli egyházközségek élete.”

Pálfi József monográfiája egyedülálló, érzelemtel, de tárgyilagosságra törekvő, tartalmilag gazdag összefoglalása Sulyok István pályaképének, amely még hosszú ideig nélkülözhetetlen lesz a Királyhágómelléki Református Egyházkerület történeteinek kutatásában. Külön tanulsága a műnek, hogy az anyaországi kutatók nagyobb alázattal kell közeledjenek az elcsatolt területek reformátussága önállóságért folytatott küzdelme felé, mert azt csak a maga földrajzi és politikai helyén, a maga kontextusában lehet megérteni.

A munkát bőséges, nagy szorgalommal összegyűjtött forrásközlés egészíti ki, a szerzőnek a levéltári források ismeretében és kezelésében való jártassága imponáló. Jó szívvel ajánlom minden érdeklődő figyelmébe a kötetet.

SZABADI ISTVÁN
levéltárigazgató

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület címerei

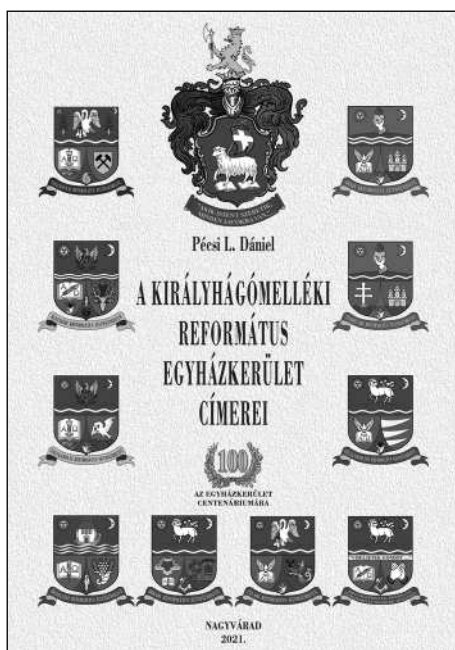
2021 szeptemberében látott napvilágot **Pécsi L. Dániel: A Királyhágómelléki Református Egyházkerület címerei** című könyv Forró László egyházkerületi főjegyző (püspökhelyettes) szerkesztésében. Egyházkerületünk kilenc egyházmegyéjének és több mint kétszáz gyülekezetének, valamint presbiteri szövetségének új címereit tartalmazó mintegy 300 oldalas, mutatós könyv. A címereket **Pécsi L. Dániel** heraldikus, jelképművész tervezte, aki a könyv elején olvasható alapos bevezetőjében és heraldikai tanulmányában részletesen feltárta a nyájas olvasó számára, hogy milyen elvi szempontok alapján alkotta meg a jelképeket.

A kiadás apropója az egyházkerület centenáriuma. Egyházkerület születésének századik évfordulóján nem csak lelkiekkel gyarapodott az egyház, hanem jelképekkel is, a szellemi és lelki összetartozás jegyeként megálmodott

és megalkotott címerekkel. Pécsi L. Dániel jelképművészre nem csak a címerek megtervezésének a hatalmas munkája hárult, hanem minden gyülekezettel egyeztetett, hogy a helyi sajátosságok, a történelmi hagyományok és a jelen meghatározó elemei alapján egyéni címet alkosson minden közösségnek. Ezek a címerek egyszerre fejezik ki az összetartozást az egyházmegyén, az egyházkerületen és a Magyar Református Egyházon belül, ugyanakkor minden címernek külön egyénisége van, mint ahogy minden templom egyedi, és minden közösség sajátos arculatú. Forró László főjegyző ezt írja ajánlásában: „Jó volt látni, amikor egy-egy presbitérium rácsodálkozott az elkészült címerére, majd igaz büszkeséggel fogadta magáévé. Ekkor fogalmazódott meg az a gondolat, hogy ez bizony egyfajta válasz Trianonra. A kötetet (...) úgy forgassák, hogy egy-egy kép mögött megsejthessék az illető gyülekezet múltját, jelenét és Istenbe vetett hitét.”

Az Előszóban Csűry István püspök így határozza meg a könyv célját: „A Magyar Református Egyház egységének ünneplésekor seregyűjtésre vállalkozunk. Ennek jegyében készült el ez a gyűjteményes kiadvány, amely eljut a távolmáradoókhoz, és amely emlék marad a velünk együtt ünneplők tulajdonában.”

„Nem csak nyelvén, hanem jelképeiben is él a nemzet” – vallja Pécsi L. Dániel. „Az ez idáig megtervezett és a könyvben is látható református címerekkel együtt jómagam is igyekeztem küldetéssel megszolgálni és megerősíteni a magyar reformátusok önazonosságát, önbecsülését a nemzeti összefogás és együvé tartozás jegyében” – írja a szerző. A könyvet forgatva meg kell állapítanunk, hogy ez az egyház meg hozta a maga gyümölcseit. Ezek a címerek éppen azért élő jelek, mert mögöttük nem csak évszázadok és beszédes történelem van, hanem élettől lüktető jelen is, amely büszkén hirdeti, hogy az embert próbáló idők, a közösségeket szétszaggató gonosz indulatok dacára él a református magyar e tájon, nem csonka létben, hanem életerős, jövőre tekintő közösségként, Isten kegyelméből.

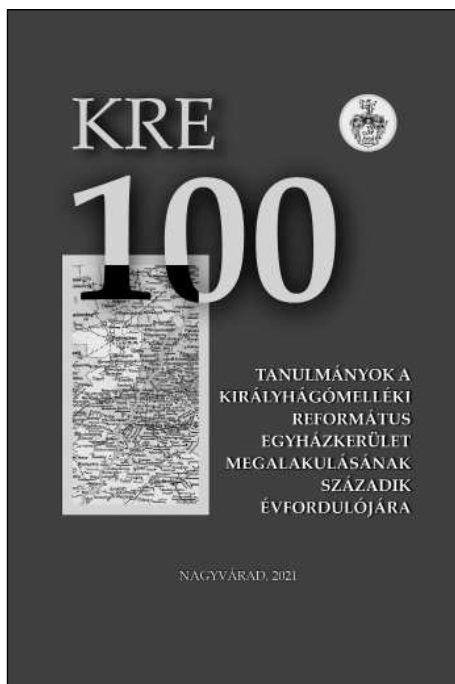
WAGNER ERIK
előadótanácsos

KRE 100 – egy könyvbemutató margójára

Joggal állítható, hogy az egyházkerületünk megalakulásához kapcsolódó centenáriumi rendezvények felemás érzések jegyében zajlottak. S itt elsősorban nem a világjárványhoz kötődő aktuális korlátozásokhoz való kényszerű alkalmazkodásra gondolok, hanem arra, ami a megrendezésre került események során számos alkalommal el is hangzott – nem ünnepelhetünk önfeledten egy, a történelem eseményei által kikényszerített elszakadást. Mi az, amit viszont mégis megtehetünk? Meglátni és megláttatni Isten gondviselő kegyelmét egy hosszas vajúdas útján létrejött egyháztest száz évnyi viszontagságaiban, kudarcaiban és sikereiben. Ebben a nagy kihívást jelentő feladatban természetesen kiemelt szerep hárult a história bűvárlóira, akik a maguk eszközeivel, a szigorú objektivitás jegyében végzett kutatások eredményeivel bővíthetik múltunkra vonatkozó ismereteinket. Emődi András egyházkerületi levéltáros kezdeményezésére állt össze az a maroknyi közösség, amely a kiküldött felhívás értelmében lehetőleg új, eddig még nem publikált tudományos eredményeket volt hivatott megosztani a szélesebb olvasóközönséggel.

A meglehetősen vaskos, 550 oldalas kötet két nagy részre oszlik, első felét egy átfogó, a kerület létrejöttét áttekintő dolgozat teszi ki, a folytatásban pedig kilenc rövidebb tanulmány következik, amelyek – immár kilépve a száz év szorításából – a reformáció századától kezdve a közelmúlttal bezárólag vizsgálja ennek a vidéknek a múltját. Az alábbiakban ezek tömör, néhány mondatos ismertetésére vállalkozom.

Terjedelmében a kötet bő felét teszi ki Straub (Rácz) Etelka munkája, mely nem más, mint a szerzőnek *A Királyhágómelléki Református Egyházkerület megalakulása (1920-1939)* címet viselő, 2013-ban megvédett doktori értekezése. Őt fejezetben, két párhuzamos síkon haladva tárgyalja az események kronologikus rendben történő ismertetését, valamint a felmerülő gondok megoldását, az

ok-okozati összefüggések lehetőség szerinti feltárásával. Jelen dolgozat a hasonló jellegű munkák mellett alapos forrásfeltárása okán hiánypótlónak számít.

A folytatást jelentő rövidebb tanulmányok sorozatát Szabó András írása nyitja meg, aki Várad első református lelkésze, Ceglédi György életútját és egyházszervezői munkásságát ismereti, új biográfiai adatok publikálásával. Szabadi István levéltáros a partiumi román ajkú református lelkészekről értekezik, nívumként közreadva Bethlen Gábor részükre kiállított 1614-es diplomájának magyar fordítását is. Jómagam az egyik legjelesebb szilágysági gyülekezet, a zilahi eklézsia 37 lelkipásztorának az életét és munkásságát tekintem át, a kezdetektől a 19. század első harmadáig, gazdag dokumentumgyűjtemény kíséretében. Hegyi Ádám sejtelmes című tanulmányában (*Moloch bálvány Vadászon*) egy, a katolikus időkől átöröklött faragvány megsemmisülésének rekonstruálásán túlmenően valójában a kora újkori protestáns identitástudat fejlődését mutatja be. Ezt követi Oláh Róbert írása, amely a debreceni Domokos család Kólyra került könyvtárának töredékét, a mára fennmaradt 63 kötetet veszi számba. Pálfi József a kötetet indító dolgozatban szereplő, a vallásügyi törvénytervezethez készített módosító javaslatot tárgyalja részletesen. Visky István tanulmánya sem csupán a címben feltüntetett váradi Kálvin nyomdára koncentrálna, hanem egyúttal egy alapos egyházi sajtótörténeti áttekintést is nyújt. Kurta József könyvtáros hét évtizedet átfogó liturgiátörténeti áttekintésének szomorú megállapítása, hogy az idők során számos alkalommal óhajként felmerülő liturgiai egységet a tárgyalt időszakban mégsem sikerült megvalósítani. A szerkesztői munkák mellett Emődi András levéltáros saját tanulmánnyal is szerepel a kötetben: a katolikus talajról induló, majd Sulyok István titkárává lett dr. Szemethy Géza fordulatokban bővelkedő életútját ismerteti az olvasókkal, különös tekintettel annak az egyházzene területén kifejtett tevékenységére. Végül, az időrend szabta regulához alkalmazkodva, Jánosi Csongor dolgozatát olvashatjuk, aki Búthi Sándor püspöki profilját rajzolja meg a titkosszolgálati anyagok tükrében.

Kapcsolódva a kötet elején álló püspöki előszóhoz, szolgálja ez a kötet is a maga módján „*az irgalom edényein*” (Róm 9,23) való további megmaradásunkat, jövődönket, abban bízva, hogy a folytatást illetően nem kell majd egy újabb kerek évfordulóra várni egy hasonló tematikájú munka megjelenéséig.

ZSIGMOND ATTILA
lelkipásztor

JUHÁSZ GYULA

Utolsó imádság

Jó Jézusom, ki bús gyermekkoromban
Gyakran szálltál szívembe, merre mentél
Hogy nem lelek e szörnyű fájdalomban
Egyebet a meddő, mély gyötrelmennél?

Hisz a világnak minden tájain
Most Téged várnak és Benned remélnek,
A csodálatos földi születésnek
Meleg és fénylő ünnepnapjain,

S ha egyszer mégis a vén, nagy gyerekeknek
Szívébe szállnál újra, égi gyermek,
De nem vagyok méltó erre, nem.

Legyen mindenki boldog, aki él itt,
S halálra fáradt lelkem szenvedésit
Írd mind az ő javukra, Istenem!

EGYHÁZUNK

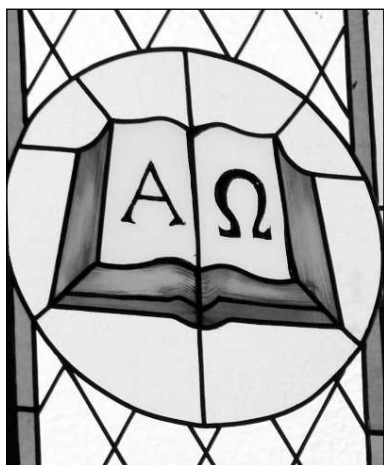
Szilágynagyszőlő temploma

Szilágynagyszőlő ősi magyar, Árpád-kori település. Első írásos említése a Váradi Registrumban található „villa NOG” bejegyzéssel 1213-ból.

Az 1400-as években a Losonczy Bánffy család birtoka lesz, akik 500 éven át voltak e föld birtokosai. Az első híres családtag Bánffy Dénes, aki feleségül vette a hírhedt Báthori Annát. Büszkék vagyunk arra, hogy itt töltötte gyermekkorát Bánffy György (1853-1889) író, zeneszerző, országgyűlési képviselő is. A Bánffy család egy pálos kolostort alapított a falu határában, majd 1447-ben Hunyadi Jánostól megkapták a vásárjogot, így a település mezővárossá vált. Ekkor a lakosság száma körülbelül 600 fő lehetett.

A törökök 1660-ban elfoglalták a váradi és a somlyói várakat, és feldúlták a vidéket. A nagyszőlőiak a templomba menekülnek, ahol kegyetlen mészárlás áldozatai lettek. A török uralom után következett a Habsburg uralom. Az 1700-as években a labancok olyan pusztítást végeztek a faluban, mint a törökök. Az 1700-as évek végén hazatérnek az elmenekült jobbágyok, és velük együtt érkezik

sok román nemzetiségű zsellér. II. József császár korában történt az első népszámlálás Magyarországon. Szilágynagyfaluban ekkor élt: 22 nemes, 119 paraszt, 106 polgár, 158 zsellér, 1 jegyző, 1 pap és 1 kántortanító. A lakosság száma az utolsó népszámláláskor (2011-ben): magyar 2100, roma 600, román 442, szlovák 13.

Szilágynagyfalu és az Arany család története is szorosan összekapcsolódik. A legfőbb bizonyíték az 1634-ben keltezett fejedelmi levél, amelyben I. Rákóczi György nemesi rangot és címert adományoz Nagyfalui Arany Ferencnek és Jánosnak. A nemesi levelet a legközelebbi vármegyei közgyűlésen fel kellett olvasni és mindenkinek tudtára adni. Mivel a levél hátlapján Kraszna vármegye pecsétje látható, ez a fő bizonyíték arra, hogy Szilágynagyfaluban lakott Arany János üknagyapja, Arany Ferenc. Mivel a törökök 1660-ban feldúlták a falut, az Arany család feltételezhetően akkor menekült el innen, és talált menedéket a hajdúk vidékén, Nagyszalontán. Ennyin múltott, hogy Arany János nem itt született, Szilágynagyfaluban.

1450-1480 között a Bánffy család támogatásával a falu közepére egy impozáns gótikus plébániatemplom épült. A reformáció az 1560-as években érkezik a Szilágyságba Drágffy Gáspár főispán és somlyói Báthori Anna kezdeményezésére.

Szilágynagyfalu első ismert református lelkésze Czanó Dávid volt 1586-ban. A templom római katolikus oltárát elbontják, a freskókat lefestik, de még látható a sekrestye bejárata és a szentségtartó. Gótikus építési stílusa megmaradt az idők során: hálóboltozatos szentélye és a csúcsíves, kőrácsos ablakok ma is lenyűgözőek.

A hálóboltozat csomópontjaiban lévő színes zárköveken látható a Losonczi Bánffy család címere (griffmadár), egy sugaras ketős kereszt, valamint Váradi Péter kalocsai érsek címere (heraldikai liliom és két csillag). Eredetileg a hajónak is bordás boltozata volt, de valószínűleg az 1660-as török támadás során megsemmisült. Ezután fakazettás mennyezet készült, melyen bibliai- és virágmotívumok voltak. Ez 1859-ben újból leégett és ekkor kék alapra festett hatágú csillagokat ábrázoló, kazettás mennyezet készült. A tűzvész áldozata lett a templomi bútorzat, az orgona, a zsindegyel fedett tetőszerkezet, három harang és a toronysisak, de a papi, rektori és kántori lakások is. A teljes felújítás 1887-re készül el.

1770-ben épül a déli bejárat elé a portikus, majd 1783-ban, az addigi fatorony helyébe egy 43 méter magas tornyot emelnek. A templom kriptája a Losonczi Bánffy Dénes család temetkezési helye.

A templom ólomüveg ablakai

A templom gótikus ólomüveg ablakai egyedülállóak a Szilágyságban. Amikor lelkipásztorként Nagyfaluba érkeztem azon csodálkoztam, hogy az ablakok csúcsában gyönyörű, színes ólomüvegek voltak, de az ablak további üvegezése egyszerű, matt és téglalap alakú volt. Mindig is furdalt a kíváncsiság, hogy milyenek lehettek ezek az ablakok eredetileg. Tudtam, hogy a hasonló középkori templomok ólomüvegekkel rendelkeznek, és biztos voltam benne,

hogy Szilágynagyfalu gótikus ablakai is ilyenek voltak egykoron.

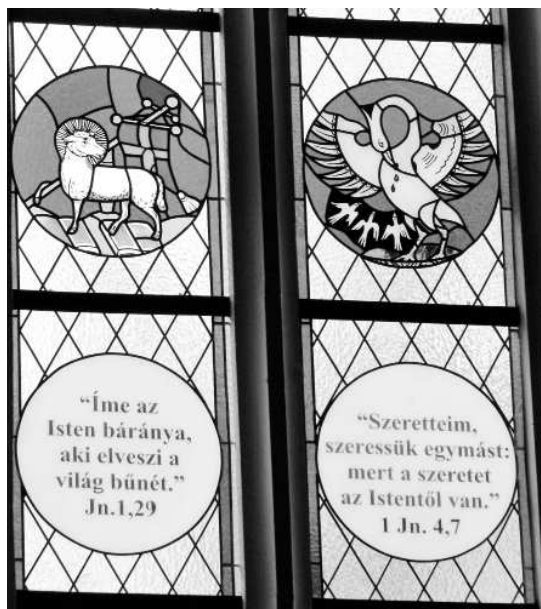
A gyülekezeti levéltárból indultam ki, és csodálatos felfedezésre leltem. A templom a ólomüveg ablakait utoljára 110 évvel ezelőtt 1912-ben restaurálta a budapesti Róth Miksa, császári- és királyi udvari üvegfestő. A leghíresebb mester dolgozott Szilágynagyfaluban, aki nemcsak a budapesti Országház, a Szent István Bazilika és a Magyar Nemzeti Bank ólomüveg ablakait készítette el, hanem a mie-

inket is. Minden tervrajzát, költségvetését, levelezését megtaláltam a levéltárban.

A tervekből kiderült számomra, hogy az ablakokban rombusz alakú katedrál matt üvegből készült ólomüvegek voltak, a szélén kék és sárga színű szegélyekkel. Hogy pontosan mikor sérültek meg az ablakok a két világháborút is megért 20. században, ez rejtély. A tény az, hogy az eredeti üvegek kitörték, és kicserélték egyszerű matt üvegekre. Egyedül az ablakok csúcsában levő rozetták őrizték meg Róth Miksa színes üvegeit. Csupán azokban gyönyörködhetek a gyülekezet tagjai az elmúlt évtizedek folyamán.

2019 decemberében a Presbitérium úgy döntött, hogy helyénvaló lenne ezeket az ablakokat újra ólomüvegekkel díszíteni, és megbízott azzal, hogy keressek olyan szakembert, aki restaurálná a régi színes üvegeket és újakat is készítené az ablakokba. Így találtam rá Egri István kolozsvári ólomüveg-restaurátorra, akinek eddigi munkái, referenciái azt igazolták, hogy a mi templomunk ablakainak sorsa jó kezekben lesz.

Az előzetes felmérések, megbeszélések után, 2020. tavaszán megkezdődött a tervezői munka. A terveket a kulturális minisztérium jóváhagyta, és eközben gyűlt a hívek adománya az ablakok felújítására. Sikeres pályázatot nyertünk a bukaresti Vallasügyi Államtitkárságnál, valamint Némethi Gergely, a

helyi BoglárChamp vállalat tulajdonosa is lelkesen támogatta tervünk kivitelezését.

A templom nyolc ablakából négyet 2021. márciusában sikerült restaurálnunk. Az eredeti rombusz alakú ólomüvegek tervéhez újtással is hozzájárultunk. Egri István restaurátorral közösen arra gondoltunk, hogy az új ablakokban legyenek olyan medalionok, amelyek református szimbólumokat és hozzájuk rendelt bibliai igéket tartalmaznak. Így

készült el négy medalion az alábbi motívumokkal és bibliai igékkel:

1. Biblia motívum, benne az Alfa és Omega görög betűkkel. Az alatta levő ige: „Isten igéje élő és ható, élesebb minden kétélű kardnál.” Zsid 4,12

2. Kehely-motívum, mellette búzalkasz és szőlőfürt. Az alatta levő ige: „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, örök élete van.” Jn 6,45

3. Bárány motívum, református egyházunk jelképe: „Íme az Isten báránya, aki elveszi a világ bűnét.” Jn 1,29

4. „Szeretteim szeressük egymást: mert a szeretet az Istentől van.” 1Jn 4,7

Ezen kívül van még egy kisebb „címeres” ablakunk a nemzeti zászló fölött. Ebbe az ablakba is került két medalion: az egyiken a magyar nemzet címere, a másikon Nagyfalu régi címere látható, amely egy kürtölő angyalt ábrázol.

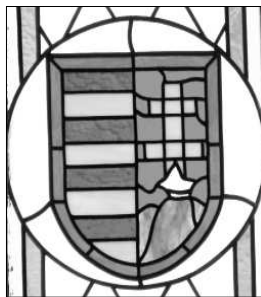

Ezzel a munka még nem ért véget, hiszen a templomnak további négy ablaka vár felújításra. Reménység szerint, mire az olvasó ezt olvassa, már azok is elkészülnek. Terveink szerint 2021 karácsonyára a templom 8 gótikus ablaka korhű, színes ólomüvegekkel hirdeti Isten dicsőségét.

Maradandót alkottunk. Amikor a napfény átragyog a színes üvegeken és annak árnyait a szemközti falra vetíti, csodás hangulatot áraszt. Este pedig a templom belső fénye az utcára vetíti az ablakok színét, amely lenyűgöző látványt biztosít az arra járóknak. Azt szeretnénk, ha a gyülekezet tagjai és az idelátogató vendégek a templom és annak ablakainak gyönyörűségét évszázadokig csodálhassák. Az ablakok és annak szimbólumai jelzik, hogy itt egy hitére és örökségére büszke magyar református közösség él, akik jövőt építenek maguknak és utódaiknak.

SZŐNYI LEVENTE
lelkipásztor

Bihari pillanatkép

Jó néhány éve már annak, hogy a Bihari Református Egyházközségről hír jelent meg a Református Kalendáriumban. Ezen beszámolómmal ezt szeretném – részben – pótolni.

Kezdeném a történelmi múlttal. Településünk a névadója annak a nagyobb területi egységnek, melyet a történelmi Biharnak neveznek. A Kárpát-medence meghódítására induló magyarok, Biharon egy földvárval találják szembe magukat, aminek eredetéről mai napig nem lehet biztosat tudni. Az azonban tény, hogy földrajzilag olyan helyen található a vár és a település, amely évszázadok hosszú során gazdasági, politikai, és nem utolsósorban, vallási téren befolyást biztosított neki.

Ennek illusztrálására néhány példa. István király rendeletére, Bihar az első tíz püspökség egyike volt.

Szent László ezen a vidéken nevelkedett, és innen indult el kiemelkedő

Felújítandó templomunk

A felújított régi parókia

Sportpálya és külső közösségi tér

életpályája. Érdekesség, hogy Mohács előtt még Tokaj környékéről is jöttek Biharra bort vásárolni.

A reformáció hamar táptalajt talált Biharon. 1564-ben már református eklézsia működött, s élte mindennapjait a történelem forgotagában. Jött erre is tatár és török, kuruc és labanc, fasizmus és kommunizmus. Szenvedéssel, örömmel, reménnyel hordozták mindezeket az itt élő emberek, hogy elérkezzünk a jelenhez.

Ez a jelen itt sem másabb, mint a Partiumban, közelebből Nagyvárad környékén. Mert ez a közelség nemcsak a múltban, de napjainkban is meghatározó. Mindenekelőtt abban, hogy minden változásra hamar reagálnak az itteniek. Ez egyszerre jó is, meg rossz is. A gazdasági lehetőségek kihasználása, az emberek anyagi gyarapodása (ami jó) magával hozta a „nincs időm istentiszteletre menni” általános és elfogadott kifogásformuláját (ami meg nem jó). Jó az, hogy közel a nagyváros, de az már kevésbé, hogy ez sokaknál identitás zavart okoz: vidéki (hogy ne mondjam, falusi) vagy városi viselkedésem, beszédmódom legyen? Bihar, és ezen nemcsak településünket értem, hanem a nagyobb területi régiót is, soha nem volt különösebben templomi nép. Talán Dél-Bihar volt ez alól kivétel. Egyházközségünk másfélezer reformátusából csupán 5% látogatja a vasárnap délelőtti istentiszteleteket. Délutániak még vannak, azokon általában 8-10-en vesznek részt. Ezeknek fényében, örömmel tapasztaljuk, hogy a helyi nőszövetség nagyon aktív, s ifjúsági bibliaórákat is tudunk tartani.

Több mint öt éve szolgálom ezt a közösséget, s ez idő alatt – a láthatókra nézve – több sikert is elértünk: felújítottuk a régi parókiát, és gyülekezeti célokra

rendeztük be. Fűves pálya várja a sportolásra, a játékra vágyó gyermekeket az új parókia mögött. Templomunk fedélszerkezetét le kellett cserélnünk. Felújításra kerültek templomunk padjai is. 200 méter kerítéssel vettük körül azt a telket, ami hosszú évtizedeken keresztül a „mindenkié” és „senkié” volt. Kilencszemélyes kisbusz segíti, biztosítja az idős személyeknek a vasárnap délelőtti és ünnepi istentiszteletekre való eljutást. Nem folytatom, mert még valaki dicsekvőnek mond.

A lelki gyarapodás nem ennyire látványos, de a figyelmesen nézők már érzékelhetnek bizonyos jeleket. A helyi viszonyokat ismerve, illetve eddigi tapasztalom alapján úgy gondolom, hogy az itteni reformátusok nem fognak templombajárási szokásukon változtatni, nem fognak tömegesen a templomba tódulni (bárcsak megcáfolna a jövő!). Épp ezért a szolgálattevőknek kell őket megkeresni otthonaikban. Ezért igyekszem minél több családot meglátogatni, akik erre igényt tartanak. És ezek a látogatások meg-meghozzák a maguk lelki gyümölcseit. Egyházunk jövője – szerintem – ebbe az irányba fog elmozdulni.

Végül néhány szót a közeljövő terveiről. A „mindent megpróbáljatok, s ami jó azt megtartsátok” evangéliumi elvét szeretnénk követni a közeljövőben a gyülekezetépítés terén. Egyéb vonatkozásban pedig templomunk külső javítása, felújítása az elkövetkező évek nagy kihívása.

Templomunk belseje

Ifi-terem

S ha már a földvárral kezdtem, hadd fejezzem be azzal. 1896-ban a milleneum évében egy impozáns emlékművet állítottak fel eleink. A történelem vihara lerombolta. Köveit sikerült összeszednünk és felállítanunk templomunk kertjében. Még hátra van a turul-madár emlékműre „röppentése”. Reményeink szerint – az idei év nyarán – erre is sor kerül, hogy hirdesse ittlétünk immáron 1125 évét. Mindezért Istené a dicsőség!

SZATMÁRI-GERGELY ELEMÉR
lekipásztor

Milleneumi emlékmű turul nélkül

Megéledő kövek Pelbárthidán

A műemléktemplomok nagy felelősséget rónak a bennük lakó gyülekezeteknek. Nem szabad elvesztegetni, romlani hagyni, feledésbe ejteni az ősök hagyatékát, ugyanakkor a jelen közössége használni szeretné, igényeihez alakítani igyekszik templomát. Műemlék esetében ez sok akadályba ütközik: az épület fűtését, külső és belső kinézetének, terének kialakítását, de még az elektromos hálózat építését sem lehet akárhogyan megoldani. Több mint tíz éves törekvés eredménye a pelbárthidai református templom teljes felújítási munkálatainak elkezdése.

A szakszerű munkavégzés érdekében kezdte el a gyülekezet 2009-ben a restauráláshoz szükséges dokumentáció elkészítését, melyet 2010-ben az úgynevezett falkutatás követett.

Aztán hosszabb szünet után 2014-ben a Román állam támogatásának köszönhetően sikerült felújítani a templom 1888-ban épített toronyát. De a műemlék, a közel kilencszáz éves szentély és hajó restaurálása még tovább váratott magára.

Szentegyházas település

A falu ősi temploma a 13. században épült, akkoriban a Gutkelekde kápolnája volt. Egy úgynevezett „rotundát”, körtemplomot kell magunk elé képzelnünk, melyet később átépítettek, illetve kibővítettek.

1216-ban már úgy említik pelbárthidát, mint „szentegyházas” település, ahol plébánia, illetve templom található.

Az egyhajós, félkör alakú szentéllyel záródó, eredetileg román-kori épület már a 14-15.

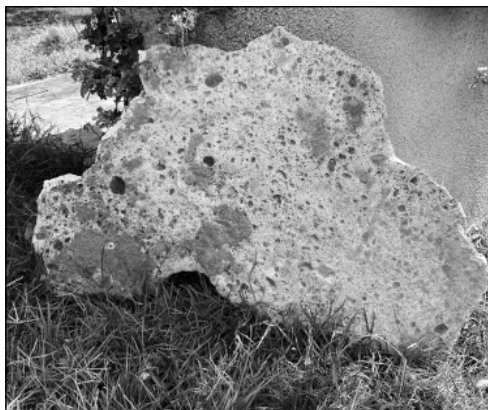
Szentély

század folyamán jelentős átépítésen eshetett át, amelynek ma is látható nyomai a hajót és a szentélyt elválasztó diadalív, valamint a hajó három sarkánál elhelyezett támpillérek.

A templom középkori ablakait később átalakították, nyugati főbejáratát pedig elfalazták.

A templom szerkezetének érdekessége a szentély keleti falából kiugró ol-tárfülke, amely egyedülálló építészeti megoldásnak számít Bihar megye ismert középkori műemlékei között.

Érdekességként írom, hogy a templom mellett volt egy vízimalom, amelyet az Óberettyó vize táplált. Valószínűleg ennek egyik malomkővének darabját találtuk meg a templom tornyában végzett ásások alkalmával.

Malomkő-darab

Feljegyzést találtunk egy nagy tűzesetről, mely 1904. szeptember 14-én elpusztította a templomot, a freskókat, valamint a holddal és csillagokkal díszített mennyezetet. Csak a falak maradtak meg.

A református vallással kapcsolatban legkorábbi említés az 1689. július 3-án szervezett nyírbátori körzsinat jegyzőkönyve, ahol Polgandi Andrászt küldik lelkészül Pelbárthidára, mert akkor itt már szervezett református gyülekezet létezett.

Látványos haladás

A 186 lelkes gyülekezetnek hatalmas erőfeszítésébe került a munkálatok előkészítésének – a dokumentáció, illetve a régészeti kutatások – anyagi fedezetét összegyűjteni. De Istennek hála, a templom körül és a templom belsőjében elvégzett régészeti kutatásokat követően végre elkezdődhetett a tényleges felújítás.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület és Emödi Tamás műszaki előadó közreműködésének is köszönhetően a Magyar Állam Rómer Flóris Tervében helyet kapott a pelbárhidai templom is.

A Teleki László Alapítvány közvetítésével és támogatásával 2010-ben megkezdődött a falak megtisztítása.

Ezt követte 2021-ben az épület szerkezetének megerősítése, a tetőzet szerkezetének és a héjazatnak teljes felújítása, kézzel faragott zsindellyel történő befedése.

A nyár folyamán a kivitelező elvégezte a templom belső és külső falainak burkolását úgynevezett kanálhátas vakolással. Ezt követte a kazettás mennyezet kialakítása és a padlózat elkészítése. Megvalósult az esővíz elvezető csatornák elhelyezése és a falak külső és belső festése is.

Külön fontosnak tartottam, hogy lehetőségeinkhez mérten, a hiteles forrásokra támaszkodva visszaállítsuk az eredeti ablakokat és bejáratokat, illetve be-

falazzuk a már késői átépítések utáni ablakokat. De a belső munkálatok végeztével immár látható a szentély keleti falából kiugró oltárfülke, a szentélyben lévő szentségtartó, és jelzés szintjén sikerült a diadalívét is megmutatni.

Természetesen, az épület vilányhálózatát is újraterveztettük és a hatályos jogszabályoknak megfelelően kiépítettük.

„Forrásra” várva

A templom bútorzata is teljesen új lesz, illetve felújítjuk az 1828-ban adományozott Mózes-széket és a szószék koronáját. A régi elrendezéshez

Szentély és diadalív

A déli fal, ablakok és bejárat

képest jelentős változás, hogy a szószék a déli bejáratnál és az ablakokkal szemben az északi falon lesz elhelyezve.

A gyerekek továbbra is a valamikori szentélyben fognak ülni, ezzel is hangsúlyozzuk: ők jövőnk zálogai.

A fűtés a padok alá helyezett kvarc hőszigeteléssel fog megvalósulni. Az ezekhez szükséges áramkábeleket már elhelyeztük a padlóban.

Szeretnénk még a templom tornyát is felújítani, illetve a templom körüli teret rendezni, bekeríteni, parkosítani.

A bútort, a fűtés és a parkosítás olyan munkálatok, amelyekre még nincsen anyagi forrása a gyülekezetnek.

Sokan vettek részt a munkában. Tisztelet és köszönet a kivitelezőknek, akik sok esetben anyagi biztosíték nélkül is becsülettel és szakértelemmel végezték a munkát.

Jó és biztató volt átélni azt is, amikor a környékbeli gazdák, vagy gyülekezeti tagok önkéntesen segédkeztek a munkálatok egy-egy szakaszában: még este is eljöttek a zsinolyt lerakodni; más alkalommal ingyen rendelkezésre bocsátották munkagépeiket, hogy így is segítsék a felújítást.

Élő bizonyosság

Tisztában vagyunk vele, hogy nagy munka vár még ránk, de reméljük, hogy minél hamarabb visszaköltözhünk templomunkba, melyhez számtalan élmény köt és annyi imádság vonz.

Lassan már tizenegy éve, amióta lelkipásztori szolgálatomat végzem Pelbárthidán, szinte minden vasárnap azért is imádkozunk, hogy az ősi kövek életre keljenek, hogy ne csak megújuló templom, de folyamatosan megújuló gyülekezet éljen Pelbárthidán.

Olyan közösségért imádkozunk, amely ismeri múltját, büszke őseire és a Teremtő-Megtartó Istenről tesz bizonyosságot legalább kilencszáz éve minden nap, egészen az idők végezetéig.

Amikor járunk a vízén

Egyre inkább az a tapasztalatom, hogy a kisebb-nagyobb gondok, amelyek naponta utolérnek bennünket, olyan áldások és sikerek előzményei, melyeket az adott akadállyal szembesülve, még álmainkban sem mernénk elgondolni. Rajtunk áll, hogy elsüllyedünk a gondok hullámai közzé, vagy felfele tekintve kihasználjuk őket és megtanulunk járni a vízén.

Évekkel ezelőtt Pelbárhidán is minden egy „problémával” kezdődött: nem volt hely a külföldiektől kapott használt ruhák tárolására és árusítására. Az addig bérelt helység egyre leromlottabb állapotba került és a bérbe adó is egyre nagyobb díjat kért érte. Költöznünk kellett, de nem volt hova. Sokféle tervet, alternatívát végiggondoltunk, de egyik sem működött igazán.

Igazi meglepetés

Már ott tartottunk, hogy le kell mondanunk a jövőbeni raktározásról. Éppen akkor eladóvá vált a faluban egy ház és telek. A főgondnok felesége azt javasolta, hogy próbáljuk megvásárolni. Első hallásra nekem nagyon merész

2014, a régi épület

2020, új épület

ötletnek tűnt, hiszen nem volt rá pénzünk, és már kicsit bele is fáradtam a régóta húzóódó „raktár-ügybe”. „Megint egy gond, amit valahogyan meg kell oldani” – gondoltam. De nem kellett volna fájjon a fejem: két héttel az ötlet kipattanása után az ingatlan már az egyházközségé volt.

Régi épület, még régibb melléképületekkel, de szép és jó elhelyezkedésű telek. Sok munkával rendet raktunk, berendezkedtünk. És hamarosan lehetőségünk adódott egy raktár építésére.

Kiköltözhettünk a régi, omladozó épületekből, új raktárunk lett. Ez a gond meg is oldódott. A használt ruhákon túl mozgáskorlátozottaknak, időseknek, betegeknek segítünk különböző egészségügyi eszközökkel: felnőtt pelenka, kötszer, mankó, és korlátozott számban kerekesszék, illetve betegágy.

Lassan a környék elosztóközpontjává váltunk: nemzetiségi, vallási hovatartozástól függetlenül, lehetőségeink szerint minden hozzánk fordulónak segítséget nyújtottunk, segítséget nyújtunk ma is.

Megint egy kihívás

Aztán újabb gonddal kellett szembesülnünk: helyszínt kellett biztosítanunk a nagyobb gyülekezeti eseményeknek: bibliaheteknek, cigánymissziós

Konyha

alkalmainknak, ugyanakkor a megvásárolt régi épületek vészesen omladozni kezdtek.

Nem volt anyagi alapunk, de terveket kezdtünk készíteni egy új többfunkciós épület kialakítására. Nagy tervek, előre láthatóan még nagyobb költségek: hogyan fog ez megvalósulni? Az omladozó épületek egyre nagyobb terhet jelentettek a számomra. Lassan kezdtük elbontani a kisebb melléképületeket. Aztán már a régi házat is le kellett bontanunk.

Ahogy tisztult a terep az omladozó épületektől, úgy tisztult a megvalósulás felé vezető út is. Vincze Judit egyházkerületi tanácsos közreműködésével – aki egy imaheti beszélgetésünk alkal-

A felső szint

mával ismerkedett meg a helyzetünkkel –, sikerült „embert” találnunk, aki támogatásra hasznosnak látta a terveinket.

Ezután egy újratervezési időszak következett és megkezdődhetett az építkezés. A pénzünk az első szint teljes befejezésére sem volt elég, de a tervet, az előzőekből tanulva, kétszintes épület megvalósítására készítettük.

Gyorsan haladt a munka, de nagyon gyorsan fogyott a rászánt összeg. Sokan segítettek, de voltak olyan időszakok, amikor még nem igazán látszott a megvalósítás vége.

Közben templomot restauráltunk, parókiát és gyülekezeti házat is újíttottunk...

A mélységből még magasabbra

Az építkezés folyamán nehéz volt mindig szorosan tartani a kiadásokat, ugyanakkor törekedtünk a minőségre, korszerűsége és tartósságra. Nem voltam mindig teljesen biztos abban, hogy ez az Isten útja, hogy Ő is ezt akarta: „vajon nem lehet, hogy csak én akartam és elhitettem magammal, hogy ez az Isten szándéka is?”.

Aztán 2020 nyarán megvolt az épület technikai átadása, az építkezés lezárása. Kialakítottuk a felső szintet is. Az új épületben az alsó szinten van egy nagyobb konyha, mosdók és egy zuhanyzó. Van egy nagyobb terem és egy vendégszoba. De itt található egy kisebb kamra és a kazánház is. Az felső szinten az előtérben kialakított társalgó mellett van még három vendégszoba, egy iroda és két fürdőszoba.

Már néhány közösségi alkalomnak otthont is adott az épület. Azt tervezzük, hogy a rendszeres gyülekezeti, közösségi alkalmon túl hamarosan előadássorozatot, hátrányos helyzetű gyerekek, fiatalok felzárkóztatását szolgáló

Háttérben a raktár

programokat is beköltöztetünk a Péter- azaz Kőszikla-házba. Már dolgozunk a telek tereprendezésén, az udvar és egy szabadtéri terasz kialakításán is.

Mindig vannak, lesznek gondok, leküzdésre váró akadályok. De már tudom, hogy Isten útján járunk. Amikor elfáradok, azzal bátorítanak, hogy ez csak az újabb sikerek előszobája. Ezt nem mindig könnyű elhinnem, de végül be kell látnom: Krisztussal még a vízen is lehet járni.

GHITEA-SZABÓ JÓZSEF LEVENTE
lelkipásztor

Megújult az ákosi református műemléktemplom

„Az Istennek pedig legyen hála az Ő kimondhatatlan ajándékáért” 2Kor 9,15

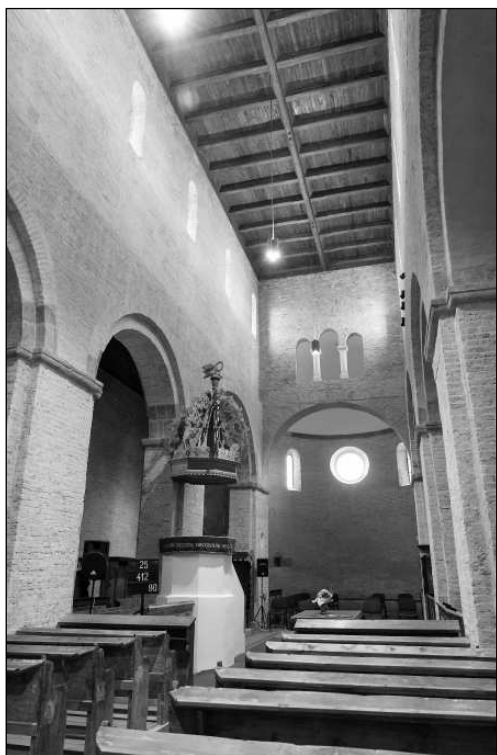
Isten iránti hála és öröm van a szívünkben, hogy négy év munka után megújult az ákosi református műemléktemplom. Egyházközségünk, illetve a Királyhágómelléki Református Egyházkerület, partnerségben a Szatmár Megyei Tanáccsal, 2,2 millió lejt tudott lehívni a Regionális Operatív Programon belül, ami az épület teljes felújítását fedezte. Azonban a templompadok felújítását, a templom előtti, új kerítést és a templomkert tereprendezését a Magyar Kormány támogatta, melynek ezúton is köszönetet mondunk. De természetesen a gyülekezet tagjai is hozzájárultak az anyagiakhoz, hiszen a pályázati összeg 2% nekünk kellett biztosítanunk, mint önrészt. Isten mindent oly szépen intézett és kirendelt.

A templomfelújítás Emödi Tamás műépítész, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület műszaki előadójának a tervei szerint történt. A következőkben a templomfelújítás szakmai lépéseiről olvashatunk.

A 2017-ben elkezdődött helyreállítás célja a templom-épület fizikai és tartószerkezeti problémáinak kezelése, megoldása, az elektromos hálózat teljes felújítása, valamint a beltér fűtésének biztosítása volt.

Az épületfizikai problémák legsúlyosabbika a vakolatlan falazatok alsó részének jelentős átnedvedése volt, ami főleg a legkülső téglarétegeket érintette. Itt a felcsapódó illetve a földből felszívott kapilláris nedvesség illetve a téli fagyciklusok okozták a téglák mállását, ellenállóképességének elvesztését. Emiatt viszonylag kiterjedt felülete-

ken volt szükség új, a falmagba beszórt téglaköpenyek kialakítására, amihez klinkertéglát használtak.

A beltér kialakítása az eredeti tervtől részben eltérően történt, ugyanis a részben cementalapú modernkori vakolatok eltávolítása után kiderült, hogy a kevés megmaradt történeti tanuréteg alapján ítélve az Árpád-korban nem vakolták telibe a falakat, hanem csupán a függők falazóhabarcsának elkenésével biztosítottak egy nagyon vékony részleges vakolatfelületet, mely alól előtűnt a téglatekstúra. Ezt a megoldást rekonstruálva próbáltuk visszaállítani a románkori állapotot, igyekezve elkendőzni az eredeti, a 18. századi illetve a Schulek-féle restaurálás különböző méretű téglákkal történő falazatkiegészítéseit.

A megoldás sokkal jobban közelít a műemléktemplom koraközépkori állapotához, mint amit a tervezett kanálhátas vakolat eredményezett volna. Ez lehetővé tette azt is, hogy a belső addig vakolat által fedett és csak most feltárt románkori köelemeit – pillérpárkányok, árkádívek réteggövei, oltárfülkék keretezése, sarokarmírozások – szintén vakolatlanul mutassuk be.

Ami a templom faragottkő elemeinek anyagát illeti, a Schulek-féle 1896-1902-es restauráláskor kétféle követ használtak fel: a kiváló minőségű, kemény, fehér mészkövet, amiből az ikerablakok oszlopai és vállkövei, a toronysisakok csúcsdíszei és

az ablakai fölötti oromzatok vállkövei készültek, a süttöi bányából hozták, előre kifaragva, és ezek jó állapotban vészelték át az elmúlt 120 évet. Ugyanakkor a portikusz csúcsa, a torony mélyített falmezőinek alsó párkányai, a főpárkányok illetve a sisakok világítóablakai fölötti taréjelemek sokkal rosszabb megtartású, középső-miocénkori sárgásbarna színű mészkőből készültek. Ezek a lábazati résznél mállásnak is indultak, de igen rossz megtartásúak voltak a tornyok szintjeit elválasztó kőpárkányok is. Tisztításuk után előszilárdítást végeztek, a lehasadó darabokat epoxi alapú ragasztóanyaggal kötötték meg, a repedéseket természetes ásványi alapú anyagokkal injektálták, a kovácsoltvas kötőelemeket rozsdamentes acél kapcsokkal helyettesítették. Ezt követően restaurálási habarccsal, kőpótló anyagokkal kerültek kiegészítésre a hiányok, majd oxidalapú festékanyaggal színezett mésztejjel megtörtént az esztétikai retus. Végül sziloxán alapú hidrofobizáló oldattal kezelték a kőfelületeket.

A templom alapja körül nagysűrűségű polietilén membránokat helyeztek el a talajvízbe beszivárgó esővíztől történő szigetelés végett. Mivel a nem megfelelő alapozás miatt a Schulek által épített nyugati portikusz homlokfala erősen kihajlott és a hosszanti falakon repedést okozott, szükségessé vált az oromfal és a portálé részleges elbontása és aláfalazása.

A templomhajó födémének cseréje és kétrétegű, a főtengellyel 45 fokot bezáró deszkázat beépítése hivatott biztosítani a szerkezet tárcsamerevségét, amire a harántirányú merevítések hiánya miatt volt szükség, az esetleges szeizmikus mozgások kivédésére. Ezt a megerősített födémeket a fedélszerkezet

kötőgerendáihoz fogatták, így a két szerkezeti alegység jobban együtt tud dolgozni szélsőséesebb igénybevétel esetén is. A főhajó károsodott elemeit cserélték, többnyire részleges toldásokkal. Ugyanakkor a két mellékhajó tetőszerkezetének oldalnyomását a mellékszaruválásokba beépített fogópárokkal és dúccokkal ellensúlyozták. Az egyenetlen nehézkedés és korábbi szeizmikus mozgásoknak köszönhetően a tartófalakon megjelent repedések kezelését összeszövésekkel, injektálásokkal és a falazati fugákba beillesztett acélsodronyokkal oldották meg. A falazatkiegészítésekhez rendkívül ellenálló, kétszer préselt klinkertéglát és egyévesnél régebbi oltott meszet használtak.

Cserére került sor a hódfarkú cseréphéjazat esetében is, viszont a korábbi állapothoz képest eres- és függőcsatornákat is felszereltek, a hatékonyabb vízelvezetés biztosítására.

Teljes cserére került sor az épület villamossági hálózatát illetően. Új kábelezés, könnyűáram hálózat, földelés és villámvédelmi rendszer került beépítésre és egészében átalakult a külső és belső világítás, amit füstérzékelő rendszer egészít ki. A templomban korábban nem volt fűtés. Tekintettel az épület műemlék jellegére, valamint az értékes festett faberendezésre (padokra, stallumokra, szószékre), amelyeket egy gyors felmelegítés, illetve hőingadozás jelentősen károsított volna, a helyreállítás során olyan infrapaneles padfűtés rendszert alakítottak ki, melynek egyrészt nincs ilyen jellegű negatív hatása, másrészt elemei nem láthatók.

A tervezés során alkalmazott megoldások megkönnyítik a templomban történő mozgást a mozgáskorlátozottak és látáskárosultak számára is.

A felújítási munkálatokat megelőzően régészeti kutatások is történtek dr. Szócs Péter régész, a Szatmár Megyei Múzeum igazgatója szakmai vezetése alatt.

A régészeti kutatások a templom helyreállítását előzték meg, illetve ahhoz kapcsolódtak. A templom folyamatos használata, illetve a helyreállítás jellegéből adódóan a régészeti feltárás nem lehetett kimerítő és teljes körű. A kutatások 1998-ban kezdődtek és – az anyagi lehetőségek függvényében – 2005-ig folytak, rövidebb-hosszabb megszakításokkal. A 2018-ban indult átfogó felújítási munkák során a templom belsejében is lehetőség nyílt nagyobb felületű kutatásra.

A templomon kívül, a megnyitott szelvények többsége az északkeleti sarok körül csoportosult, a többi részen csak néhány szondázó kutatásra nyílt lehetőség. A belsejében lehetőség volt a főszentély és a főhajó, valamint az északi mellékszentély kutatására. Az ásatás során megfigyelt alapozások egységesek, azonos periódusban épültek, és a felmenő fal szövetéhez hasonlóak. Az ásatás során előkerült az észak-keleti sarokhoz kapcsolódó kápolna alapfalai, az egykori monostor együttesét körítő árok, valamint a templomhoz tartozó temető sírjai. A belsejében, a korábbi járósíntek és a hozzá tartozó padlók maradványai mellett a pillérek közötti sávalapozásokat lehetett megfigyelni, valamint a mellékszentélyből a főszentély bevezető lépcső részletét. Előkerült továbbá egy téglából falazott újkori kriptá maradványa, valamint több temetkezés is a 17-18. századból. A belsejében végzett feltárás alapján kizárható egy korábbi templomépület léte a kutatott területen. Ez arra utal, hogy a templom pilléreinek sajátos helyzete, a főszentély és a főhajó eltérő szélessége az építkezés menete során bekövetkezett tervváltozásnak köszönhető.

A templomon belül és kívül mintegy 100 sír került elő. Mindegyikük nyújtott vázas, és tájolásuk a templom hosszanti tengelyéhez igazodik, azaz nagyjából keletelt. A sírgödrök mélysége, betöltése, valamint a mellékletek alapján két temetkezési periódus különíthető el: a sírok mintegy harmada középkori (13–15. század), a többi újkori (18–19. század). Középkori temetkezések a templom déli és nyugati oldalán nagyobb számban kerültek elő. E horizont sírjai többnyire melléklet nélküliek. Két sír viszont sajátosabb, mivel téglakerettel készült. Mindkettő fiatal (három év alatti) gyermeké. Az egyik, a kápolna belsejében feltárt sír, nem tartalmazott mellékletet, de a másik, az északi elfalazott bejárat előtt feltárt

sír, a téglakeret maradványain kívül többet is: a váz nyaki részén egy kis ezüstereszt, egy sárga zománcos bronzkereszt, valamint egy gyöngysor is előkerült. A legkorábbi érem egy 1170 és 1200 között Friesachban (ma Ausztria, Karintia tartomány) vert ezüst dénár. A további leletek alapján e horizont temetkezései a 13–15. századra keltezhetők.

A templom körüli temetkezések egy része újkori (17–18. századi). E sírok jellegzetes lelete a koporsók jobban vagy kevésbé megmaradt maradványai, díszítő veretekkel, kapcsokkal és szegekkel. Egyes esetben az öltözet fém díszei és kiegészítő részei is megmaradtak. Igen látványosak ezek közül a női főkötők és párták, de egyéb ékszerek is: hajtűk, csatok, gyűrűk és gyöngyök. A viselet további darabjait jelzik a csizmapatkók, gombok és övkarikák. E mellékletek alapján e sírok a templomot támogató és esetleg a lelkészi családok köthetők. A támogatók a kegyuraság hagyományait követve a helybéli birtokos nemes családok tagjaiból kerültek ki, akik adományaik fejében tiszteleti helyeken temetkezhettek a templomban és körülötte. A köznépi temető nem a templom körül, hanem a település távolabbi részén működött.

A régészeti feltárások szerint a templomot árok kerítette, temetkezőhelyként működött, valamint csatlakozott hozzá egy mellékkápolna. Ez az együttes

talán nélkülözte a további monostorépületeket, vagy ezek fából, paticsból készülhettek és maradványaik ma már nem figyelhetők meg. A régészeti leletek, valamint a templom elrendezését és díszítésének egyszerűségét figyelembe vevő művészettörténeti megfontolások alapján a monostor alapítására, és a ma is álló templom építésére a 12. század utolsó harmadában került sor.

A mostani felújítás lehetővé tette, hogy ezt az épített örökséget, Istennek e csodálatos házát átadjuk megőrzésre a következő generációknak. Amíg a templom mellett élő közösség van, addig a templom fennmaradása nem kérdés. Adja Isten, hogy mindig legyen, ki imádkozzon ott, ki énekkel, zsoltárokkal magasztalja az Élet Urát, akinek hálaadással tartozunk mindenkor. Soli Deo gloria.

DOBAI ZOLTÁN
lelkipásztor

Újkori történelem a régiekből merítve – Kémeren

Kémer településének történetét kutatva ezt olvashatjuk: „A település legrégebbi ismert okleveles említése 1318-ból származik. Az irat egy Kémeri Deseu (Desew) nevű magisztert említ, aki Bihar megye ispánja előtt kezességet vállalt Tamás magiszter fogságban lévő vejéért, átvállalva annak szabadon bocsátásával járó összeg megfizetését is. A település birtokosa az első említéstől az újkorig a Borsa nembeli Kémeri család volt...” Több mint 700 esztendő, amit szinte át sem lehet igazán ölelni.

Sok olyan évszám létezik Kémer régmúltjában, amit nem szabad soha feledni. Épületek, közintézmények, templom, imaházak..., melyeket a benne lakó és hívó közösségek teremtettek meg.

De mi van a jelenkor eseményeivel? Több száz esztendő múlva lesznek elég patinások ahhoz, hogy beszéljünk róluk. Engedtessek meg, hogy mai emberként, a ma egyházának megvalósításait helyezzem Önök elé, azzal a megjegyzéssel, hogy lehetőséget adunk a későbbi kor embereinek újrászínezni az akkori megítélés által a most leírtakat.

Kémer reformációjának – mint minden más gyülekezetnek – legjelesebb bizonyítéka a megépült temploma. Az első templomról sajnos nincsenek hitelesen felhasználható források, az új templomról viszont annál több. Az 1800-1802 között felépült templom sok érdekességet rejt magában. Árvizet, bővítést, sok-sok ünnepet, és néha szomorú megemlékezéseket is. Legjobban a belvizek veszélyeztették, és általában ez okozta az évszázadokon át húzódó gondokat is.

Az, hogy az akkori egyházi vezetés a kialakult település központi helyére tervezte meg templomát, azzal vállalnia kellett azt is, hogy a település egyik legmélyebb pontján kell megőriznie templomának állagát. A többszáz éves jegyzőkönyvek is utalnak erre, és alkalomról alkalomra kellett kitalálni újnál újabb ötleteket, az épület megmentése, illetve rehabilitálása érdekében. Tíz, húsz, harminc éves periódusok váltogatták egymást azzal, hogy mindig újítani kellett a templom külső, illetve belső felületét.

Teljes kapitális javításra, tudomásom szerint, sohasem került sor, mindig csak részleteiben lehetett felújítási beavatkozásokat eszközölni, ami a templom térbeli nagyságát és méreteit is bizonyítja, hiszen a templom csaknem 500 négyzetméternyi területen fekszik.

Itt jön a képbe az újkori történelem, amikor 2018-ban a presbitérium elhatározta, hogy szisztematikus módon, teljes egészében szeretné felújítani ismét romladozó falú templomát. Az elhatározás álopszerű volt, de a vezetőség egyhangú döntése pecsétet tett az ügy elindítására.

A múltbeli javítási tapasztalatok pozitív és negatív eredményei fontossá tették számunkra azt, hogy szakértői vélemények figyelembevételével kezdjük és folytassuk munkálatainkat.

A torony festése és a tető teljes héjazatának a kicserélése volt az első munkafázis. Természetesen a kiszámított lépések mentén, mindig be nem tervezett munkafázisok is beköszöntek. Gerendák és szarufák engedetlenkedtek, lécek ezreit kellett végül lecserélni, s az anyaországból megvásárolt tetőhéjazat is feladta a leckét.

Természetesen itt feltevődik a kérdés: mindezt miből? Számunkra is nagy kérdés volt az anyagiak megteremtése, de a presbitérium által megfogalmazott felismerés és annak a kihangosítása a gyülekezet előtt nyitott fülekre talált. A vezetőség úgy vélte, hogy a sok külső forráson túl (pályázati lehetőségek) a gyülekezetnek tudnia és éreznie kell, hogy a templom a gyülekezet tulajdona. Így megfordítva az általános nézetet, az anyagiak megteremtésében a gyülekezet az első számú alap, s aztán jöhetnek a külső források lehívásai. Hála Istennek, református közösségünk megértette a fontossági sorrendet, és önkéntes adományaival több mint három éven keresztül megteremtette az anyagi alapot. Sok esetben 80-100 lej önrészt adományoztak a javítási munkálatok folytatásához. Emellett természetesen a külhoni és hazai pályázatok bővítették anyagi kereteinket.

A sikeres kezdés után, a folytatásban levertük templomunk teljes külső és belső vakolatát. Merész döntés volt. Hiszen templomunk „barokkos” fénye teljesen eltűnt. Aztán amikor a templompadokat is kivittük a templomból, az összerogyott és darabokra tört szószékekkel, akkor szinte pánikhangulat lett úrrá egyesekben. Volt, aki „istállónak” titulálta a templomunkat, és volt, aki csak némán csóválta a fejét, bizalmatlanul tekintve a holnap felé.

Ezt a „nihilhez” közeli képet viszont csak fokozni kellett. A kivitelező arra kért, hogy a feltört betonösvények után a puszta földből is ki kell hordani egy jó réteget, mert az nedves és a gombás. Ez volt az a pillanat, amikor én is kezdem megijedni. De Istenbe vetett hittel folytatni kellett az elkezdett munkafolyamatokat. A speciális üveghab technológia segítségével szigetelni tudtuk a talaj egyes rétegeit, aztán több mint három kilométer hosszúságú padló-fűtésrendszert helyeztünk el a szigetelésre, és járótéglákkal burkoltuk le mindezeket.

A zord falak közben kezdtek kisimulni. A mennyezet megújult, a lélegzővakolatra ünnepi fehér színezék került, s lassan kezdett visszaköszönni a régi, de mégis új templom. A hitehagyottságból ismét megújult hit lett, és Isten ismét megszegyenített, hiszen megmutatta, hogy hatalmában van bennünket megsegíteni, úgy ahogy eddig is számtalanszor megtette.

A régi elporladt és elkorhadt padok helyett – pályázat révén – újakat vihettünk be templomunkba, és a darabjaira hullott szószéket is új szószékekkel helyettesíthettük (a régi szószék restaurátorok keze által megújult, és múzeumi környezetben várja látogatóit).

A látvány nemcsak önmagáért/önmagáról, hanem Istenről beszél. Hiszen minden

munkafolyamat mellett és mögött ott volt Ő, az egyetlen, aki lelkiekben és anyagiakban is megsegített.

Ez az esztendő – hála Istennek – a munka folytatásáról beszél, s habár a fáradtság nyomai lassan jelentkeznek bennünk és rajtunk, de most a templom külső javításával folytatjuk. A mesterek már az állásokon dolgoznak és a régi képek alapján újítták a templom külső köpenyét.

Ebben az esztendőben talán befejezhetjük a templom teljes felújítását, s a közel négy esztendő munkája lassan nemcsak körvonalazható, hanem látható is lesz. Ha mindez meglesz, folytathatjuk a templomkert szépítgetésével. Újkori próbálkozás arra nézve, hogy a régi és nemes fennmaradjon. A siker természetesen nemcsak emberi, de vajon lesz-e a következő nemzedékben olyan hitbeli akarás és erő, hogy majd ők is munkával vagy éppen imádsággal fenntartsák a múlt „hitbeli templomait”?

Egy biztos: Ő volt, van és lesz az idők végezetéig. Ha csak ez az egy dolog a hívő ember szeme előtt lebeg, akkor hiszem a folytatást, egy vagy ötven, vagy akár száz esztendő múlva is.

SOLI DEO GLORIA!

KÁNYA ZSOLT ATTILA
lelkipásztor

Konfirmáció Végváron

Végváron 2021. május 16-án négy ifjú, három lány és egy fiú állt ki a gyülekezet és Isten színe elé a hitéről vallást, hűségéről pedig fogadalmat tenni. A népes gyülekezet lélegzetvisszafojtva hallgatta az ifjak bizonyágtételét, akik név

szerint a következők: Gálfi Natália, Mátyás Andrea, Muresán Eduárd és Szarvas Edina-Friderika. Szép bizonyágát adták a Krisztus tudományában való jártaságnak. A presbitérium oklevél és református énekeskönyv ajándékban részesítette őket, majd elénekelték a Szent hitünkről vallást tettünk című éneket. A gitár tanfolyamra járó gyerekek az Ez az a nap című énekkel köszöntötték őket a lelkész és a gyülekezet kíséretében. Ők pedig mindenki meglepetésére a Ne aggodalmaskodjál kezdetű éneket kánonban énekelték el, ezzel köszöntve az ünneplőket. Nagyon szép és megható konfirmációünnepünk lehetett a hosszú hónapok bezártsága után. Isten mindedig megőrizte keresztény népünket és négy ifjú hitvallástevővel gyarapodtunk. Egyedül Istené a dicsőség!

BÓDIS FERENC
esperes-lelkipásztor

DSIDA JENŐ

Könyörgés csodáért

Az ökör ismeri az ő gazdáját,
a szamár is tudja jászla urát,
csak te, Izrael,
nem ismered föl a te Uradat.

Pedig hajnalodik kelet felől.
A mérhetetlen fény és árnyék
itt áll jobbom felől
s vezeti vérembe mártott tollamat.

A siralmak völgyében nyüzsgő tömeg.
A vakok látni akarnak,
a süketek hallani
s a poklosok szája gyógyulásért vonaglik.

Arcom patakzó könnyét
a felkelő nap üstöke letörli
s az elnémult sokaság fölött
a lángrahasadt egekbe kiáltok:

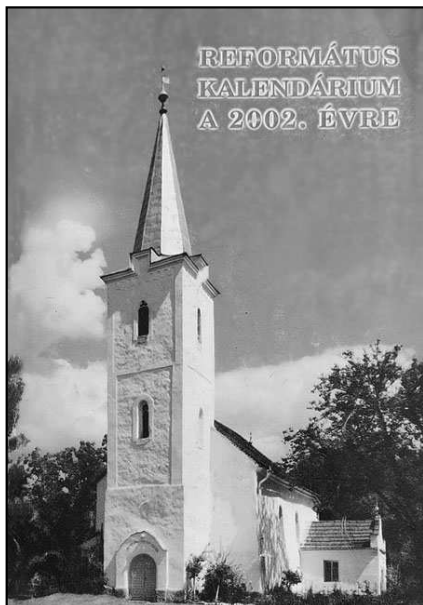
Adonai, tégy csodát!
(1928)

Miről írtunk húsz éve

2002-ben Barabás Zoltán, Mihálka Zoltán és Hermán M. János szerkesztésében jelent meg a Református Kalendárium Csúry István püspök – akkor generális direktor – előszavával. Tőkés László akkori püspök igei üzenete mellett Erdélyi Géza felvidéki püspök írását olvashatjuk Magyar református távlatok az új ezredévben címmel. Tolnay István előadótanácsos A Székház metamorfózisa című írása a régi egyházkerületi székház – ma a Partiumi Keresztény Egyetem épületének – visszafoglalásáról szól. Kusztoz Tibor Ravasz László egykori püspök munkásságára emlékezett, Tőkés István pedig Makkai Sándor életpályáját elevenítette fel. Tuduka Oszkár a Partiumi Keresztény Egyetem

énekkaráról írt, A hit és a zene szolgálatában címmel. Hafensher Károly professzor tanulmánya az egyház és a nemzeti kultúra viszonyáról szól. Csúry István a Genetika a bibliai ember számára című írásában a genetikai kutatások veszélyeit és hasznát boncolgatja. A Testvéregyházaink életéből fejezetben Antal János az Ír Presbiteriánus Egyházat, Andrási György az unitárius egyházat mutatta be, míg Bertalan Imre a református diaszpóra helyzetét ismertette. Olvashattuk továbbá I Rákóczi György intelmeit fiához, Hodgyai Mátyás tanulmánya pedig a 18. századi nagyváradi piaci élettel ismertette meg az olvasót. C. Tóth János történész írása A Kárpát-medencei kisebbségi kérdés történelmi összefüggései címmel jelent meg, Jósza Piroska Köröskisjenő fogyatkozó magyarságának helyzetét elemezte. Részletes leírást olvashatunk a magyarkercei református templomról Eszenyei Béla tollából. Lugosi Mihály előadótanácsos az egyházkerület diakóniai munkáját ismertette, Eszenyeiné Széles Mária professzor Misztótfalusi Kis Miklós életéről és munkásságáról írt tanulmányt. Olvashattunk még Kosuth Lajos üzenetéről Mihálka Zoltán történésztől, Fényes Elekről Dukrét Géza írásában, valamint Ady Endre váradi költészetéről Indig Ottó irodalomtörténésztől. A kalendáriumot versek, tanítómesék, receptek, keresztrejtvények tették színesebbé.

(szerk.)

PATAKI ISTVÁN

ama úton

egyszer mindenki odaér
hol nem lesz már se hús se vér
hol elválik ki mennyit ér

botorkálok görbebottal
bokám rándul térdem roggyan
feléd megyek, hozzád, Uram

talpam alatt álnok férgek
ordas vonyít fel az égre
én akkor is téged nézlek

tőled jövök hozzád tartok
lobogtatom igaz arcom
mint ki csak Istenért harcol

olyan legyen minden léptem
ahogy Dózsa trónhoz lépett
szétdobálva ellenséget

HISTÓRIA

A negyvenéves kuruc szabadságharc (1671-1711) és vezérei

A kuruc szabadságharc kitörésének okai nemzetünk történelmében nagyon mélyen gyökereznek: a töröknek kedvező gyalázatos – 20 esztendőre kötött – vasvári béke (1664. aug. 10); a Wesselényi-féle osztrákok elleni összeesküvés vagy rendi szervezkedés (1665-1671) vérbefolytása; a végvári katonák, sőt tisztek elbocsátása – a mintegy 11000 főnyi végvári katonaságból 8000-et 1671-től szélnek eresztettek, akik eddig határainkon a török ellen fontos országvédő szolgálatot tölthettek be; az erőszakos birtokelkobzások; az elhordozhatatlan adóterhek és a Habsburg rekatolizáció, élen I. Lipót ellenreformációs politikájával mind-mind előkészítői voltak a kurucok szabadságharcának.

**Kuruc lovas (id. Philipp
Rugendas metszete)**

Lipót további magyarelles intőzkedései: a magyar alkotmány semmibe vétele; a vármegyék önkormányzatának felszámolása; a jogtalanságok törvényesítése; a vallásszabadság eltiprása; az önkényuralom; a teljes elnyomás; a testi-lelki rabság; a börtönbe zárt igazság; röviden: a habsburgosítás.

Habsburg I. Lipót önkényes kormánya azoknak a nemeseknek és uraknak a birtokait, akik a Wesselényi-összeesküvésben részt vettek, illetve utóbb a bujdosók közé állottak, elkobozta s részben kamarai kezelésben tartotta, részben pedig híveinek adományozta.

A gyászévtizedben (1671-1681) a protestáns – református és evangélikus – prédikátorokat és tanítókat azzal vádolták, hogy részt vettek a Wesselényi-féle összeesküvésben, tehát felségárulók.

I. A kuruc szabadságharc kezdete

Hadadi báró Wesselényi Pál (1654-1694) partiumi kuruc tábornok apja Wesselényi István, 1656-ban váratlanul meghal. Anyja, Lónyai Anna, az aranyosmeggyesi vár úrasszonya, a háromgyermekes fiatal özvegy újra férjhez megy

Kemény János – tatár fogságot megjárta – erdélyi fejedelemhez. Így Pálnak nemcsak keresztapja, hanem mostohaapja lesz Wesselényi Pál, gróf Wesselényi Ferenc (1605-1667) nádor unokaöccse.

Állandóak az erőszakos birtokelkobzások, az állami adó (porció) megemlése, és a protestánsüldözések, vallásüldözések. A gyászévtizedben (1671-1681) alakul ki a protestáns egyházak konfesszionális szervezete. A gályarabságban (1675-1676) a gályarabok a protestáns egyház eleven vértanúi. A Habsburg Lipót és önkényes, elnyomó kormányzata ellen lázadó nemesek a Partiumban és Erdélybe menekültek: a beregi, a szatmári, a máramarosi, az érmelléki és hegyközi erdőkbe, a Tisza- és Szamosháton, valamint a Partium nádasaiban – az érmelléki, a sárréti, a Berettyó-menti és az Ecsedi-láp nádasaiba.

A 17. század második felében Magyarország, a Partium, és Erdély, Európa hadszíntere, véres csatatere lett. A pogány török fájárma helyett az osztrák-Habsburg vasjarmát teszik a magyar nemzet nyakába. Az osztrák-német és rác seregek nagyobb pusztítást végeznek, mint a törökök.

A református vallású Wesselényi Pál 1671 őszén a Partiumban gyülekező bujdosók élére állt. Ő a bujdosó kurucok legelső vezére. Az aranyosmedgyesi várban állomásozott a Bécs-ellenes Wesselényi Pál bujdosó kuruc sereg törzse, mely napról-napra nőtt. E fegyverfogató sereg főleg vitéz hajdúkból és végvári katonákból állott, akikhez szép számban csatlakoztak elégedetlenkedő Habsburg-ellenes nemesek és főnemesek. A környező megyék úgy határoztak, hogy csatlakoznak. Debrecen lakói közül is mellé álltak a felkelőknek. Az elszenyvedett nép is úgy döntött, hogy egyesül Wesselényiékkel és fegyverrel űzi el a pusztító, ebhitő osztrákokat és rácokat. A bujdosók 1673-ban a bihari gyűlésen, 1674-ben pedig a hegyközcsatári gyűlésen – a Csipkés és Énekes Ligetben – az erdő szélén Wesselényi Pált generálisukká és fővezérükké választották. Seregének tábori lelkésze 1675-től 1680 márciusáig a tudós teológus Szőnyi Nagy István volt, aki több egyházi könyv írója.

Wesselényi kitartóan hadakozott az országpusztító császáriak ellen és több ütközetben legyőzte csapataikat. Bebizonyította hogy alkalmas a fővezérségre. 1676-ban Apafi Mihály fejedelem Wesselényit felszólította a lemondásra, ő azonban nem engedelmeskedett. Áprilisban Wesselényi a buzogánya alá tartozó bujdosó csapatával 1676 áprilisában Ónodnál a Sajó mellett legyőzte Strassaldo kassai főkapitány és császári generális kegyetlen, rabló és pusztító seregét. 1677. november 22-én pedig elfoglalják Nagybányát.

Thököly Imre (1657-1705) ifjú hadvezér magánszemélyként toborzott hadával a Wesselényi Pál vezette bujdosókhoz csatlakozott. 1677. május 11-én az erdélyi önkéntes katonák egyesülnek a bujdosó kurucokkal. 1678 tavaszán a bujdosók Somkúton Teleki – erdélyi kancellár – mellé 12 tagú tanácsot választottak. Ebben

helyet kapott Wesselényi és Thököly is. Ezután egyre inkább előtérbe kerül a katonai sikereket kivívó Thököly, aki Teleki helyettese lett. A bujdosók egy része – 600 fegyveres – 1679. július 31-én Margittán Wesselényihez csatlakozott. 1680. január 3-án Wesselényi és Thököly Mezőtúron megbékéltek. A szoboszlói gyűlésen – 1680. január 8-án – a bujdosó rendek 133 képviselője egyhangúlag fővezérüknek választották Thökölyt. A nemeslelkű Wesselényi elfogadta ezt a döntést.

1681 után visszavonult birtokaira. 1694-ben halt meg 40 éves korában.

Wesselényi Pál felesége, a bátor Béli Zsuzsanna, hadad Zrínyi Ilonája, 1705-ben az ostromló osztrákoknak nem adta fel a várat, hanem hőiesen megvédte.

II. Thököly kuruc szabadságharca

Gróf Thököly Imre (1657-1705) is Erdélybe menekült, Apafi fejedelem udvarába és itt folytatja a szabadságharcot. Mint a Makkabeus fivérek, akik egymásnak adták át a fegyvert, úgy itt a Partiumban és Erdélyben az apák adják át fiaiknak fegyvereiket.

1671 májusában a Szepességben Habsburg-ellenes mozgalom indul. A lázadók már ekkor felesküdték – a 15 éves – Thököly Imrere. 1677-ben a 20 éves Thököly Imre grófot választják a bujdosók vezérüknek.

Thököly művelt egyéniség volt, aki magas szinten beszélt a magyar mellett németül, latinul, törökül, szlovákul és lengyelül. Naplóíró és hadvezér. Becsületes és nagyon népszerű, akit 1680. január 8-án – 23 évesen

Thököly Imre (p. Schenk metszete)

– Hajdúszoboszlón a bujdosó kurucok, a vitézlő rend 133 képviselője (köztük Wesselényi Pál partiumi kuruc tábornok) egyhangúlag fővezérré választott. Igazi vezéregyéniség, hadvezéri zseni volt, mint Hunyadi János, Bocskai István és a költő, hadvezér Zrínyi Miklós.

Felkelésének legfőbb céljai: a nemzeti függetlenség kivívása; a magyar haza szabadságának helyreállítása; az önálló magyar államiság/államszervezet visszaállítása, a törvényesség visszaállítása, és a vallásszabadság biztosítása, vagyis a protestáns vallásgyakorlat szabadságának helyreállítása az ellenreformációs erőszak megfékezése által.

A kardfogató Thököly állandó győztes hadjáratokat, szabadságháborúkat folytatott. 1678-ban kurucaival elfoglalja Borsodot, Gömört, Zólyomot,

Besztercebányát, Selmecet és Körmöcbányát – Felső-Magyarország jelentős részét. Híres, győztes csatája az újfalui ütközet, vagy szikszói csata (1679. november 3.), ahol a kurucok egyetlen rohammal elsöpörték a császáriakat.

1678 és 1680 között a bujdosóknak sikerült az erdélyi fejedelemtől elszakadni. Sikerül Erdélytől önállósulniuk. Az 1680-as hadjárata során a kurucok már a Vág völgyében és Morvaországban portyáztak, hadakoztak, sikeres hadviselést folytattak.

A Thököly-féle kuruc felkelés – majd pedig a Rákóczi-szabadságharc – hadseregének gerincét a könnyűlovasság képezte. A lovasokat szablyával, egy pár pisztollyal, karabéllyal vagy puskával fegyverezték fel. A gyalogosok fegyverzete: szablya, fokos, harci balta, illetve puska.

Az osztrák-német zsoldoskatonák, ha elfogtak valakit a bujdosók közül, azt a kínzással járó vallatás után karóba húzták, vagy élve megnyúzták – az utóbbit cselekedték az elfogott protestáns (lutheránus vagy evangélikus, református vagy kálvinista és unitárius vagy antitrinitárius) lelkészekkel is.

Az 1682. év Thököly életpályájának csúcsa: a daliás vitéz feleségül vette I. Rákóczi Ferenc kétgyermekes özvegyét, a szép és fiatal Zrínyi Ilonát – később ő lesz Munkács vára védelmének hősnője; a nyár folyamán elfoglalja Kassát; a fejedelmi botot s a királyi címet Füleknek szeptember 10-én történt elfoglalása után kapta. Thököly az ország függetlenségét a török szövetségében akarta kivívni. 1682–1685 között a töröktől elismerve a szultáni athname (kiváltságlevél) alapján – 1682. szeptember 16. – Felső-Magyarország fejedelme lesz. Fejedelemségének központja – mint egykor Bocskainak – Kassa. 1682 végén seregében több mint hatezer végvári lovas és gyalogos volt.

1684. február 15-én kurucai elfoglalják Nagykárolyt, márciusban pedig Késmárkot és Kiszsebent. Júniusban Ungvár őrsége tíznapos védekezés után meghódol Thököly kurucainak.

Thököly Imre mellszobra Vaján

A munkácsi vár

1685. október 15-én a váradi török helytartó – Ahmed basa – Thökölyt fogságba vetette. Ezzel hosszú időre szétesett az egész kuruc sereg és mozgalom. 1687-ben Erdélybe császári katonaság vonul. Caraffa Felső-Magyarország katonai főparancsnoka teljhatalmat kap Erdélyben.

1689. június 15-én Thökölyék elfoglalják a Bánságban Kladovát és Orsovát, amivel utat nyit egészen Temesvárig.

1690. június 8-án III. Szulejmán szultán a „kuruckirályt” kinevezi Erdély fejedelmének. A bátor fejedelem 15.000 kuruc-román-török-tatár zömében lovas hadával augusztus 21-én nagy győzelmet arat Brassó mellett a zernyesti csatában az erdélyi-császári hadak felett. A csatában elesett Teleki Mihály erdélyi kancellár, Heisler tábornok pedig fogságba került. Thököly Heislert kicseréli a Bécsben házi őrizetben, fogságban tartott Zrínyi Ilonával.

I. Apafi Mihály után és II. Apafi Mihály helyett az erdélyi rendek 1690. szeptember 15-én a keresztényszigeti országgyűlésen az evangélikus-lutheránus Thökölyt választották Erdély fejedelmének. Egy pár hét után az osztrákok végképp kiszorítják Thökölyt és kurucait Erdélyből. 1691-től Erdély a Habsburg Birodalom részévé válik – gyarmat lesz – és évi 50.000 forint adó fizetésére kötelezi magát.

A császáriak kérik Thököly kiadását, de a törökök becsületére legyen mondván, nem adták ki. 1699-ben a gyalázatos karlócai/karlovici béke értelmében – Habsburg Lipóttal az élen osztrák kérésre – Thökölyt az Oszmán Birodalom határától távol eső belső területen telepítették le. „Kaftányos fejedelmünk” 1705. szeptember 13-án a kisázsiai Izmitben meghal.

III. Esze Tamás szervezkedése

Esze Tamás

Esze Tamás (1666-1708) tarpai jobbágy és Kis Albert kuruc hadnagy 1695 szeptemberében Thököly hűségére esketik a Nagybánya környéki jobbágyokat, szegénylegényeket. A következő évben – kétszázad magával – folytatják a kuruc szervezkedést.

1697. június 30-án a kuruc szegénylegények a sátoraljaújhelyi vásáron megtámadják a császári katonákat. Július 1-jén a hegyaljai kuruc zendülők beveszik Tokaj és Sárospatak várát és német őrségét megsemmisítik. A hegyaljai felkelés Thököly vezetésére számítva, az ő nevében kezdődött. A császári zsoldos katonaság könyörtelenül leveri a

felkelést. Szörnyű vérfürdőt rendeznek. A templomba menekült asszonyokat és öregeket is felkoncolják. Esze Tamást is elfogják, de a vizsgálat után szabadon engedik.

A hegyaljai kuruc zendülés vérbefolytása után Esze hazatér Tarpára. Sóval kereskedett, míg az újlaki osztrák sőtisztek lopással nem gyanúsították és marháit elkobozták. Ezt ő megtorolta és elbujdosott. A beregi erdőkben Kis Alberttel és 20-25, főleg hajdú gyalogos legénnyel arról tanácskoztak, hogy miképpen lehetne az osztrákok ellen megindítani egy függetlenségi harcot. A hegyaljai felkelésből tanulta tudták hogy mozgalmuk csak akkor járhat sikerrel, ha alkalmas vezért találnak. Választásuk Rákóczi Ferencre esett. Esze, valamint a beregi, ugocsai, és szabolcsi jobbágyok és kurtanemesek a szabadságharcot a nemzeti összefogás jegyében szervezték.

A tiszta jellemű Esze Tamás elment egy küldöttséggel Rákóczihoz Brezán várába. Rákóczi elismerte a mozgalom, a felkelés fejének, aki megindította – folytatta – a magyar nemzet függetlenségi harcat s kinevezte a gyalogosok (talpasok) ezredesévé. Továbbá jogosítványt kapott sereggyűjtésre, valamint zászlót és Kiáltványt kap.

1703. május 21-én Tarpán, 22-én Váriban és Beregszászon a türelmetlenkedő nép előtt kibontják Rákóczi zászlaját és felolvassák a brezáni Kiáltványt. Június 16-án Rákóczi átlépi a lengyel-magyar határt s megkezdődik Rákóczi szabadságharca.

Rákóczi és lovasai a tiszabecsi Bajnok dűlőn (1703. július 14-én) győzelmet aratnak a megyei és császári csapatok ellenséges lovasságán. Öt nap múlva (július 19-én) a bihariak Bóné András vezetésével folytatják a szabadságharcot. Bihardiószezen elfoglalják a várkastélyt és az osztrákokat lekasabolják.

Esze ezredével Naménynál átkel a Tiszán és néhány hét múlva már 2000 emberrel állt a vetési táborban, mely napok alatt 8000 emberből álló hadtestté növekedett. 1703 őszére már az egész Tiszahát felszabadul Szatmár várának kivételével.

Esze kitűnő szervező volt, jó toborzó, hadgyűjtő és kitűnő vitézi erényekkel rendelkezett. Ezredében szigorú fegyelmet és rendet tartott. Ez a bajtársiasság elvén alapult. Ezért ő mindig jól össze tudta tartani ezredének katonáit. Jó gondviselője volt vitézeinek és mindig szót emelet érdekükben. Az ő és kurucainak szívében-lelkében ott élt a haza szeretete, az amor patriae! Ez a hazaszeretet, mint a székelyeket, őket is lelkesítette. Ezrede katonáinak, de az egész kuruc hadseregnek, mint a 16. században harcoló magyar vitézeknek volt keresztyén lelkületé-szellemisége. Esze hajdú-kuruc talpasai 1704. január 9-én elfoglalják Tokaj várát. Március 15-ére Eger vára is kaput nyit a kurucoknak. Hajdúezredével részt vett Kálló, Szatmár és Medgyes ostromában.

1706 őszén a Radics András parancsnoksága alatt levő kassai helyőrséget Esze gyalogezredével – 1.000 fős hajdúsereg – megerősítik, akik két hónapon keresztül több császári rohamot, hősies ellenállással visszavertek és megvédték a várat. Rákóczi, Esze Tamásnak a példaadó és dicséretes helytállásáért aranyér-

A munkácsi vár korabeli ábrázoláson

met adott át, amelynek egyik oldalán a fejedelem képmása, a másikon az izmos Herkules amint hatalmas csapással legyőzi a sárkányt. A körirat: „*Tendit per ardua virtus.*” (Nehézségeken át győz a vitézség).

1707 nyarán a második erdélyi hadjárat idején Esze az erdélyi nemességgel szemben olyan bátorsággal állt az erdélyi jobbágykatonák védelmére, mint a saját falujának parasztjait kellett volna védelmeznie. A református vallású Esze a kuruc szabadságharc legtiszteltebb népi képviselője. Ő volt a kuruc hadsereg egyetlen jobbágyszármazású főtisztje.

Halála előtt írt leveleiben kifejti, amiért élt és harcolt: „*a magyar szabadság csak a jobbágyság felemelésével valósulhat meg, s a jobbágyok nem szabadulhatnak fel másként, csak a haza függetlenségének kivívásával.*” (Esze Tamás – Köpeczi Béla: Esze Tamás, Művelt Nép Könyvkiadó, 1951, 81. oldal).

A buzgó református Esze Tamás hitvilága, vallásossága Szentíráson alapuló, krisztusi volt. Vallásbékéje a türelmességen, mások vallását krisztusi türelemmel, megértéssel elfogadó tiszta lelkiségen alapult.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem a marosvásárhelyi országgyűlésen 1708 március 24.-én „*az igen híres*” Esze Tamást brigadérosná/dandárrá, vagyis három ezred parancsnokává nevezte ki és családjával együtt megnemesítette.

A bátor, kardforgató vitéz, Esze Tamás 42 éves korában 1708 pünkösd első napján, május 27.-én Nyitra alatt halt meg, amikor két más-más felekezetű kuruc ezred verekedésének szétválasztásán tusakodott. A Bóné András, Bottyán János/Vak Bottyán, Béri Balogh Ádám, valamint Esze Tamás tragikus halála végzetes vesztesége volt a kuruc szabadságharcnak!

Táborozó kuruc katonák

A nagyságos fejedelem, első fegyvertársa iránti szeretete és megbecsülése jeléül ezredét, melyet a főúri tábornokok annyit ócsároltak, testőrző palotás ezredébe osztotta be: „*soha nem felejtjük, s inkább emlékezetben tartjuk Esze Tamás hűségét e dolgaink kezdetében...*” írta róla Rákóczi. Szülőfaluját, Tarpát hajdúvárosi kiváltságokkal ruházta fel s az új hajdúváros első kapitányává – Tamás testvérét – Esze Jánost nevezte ki.

IV. Rákóczi és kuruc szabadságharca

A Thököly felkelés leverése; a gyászévtized (1671-1681) és a gályarabság (1675-1676); az eperjesi véstörvényszék (1687), melyet február elején állítottak fel a Thökölyvel rokonszenvezők perbefogására, amelynek ítéletei alapján számos ártatlan és gazdag embert halálra kínoztak vagy kivégeztek; a hegyaljai jobbágyfelkelés vérbefolytása (1697); valamint a karlócai/karlovici béke (1699), melynek alapján a 145 éves török hódoltság (1541-1686) után – országunk és nemzetünk további gyengülésére – az osztrákok a Tisza-Maros közét és a temesi kerületet (a Bánságot) továbbra is török kézen hagyták, ezek mind-mind okai voltak Rákóczi szabadságharcának.

1699-től a török helyébe az osztrák nyomult. A hódoltságot a kapzsi és könnyörtelen Habsburg-uralom váltotta fel. A császári katonai megszállás, az osztrákok vad áradata és kegyetlen portyázásai miatt napirenden volt az erőszak, a rablás és a gyilkolás. A gazdasági ügyintézők egyre több terhet róttak ki az adózó és robotoló magyar népre.

1699-ben a bécsi Haditanács határozatot hoz a Magyarország belsejében levő várak egy részének felrobbantásáról. 1702-ben az Udvari Kamara elrendeli a magyarországi várak jelentős részének felrobbantását.

1703 tavaszára kiújulnak a dicsőséges magyar nemzet régi sebei. Rákóczi szabadságharca valójában a nemzet válasza volt – igazolt fegyveres önvédelem – az elviselhetetlen helyzetre. A nemzet szabadságvágya elemi erejű volt mind Magyarországon, mind a Partiumban és Erdélyben. A kuruckor a lélek és a szellem forradalmi korszaka volt.

Rákóczi az osztrákok által teljesen kifosztott népről írja Emlékiratában: a nép volt a katona is, aki saját lovával és fegyverével szolgált és a háború kezdete óta ingyen és önként adott és szállított élelmiszert.

A hazaszerető Rákóczi a Recrudescuntnek nevezett kiáltványában (Munkács, 1703) felsorolja a vérig zsarolt nemzet sérelmeit: az ország „*arany szabadságát*” elvették; „*mi felölünk, mi nálunk nélkül végeztetnek*”/ellenünk döntenek – sine nobis de nobis concluduntur/; az elszenvedhetetlen kegyetlenségben egyes

emberek feleségüket az „executoroknak”/végrehajtóknak, gyermekeiknek pedig török zálogba adták. Egy rab ára 25-30 forint volt a rabszolgakereskedelemben, Budától Isztambulig. „A vallás színe alatt az egyenetlenségnek magvait hintik...”. Az utolsó 21. pontban pedig ezt írja: „Nem akarja az isteni irgalmasság tovább ezt az országot az ausztriaiaknak tolvajlására kitétettnak lenni...”

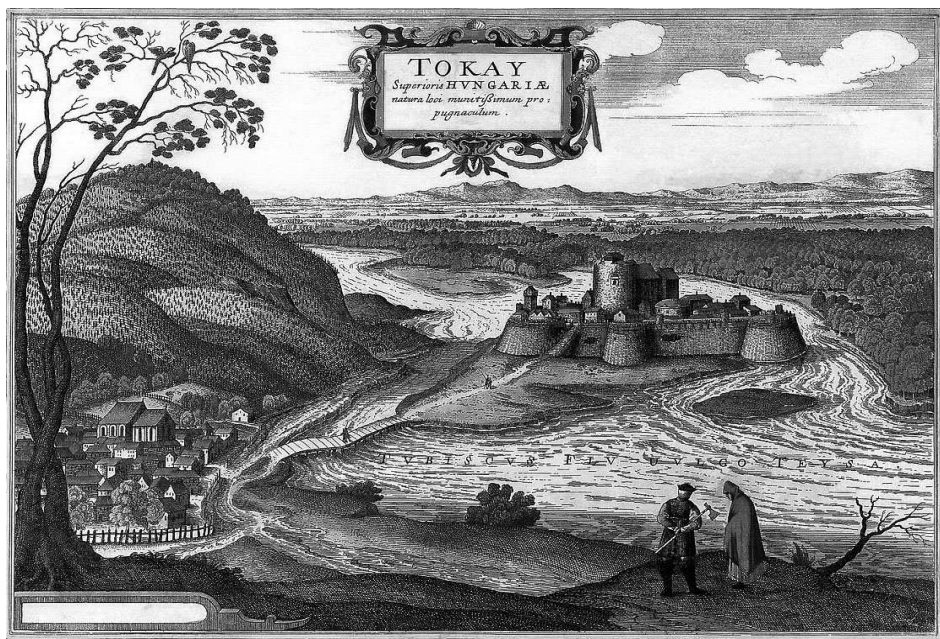
Rákóczi is tudta, mint Bocskai István, hogy nem a török a legnagyobb ellenség, hanem az osztrák-német és a rác. Célja, mint Emlékirata elején írja az hogy hazáját az idegen járom alól felszabadítsa; továbbá Erdély és Magyarország teljes függetlenségének kivívása; az állami önállóság megteremtése. De mostoha- apjával, Thökölyvel ellentétben az ország ügyét nem a török szövetségében akarja rendezni, hanem a keresztyén államok szövetségével.

A brezáni/breznai Kiáltványban (1703. május 6.) a mindenrendű igaz magyarokat hazafiságra inti és arra kéri, hogy ki-ki édes hazája szabadsága, nemzete mellett a „kegyetlenkedő birodalom ellen fogjon fegyvert”. „Készek legyünk, s higgyünk... Istenben s Isten után nemzetünk régi dicsőséges, ma is veleszületett bátorságában és hazájához való gerjedezésében.”

„Istennek segítségével s az ő hatalmas hadakozó karjának erejével tökéletes szívvel-lélekkel szenteljük életünket s vérünket ontani egyedül hazánk és nemzetünk szabadságáért.”

Brezna vára

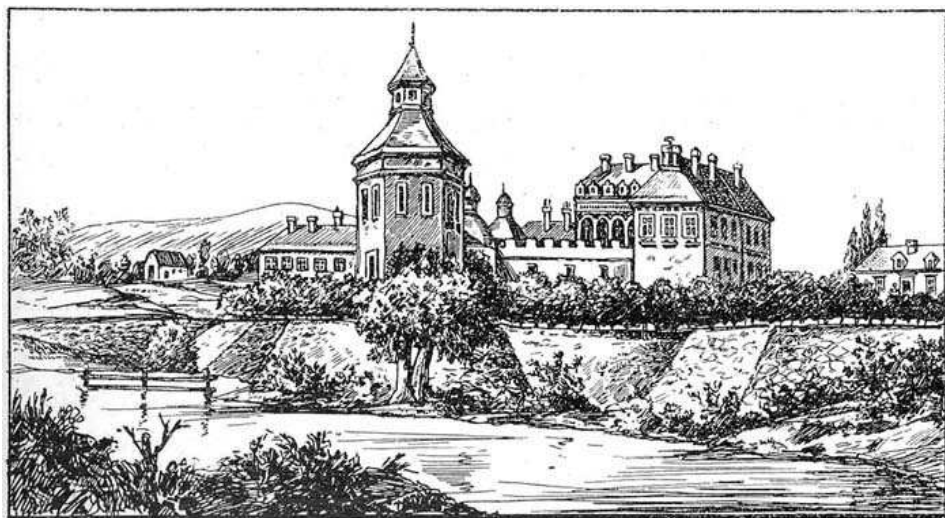
A tokaji vár (Hoefnagel korabeli metszete)

A kuruc seregbe jelentkezett katonáknak kiváltságlevélben biztosította szabadságukat. A hadszervező Rákóczi, Esze Tamás ezredkapitány talpasai/gyalogosai mellett hadseregébe fogadta a jobbágyokat, a szabadparasztoakat, az osztrákok által elbocsájtott végvári katonákat és tiszteket – Thököly kurucait.

Az országépítő, európai formátumú fejedelmünk a nemességet is megnyerte a szabadságharc szent ügyének. Így a társadalom minden osztálya részt vett a szabadságharcban.

A kuruchad tömegbázisát a jobbágyok és a szabadparasztoak alkották. A megélhetés nélkül maradt végvári vitézek, a hajdúk, a szabadságukat elvesztett székelyek, a városi polgárok, a földönfutóvá lett kisnemesek, az elűzött protestáns prédikátorok és tanítók, valamint a bujdosó vándordíákok alkották a hadserege legöntudatosabb és legelszántabb részét. A kuruc hadsereg ütőképes erejét a lovasság adta. Vezérő fejedelmünk hadseregének kétharmada lovasságból állt. „A kuruc sereg kilenczted része protestáns, döntő többségben református volt, a katonai vezetők viszont szinte kivétel nélkül katolikusok.” (Magyarország Hadtörténete, főszerkesztő Liptai Ervin, I. kötet, szerkesztő Borús József, Zrínyi Katonai Kiadó, 1984, 368. old.).

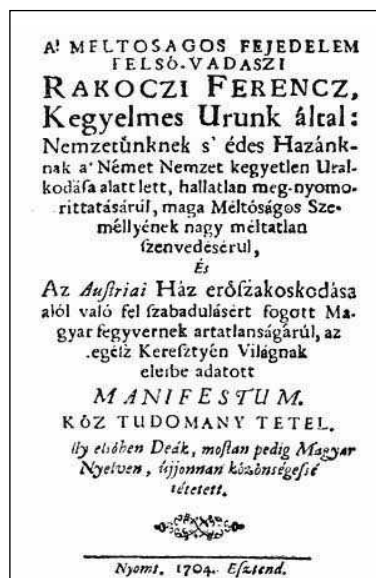
1703-ban a kuruc gyalogság elfoglalja Kálló várát, a lovasság Szilágyosmlyó várát. Megnyitja kapuit Szentjobb, Ecsed, Nagykároly, Huszt vára és csatlakozott Debrecen is. A Dés melletti Szent Benedeki és a bonchidai kuruc győzelem

A breznai kastély

(1703. november 29.), valamint a sikeres első felvidéki hadjárat után az erdélyi nemesség is Rákóczihoz csatlakozik és rövid idő alatt 20.000 erdélyi fegyveres állászlaja alá. Ebből 6.000 székely.

1704 júliusában a gyulafehérvári országgyűlés – az erdélyi kuruc rendek – Erdély fejedelmévé választja a római katolikus vallású II. Rákóczi Ferencet.

A Recrudescunt 1704-es magyar nyelvű kiadásának címlapja

A felekezeteket megbékéltette. Megszüntette a protestánsüldözést. Érvényesítette a vallásszabadságot. Az egyházakat és az iskolákat, kollégiumokat támogatta. A sárospataki és a nagyenyedi kollégiumokat ismét megnyitotta. Iskoláink a nép-nemzet átforgatói voltak. A kuruc korban a protestáns iskolák teljesen átalakítják Partium lelki térképét, jellemes, igaz, szabadságszerető ifjakat adtak a nemzetnek. Korszerű államrendszert épített fel.

1705-ben Rákóczi XIV. Lajos francia királynak küldött hadi jelentése szerint a kuruc hadak létszáma 68 ezer fő.

1707-ben Kolozsváron megalapítja a Nemesség Ifjak Társaságát. Az ónodi országgyűlésen pedig kimondják a Habsburg-ház trónfosztását, és megerősítik Magyarország és Erdély szövetségét.

A fejedelem akarata ellenére 1711. április 30-án megkötik a szatmári békét. A tisztán látó Rákóczi az általános/„közönséges” békéig akarta kihúzni a hadakozást. Abban bízott, hogy Magyarországot és Erdélyt is beveszik/„befoglalják” majd az általános európai békébe. Utrechben 1713-ban sajnos nem vették be.

Szabadságharca megteremtette, létrehozta Magyarországon, a Partiumban és Erdélyben az egységes nemzeti gondolkozást, az egységes nemzeti együttérzést és összefogást!

Éljenek kuruc hőseink, nagyasszonyaink!

Vivat Rákóczi!

GELLÉRT GYULA
ny. lelkipásztor

Rákóczi kesergője

Hallgassátok meg magyarok amit beszélek,
Tanácsoljatok vitézim, mitévő legyek?
Jön a német, dúl, fúl, éget,
Mindent pusztít, rabol, kerget,
Haj! már mit tégyek?

Tanácsoljuk Fölségednek, meg se is vesse,
Aranyait, ezüstjeit rúdakra veresse,
Rakassa fel, vitesse el,
Hordassa el, és menjen el,
Merre szeme lát!

Megcselekszem, elkövetem, mondja valaki,
Sőt szeretem, meg se vetem, oktasson akárki.
Ki az oka: minden látja!
De tudja meg, hogy megbánja
Spion Károlyi!

Megfizeti még az árát az árulásnak,
Kipótolja maradéka Esze Tamásnak,
Ha nem másnak! Árulónak,
Úgy leszen még dolga neki,
Miként Júdásnak!

Országomból, a hazámból már ki kell menni,
Mordságimról, hibáimról megengedjete ti!
Megöllek, megcsókollak,
Amíg élek, mindig szánlak
Kedves Bercsényim!

Sok pénzembe, költségembe került váraim,
Azokhoz pompásan épült sok szép palotáim!
Itt hagylak már, pataki vár!
Nem látlak már, munkácsi vár!
Isten megáldjon!

Megengedjen a magyarság, már ezt kiáltom,
Édes hazám, mire jutál, csak azt sajnálom!
Német lesz már a vezéred,
Jaj! de néked az nem véred!
Haj! ki ne szánna?

Hej, Rákóczi, magyarok vezére, Bercsényi,
Országunk fejedelme vezére: Thököli!
Hová lettek, hová mentek,
Országunknak híres-jeles
Magyar vezéri?

Oh! égre kiáltó vétek, hogyha képzelem:
Országából elbújdosott a jó fejedelem!
Nem képzelem, nem is vélem,
Más országnak királyánál
Helyét ne lelje!

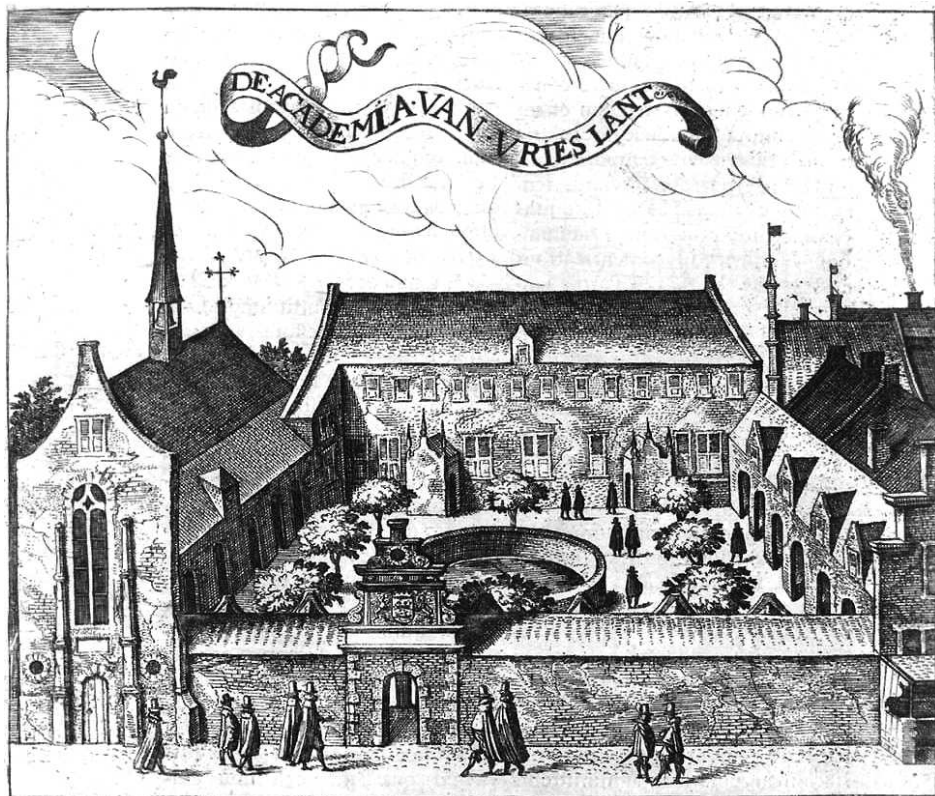
Nézd, a német lakóföldünket már mivé tette!
Asszonyainkat, leányainkat megszeplősítette!
Német már a vezéretek,
Jaj, be szánlak benneteket!
Isten veletek!

A váradi Schola Illustris (II.)

A váradi iskola diákjai és tanárai

Erdély kapujában, távol a fejedelmi udvartól, viszonylag szerencsésebb önállóságban és függetlenebb élethelyzetben az *eklézsia és az iskola harmonikus, egymásra utalt jó kapcsolata* lett a fejlődés biztosítéka a 17. században. Az iskola tanárai közül többeket Váradon marasztaltak valamelyik lelkipásztori állásban. Így lett több rektorból lelkipásztor. A lelkipásztorokká lett egykori rektorokról elképzelhetetlen lenne, hogy az iskolával teljesen megszakították volna a kapcsolatot és tanári szolgálatuk után ne törődtek volna továbbra is az *illustre schola* gondjaival.

Nagy körültekintéssel és felelősséggel biztosították a *magasan képzett, minőségi oktató-nevelő utánpótlást*. Tudták az ősi bölcsességet, hogy az iskola egykori diákjai válhatnak legérdekeltettebbekké és legelkötelezettebbekké az alma materükben folyó munka iránt. Ők alulról és belülről ismerték az iskolát, a

A franekeri egyetem

Harderwijk

külföldi peregrináció pedig megtanította őket más szempontok szerint látni az oktatási intézményt, jobban észrevenni mind a hiányosságokat, mind a megtartandó, megbecsülendő értékeket, ugyanakkor távlatokat is adott gondolataiknak, látásmódjuknak. Jól szervezett diplomáciájuknak köszönhetően, az iskola *legjobb diákjait hozták vissza*. Ebben jelentős szerepet játszottak a váradi lelkipásztorok is, többek között Diószegi Papp Dávid, Putnoki János, Medgyesi Pál, Szántai Molnár Mihály, Kecskeméti Miklós, Debreczeni Sz. István, Técsi Joó István, Hercegszöllősi János, Váradi Sz. István, Nagyari Benedek, Kovásznai Péter, Nagybányai Ferencz. Az egykori diákok, akik később a peregrinációt megjárták, váradi tanáraik kezei között formálódtak, az általuk képviselt szellemiséget ápták, sőt fejlesztették tovább. Ilyen, Váradon tanult diák volt: Tófeus Dobos Mihály, Harsányi Nagy Jakab, Komáromi Szvertán István, Szatmári Baka Péter, Enyedi Sámuel, id. Köleséri Sámuel, Püspöki János, Martonfalvi Tóth György. Számukra tehát személyes kérdés maradt az iskola minőségi fejlesztése, az elérhető legmagasabb szintű tudomány művelése, a haladás, fejlődés biztosítása. Áruklodó ilyen értelemben az, hogy az iskola történetének általunk ismert utolsó, 27 rektora vagy akadémikus mestere jó-részt a *váradi iskola neveltje volt*.

A tanárok és a hazatért akadémiták között továbbra is szoros kapcsolat maradt., így *folyamatosan*, pontosan működhetett a *tudományáramlás*. Mindig tudták, hogy külföldön hová és melyik tudós professzorhoz érdemes menni. Rokonszellemi irányultságuknak, pontos ismereteiknek köszönhetően a *legjobb külföldi akadémiákra küldték ki diákjaikat*. A legtöbb peregrinus Franekert, Utrechtet, Leident kereste fel, mások Frankfurtot, Gröningent, Harderwijket. A holland akadémiák mellett egyre többen jutottak el Angliába, vagy kerültek kapcsolatba az angol „szakirodalommal”. Talán ezért is nevezi Petrőczy Éva a magyar puritánokat az angol puritanizmus neveltjeinek. A váradi diákoknak itthon olyan

minőségi képzésben volt részük, hogy bármely külföldi akadémián megálltak a helyüket. Ez pedig sokat elárul a hazai kollégiumok tudományos színvonaláról. A rektoroknak, lelkipásztoroknak a tudományok iránti igényessége, szellemi nyitottsága, biblikus meggyőződése biztosítéka volt az oktatás és nevelés szintjének. A legtöbb peregrinus a legjelesebb németalföldi professzoroknál disputált. Debreczeni Sz. Gáspár *Polyandernél*, Gidófalvi Sz. Balázs *Amesiusnál*, Enyedi Sámuel, Szatmári Baka Péter és Szilágyi Benjámin István *Voetiusnál*, Tarpai Sz. András, id. Köleséri Sámuel, Tófeus Dobos Mihály, Martonfalvi Tóth György *Coccejusnál*, Püspöki János *Horniusnál*, Köleséri Sámuel *Heerebordnál* (is).

A fentiek értelmében tehát a külföldi akadémiákon folytatódó továbbképzéshez még itthon megfelelő alapot és előképzést kaptak, mellyel bárhol megállták a helyüket, illetve hogy külföldön a legjobb professzoroknál vizsgáztak. Ezeknél talán még többet elárul az, hogy a külföldi tanulmányútról hárman a legmagasabb szakmai minősítéssel, doktorátussal tértek haza. Első az ortodox meggyőződésű *Tófeus Dobos Mihály* volt, aki 1649-ben Leidenben a legszabadelvűbb akadémián védte meg teológiai doktori disszertációját. A második *Enyedi Sámuel* volt, aki 1653-ban az utrechti egyetemen védte meg a sárgaságról írt orvos-doktori értekezését, a harmadik pedig *Martonfalvi Tóth György*, aki Franekerben szerzett teológiai doktorátust, 1659-ben. Vagyis a három leginkább keresett egyetemen, Leydenben, Franekerben, Utrechtben szerezték meg doktori fokozataikat.

Az előbb felsoroltak mellett külön kell megemlíteni azt, hogy a váradi iskola tanárai, diákjai nemcsak összetartottak és visszatértek, hanem végzettjei, tanárai közül többen *kulcspozícióba* kerültek és akár ebben az időszakban, akár később fontos szerepet töltöttek be az egyházi életben vagy más területen. Közöttük tartjuk számon Fejérvári (Albensis) Mihályt, Komáromi Szvertán Istvánt, Tarpai Sz. Andrást, egykori rektorokat, későbbi *espereseket*; Keserői Dajka János, Tófeus Dobos Mihály és Kovásznai Péter erdélyi *püspök*, Apafi Mihály pedig *fejedelem* lett. Miután 1646-ban a szatmárnémeti zsinat felmentette lelkipásztori szolgálatából Harsányi Nagy Jakab egykori rektort, aki előbb török követ lett, majd később Berlinben Frigyes Vilmos brandenburgi örgróf titkos tanácsosa. Egyháztörténelmünkben páratlanul álló esetnek nevezi Zoványi azt

a tudományos vitát, melyet Szatmári Baka Péter folytatott le Maresiusszal, a nagy tudású és nagy tekintélyű, Hollandiában működő, lengyel származású professzorral a puritanizmus, illetve a presbiterianizmus kérdéskörében. (...)

Alapítólevél és disputarendszer

A főiskolai jellegnek alapvetően két feltétele volt: az *alapítólevél* és a *disputarendszer* bevezetése. A váradi főiskola alapítólevelére, de még utalások nyomára sem sikerült bukkanni. A váradi iskola minimális fejedelmi támogatás mellett a helyi igényeknek, valamint egyházi és társadalmi összefogásnak eredményeképpen lett azzá, amivé. Az eddigi kutatások alapján feltételezhetjük, hogy ez talán nem is létezett. A disputarendszer viszont igen. Ezek ismeretében lehet „csak” Váradon főiskoláról beszélni 1660 előtt. Ezek ismeretében sem a korábban már említett Becskeházi István által megfogalmazott *Universitatis Varadiensi*, sem az Enyedi Sámuel testvére disputációjának ajánlásában olvasható *Varadiensium Athenaeo* megnevezést nem tarthatjuk elfogadhatónak. Sokkal realisabbnak, a valósághoz közelállóbnak tűnik a Pápai Borsáti Ferenc által megfogalmazott megnevezés, *illustri Varadieni Gymnasio*.

A váradi főiskola szellemi és tudományos alakulásában, illetve infrastrukturális fejlődésében az eklézsia mellett még három intézménynek volt igen meghatározó szerepe: a *curratorok széke*nek, a *főiskola bibliotékájának*, valamint a *tipográfiának*.

A curratorok széke

A *curratorok széke* testületének összetételéről, szerepéről és feladatáról pontos és részletes leírást kapunk Szalárditól *Síralmas krónikájában*. Tény, hogy a sokrétű feladatkörrel felruházott testület számára az iskola a prioritások között szerepelt. Meghatározó szerepe volt az ostromot megelőző években a nagyméretű ingatlan- és intézményfejlesztésben is. A főiskola Várad számára közügy volt. Mutatja ezt az is, hogy nemcsak egyházi, hanem markáns társadalmi háttérrel valósulhatott meg. A morbus hungaricus sajátos helyi „terméke” a *curratorok széke* testület, melyet Szalárdi „*democratico-aristocratorum regimen*”-nek nevezett, amely „az egész nép egyező értelméből vala, a lakosoknak elei és értelmesebbi közül”.

A könyvtár

A *scholae illustris* könyvtáráról semmilyen kézzelfogható adat nem áll rendelkezésünkre. Kétségtelen, hogy a váradi főiskola legalább olyan könyvtárral rendelkezett, mint a többi korabeli protestáns felsőoktatási intézmény. Az iskola a 17. század közepén már közel száz esztendő múltára tekintett vissza. Ebből

pedig több minden következik: elképzelhetetlen, hogy a korábbi humanista központ szellemi kincseinek legalább töredéke nem lett volna birtokukban; az itt működő rektorok és lekipásztorok csak gazdagíthatták a könyvtárat; az itt működő nyomdák könyvek, kiadványok interkonfesszionális polémiai sokaságával járulhattak hozzá a helyi könyvállomány gyarapításához; az interkollégiumi kapcsolatok révén is számos kiadott munka kerülhetett a könyvtárba, de nyugodt szívvel feltételezhetjük a tudományművelődést pártoló világiak, főurak, vagy éppen a fejedelmi udvar támogatásait is. A felsoroltakkal minden bizonnyal nem merítettük ki a feltételezések sorát. Tény, hogy a scholából nem hiányozhattott egy gazdagon ellátott és korszerűen felszerelt bibliotéka sem. Jelzésértékű és továbbgondolásra késztető adatként kell odafigyelnünk arra, hogy Johannes Cloppenburg professzor könyvtárában számottevő magyar nyelvű korabeli teológiai szakirodalom volt. Eredics Péter felhívja a figyelmünket arra is, hogy a peregrinusok bőséggel vásároltak a holland egyetemeken kiadott nyomtatványokból, és azokból szép számban juttattak haza is. Ez az adat akár azt is lehetővé teszi számunkra, hogy általános tendenciának tekintsük a hazai és nyugati egyetemek közötti rendszeres könyváramlást. Ha ez így van, akkor ez még inkább megerősít bennünket abban a tudatban, hogy a váradi iskola könyvtára semmivel sem maradhatott alatta a többi főiskolai bibliotékának. A prózáinak

tűnő kérdésre, hogy miért nincs ennek ma kézzelfogható nyoma, a választ ugyancsak az előbb idézett id. Köleséri adja meg a *Váradnak pogány kézben való alkalmatosságával íratott reggeli könyörgés* címet viselő fájdalmas hangvételű imádságával.

Szenczi Kertész Ábrahám nyomdája

A harmadik, felmérhetetlenül nagy jelentőségű intézmény a Szenczi Kertész Ábrahám által irányított *nyomda* volt. A nyomda a közel húsz esztendő alatt különleges szerepet töltött be az iskola, a tudományos művelődés, az oktatási élet mindennapjainak szervezésében, működtetésében. A nyomdát Bethlen István hozatta Lüneburgból, amely 1640-től már teljes kapacitással működött, fő célként megjelölve a Károli-biblia mintegy hetven esztendő utáni revideált újrakiadását,

Vári Biblia

valamint az egyházi közérdekű művek és latin nyelvű iskolai tankönyvek kiadását. Szenczi tudatosan támogatta az iskolai életet. Sok esetben személyes megítélésait, véleményét vagy egy általa fontosnak tartott mű valamelyikéhez való odacsatolását is beiktatta kiadványaiba. Az *Orator Extemporaneus* című műhöz írt Ajánlásából kitűnik, hogy mennyire hasznosnak, fontosnak tartotta a széles körű tudományokat. Ebben arra biztatta II. Rákóczi Györgyöt, hogy továbbra is támogassa az eklézsia és az iskolák ügyét. Az itt olvasható kifejezés a tudományok hasznosságáról kifejezetten rámista gondolkodásra utal. Nem az öncélú tudományművelést vallotta, hanem azt, amelyiknek csak akkor van értelme, ha haszna is van. (...)

Tényszerű és beszédes adat az is, hogy míg a gyulafehérvári fejedelmi nyomda 35 év alatt 154 nyomtatványt adott ki, Szenczi Kertész váradi nyomdája 20 esztendő alatt 139 kiadvánnyal szolgált az egyházi és tudományos életet. Szenczi nemcsak mennyiségileg végzett hatékonyabb munkát, de minőségi szempontból is a művelődési élet élenjárója volt. Elegendő talán csak azt megemlíteni, hogy 1653-ban Magyarországon, illetve Erdélyben először az ő nyomdájában látott napvilágot Petrus Ramus dialektikája. János Zsigmond nyolcvan esztendővel

korábbi meghívására Ramus csak ekkor „érkezett meg” Erdélybe. Igaz, már csak könyv alakban. De Ramus mellett Amesiust, Komáromi Csipkés Györgyöt, Medgyesi Pált, megannyi kül- és belföldi, különböző tematikájú művet adott ki folyamatosan. Szenczi Kertész Ábrahám a váradi nyomda működésének 20 esztendeje alatt nemcsak maximális kapacitással dolgozott, de az általa nyomtatott és kiadott művek is nagyon széles skálájú tematikát mutatnak. A nyomda mennyiségi és minőségi feljavítását megelőzően, az 50-es évek előtt is bőséggel találunk a vallásos irodalom mellett iskolai szükségletre és társadalmi igényre kiadott könyveket: naptárakat, prognosztikonokat, politikai vitairatokat, méhészkönyvet, lakodalmi köszöntőket s egyéb munkákat. A tudományos szakirodalom mindvégig nagy számban jelent meg Szenczi Kertész nyomdájában: tankönyvek, oktatási segédesszközök, nyelvtani kézikönyvek, retorikák.

Tarnai Andor megállapítása szerint a váradi iskola köré csoportosuló református értelmiség a könyvkiadást illetően világosan különbséget tett három stílusréteg között. Pontosan tudták, hogy a megjelenés előtt álló munkáknak ki

a célközönsége. Voltak a széles közönségnek írók, prédikálók, akik a tudományt ennek a rétegnek a szintjéhez mérték, „szállították alá”, hogy minél nagyobb körben érhető és elérhető legyen. Ennél igényesebb volt az udvari stílus és e fölött állt a harmadik, a latin nyelvű tudományos szint. Mindhárom stílus kiadványai megtalálhatóak voltak a Szenczi által kiadott nyomtatványok között, melyek az iskola tanáraihoz köthetők.

Az iskola belső élete

Az iskola belső életére vonatkozóan meglehetősen kevés az információnk. Nagyon fontos adatokat találunk az oktatás menetére nézve az 1642-ben, Váradon kiadott latin és magyar nyelvű egyházi rendtartásból. Ez a rendtartás részletes beszámolót kínál sok mindenről, így például a *rektorok* és a *lelkipásztorok* viszonyáról, magaviseletéről, szolgálati idejéről, felkészültségéről, kötelességeikről. Sajnos, a diákság belső életére nézve itt is meglehetősen kevés az adat. Csak feltételezhetjük, hogy a gyulafehérvárihoz hasonlóan itt is önkormányzati rendszerű intézmény működött, ahol az iskolaszéki fórumokon, gyűléseken a diákság képviselői is részt vettek. Itt is volt a diákoknak *coetusa*, *seniorral* az élen, volt segítőtársa, a *contrascriba*, vagy *vigilés explorátor*, aki a rakordálás ügyét előkészítette és koordinálta.

Amit az említett rendtartás alapján biztosan tudunk az ifjúság életéről, az a 168. oldalon olvasható a viseletről, ruházatról, megjelenésről: „*A diákok olyan öltözetet viseljenek, amilyent a rend kíván. Nem szabad viselni katonaruhát, hasogatott süveget, vörös vagy sárga csizmát csak feketét. Tilos a fej török módra való lenyírása is, valamint a fegyverviselés, amikor nincs háború*”. Sajnos a diákságra vonatkozóan még Szalárditól sem kapunk több adatot, mindössze annyit, hogy a tanárokkal együtt létezett számukra bentlakás, internátus. Ezt megerősíteni látszik annak a gúnyversnek az utolsó versszaka, melyet az iskola egyik hallgatója írt. A záró versszak utolsó sorából arra következtethetünk, hogy a közös étkezdeben vacsorára várva, sorban állás közben írhatta vitriolos tintába mártott iratát. A közös étkezde, konviktus is feltételezi a bentlakás meglétét, csakúgy, mint Gyulafehérváron vagy Sárospatakon.

Az oktatás módjára vonatkozó nagyon fontos adatot találunk az említett 1642-es rendtartásban, mely az iskolában tanító „*mestereknek*” a feladatát, kötelességét tárja elénk. E szerint: „*a mestereknek nemcsak a deáki bölcsességeknek nemes mesterségeit, hanem az Isten félelmére végző dolgokat is tanítaniuk kell; minémű a Tízparancsolat, a hit ágazati, catechismus, a Szent írásnak somma szerint való tudománya a szentséges énekek és zsoltárok és ünnepnapokon csak a hit dolgaira tanítsák ő tanítványaikat és a szentséges erkölcsökre*” Tudjuk korábbi ismeretekből, hogy a „*deáki klasszisok*” tulajdonképpen a középszintű oktatás

klasszisai voltak. Váradon öt klasszis után (grammatika, syntaktika, poetika, retorika, dialektika) lehetett a legfelsőbb szintre jelentkezni.

Arra nézve pedig, hogy mit tanítottak az iskola padjaiban, fontos információkat kapunk egyfelől abból, hogy ki melyik külföldi tanárnál tanult, és kitől hozta haza tankönyveit, jegyzeteit. Másfelől abból, hogy a Váradon kinyomtatott művek sokaságánál fel van tüntetve a következő megjegyzés: „*In usum scholae varadini...*” Harmadszor a tanárok átjárása a főiskolák között természetes volt, ez pedig arra enged következtetni, hogy a tanított tananyag sok mindenben hasonló lehetett.

A megelőzőkben tárgyalt évtizedek során a váradi főiskola is részesült ugyan támogatásban, de mégsem volt olyan favorizált helyzetben, mint akár a fejedelem közelében lévő gyulafehérvári Collegium Academicum, vagy akár a Lorántffy Zsuzsanna önzetlen nagylelkűségét, szüntelen gondoskodását élvező Sárospatak. Jól szervezeten, mondhatni, hogy a maga útját járva adminisztrálta, koordinálta és tervezte meg fejlődésének irányát. Ez talán nem volt véletlen, hiszen a váradi iskola szívta magába leghamarabb a nyugati haladó nézeteket, írja Herepai Adattárának második kötetében Azt is ki kell hangsúlyoznunk, hogy az oktatásnak, a hazai tudományművelésnek a legmagasabb szintjét, mindvégig, a váradi vár török általi elfoglalásáig képviselni tudta. Bárha csak részben készülhetett is el Váradon az iskolának az eklézsiával és nyomdával együtt az utolsó nagy fegyverténye, mégis a szellemi- lelki művelődés *alapidokumentumának* tekinthetjük az úgynevezett *Váradi Bibliát*. A végleges forma, Szenczi Kertész Ábrahám, illetve a váradi iskola és eklézsia legszentebb célja, a Biblia Kolozsváron készült el, azaz ott fejezték be. Várad egykor mélyen hívő művelődési életének és tudományos elkötelezettségének ékes bizonyítékaként. Itt kell megemlítenünk azt az egyáltalán nem mellékes

Debreceni diákok

vonatkozást, hogy a Várad Biblia Újszövetséget nyitó kezdőlapján az 1660-as dátum olvasható, helynévként pedig Várad van megjelölve. Ez pedig arra enged következtetni, hogy az Újszövetséget biztos, hogy Váradon készítették el. Méltó pecsétje volt ez mindannak, ami Váradon történt a 17. században. Szenczi munkásságát utódai is nagyra értékelték. Néhány évtizeddel később Misztótfalusinak, az egyébként méltó utódnak nem a gyulafehérvári, hanem a váradai nyomdát emlegették követendő példaként. Igaz, az 1698-ban leírt *Mentségben*, válaszában Misztótfalusi ezt nem fogadta el, sőt, konkrét példát is említ a kettejük közötti szakmai különbség igazolására.

Az a több mint harminc esztendő, mely alatt az oktatás-nevelés a legmagasabb – *főiskolai* – szintre emelkedett, nem szűnt meg, nem múlt el nyomtalanul. Az örökséget Martonfalvi és tanártásai, a collaborátorok, illetve a nagyszámú diáksereg vitte át Debrecenbe. A város befogadta, felkarolta, többszörösen kamatoztatta, és ez a „*kapunyitás*” már a következő években meghozta a gyümölcsét: bár Váradot elpusztították, mégis Biharország sok településének iskolájában fejthették ki tevékenységüket a váradai főiskola végzettjei.

PÁLFI JÓZSEF
lelkipásztor, a PKE rektora

Részletek Dr. Pálfi József: *Református felsőoktatás Erdélyben. Universitasors a reformációtól a Kolozsvári Tudományegyetemig.* (Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2009) című könyvéből. **Megjegyzés:** a teljes tudományos apparátust, lábjegyzeteket, hivatkozásokat a *Kalendárium* terjedelme okán kihagytuk. Azokat az érdeklődők a hivatkozott könyvben találhatják meg.

ADY ENDRE

Volt egy Jézus

Szent elgondolás: volt egy Jézus,
Ki Krisztus volt és lehetett
És szerette az embereket.

Ő mondta: fegyvert a fegyverrel
Győzni s legyőzni nem szabad:
Jézus volt, Krisztus: legigazabb.

Az emberek úgy elrosszultak
(Hiszen nem voltak soha jók):
Most Krisztus-hitünket csufolók.

Pedig ma is élhet. Föltámadt,
Ki Krisztus és nagyon nagy úr,
De él másképpen és igazul.

Járj köztünk, drága Isten-Ember,
Tavasz van, nőnek a gazok
S kevesek az igaz igazok.

Ugy látlak, ahogy kigondoltak:
Egy kicsit véres a szived,
De én-szivem egészen tied.

Cenzúra a világháború után

Az 1918-1940 közötti román sajtótörvények hatása a Királyhágómelléki Református Egyházkerület sajtókiadványaira

1920-ban a román uralom alá került magyar és román sajtókiadványok, nyomdák és kiadóhivatalok egy addig nem ismert politikai fogalommal voltak kénytelen szembesülni: a cenzúrával. A dualizmus idején 1867-1918 között nem létezett cenzúra, nem csak a magyar, de az erdélyi román kiadványok esetében sem. Az 1920-ban megszületett Nagy-Románia területén az új politikai igazgatás első intézkedése a cenzúra bevezetése volt. A cenzúra annak ellenére volt érvényben több mint húsz éven át, hogy a román alkotmány és a vonatkozó törvények egyértelműen elítélték és tiltották a cenzúra hivatalát.

A nemzetközi megállapodások, a trianoni békediktátum, sőt, a román alkotmány ellenére fenntartott és váltakozó intenzitással gyakorolt cenzúra jogi megalapozása a háborús körülményekre hivatkozva bevezetett ostromállapot kihirdetése volt.

Az erdélyi magyarok az elvesztett háború ellenére is joggal reménykedhettek egy szabad, önszerveződő és önkormányzaton alapuló társadalmi rendben az új román államban. Ennek a reménységnek az alapja az 1918. december 1-jei gyulafehérvári nagy román nemzetgyűlés 3. kiáltványi pontja volt, amely kimondta: „*a nemzeti szabadság elve alapján minden népnek joga van a maga neveléséhez és kormányzásához a saját anyanyelvén, saját közigazgatással, saját kebeléből választott egének által.*” Ezt a szabadságjogot megerősíti a szebeni Kormányzó Tanács 1919. január 24-én kiadott I. számú dekretuma is, amely hatályában hagyta

EGYHÁZI- ÉS ISKOLAI SZEMLE

Felelős szerkesztő: TARNÓCZI LAJOS bírói ref. lelkész

Megjelenik két hetenként, szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 50 Lei, fél évre 25 Lei, egyes szám 2 Lei.

Szerkesztőség, kiadóhivatal: Oradea-Mare (Nagyvárad) Ferdinánd király-út (Rákóczi-út) 14. sz. Ide küldendő a lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény. Előfizetési díj, hivatalos hirdetések díja és reklámciók Konrád Géza címére, Oradea-Mare, (Nagyvárad) Ór-utca 1. sz. küldendők.

Beköszöntő

A szatmáron megjelenő Egyházi Híradó című helyi lapon kívül nincs egyetlen magyar református sajtószerv, amely egyházi életünk eseményeivel foglalkoznék, amelyben eszméinket kicserélhetnénk, amely összekapcsolna bennünket. Ezen a hiányon óhajtunk segíteni e lap segítségével.

Nagy szükségét éreztük e lap megindításának

Elsősorban egyházi berendezkedésünk megvitatása és szolgálása kívánja ezt. Nem titkoljuk el, hogy nyílt törekvésünk az önálló egyházkerület megerősítése és az egész vonalon leendő kiépítése.

Második nagy feladatunk az iskolaügy, az iskoláztatás biztosítása

a magyar nép nemtörődősége ellenére is. A kormány ellen nem akarunk küzdeni, de jogainkkal élni óhajtunk. Népünket meg akarjuk tanítani arra a nagy igazságra, hogy nyelvében él a nemzet és egyetlen államnak sem ereje a műveletlen, írástudatlan nép. A műveltség elsajátításának legegyszerűbb és legalkalmasabb eszköze az anyanyelv.

Törekvésünk a keresztyén, közelebből a magyar református vallás és világnézet hirdetése. Rá akarunk mutatni, hogy egyetlen népnek sem szégyene, sem gyöngesége a keresztyén élet és a Krisztus követése. Sőt ebben van az új élet kezdete. Akkor kell ezt tennünk, amikor a romboló szellemi irányzatok a külső héj tördelése közben a nemes magvat is megsértették és népünk lelkében a hitet olyan súlyosan megebesítették.

Küzdeni óhajtunk azonban minden vissza-

hatás és minden maradiság ellen. Nem akarunk sem vész-, sem hitnyomozó törvényszéket tartani az egészséges egyházi szabadelvűség fölött, amely a magyar népnek olyan nemes jellemvonása volt mindeddig.

Reményünk van arra, hogy az állam, amely népuralmi elveket hirdet és azokon épül föl, megértéssel fogja kezelni annak az egyháznak ügyeit, amelynek egyházalkotmánya tisztára a nép uralmán alapszik és amely az egész világnak először hirdette ezeket az eszméket.

Bízunk az ígéretekben, hogy a romániai magyar református lelkészek más vallások lelkészeivel egyenlő elbánásban és támogatásban részesülnek.

Örömminkre szolgálna, ha lelkészársaink és hitsorsosaink megértenék törekvéseinket és úgy szellemileg, mint anyagilag sietnének támogatásunkra, hogy reánk is alkalmazhatók lennének Rákóczi Ferencnek az egyházak kibékítésére tartott tanácskozásainak emlékére veretett érem szavai: „Concurrent, ut alaut”, összefutnak, hogy egymást táplálják.

Ebben a reményben kérem lelkészársaim és magyar hitsorsosaim buzgó támogatását.

Hittestvéri szeretettel •

Tarnóczi Lajos,
felelős szerkesztő.

Királyhágón inneni egyházkerület

A tiszántúli egyházkerülettől történt elszakításunk óta még mindig nem alakult ki egységes felfogás a megváltozott viszonyok között leendő berendezkedésre nézve. Ennek kétségtelenül az volt a többek között egyik főoka, hogy egyházaink és lelkészeink a nyomtatott szó segítségével nem érintkeztek egymással, gondolataikat nem közölhették, így a kérdés nyilvános megvitatás tárgya nem volt. Mielőtt ennek vizsgálatához foglalkoznánk a történeti előzményekre kell rámutatnunk.

A tiszántúli egyházkerülettől való elszakításunk tulajdonképpen a határok 1919. decembere-

az Osztrák-Magyar monarchia 1868:XLIV törvénycikkelyét, amelyik biztosította a szabad anyanyelvhasználatot és a cenzúramentes sajtótevékenységet is. Ezeket a rendelkezéseket természetesen egy napig sem alkalmazták, mivel ezek polgári rendelkezések voltak, a megszállt területeken pedig a katonai kormányzás volt hatályos, amely megtiltott mindennemű sajtótevékenységet előzetes cenzúra nélkül.

A trianoni békeszerződés előtt, 1919. december 9-én Párizsban megkötötték az úgynevezett kisebbségi szerződést, amelyiknek a 8. cikkelye még az 1868:XLIV törvénycikkely szellemében biztosította a sajtószabadságot: „*egyetlen román állampolgár sem korlátozható bármely nyelv szabad használatában a (...) sajtó útján történő, vagy bárminő közvététel terén.*”

Ez a rendelkezés csak 1920-ban, a békeszerződés nemzetközi megfigyelőinek decemberi távozásáig volt érvényben, bár hivatalosan soha nem vonták vissza. A szabad anyanyelv-használati jogot 1921-1922 között fokozatosan kezdték visszaszorítani, először a bíróságokon, azután a telekkönyvi- és pénzügyi hivatalokban. A sajtókiadványokat nem cenzúrázták ugyan, de rendszeresen ellenőrizték és általában közigazgatási módszerekkel próbáltak nyomást gyakorolni az agitáló lapokra.

Ezek a megszorító intézkedések nem maradtak visszhang nélkül. Mivel a nemzetközi bonyodalmak elkerülése végett az 1918-as gyulafehérvári pontok és az 1919-es kisebbségi szerződés hatályát a román kormány nem vonhatta vissza, ezért a sajtó és a közélet szabadságának a korlátozására ostromállapotot hirdetett ki.

A Kormányzó Tanács 1920. júliusában a 2939. számú rendelettel a határsávokban, 1920. októberében a 4209. számú rendelettel az ország egész területén kihirdette az ostromállapotot és bevezette a katonai közigazgatást, ami magában foglalta a legszigorúbb cenzúrát is. 1921. március 31-én kiadott 853/1921. számú rendelet a határsáv 50 km-es övezetére korlátozta az ostromállapotot és a cenzúrát.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület számára létfontosságú volt az egyházi lapok kiadása, ezért öncenzúrát alkalmaztak, azaz tudatosan figyelték a félreérthető vagy támadható megfogalmazások mellőzésére. Amikor 1921. június 4-én, a szomorú évfordulón megjelent az egyházkerület hivatalos lapjának, az *Egyházi és Iskolai Szemlének* a legelső száma, az újság jobb felső sarkában már ott van a katonai segédügyész jóváhagyása: „*Cens.: V. Popovici*”.

Az ezekben az években kiadott sajtótermékeknek nagyon kellett figyelniük a történelmi vonatkozásokra, utalásokra. Minden utalás, a legártatlanabb összefüggés is az újságszám azonnali bevonását, rosszabb esetben az újság megszüntetését eredményezte.

Miután 1920-ban elkezdte tevékenységét a román Névalkotó Bizottság, a települések nevét a bizottság által kitalált és megalkotott román elnevezés sze-

rint kellett említeni minden újságban és kiadványban. Ezt az első években még nem vették szigorúan, inkább csak egy eszköz volt a hatalom számára kényelmetlenebb újságok sakkban tartására.

1922. januárjában a 32-es számú rendelet törvény a katonai övezeteket és az egyes helyeken külön elrendelt ostromállapotot kivéve megszünteti az általános ostromállapotot. Az 1923. január 23-i, 131. számú rendelet a magyar-román határ menti katonai határsávot Máramarosszigettől Nagyenyeden át Petrozsényig jelölte ki, és itt a székei székek területeivel kiegészítve megtartotta az ostromállapotot, Románia többi

területein pedig még az előzetes cenzúrát is eltörölte.

Ezekkel az intézkedésekkel gyakorlatilag sikerült fokozatosan elérni a magyarok lakta területeken kiadott sajtókiadványok teljes ellenőrzését, a gyülekezési szabadság megvonását és a szabad anyanyelvhasználat megszüntetését a közigazgatásban. Ez az állapot kisebb-nagyobb megszakításokkal fennmaradt egészen 1940-ig. A helyzetet az 1923-as új román alkotmány sem segítette, amelynek 25. §-a kifejezetten megtiltotta mindenfajta cenzúrát. A katonai igazgatás módszerével az alkotmányos jogokat törvényesen lehetett megvonni a magyar intézményektől.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület igyekezett a nehezen megszerzett sajtókiadási lehetőségeit megtartani, ezért pontosan és következetesen betartották a szinte havonta változó rendeleteket. Ennek eredményeként 1924-től a kerület kiadványaiban – elsősorban az *Egyházi és Iskolai Szemlében* – a települések nevei csak román nyelven jelentek meg. Ez nem csak a leírt magyar szöveg egységét és az olvasók szépérzékét sértette, hanem lelkében bántotta a magyar olvasókat. Ennek az érzésnek Debreczeni István felelős szerkesztő akart hangot adni az *Egyházi és Iskolai Szemle* 1924. október 4-i, 20. számának vezércikkében, de a cenzúra az utolsó pillanatban nem engedte ezt az írást megjelenni, így érzékletesen és a hatalom részéről jól érthető üzenetként az *Egyházi és Iskolai Szemle* 1924. október 4-i száma a fejléc alatt két teljesen üres, fehér hasábbal jelent meg.

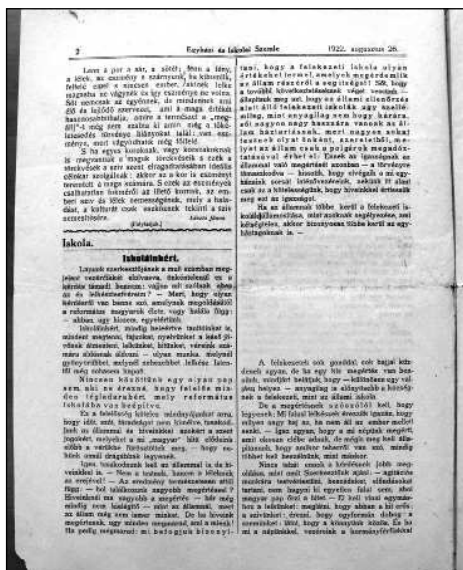
1924-gyel kezdődően többször is megesett, hogy az egyházkerületi kiadványokban egy-egy cikknek, rövidebb hírnek fehéren maradt a helye.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület sajtótörténetének nagy talánya az egyházkerület hivatalos közlönyének, az *Egyházi és Iskolai Szemlének* a megszűnése. 1926 októberében egyik napról a másikra szűnt meg ez a jól átgondolt és jól szerkesztett újság. A korabeli egyházi iratok és jegyzőkönyvek csak utalnak egy mindenki által jól ismert eseményre, ám sem a világi lapokban, sem más forrásokban nincs bizonyos említve a lap sorsával kapcsolatban. A szerkesztői gárda nem változott, anyagi akadályai nem voltak a lap kiadásának. Az esemény homályos körülírásából csak következtetni lehet a lap sorsára. Szinte bizonyos, hogy valamilyen oknál fogva hivatalos akadályokba ütközött a lap megjelenése, ami által nagyon kellemetlen helyzetbe került az egyházkerület. Pár hónapos szünet után az égető szükség végül megtalálta a *modus vivendit* egy új egyházi lap formájában.

1933 végén meggyilkolták Duca román miniszterelnököt, aminek következtében ismét országos szinten bevezették az ostromállapotot. A cenzúra a lehető legszigorúbban ellenőrzött minden újságot. Magyar újságok szinte alig írhattak úgy politikai eseményről, hogy azt a cenzúra ki ne húzta volna. 1934-től az egyházi kiadványok is kénytelenek voltak átvenni az erdélyi magyar sajtónak azt a szükségmegoldását, amely szerint politikai eseményekről úgy tudósítottak, hogy *Mit ír a román sajtó* címen rovatot indítottak, ahol szó szerint lefordították a román újságban megjelent cikkeket.

A cenzúra egy újabb fokozataként 1934. augusztus 11-én a Román Királyi Posta 155.662. számú rendeletével megtiltotta a magyar vagy két párhuzamos nyelven való címzéseket a postai küldeményeken, illetve a posta által szállított újságokon és kiadványokon. Ezekben az években az egyházkerület lapjaiban is sűrűn fordultak elő a szövegben román helységnevek, sokszor szinte olvashatatlanul téve a szöveget.

A súlyos cenzúra miatt más magyar szervezetekkel együtt a Királyhágómelléki Református Egyházkerület is a romániai Magyar Párthoz fordult segítségért. A Magyar Párt közbenjárására 1936. október 9-én a belügyminiszter a 10.476-os számú rendelettel engedélyezte a magyar helységnevek használatát a magyar nyelvű sajtóban, de a katonai igazgatás figyelmen kívül hagyta ezt. A Belügyminisztériumot

fenyegető presztízsveszteség elkerülésére a belügyi államtitkár még abban az évben visszavonta a rendeletet.

Az 1933-tól megjelenő *Református Jövő* szerkesztője, Kiss Bertalan 1937 januárjában és februárjában az újságban megjelentette a román nyelvű helységnevek mellett zárójelben a magyar megfelelőjét is. A cenzúra ismételt kijátszása miatt a nagyváradi törvényszék figyelmeztetést küldött a szerkesztőnek, amelyben büntetőjogi felelősségre vonást helyezett kilátásba: „Tisztelt Igazgató. Tisztelettel felhívom a figyelmét II. Károly büntető törvénykönyvének 181, 182 és 574-577 a sajtóra vonatkozó rendeleteire, amelyekhez iga-

zodjon a büntető megszorítások elkerülése végett, ellenkező esetben kénytelenek leszünk azokat önnel szemben alkalmazni, hivatalból eljárást indítva ön ellen. Főügyész, 10 március 1937”. A hivatalos fenyegetés után az egyházi lapok a helységneveket ismét csak román nyelven tüntették fel.

A két világháború közötti korszak legsúlyosabb cenzúráját az 1938 februárjában bevezetett országos ostromállapot hozta el. Az ostromállapotot a nemzetközi feszült helyzet miatt hirdették ki, de okként a bukaresti vasgárdista megmozdulásokat jelölte meg a román kormány. Ebben az évben még Ady Endre nagyváradi újságja, az 1870-től megjelenő *Nagyvárad* című lap is hivatalos ultimátumot kap, hogy nevét változtassa meg *Oradea*-ra. Az újság nem minden célzatosság nélkül *Szabadság*-ra változtatta meg a nevét 1940-ig.

A súlyos és kiszámíthatatlan cenzúra számos magyar kiadványt erőszakkal felszámoltatott, vagy szándékosan ellehetetlenítette működését. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület sajtókiadványai, bár sokszor fehér foltokkal jelentek meg, de átvészelték ezt a nehéz időszakot.

ISKY ISTVÁN
lelképásztor

Kupán István nyugalmazott református lelkipásztor vallomása (II.)

Kár, nagy kár volt visszatérnem, mert már mint visszahonosodott állampolgárt sógorom és főként a kismarjai lelkész, szinte érezve a közelgő háborús veszedelemet, besegített egy elég jónak ígérkező gyülekezetbe Újlétára. Beiktatásom éppen a bécsi döntést követő vasárnapra volt kitűzve, az esperest szombaton szedtem le a vonatról Debrecenben, hogy ne menjen Újlétára, mert elmarad a beiktatás, tekintve, hogy feleségem milyen magatartást tanúsított az Újlétán láttak alapján. Kijelentette, hogy inkább öngyilkos lesz, de nem jön Újlétára. Az esperes megértette szorongatott helyzetemet, megígérte, hogy napokon belül írásban elbocsájt, de a felmerült költségeket köteles vagyok kifizetni. A hasamon, ruházkodásomon megspórolt pénzem csaknem egészben felemésztette, mert kiderült, hogy közel 900 pengő a költség. Nem volt mit tenni, kifizettem és ezzel Újléta elveszett részemről.

Beindult a háború réme, szerettem volna valamiképpen menekülni előle, de nem lehetett. Be kellett várni a front közeledését, amikor is néhány öltözködési- és ágynemű-készlettel kénytelen voltam útra indítani családomat, hogy szüleimnél húzzák meg magukat, ahogy lehet. Majd én is utánuk menve, édesapám lovasfogatával, közvetlen a front kialakulása után, ahogy elhaladt az orosz hadsereg, nekiindultunk szekérrel, hogy a nagypeleskei állomás talán legutolsó vonatát elérjük, és azzal

Az újléti református templom

elmehelessünk Mátészalkára, hol is feleségem legidősebb testvérénél, mint aglegénynél átmeneti szállást kapva megmenekülhessek a már közeledő román hadsereg esetleges bosszújától.

Ám, mire megérkeztünk szekérrel, s rajta nagy batyukkal Nagypeleskére az állomáshoz, azzal fogadott az állomásfőnök, hogy nincs több vonat, mert felrobbantották Fehérgyarmatig a vasúti síneket. Lesújtva visszatértünk szüleimhez Szárazberekre. Este érkeztünk haza. Reggel korán azzal ébresztett feleségem, hogy keljek fel és menjek haza Dobrára, mert hátha meg lehet még menteni valamit az otthagyt holminkból. Édesapám semmiképpen nem akart elengedni. Féltett az út veszedelmétől, melyen előre-hátra valósággal tódult a menekülő emberáradat. De feleségemtől nem volt maradásom. Útra keltem hát egy kölcsön kapott nagy kalapban és kopott öltönyben egyedül. Szatmárig nem volt különösebb baj. A szembejövők elől jól kitértem, s vándoroltam tovább, át a Szamos hídon, hol is úgy reméltem, hogy ott már biztonságosabb lesz az utam. De amint leléptem a hídról és elindultam a Szatmárhegy felé vezető úton az árokból felállt két román vagy orosz katona – nem tudom. Oroszul szóltak hozzám, sztoj! Megálltam, közbefogtak és vittek, kísérték valahová, nem messze egy jobbra nyíló keskeny utcába. Ott talán a második vagy a harmadik ház utcakapuján bedobtak az udvarra és bezárták az ajtót utánam. Az udvaron már elég sokan ácsorogtak. Egyszer egy katona megragadta a kabátom úját és betuszkolt egy épület egyik szobájába, ahol egy keresztbe tett asztal mellett ült vagy öt-hat katona. Középre állítottak, beszéltek hozzám románul-oroszul, de nem tudtam válaszolni. Eszembe jutott, hogy a mellényem zsebébe elindulásomkor betettem egy fényképet, melyen a két fiam és anyjuk nézett velem szembe. Kivettem a fényképet és megmutattam, hogy megyek haza a családomhoz Dobrára. Engedjenek el! Összenézett a társaság és az egyik intett a kíséremnek, hogy vigyen ki, s mondtak neki valamit. A katona megragadta a karomat, neki lódított az indulásnak, s intett, hogy kifelé! A szobából kilépve a tömeg felé igyekeztem, ám a katona megragadta karomat s intett, hogy menjek az utca felé. Elindultam a parancs szerint, s mikor az utcaajtóhoz értünk megállított s kinyitotta az utcaajtót. Intett, hogy lépjek ki, s menjek, amerre látok. Kiléptem az utcaajtón, s olyat rúgott a fenekembe, hogy majdnem hasra estem. Feltápáskodtam s lassan kimentem a kis utcából a szatmárhegyi útra, s onnan, mint aki esztét veszti, futásnak eredtem. Futottam, majdnem a repülőtérig. Ott orra estem, és nem tudom mi történt velem. Majd felálltam s indultam tovább, mígnem szembe jött velem vagy hat részeg katona, fegyveresen. Egyik azt kiabálta, fegyverét rám szegezve, hogy murit. Nem tudtam, mit akar, mígnem a többi karjánál fogva elrángatta, s magamra hagytak. Mentem holtfáradtan, igyekeztem, hogy naplemente előtt tudjak eljutni Dobrára. De amikor a falu végén Bélték felől menve, be akartam lépni az első

házba, előbb egy, a hegyről levezető hídon kellett átmenni. Közeledvén a hídhoz szembe jött velem idős Fodor Sándor fia, ifjú Fodor Sándor később lelkész lett Csengerbagoson. Elődje gyermektelen házaspárként élt ott. A front vonulásakor az orosz katonák feleségét megbecstelenítették, s ezt nem tudták elviselni, s mindketten öngyilkosok lettek. Nos, amint meglátott idős Fodor Sándor megrémülve arra kért, hogy ne menjek be a faluba, mert már kerestek az előőrsök is, meg azóta más katonák is. Térjek vissza, mert elhurcolnak. Azt feleltem, hogy már vissza nem térhetek, ha haza jöttem megyek a lakásomra. Magamra hagyott. Beindultam a faluba, ahol is az első utcakereszteződésnél szembe jött velem egy asszony, s megragadva a karomat bevitt lakásába, s a tiszta szobába betuszkolva rám zárta az ajtót. Elment. Én ott maradtam bezárva. Nemsokára visszajött az akkori bíró, Zabolai Miklós feleségével, ki is felismervén a helyzetet azonnal elindult Nántúre, hol Luțai főjegyzőt én segítettem a nántúri állásába, a bécsi döntés után hazatérve én vállaltam felelősséget érte a szolgabíró előtt. Azt üzenté Luțai, menjek nyugodtan a lakásomra, aludjak ott, és másnap jelentkezem a helybeli őrsparancsnokságnál. Legyek nyugodt, nem lesz bántódásom. Az összesereglett asszonyok ezt nem látták valami jó megoldásnak. Az egyik, Erdős Mihályné, azt ajánlotta, aludjam náluk, s csak majd reggel menjek a paróchiára. Így is történt. Ott aludtam, s reggel jelentkeztem az őrsparancsnokságon. Nem ismertem meg, hogy ez a régi vagy más parancsnok. Tudott már a dologról, megkapta Luțai rendelkezését. Azt kérdezte tőlem, miért nézem olyan erősen. Nem nézem én – feleltem, csak mintha valahol már láttam volna. Persze, mondta – én kísértem be Szilágyosmlyóra 1939-ben.

Lassan rendbe jött minden. Nem bántott, nem vádolt senki, de nagyon szem előtt tartottak. Minden lépésemet figyelemmel kísérték. Csak egy bagatell példát említek: képviselőválasztásra került sor. Alsószoporon rendezték meg a környékbeli falvak szavazó lehetőségét. Külön-külön, falunként rendelték be, kisebb csoportokban. Az első csoportba osztottak be engem is. Amikor az előzőleg kiosztott szavazólapokkal a kezemben a szavazófülkéből kilépve az urnához közeledtem, elém állt egy megbízott, kivette a kezemből a szavazólapot és oda adta a szavazást vezető csoport elnökének, aki megnézte, és visszaadta a megbízottnak, hogy dobja be az urnába. Megjegyzem, hogy szavazásom annyiban volt annak nevezhető, hogy adtak szavazólapokat, melyeken – akkor kivételesen – több név volt feltüntetve, s az volt az utasítás, hogy csak annak a nevét hagyjuk meg, akire szavazunk, s a többit ceruzával húzzuk le. Én nem húztam ki senkit, afülkében egyszerűen összehajtogattam a cédulákat. Ez volt az én szavazásom. Aki elvette, nem szólt semmit, csak a fejét ingatta rosszallóan.

Azt írtam előzőleg, hogy lassan-lassan rendbe jött minden. Hát!... Ez aztán egyházi vonatkozásban nem így volt. Ellenkezőleg. A maguk javára, az én

Dobra

vádolhatóságomra bizony kizárólag lelkésztársaim közül vállalkoztak azok, akik nagy pozícióhoz, elismeréshez használták fel az én ügyemet, szemérmetlenül vádolva engemet, mint azt az egy román egyházi ellenőr „împuternicit” bizalmasan nekem elmondta. Ez a nagybányai împuternicit volt, akit a nagykárolyi împuternicit hívott meg arra a legutóbbi úgynevezett gyötrő ellenőrzésre, mely után aztán végül rászántam magam az állásváltoztatásra. De előbb még másról kell írjak!

Szomszéd gyülekezetem volt Ákos. Amíg Kürthy Zoltán volt a lelkész, nagyon jó viszony volt közöttünk. Ámde Zoltán bácsi – idősebb lévén bácsiztam – hirtelen meghalt. Rövid idő után helyettes lelkésznek kinevezte az esperes és a püspök Slakovits Mihályt. Apja Enyeden kortársam volt, ő tanítóképzős, én gimnazista a Bethlen kollégiumban. Bizalommal fogadtam, amikor Ákosra költözése után az akkori tasnádi lelkésszel és gyermekükkel beállítottak hozzám. Kutatni, fürkészni, spicliskedni. Ez később nyilvánvalóvá vált. Feltűnt nekem, hogy mind azon fáradoztak, hogy kiszedjék belőlem, főleg Slakovits – hogy mi itt a fizetés, milyenek az egyháztagek, hogy viszonyulnak az egyházhoz. Gondolkoztam, hogy miért érdekli ezt annyira az itteni helyzet? Későn, nagyon későn ébredtem rá, hogy miért. Ákossal nem volt megelégedve, szeretett volna Dobrára jönni, nagyobb lélekszámú, jómódúnak látszó faluba. Megindult hát rövidesen a lavina. Nem tudtam, honnan fú a szél, bármilyen sokat is töprengtem rajta. Egy ideig visszatérésem okáról nem beszélt senki. Hosszú ideig csak szemlélődtek ellenem. Megvallom, megnyugodtam, legalább is egy időre. Egy alkalommal nagykárolyi gyűlésünk után útban hazafelé a vonaton beszélgetve azt mondta nekem Slakovits: „Pista bátyám! Nagyon rossz az idő, szakad az eső, ne

induljunk neki a sáros, locs-pocsos útnak, aludj nálunk s reggel majd haza lehet menni, legalább elbeszélgetünk.” Tisztába volt vele, lehetet is igaz, a nálam eltöltött két nap után, hogy a tasnádi kollegával együtt alaposan kifaggattak. Főként Orosz Árpád nagykirályi, már kinevezett s beiktatott lelkészársról való véleményekre voltak kíváncsiak. Én Oroszról semmi pozitívumot nem tudtam, csak azt láttam, hogy fiatal ember léteire elpocakosodott, alacsony termetű, rettentően elhanyagolt külsővel, az újonnan kialakult helyzetben nagyon behajló ember volt. Ezt meg is mondtam Slakovits kérdezősködésére. Rövidesen újabb gyűlésbe kellett Nagykirályba mennem. A vonaton ismét Slakovits-sal találkoztam, aki nagy ovációval fogadott. Ákosig nem esett szó senkiről, általános dolgokról beszélgettünk. Amikor megérkeztünk Ákosra elbúcsúztunk egymástól, s indulván haza nagy léptekkel, hogy rám ne sötétedjék, utánam jött és azt mondta: „Ja! Pista bátyám nem hallotta, hogy az esperesi tisztre Oroszt jelölték Nagyváradon.” Nem – feleltem. „Pista bátyámat meg egyik tanácsbírónak ajánlották, Kiss Ferenc, Vörös Zoltán és mások. De Orosz kijelentette, hogy ő egy ilyen-olyan nacionalista szelleművel nem ül egy szék.” Nem! – mondtam, s indultam hazafelé. Még mondott valamit, de ez (abban az időben) nagyon szíven talált.

Otthon azzal fogadott feleségem, hogy menni kéne jövő szerdán Szatmárra, mert szükség lenne egy s más vásárlás lebonyolítására. A gyermekeknek ruhaneműt kellene venni és beszélt Sógor Bandival, aki mint parasztkereskedő egyetlen bolttal rendelkező ember lévén, azt ajánlotta, hogy Szatmáron nagyobb választékból lehet vásárolni, mint nála. Ő is megy Szatmárra és szerdán hajnalban együtt mehetünk Krasznabéltekre az autóbushoz. Kaptam az alkalmon és valóban együtt róttuk a sáros utat Béltekig.

Szatmárra érve reggeliben találkoztam sógorommal Magoss Árpád szatmárhegyi lelkésszel, aki azzal fogadott, hogy gratulált a ta-

Az ákosi református templom korabeli fényképe

nácsbírószámomhoz, de hallotta Buthy Sándor püspökhelyettessel való találkozására kapcsán, hogy mit mondott Orosz. – „Beszélhetnél Buthyval – bízottatott sógorom, – hátha ő többet tudna, mert nekem csak azt ismételte, amit Orosz mondott. Így legalább tudomást szerezhetsz arról, ha beszélsz Buthyval, hogy mi az ő véleményük. Egy kicsit összeszedtem magam és felkerestem a paróchián Buthyt. Megerősítette, amit sógorom mondott, de hozzátette, hogy tegyek bizonyosságot róla, mint „afféle fasiszta”, hogy az ő emberek sorába felvehetnek. – Azt már nem! – mondtam; s köszönés nélkül tovább álltam. Igaz, tanácsbíró-ságomból semmi sem lett. Nem is hiányzott, mert a rendszer a beszolgáltatásokkal nyakamba varrta még az egyház használatában lévő tizenöt hektár földet, és így lótatásra, gazdálkodásra kényszerítettek. Annak ellenére, hogy apám falusi gazda volt, nem volt nekem semmi érzékem vagy fogalmam sem arról, hogy mit jelent 24-25 hektáron gazdálkodni és a beszolgáltatást terményben teljesíteni. Megjegyzem, hogy meg is lett az eredménye, mert nekem még egy szem sem jutott a termelésből, mivel a learatott és összegyűjtött terményt be kellett adnom. Igaz, annyit mégis sikerült termelnem, hogy nem börtönöztek be a beszolgáltatás elhanyagolásának vádjával.

Ám egyre fokozódott az egyházi vezetőség részéről egy másik veszély: leszorítani, megnyomorítani az 1939-es eseményekért. Összefogott ellenem ebben az aljas, gyalázatos munkában – sajnos – sok olyan lelkésztársam is, akikkel a Theológiáról távozva nem találkoztam, vagy talán nem ismertem: Arday, a püspök, Buthy, a helyettese és Orosz Árpád.

Szűcs István, Csapfalvy József barátja, Arday sógora, Slakovits Mihály ki tűzzelvassal, legteljesebb rosszakarattal dobrai lelkész akart lenni! Aztán ki tudja még ki és miért? Főként Ardayt sikerült megnyernie Orosznak. Ez ugyanis mindent ígért, csak távolítsanak el a nagykárolyi egyházmegyéből. Szűcs István nagy barátságban volt egykori osztálytársával Csapfalvi Józseffel, ki Ardayval sógorságban állott. Mindenképpen azt akarták, hogy menjek egy feloszlófélben lévő gyülekezetbe Szűcs helyébe, ő pedig jöjjön Dobrára, mert a Szűcs felesége egy ottani paraszt (?) származású férfivel inflagranti helyzetbe került.

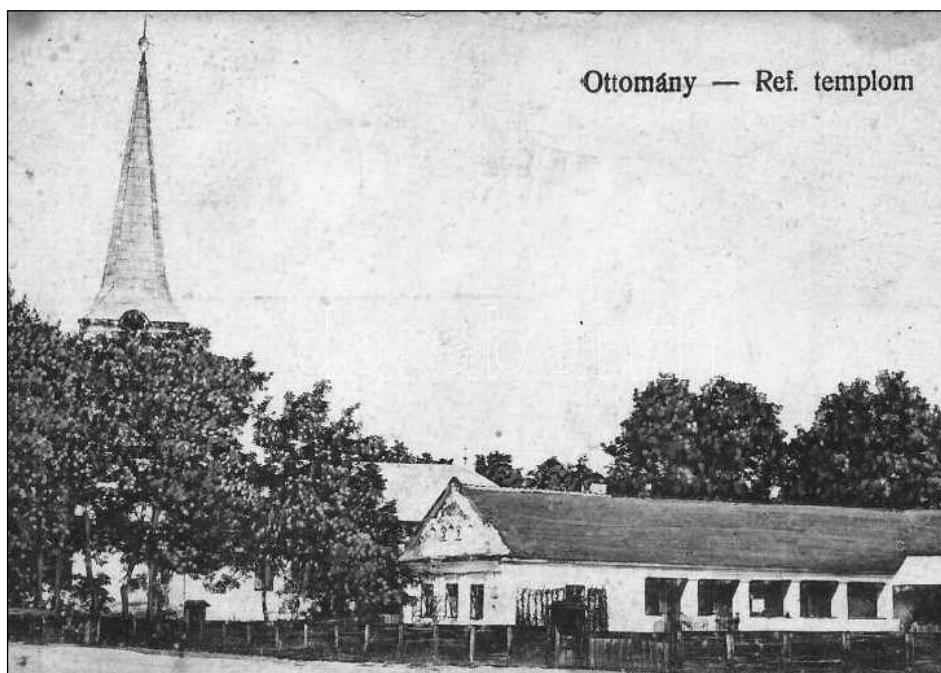
Arday 1918-ban azzal állított be Debrecenbe az akkori püspök rezidenciájába, hogy: „Itt van becsomagolva a palástba, amit eddig viseltem, leteszem püspökségem előtt, mert erre már nekem nem lesz szükségem”. A püspök átvette a csomagot, s letette az asztalra azzal, hogy: „Még jó lenne ez neked fiam egyszer, attól tartok!” „Soha” – válaszolta Arday, ki akkor talán szalontai lelkész volt. Ám igaza lett a püspöknek, mert 1918 elmúlt a trianoni békeszerződés folyamán, s vele az akkori kommunizmus is háttérbe szorult, és akkor előállt Arday, hogy nem igaz, nem történt semmi. Tehát letagadta, s maradt továbbra is lelkésznek, mintha semmi sem történt volna. Sőt; amikor lehetőség adódott rá, addig

nyalt az államhatóságnak, míg neki ígérték Váraddal az egyházkerület legnagyobb tisztségét, a püspökséget. (ezt nekem egykori főnököm, az avasúvárosi lelkész-esperes Széll György beszélte el, egy s más kiegészítéssel még megtoldva, amit türelem hiányában már nem tartom érdemesnek megemlíteni.)

Visszatérve az ákosi kollega jól tájékozottságára, ott folytatom, ahol kissé eltertem a tárgytól. Legközelebb, amikor újra gyűlés volt Nagykárolyban, azzal fogadott, hogy volt nekem – temesvári segédlelkészkedésem idején, ahova exmiszsióval kerültem negyedéves koromban egy tanítványom, névszerint Szablyár Kornél, jelenben székelyhídi lelkész, és akivel való találkozása során beszélgetés közben szóba jött az én nevem is. Ez a lelkész emlékszik rám, mert legátusom is volt, és hajlandó segítségemre lenni, mert látja, hogy „ezek az aljasok mindent elkövetnek, hogy purifikáljanak.” Azt ígérte, ha segítségre lesz szükségem, csak írjak neki, vagy hívjam fel telefonon, s ő majd gondoskodik rólam. (Milyen aljas, bitang is tud lenni egyik-másik ember!?)

Egyik napon üzent az ákosi lelkész, hogy menjek át, beszélni szeretne velem. Másnap átmentem és azzal fogadott, hogy telefonhoz (a postára) hívatta Szablyár azzal, hogy szóljon, üzenjen nekem, ha még nem rendeződött a helyzetem, vagy menjek el Székelyhídra, vagy Ákosról hívjam fel, mert szeretne segíteni rajtam a régi ismeretség, barátság (???) révén. Azt ajánlotta Slakovits, hogy menjünk el a postára, s hívjuk fel Szablyárt, mit akar? Így történt. Beszéltünk vele telefonon, s azt ajánlotta, hogy van egy nagyon testre szabott gyülekezete üresedésben, és ha még tart a tortúra, azt ajánlja, menjek el hozzá a hét folyamán, vagy a jövő hét elején, hogy beszéljünk az ügyről. Megállapodtunk, hogy a következő hét hétfőjén, a reggeli vonattal elmegyek, előre is köszönvén jóindulatát. Úgy is történt, hétfőn hajnalban, az Alsószoporról induló vonattal elmentem. Sötét reggel volt, mikor megérkeztem, s az ottani váróteremben üldögéltem, míg kivilágosodott. Aztán elmentem a parochiára, ahol Szablyár felesége azzal fogadott, hogy várnom kell, mert férje nincs otthon, de 10 órára megjön. Mikor megérkezett nagy ovációval köszöntött, s kijelentette, tudja, hogy vonatom későn indul visszafelé, s lesz időnk részletesen tárgyalni ügyemről. Azzal kezdte, hogy régi ismeretségünk feljogosítja, hogy segítsen rajtam. Látja azt a feneketlen gyűlöletet, tud a rafinált tervről, hogy arra akarnak kényszeríteni, hogy Szűcs Pistával cseréljek, mert annak onnan feltétlenül el kell mennie felesége kicsapongásai miatt. Szűcsnek ő nem akar segíteni, mert látja, hogy Arday és Csapfalvy vette kezébe az ügyét. Számomra ellenben fenntart egy igazán „testre szabott” gyülekezetet, ahonnan az öreg vak lelkész nyugdíjba megy. Ottománynak hívják ezt a falut. Tiszta reformátusok, jól szituált gyülekezeti tagok, áldozatkészek, csak szeretnék már, ha az öreg vak lelkész helyett egy fiatalabb jönne, aki a romokat eltakarítaná és egy kis más igeüzenetet vinne részükre. Meg is beszélte az

ottani vezetőkkel, csak arra várnak, hogy mutatkozzam be. E beszélgetés közben megérkezett egy jósvádájú civil férfi, kit Szablyár nagy ovációval fogadott, hol tegezve, hol magázva, majd felém fordulva mondta: „egy kitűnő kirándulótársam, barátom.” Fogadd szeretetedbe. Bemutatkozás, szóváltás után a vendéget beajánlja feleségének is, bejelentve Szablyárné nagy öröme, hogy velünk fog ebédelni. Kissé tiltakozni próbált az idegen, de végül elfogadta az ebédmeghívást. Itt következett aztán az, ami nagyon felzaklatott ebéd alatt. A vendég állandóan engem figyelt, szinte zavaróan. Sokszor annyira ment, hogy Szablyárné is észrevette, s szóvá tette, hogy mi ennek az oka? Az idegen nagy széles mosollyal azt mondta: „így vagyok az új ismerősökkel, mindig nagyon lekötik figyelmemet.” Nos vége lett az ebédnek, először Szablyárné bontott asztalt, majd Szablyár állt fel és feleségéhez lépve nagy pózzal kezét csókolt. Feleségét annyira meglepte ez az eset, hogy azt kérdezte: „mi ez Kornél? ez a nagy kézcsók részemre?” „Meg akarom köszönni ezt a fenséges ebédet – mondta, mintha figyelmeztetés akart volna lenni részünkre, felénk fordult s azt kérdezte: „Igaz, hogy fenséges volt az ebéd?” Igen – válaszoltuk, s a vendéggel együtt kitaláltuk, hogy hasonlóan vagyunk kötelesek megköszönni az ebédet. Úgy is lett! Rövidesen eltávozott a vendég, s mi ott maradtunk a szobában ketten. Így van ez öreg, látod, figyelmeztetni kell az ilyeneket, hogy mi a kötelességük. Megértettem. Én is.

Ottomány

Rátérve a kettőnk ügyére, kijelentettem, hogy elfogadom az ajánlatot, s kértem adjon engedélyt, hogy szétnézhessek Ottományban. Az iratok beérkezése után majd erről is beszélünk – felelte Szablyár. Majd hozzátette: „Küld be minél előbb az irataidat, mert az lesz a biztos, hogy elfogadod. Most menj haza, gondolkozz a dolgok felett és egy hét leforgása alatt, ha jónak látod, küld be az iratokat, melyből én tudni fogom a többit.” Beküldtem, s rövidesen ki is tűzte beiktatásom idejét 1958. augusztus utolsó vasárnapjára.

Előzőleg feleségemet is elvittem Ottományba, mikor jogerőre emelkedett meghívásom. Bizony, sok romot találtunk. Kerítés se parochia, se templom, se kert körül sehol. Az épület régi, borzasztóan vizes, salétromos, tönkre is tette később drága bútorainkat. A templom és a parochia udvara a környék disznó- és libalegelője, a templomról még a villámhárítót is lelopta valaki. A parochia tornácának padlózatán, – mely régen téglázott volt – akkora gödrök, hogy egy jókora komondor belefért volna. Egyik-másik szoba ablaka üveg helyett csomagolópapírral beragasztva, így az egész lakás huzatos. Voltaképpen a kerítések fonott drótja nagyrészt megmaradt, de a legelésző jószágok betaposták a földbe. Itt-ott még állt egy-egy tartó-culáp is. Fertelmes trágyaszag mindenfelé, főleg sertés és tehéntrágya úton-útfélen. Nem lehetett a templomba tiszta cipővel bejutni, mert mindenütt állati ürülékbe lépett, aki arra járt.

Természetesen ezeket kellett először rendbe tennem, a hívek nagy meglepedésére. A villámhárítót megcsináltattam, a rogyadozó templom ajtókat kijavíttattam. A parochiát átmeszeltettem, ajtó-, ablaküvegeket tetettem. De a salétromot és annak nyomait nem lehetett eltüntetni. Beköltöztünk s ott éltünk aztán tíz évig, 1968-ban nyugdíjaztak. Ekkor Nagyváradra költöztünk, mert előzőleg már ideggyógyászati intézetben kerestem gyógyulást, mivel a lavina magával sodort.

Kelt 1988. dec. 25-én, karácsony első nap reggelén.

KUPÁN ISTVÁN
nyug. lelkész

(A teljes kézirat első részletét a tavalyi, befejezését pedig a jövő évi Református Kalendáriumban olvashatják.)

REVICZKY MÁRIA

Önnön bűnével

A föld, ó, a föld minidig szörnyű volt:
mindig volt rajta pár tenyérfolt.
hol vad dühvel ölte egymást az ember.

De meggyűlölni mégse lehetett:
fölé borult a Te csodás eged
s kék részvéttel az emberhez hajolt.

– S az ember mind-mind mélyebbre merült:
– gyűlöletének nem elég a föld –
harctérre tette a Te egedet,

hová rég gyermekszívvel nézni sem mert.
– Verd meg, Uram! – vagy már vered az embert?
Jajsza már földet-eget betölt.

Most vesztette el a szebbik világot,
hová eddig csak álma, vágya szállott,
jaj, most lett csak szörnyű átokkal megvert!

– önnön bűnével vered Te az embert,
ki régen, ha a föld vad harctól vérzett,
szelíd békére fel, az égre nézett,
míg most, ha vérző fejét felvetik
az égről is a halál int neki.
A meggyalázott ég ellene támad:
szíve reszket, mint viharban az állat...
S a békét már sehol meg nem leli...
– Kegyelmes Isten, irgalmazz neki!

IRODALMUNK KINCSESTÁRA

Írónők a magyar irodalomban

Az írásbeliség kialakulásától számítva évszázadok teltek el, amíg a nők is helyet kaphattak a művelődési életben. Bár a 18. században már belátták, hogy a háztartáson és gyermeknevelésen kívül a nők érdeklődési körét bővíteni lehet, sőt kell is, így fordítják a figyelmet nők számára szerkesztett irodalmi folyóiratok

megjelentetésével az olvasás, a művelődés fontosságára. Főleg a műveltséget fontosnak tartó arisztokrata családok körében terjed el könyv, a vers, az irodalom iránti érdeklődés. Ezzel magyarázható, hogy első önálló önéletrajzát megíró írónőnk is a főnemesség köréből kerül ki. Ő széki Teleki Józsefné, gróf Bethlen Kata (1700-1759). Önmagát ÁRVA BETHLEN KATA névvel örököltette meg: ÉLETÉNEK MAGA ÁLTAL VALÓ RÖVID LEÍRÁSA című emlékiratában. (Bővebben róla nem írok, mivel 2015-ben a Kalendáriumban részletesen ismertettem életét és művét).

A 18. században több írónő nevét nem jegyezték fel, ki kellett várni azt a pillanatot, amikor a nők merészebbé, vállalkozó kedvűekké váltak, és a társadalmi körülmények is megteremtették az érdeklődést és a lehetőséget az írónők szereplésének elfogadására.

Elsőként Petőfi Sándor feleségét, Szendrey Júliát említem, aki naplót írt, Andersen-meséket fordított. Vajda János felesége, Bartos Rozália is naplójában számol be a költővel kötött házassága furcsaságairól. Majd Ady Endre felesége, Csinszka is tollat ragad, a „pepita füzetekbe” jegyzi be életrajzát, sőt verseskötete is megjelenik. Radnóti Miklós felesége, Gyarmathi Fanni házasságáról naplóban vall. Babits Mihály felesége, Török Sophie is ír, méltó társa kíván lenni az irodalmi életet irányító férjének.

Ez a korszak tehát kedvezett a szépirodalmat kedvelő és írásra is képességet érző, szárnypróbálgató nők tehetségének kibontakoztatására. A nemesség

köréből kikerülő nők mellett az egyre erősödő polgárság soraiból emelkednek ki a tanulni vágyó, irodalmat szerető, művészi pályára készülő nők, akik az ifjúság számára írtak elbeszéléseket, regényeket. Önéletrajzi munkáik nyomán hiteles képet kapunk a 19. század második felétől kezdve a társadalmi viszonyokról, a polgárság küzdelmeiről, az értelmiség egyre szélesedő rétegének térhódításáról.

Olyan írók életének és munkásságának bemutatására szántam rá magam – közel sem a teljességre törekedve –, akiknek neve nem hangzott el az utóbbi hetven-nyolcvan év oktatási anyagában, de a mai idősebb nemzedék még olvashatta egy-egy alkotásukat, melyeket a családi könyvtárak polcain fedeztek fel.

TUTSEK ANNA EMILIA 1865-től 1944-ig élt. Kolozsváron született. Hírlapírói pályáját 1894-ben kezdte, a Magyar Leányok című képes hetilapot szerkesztette. Kezdetben novellákat írt, majd ifjúsági regényeket adott ki. Elsősorban a konzervatív polgári közönség körében volt népszerű. 1900-ban Budapestre ment férjhez Tábori Róberthez.

1904-ben jelenik meg rendkívül népszerűvé vált CILIKE-sorozatának első kötete: CILIKE VIZONTAGSÁGAI. A sorozat a fő-

hős életét kisleány korától a nagymama-korig mutatja be, ahogy ez a többi kötet címéből is kiderül: CILIKE RÖVID RUHÁBAN, MENYASSZONY LESZ, MÁTKASÁGA, FÉRJHEZ MEGY, MINT ASSZONY, MINDIG LESZNEK CILIKÉK, BÚCSÚJA.

Tutsek Anna egész életében a női egyenjogúságért és a női munka elfogadásáért küzdött. Regényeiből megismerjük a polgárság nevelési elveit, szokásait, a hagyományokhoz való ragaszkodást.

VÁRNAI ZSENI Weisz Eugénia néven látta meg a napvilágot. Nagyvázszyban született 1890. május 25-én, és Budapesten halt meg 1981. október 16-án. Peterdi Andor író felesége, Peterdi Mária író és Peterdi Gábor festőművész édesanyja.

Várnai Zseni elvégezte az Országos Színészegyesület Színiiskoláját, de soha nem lépett színpadra. Pályafutását tisztviselőként kezdte, közben verseket írt. Első és legismertebb verse: KATONAFIAMNAK (1911). A rendőrség elkobozta, őt vád alá helyezték.

Megírására az adott ihletet, hogy az első világháborút megelőző évek forrongó munkássága ellen a kormány katonaságot szándékozott kivezényelni. A költemény vezérgondolatát, hogy az anyáknak kell felszólítaniuk besorozott fiaikat: fegyverüket ne fordítsák tüntető testvéreik ellen, a versszakok végén ismétlődő refrén foglalja össze: „Ne lőj, fiam, mert én is leszek!”

Az író nő sokgyermekes zsidó családban született. Édesapja szabó volt. A jobb megélhetés reményében a család Pestre költözött. Zseni a Dohány utcai zsidó polgári iskolába járt. Első verseskötetéről a Nyugat is elismeréssel szólt. 1928-1942 között a lipótvárosi nőegylet kulturális tevékenységét szervezte. Igen népszerű volt az olvasók körében, annak ellenére, hogy 1945-ig a mellőztetés, a betiltás alatt jöttek létre írásai. Regényeinek témája: az asszonyi sors, a békevágy, a társadalmi változások iránti öröme. Önéletrajzi regényében – EGY ASSZONY A MILLIÓK KÖZÜL – költői pályájának kibontakozását, a történelmi viharok, változások keretezte életét rajzolta meg. Kedvelték gyermekeknek szóló meséit, verseit: A MESÉLŐ ERDŐ, FURULYASZÓ, TÜNDÉRKERT, AZ IGAZLÁTÓ KIRÁLY. 1956-ban József Attila-díjat kapott. Versei lefordították japánra, kínaira, lengyelre, eszperantóra.

KOSÁRYNÉ RÉZ LOLA selmecbányán született (Banska Stiavnica) 1892. december 7-én, Budapesten halt meg 1984. december 27-én. Selmec egyik bányatelepén, egy régi felvidéki család sarjaként látta meg a napvilágot, ahol édesapja, Réz Géza bányamérnök, főiskolai tanár, a Bányászati és Erdészeti Akadémia rektoraként dolgozott. Hat gyermeket neveltek a szülők. Sokszor költöztek, majd ismét Selmecbányára kerültek. Lola itt járt gimnáziumba. Férjhez is itt ment 1912-ben. Selmecbányán születtek meg gyermekei: Kosáry Domokos, a későbbi történész, és egy leánygyermek. 1919-ben elhagyták Selmecbányát, mivel az a békeszerződés révén Csehszlovákiához került. Sopronban majd Budapesten telepedtek le.

Első verseit hét éves korában írta, szellemi nevelőjének, nagyapjának biztatására. Tizenöt éves, amikor felvidéki lapok közlik verseit, majd pályázatokon nyert díjakat. Felfigyeltek tehetségére. Kezdetben háborúellenes költeményeket írt. FILOMENA című regényével elnyerte az Athenaeum pályázatát. A regény egy kis cseléd lány tragikus története.

A két világháború közötti időszak egyik kedvelt íróője lett. 1921-1944 között harmincnyolc ifúsági regénye jelent meg. Dolgozott az Új Idők munkatársaként, majd a Magyar Lányok című lapot szerkesztette. Műfordítóként is nyilvántartják, németből, franciából, angolból fordított regényeket, többek között Agatha Christie: Pearl Buch regényeit és Margaret Mitchell: Elfújta a szél című regényét is. VÁNDOR PALKÓ című elbeszélő költeménye a két világháború közötti naiv gyermeklélek hiteles bizonyítéka. Századik születésnapja alkalmából a Magyar Írószövetség koszorúzási ünnepséget tartott sírjánál a Farkasréti temetőben.

GULÁCSY IRÉN a Nagybecskerek melletti Lázárföldpusztán született 1894-ben. Szegeden tanult a felső leányiskolában és a tanítónőképzőben. Tizenhat éves korában ment férjhez unokabátyjához, erdődi Pálffy Jenő uradalmiméőnőkhöz, s évekig élt a Hanság pusztavilágában, az Esterházy hercegek egyik birtokán. Itt ismeri meg a Hanság pusztáin élők világát, amikor férjét elkísérte a különböző külső munkaterületekre.

Az első világháború alatt Nagyváradra költöztek, ahol férje a római katolikus káptalan főmérőke lett. Gulácsy Irén itt kezdett írni a Váradon meginduló Magyar Szóban, ahol első novellája, a FÉLRE AZ ÚTBÓL megjelent. Később a Tavasz című folyóiratba is küldött írást. 1919-ben a Nagyvárad című napilap belső munkatársa lett. A marosvásárhelyi Zord Idő pályázatára nyújtotta be első, FÖRGETEG című regényét, amellyel pályadíjat nyert.

Életében nagy változást jelentett férje 1925-ben bekövetkezett súlyos betegsége, aki megrokkant, munkaképtelenné vált, így a család fenntartása a fiatal íróőre hárult. Atyai módon pártfogolta őket Benedek Elek, akihez számos levelet írt. Fő műve, a FEKETE VŐLEGÉNYEK ilyen körülmények között született. A húszas években Erdélyben és a Partiumban a nemzetiségi tudat történeti tudatként jelent meg, szoros összefüggésben a megnövekedett történelmi érdeklődéssel. A reális nemzetiségi tudat kialakításában nagy szerepe volt a történelmi hagyományoknak, a múlt szellemi öröksége felidőzésének. Az erdélyi magyar széppróza mindenekelőtt történelmi novellákkal, regényekkel hódította meg az olvasóközönséget. Gulácsy regényei közül a FEKETE VŐLEGÉNYEK után a PAX VOBIS és a NAGY LAJOS KIRÁLY tartozik ebbe a műfajba.

A Fekete vőlegények cselekménye a mohácsi vész előtti és utáni közel ötven év zűrzavaros, tragikus időszakának eseményeit öleli fel. A Pax vobis a Rákóczi-szabadságharc korában játszódik.

Gulácsy Irén férje 1927-ben halt meg. Az író nő még egy ideig Nagyrádon, majd Kolozsváron újságíróskodik, később Budapestre költözik. A második világháború idején, 1945. január 2-án a főváros ostromának esett áldozatul, lakását bombatalálat érte. Sírja a Farkasréti temetőben található.

ZSIGRAY JULIÁNNA Törökszentmiklóson született 1903. február 15-én. Eredeti neve Serák Juliánna. Édesapja Serák Károly uradalmi tisztartó, édesanyja Zsigrai Mária. Budapesten tanult, első írásait a Nyugat közölte. 1929-ben megnyerte az Új Idők novellapályázatának első díját. Ez indította el irodalmi pályáját. 1944. március 19-ig a Singer és Wolfner könyvkiadó korrektora, lektora, majd szerkesztője. 1939-1940 között az Én Újságom szerkesztője. Műveiben főleg a polgárság életét ábrázolta szórakoztatóan, színvonalasan,

komoly sikert aratva. 1944-ben a német megszállás után németellenes magatartása miatt üldözték. Forгатókönyvíró is volt, többször dolgozott Kalmár László író és rendezővel. Filmjei: Tóparti látomás, Szűts Mara házassága, Halálos csók, Tilos a szerelem. 1938-ban regényt írt ERZSÉBET, MAGYAR KIRÁLYNÉ címen.

1948-1957 között nem jelenhettek meg írásai. 1957 után híres zeneszerzőkről írott életrajzi regényei váltak ismertté. Erkel Ferencről a SUGÁRÚTI PALOTA című műve szól, Lehár Ferenc életregénye a TRAGIKUS KERINGŐ, Reményi Edéről TÉKOZLÓ ÉLET címen írt regényt.

Az 1960-as években költözött Kiskunhalasra, s ott is halt meg 1987. február 21-én.

IGNÁ CZ RÓZSA 1909. január 25-én született Kovásznán, és Budapesten halt meg 1979. szeptember 25-én. Makkai János újságíró és politikus felesége volt. 1931-ben elvégezte a Színiakadémiát Budapesten, majd a Nemzeti Színház tagja lett. Ezzel párhuzamosan vált íróvá. A budapesti Színházi Magazin párizsi tudósítója, napilapok esszéírója és riportere. Első írásait Benedek Elek közölte a Cimborában.

Első irodalmi sikerét 1937-ben aratta, ANYANYELVE MAGYAR című regényével. EZER HOLD PIPACS című színdarabját a

Vígszínház mutatta be. Nagy sikert aratott RÓZA LEÁNYASSZONY című regényével, melyben Laborfalvy Róza életét írta meg.

Több regényében a moldvai és a bukovinai magyarság sorsát dolgozta fel: LEVELEK ERDÉLYBŐL, SZÜLETETT MOLDOVÁBAN, A BUJDOSÓ, NEVÉBEN ÉL CSAK, HAZÁJÁBÓL KIREKESZTVE. A Református Élet című lap szerkesztője is volt.

Tíz évi hallgatás után, 1957-ben jelenhetett meg TEGNAPELŐTT című elbeszélésgyűjteménye. Regényt írt Szent László királyról. Ennek megírását alapos forráskutatás előzte meg. Azt tudjuk meg a regényből, hogy a különböző történelmi korokban mit jelentett László király a magyaroknak, és életművének melyik részét hangsúlyozták.

Csiky Gergely, a pályát váltott színműíró

„1875-ben történt, egy őszi napon. A budapesti Nemzeti Színház kapuja előtt fekete szalonkabátos borotvált arcú férfi állt meg. Megfogta a kilincset... Az idegen belépett az udvarra. Nem tudta, merre vegye útját. Az udvaron színészek csoportosultak, vitatkoztak. Az egyik csoportban a tegnapelőtti bemutatóról, a JÓSLAT-ról folyt a szó, amelyet egy ismeretlen temesvári pap, bizonyos dr. Csiky Gergely írt az Akadémia drámai pályázatára. A beszélgető színészek figyeltek a bizonytalanzkodó férfira, külsejéről úgy ítélték meg, hogy a szomszéd német színház egyik színésze lehet. Megszólították, csak németül beszéltek hozzá, s vezették be Szigligeti Ede irodájába. Ő is németül szólt az idegenhez, csak

mikor bemutatkozott, döbönt meg az igazgató – Csiky Gergely volt.”

A színház igazgatója ekkor Szigligeti Ede volt, aki ragaszkodott a darab bemutatásához, bár a bíráló bizottság nem volt elragadtatva a műtől. Az igazgató sem ismerte a szerzőt, de a darab megnyerte a tetszését. A nem mindennapi siker az igazgató-rendezőt igazolta. Ez az esemény pecsételte meg a harminchárom éves temesvári pap további sorsát, jegyezte el örökre Thália papjává.

Mivel Csiky Gergely sok nyelven beszélt, először fordításokat akart Szigligeti rábízni. Természetesen először önmagában kellett eldöntenie, hogy melyik életpályáról mondjon le, a kettőt együtt nem lehetett követni. Rövidesen kilép a papi rendből, vallását is megváltoztatja, a Nemzeti Színház dramaturgja lesz majd a Színi Iskola drámatörténeti tanára, s az elkövetkező másfél évtized legnépszerűbb drámaírója.

Csiky Gergely 1842. december 8-án született az Arad megyei Pankotán. Családja örmény-magyar eredetű. Elődei dolgos polgáremberek voltak, nemeséget is nyertek, de ez anyagi haszonnal nem gyarapította őket. Édesapja Csiky János, kitartó szorgalommal küzdötte fel magát az orvosi pályára. Színházkedvelő ember is volt, erről így emlékezik az író: „Atyám orvos volt Aradon. Ő kelté benem a színház iránti szeretetet. Írt apró színdarabokat, melyket mi, gyermekek adtunk elő.”

Csiky Gergely tizenhárom éves, amikor édesapja meghal. Ez határozza meg élete további alakulását. Papi pályára lép, hogy minél előbb segíthessen édesanyjának és kistestvéreinek. Érettségi után a temesvári papneveldebe kerül. Eminens tanuló, de paptanárai megjegyzik, hogy túl sokat foglalkozik a világi irodalommal.

Felfedezik tehetségét, s megbízzák egyházi művek írásával. Szívesen dolgozik, megírja egy püspök életét, majd lefordít néhány vallásos tárgyú színdarabot angolból.

Pestről Bécsbe került a vallástudományok legfelsőbb iskolájába. Négy évig élt az Augustineum komor hangulatú falai között. Itt még többet olvasott, tanárai nem nézték jó szemmel világias érdeklődését. Tanulmányai befejeztével hazatért, a temesvári papnevelő intézet tanára lett, doktorátust szerzett. Helyzetével azonban nem volt megelégedve: „Író akartam lenni. A színműíráshoz éreztem legtöbb tehetséget” – írja visszaemlékezéseiben.

Gazdag élettapasztalata ismét kezébe adta a tollat, álnéven színdarabokat írt és küldött be a Nemzeti Színházhoz, de válaszra sem méltatták. Végül a JÓSLAT elhozta számára a sikert, s ez adott bátorságot neki, hogy azon az őszi napon félénken és tétován belépjen a Nemzeti Színház kapuján.

A Jóslat verses vígjáték, az ókori Görögország mesés világában játszódik. Tárgya a minden akadályon győzedelmeskedő szerelem. Ugyanakkor a papi nőtlenség ellen beszél. A görög papnő sirámaiban a papi pályára tévedt költő panasza is kifejezésre jut:

„Mindennek szabad szeretni.
Madárnak fészken, tövén a virágnak,
Csillagnak égen, földön embereknek,
Csak énnekem, csak nékem nem szabad,
Mert engem Isten választott arául.”

A JANUS című darabhoz már a történelemből veszi témáját. A dráma hőse a híres pogány lázadó vezér, Vatha fia, Janus, aki bár megbékélt a keresztény királlyal, I. Bélával (1061-1063), de még ősi pogány szokások szerint élt.

1880-ban mutatták be a PROLETÁROK című színművét, mely az úri társadalom züllöttségéről kritikai hangon szólt, de a mondanivaló élet vígjátékba viszi át. A címet később INGYENÉLŐK-re változtatta, mert a vélemények szerint megtévesztő volt az eredeti.

Ezután egymást követték a kritikai szemmel írt művek, amelyek a kor társadalmi kihívásait tárták a nézők elé. A cím- és rangkórság általános jellegzetessége kerül pellengérré a MUKÁNYI című darabban. A kisvárosi közéleti nagyság, Mukányi Bódog mindent megtenne, hogy királyi tanácsos lehessen.

A TISZTVISELŐK, melyet CIFRA NYOMORÚSÁG-ra változtatott, a tisztviselők igazi életét viszi színre. Első pillanatra talán jólét és nyugalom árad róluk, a valóságban szegények. A STOMFAY CSALÁD a dzsentrí világ kitűnő torzképe. A CECIL HÁZASSÁGA az arisztokrácia és a polgárság viszonyát mutatja be.

1884-ben mutatják be a Nemzeti Színházban a BUBORÉKOK-at, amely a dzsentrí léhaságát, értelmetlen költekezését, a felszínes csillogó életmód csődbe juttató valóságát tárja elénk. Sikerült dzsentríbrázolása Mikszáth Kálmán mellé emeli Csiky Gergelyt.

A PETNEHÁZY című tragédiát Budavár visszafoglalásának kétszázadik évfordulójára írta 1886-ban, témája a magyar-osztrák ellentét.

Utolsó drámai műve a NAGYMAMA, szentimentális történet, de kedves végkifejlete miatt napjainkig sem felejtették el.

Regényírással is megpróbálkozott. Kisregényei közül AZ ATLASZ-CSALÁD és a SISIPHUS MUNKÁJA emelkedik ki.

Csiky Gergely 1891-ben halt meg Budapesten.

Berde Mária, az Erdélyi Helikon vitaindító írója

Berde Mária igazi erdélyi gondolkodó, aki főleg a két világháború közötti időszak erdélyi művelődési életének kibontakoztatásából és megerősödéséből vette ki részét. 1889. február 5-én született Kackón. Régi erdélyi értelmiségi család sarja, édesapja, Berde Sándor református lelkész, majd teológiai tanár. Középiskoláit Nagyenyeden végezte, majd Kolozsváron magyar-német nyelv- és irodalom szakon szerzett tanári diplomát.

Írói munkássága tárgyköre szerint és műfajilag egyaránt gazdag és változatos. Versírással kezdi írói pályáját, majd elbeszéléseket és kisregényeket közöl irodalmi folyóiratokban. Mint műfordító is ismert, de nevét őrzik mesegyűjteményei és gyermekversei is.

Édesapja alakját gyönyörű lírai költeményében tette halhatatlanná, melynek címe: AZ ÉN APÁM.

Az én apám tudott jól franciául
S Bázelen németeknek prédikált.
De mikor elment Szolnokdobokába,
Román szótárt vett és grammatikát.

Öt éve nem volt a nyájban pásztor,
És sok magyar feledte már szavát –
Kallódó lelkükért apám a kátét
Románra fordította át.

Zsidók is éltek ott. Buzgók s szegények.
S az én apám zsidóul is tudott.
S jöttek hozzája nagyszakállú vének:
Hallgatni az ótestamentumot.

Mint gyermekek ülték körül apámat,
Bár harmincéves hogyha volt csupán,
És olvasott és magyarázott nekik
A Szentírásból az apám.

A földesúrnak volt egy kis leánya
S apámhoz így szólott a földesúr:
„Hittanból is készítsd vizsgára őt,
Nem hagyhatom, hogy elmenjen hazúl.

Hogy nem híved? Add rája paroládat,
Hogy azt tanítod, amit megkíván
Kátéja.” – És zárdában jelesre
Vizsgázott le a kis leány.

Az én apám úrvacsorát ha osztott,
S hazakerült a rész, mely a papé,
Újból terített a szent maradéknak:
„Nem a miénk – így szólt – az agapé,

Hanem azé, ki valamennyiünkért
Egyforma kinnal szűrt és aratott.”
S mindnek, ki aznap a küszöbre lépett,
Italt kínált és falatot.

Az én apám, mielőtt sírba szállott,
Egy sor ártatlan hajnalkát vetett.
Az örök hajnalt hozták a virágok
És elvitték a földi életet.

S halottnézőbe a ravatalához
Eljött egy sosem látott idegen,
Megállt a lábánál s azt mondta nekünk:
„Krisztus járt benne ideleinn.”

És bár az én apámat sírba tettük,
Azért ő meg nem halt, én jól tudom.
Csak az üvegcsé tört el, ám az illat,
A lélek jár kötetlen-szabadon.

Isten kiskertjét őrzi s az virágzik
Abban, ki gyűlölettel szeret –
És száll apám közöttünk, mint a jó szél
A jó vetés felett.

Berde Mária vallásos, istenfélő családja és környezete hatására lírai költeményekben tett vallást hitéről, keresztyén szellemű meggyőződéséről. Bizonyosságtételét, Istenbe vetett rendíthetetlen hitét fejezi ki: ADD MEG URAM című költeményében.

A mindennapi kenyeret,
A mindenesti nyughelyet.

Nyáron a nyájaskék eget,
Télen a tűzhely-meleget.

Vizek jótévő hűvösét,
Tisztaság tisztos köntösét.

A harcban már kíméletet,
Hogy elbírd az életet,
Kis gondot értem, mennyi bár
Koccant tojásnak is kijár.

És néha jó sugalmakat,
Még el ne üljek hallgatag,
Mesét, mely feltör könny helyett
És másoknak is enyhület.

Fölöslegképp meg ne tagadd:
Néha mosolyom is megadd,
Csak a kevés kedvesekért,
Kiknek ez még örömet ér.

És mindennapi hetemet,
Hogy elvezesse szívemet
A Tőled gyúló picli láng:
A mindennapi Miatyánk.

Első prózai alkotása AZ ÖRÖK FILM című diákregegye. Ezt követik a kor gondjait és magánéleti nehézségeit is érintő és feldolgozó regényei. A német nyelvtudás tökéletesítése végett Münchenben tölt hosszabb időt. Eközben súlyos tüdőbajt szerzett. Betegségét egy svájci szanatóriumban gyógyíttatja. Itt szerzett élményeit később első érett regényében, a Thomas Mann hasonló tárgyú Varázshegyével egyidőben megjelent, HALÁLTÁNC-ban dolgozta fel.

1920-ban kezdődik igazi irodalmi szerepe. Sok kezdeményezés fűződik nevéhez. Nagyrészt az ő érdeme, hogy Kolozsvár mellett Marosvásárhelyen is erős irodalmi központ kezd kialakulni. De jelentős az a vitasorozat, amit Berde Mária indított el, s amely VALLANI ÉS VÁLLALNI címen vált ismertté az irodalomtörténetben. A vita az Erdély Helikon megjelenésének második évében indult (1930), Tabéry Géza Vértorony című történelmi regényének megjelenésekor. Berde Mária szót emel a történelmi regény divatja ellen, s a múltba fordulás helyett sürgeti a szembenézést a romániai magyarság akkori, időszerű társadalmi kérdéseivel: „Hol vannak a kisebbségek életét kifejező irodalmi alkotások?... Minek az avar alatti cserkészés, mikor rakásban rothad el a friss (és a maga mi-voltában később soha meg nem írható) regénytárgy mindennapi életutunk két oldalán... Nemcsak hogy becsületesebb, de részben könnyebb is volna megfogni a jelenben lüktető s magát felkínáló életet. Csakhogy persze a könnyebbség pusztán a megalkotás munkájára vonatkozik, viszont kiállani a művünk mellé, a bőrünkre menő igazságaink mellé – vallani és vállalni –, ahhoz emelkedettebb homlok, több mindennel való leszámolás, több mindenre való elkészülés kell író és kiadó részéről egyaránt.” A heves vitákat kikényszerítő véleménycsere kétségtelenül frissítően hatott a romániai magyar életre, s nyomában valóban írói bátorságra valló, számos mű született.

Örömmel fogadja el a Cimbora című ifjúsági lap szerkesztőjének, Benedek Eleknek felkérését 1922-ben, miszerint: „Nekünk olvasóközönséget kell teremtenünk, a teremtés munkáját pedig a gyermekén és a népen kell kezdenünk, s ebből a munkából Berde Máriának ki kell vennie részét. Feltétlenül számítok az írásaira, mégpedig mindjárt az első számomban, s aztán minél gyakrabban.” – 1923-ban elégedetten írja Elek apó egyik levelében: „Mária, maga igazán komolyan veszi a munkatársi tiszteletet, nemkülönben kedves nővére is.” Itt Berde Amálról van szó, aki rajzokkal, versillusztrációkkal járult hozzá a gyermeklapok színvonalának emeléséhez, ő ugyanis festőművész volt.

A férfi és a nő örökké időszerű viszonyát boncolgatja a TÜZES KEMENCE című nagysikerű regényében. A mű nagy erénye háborúellenessége. Schöpflin Aladár irodalomkritikus 1936-ban így ír a regényről: „Mondatai úgy csengenek, mint az ötvös kalapácsa az ellenálló fémen A platina keménységével csilognak. Ez a keménység van a történet vonalvezetésében is. Szoros fegyelmet tart a mondanivalójával szemben, pontosan azon az alaprajzon épít, amelyet mint jó építész előre kitervelt.”

A HAJNAL EMBEREI című regénye az erdélyi reformmozgalom hőseiről szól. Idős Szász Károly, ifjú Wesselényi Miklós és társaik tetteinek állít emléket. Azokról ír, akik a Habsburg-önkényuralommal szembe mertek szállni, akik a szabadságharc pacsirtái, 1848 előkészítői voltak. Ez a műve tehát történelmi regény,

de nem feledkezik bele a múltba, nem a régi dicsőség felett siránczó író hangján szólal meg, hanem kereste a múltból a mába, s a mából a jövőbe vivő utakat.

Higgadt, tudatos felépítésű társadalmi regényében, a FÖLDINDULÁS-ban, az erdélyi dzsenteri háború utáni pusztulását, végső züllését festi meg.

Írói munkásságát a második világháború után is folytatja, haláláig főszerkesztője az első, új hangon megpendülő nőlapnak, a DOLGOZÓ NŐ-nek. Berde Mária 1949. február 20-án hunyt el Kolozsváron.

Zilahy Lajos, a színpadok és a filmvászon meghódítója

Nagyszalontán született 1891. március 27-én. Apja Zilahy Lajos közjegyző, régi nemesi református család sarja, anyja dunántúli földbirtokos családból származott. Apja korán meghalt, a család vagyontalanná vált. Ahhoz, hogy tovább tanulhasson, segítségre volt szüksége. Nagyszalonta előjárói Bihar vármegye bizottsági tagjaihoz fordultak a támogatásért. Így vált lehetővé,

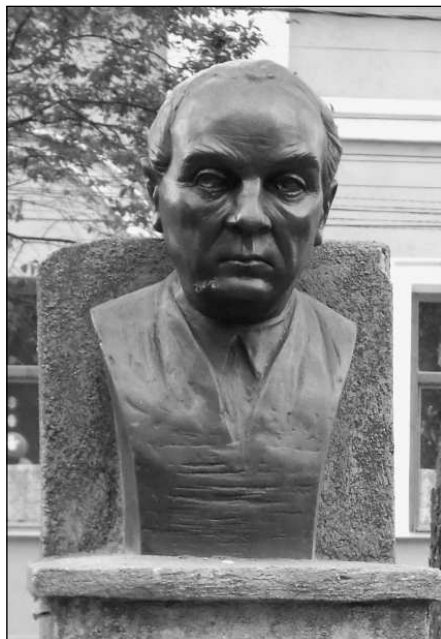
hogy Máramarosszigeten leérettségizzék, majd Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karán jogi doktorátust szerezzen. Tanulmányai mellett egy ügyvédnél dolgozott Nagyszalontán. 1914-ben kitört az első világháború, ekkor bevonult katonának, azonban Lemberg-nél súlyosan megsebesült, emiatt 1916-ban leszerelték.

A jogi pálya folytatása helyett az irodalom művelését választotta. Versírással próbálkozott, VERSEK címen meg is jelent első önálló kötete, de hamar rádöbrent, hogy nem lírai alkat, így inkább újságíróként dolgozott. A szépirodalomhoz sem lett hűtlen, az Új Idők című folyóiratban jelentek meg elbeszélései. A Tanácsköztársaság uralma idején Bécsbe költözött, 1919 végén tért haza. Bécsben egy ellenforradalmi lap kiadásán fáradozott. 1922-ben megjelent első regénye HALÁLOS TAVASZ címen, amely hatalmas sikert aratott. Ezt követően több színművel jelentkezett. A Nemzeti Színház szívesen tűzte műsorára darabjait, vonzották a nézőközönséget. Díjazta is a Magyar Tudományos Akadémia, majd tagja lett a Kisfaludy Társaságnak is. 1924-ben Nagyváradon, egyik színdarabja

bemutatója után Zilahy Lajos így vallott indulásáról a Nagyváradi Napló munkatársának: „Megmondom, hogy mit szeretnék legjobban, és ebben az egy kívánságomban benne lesz az egész élettörténetem. Tantiembekből, írói jogdíjakból annyi pénzt szeretnék gyűjteni, hogy visszavásárolhassam a szülői házunkat Nagyszalontán. Nincs ebben semmi szentimentalizmus, de nagyvárosi ember sohasem tudja megérteni, mit jelent egy vidéki, verandás régi ház, amelyben apák és nagyapák laktak. Pár héttel ezelőtt lent jártam Nagyszalontán, és benyitottam a régi ház udvarába, amelynek emléke írói foglalkozásom kiapadhatatlan forrása.

Az apám egyszerű, régi fajta tekintetes úr volt, aki híres pipagyűjteményével és kitűnő vadászkutyáival baráti körében igen nagy tekintélyt szerzett magának. Melynek folytán halála után régi házunkat dobra ütötték. Áldom ezért a nevé, mert különben most aljegyző lennék a váradi megyeházán. Tizenegyesztendőskoromban igen nagy szegénységbe kerültem, és később az érettségi után az volt a megélhetési alapom, hogy szépen tudtam írni. Írnoki állást kaptam egy ügyvédi irodában.

Huszonkét éves koromig parasztok között éltem. Az apám közjegyző volt, és az udvarunk mindig tarkállott a bihari falvak embereitől, akik mint örökhagyók vagy örökösök várakoztak, míg rájuk kerül a sor. Néha napokig vártak, leterített subán ott aludtak az udvarunkon, mert az apám körvadászaton volt, ami tudvalevőleg a legszebb dolog a világon. És később, mikor mint jogászgyerek az ügyvédi

Zilahy Lajos szobra Nagyszalontán

irodában dolgoztam, ott is reggeltől estig tanyai emberek ügyesbajos dolgait intéztem. De különben is Szalonta, a hajdúváros, tele volt a parasztélet ragyogásával. Zengő lakodalmakkal, keresztelőkkel, disznótorokkal, névnapokkal, betlehemjárással, mesékkal, babonákkal, népköltéssel és mindennek fölött Arany János közvetlen emlékével. Életem két legmélyebb benyomása: a parasztság és a kisvárosi élet. A színműírást is kis parasztdarabokkal kezdtem. Már két esztendő óta hordom magamban új nagy regényemnek: a KÉT FOGOLY-nak témáját, amelyben a hadifogoly-problémát akarom megírni egy férfi és egy nő sorsán keresztül.”

A háború okozta érzelmi válságról írt regényével, a KÉT FOGOLY-jal a magyar középosztály ünnepelt írója lett.

1930-ban Corvin-koszorúval tüntették ki. Ebben az évben megnősült, felesége Bárczy Piroska lett, Budapest főpolgármesterének a lánya. Az 1930-as évek írói pályáján sikereket hoztak. Számos művét megfilmesítették. Saját filmvállalatot is alapított PEGAZUS néven.

A második világháború kitörése után szembefordult a fennálló rendszerrel és az egyre erősödő fasizmussal. Világnézete miatt 1944-ben a fehérvárcurgói Károlyi birtokon bujkált a nyilasok és a Gestapo elől. 1945 után tevékenysége kiszélesedett. A Magyar-Szovjet Művelődési Társaság első elnöke lett. Ő szerkesztette Szent-Györgyi Alberttel együtt az Irodalom és Tudomány című folyóiratot, a munkát egymás között osztották fel.

1947-ben családjával az Egyesült Államokba utazott, ahonnan nem tért haza. Művei tiszteletdíjából élt. Külföldre távozását követően műveit sokáig nem játszották Magyarországon. 1956-ban amerikai állampolgárságot kapott és a Nemzetközi Pen-Clubban az Amerikai Egyesült Államokat képviselte. Az emigrációban jobbról is, balról is támadták. Az 1950-es évek végén házat vett Újvidéken, az akkori Jugoszláviában. Gyakran tartózkodott új otthonában. 1971-ben Budapesten járt foglalkoztatta a hazatelepedés gondolata, a magyar-kanizsai Ligetsoron akart házat venni. Végleges hazatelepedését azonban halála megakadályozta. 1974. december 1-én hunyt el Újvidéken, de végakarata szerint Budapesten temették el.

Irodalmi munkássága sokoldalú és gazdag. Pályája kezdetén újságíró, de az irodalmi folyóiratokban élete végéig közölt, sőt sok lapot is szerkesztett. Igazi sikereket regényeivel és színdarabjaival ért el. A két világháború közötti időszak egyik legnépszerűbb írója. E három évtized politikai életének minden fordulatáról elmondja véleményét. Műveinek eszmeiségét illetően meghatározó értékű származása: a nagyszalontai és a bihari dzsentrí háttér. A bihari dzsentrík ugyanis különböztek az országos mintától. A gyorsan polgárosodó és a századforduló irodalmi központ helyzetű Nagyvárad közelléte, s az itt bekövetkezett nemes-polgár érdekösszefonódás érzékenyebbé tette ezt a réteget a tényleges társadalmi helyzet iránt. A Zilahyakhhoz hasonló, liberálisabbak s hamarosan demokratikusabbak, mint az ország többi nemesi családai. Zilahy Lajos verseiben háborúellenes hangot üt meg.

A Nemzeti Színházban 1924-ben bemutatott SÜT A NAP című darabjában kifejti, hogy a megfáradt középosztálynak a parasztságból kell friss erőt merítenie. Ösztönösen ráérez a témaválasztás időszerűségére. A középosztály fiataljainak élet-és érzelmvilágát viszi színpadra. A világválság aggasztó betegségtünetének, a kivándorlásnak törvényszerű velejáróit, a hontalanság lelket-szellemet sorvasztó rákfenéjét állítja reflektorfénybe: A LÉLEK KIALSZIK című művében.

Szót emel a hátrányos különbségtétel ellen. A FATORNYOK előadásának 1944. évi betiltása mutatja – értik figyelmeztetését. Első regényével, a HALÁLOS TAVASZ-szal aratta igazi nagy sikerét, a filmfeldolgozás és a regény is népszerű lett a romantikus meseszöveg miatt. Négy évtizeden keresztül egymást követték színpadjainkon a Zilahy-művek. tizenhat drámáját, színművét játszották felváltva különböző színtársulatok.

Az Irodalom és Tudomány című folyóiratban kezdte el folytatásokban közölni ARARÁT című regényét. Később – már az emigrációban tovább szötte a történet szálait megírva az előzményeket és a folytatást is. Így született a DUKAY CSALÁD trilógia, a magyar arisztokrácia közel másfélszáz esztendő átfogó társadalmi és erkölcsi széthullásának pontos rajza. A mű a hetvenes években Újvidéken jelent meg, negyvenezer példány átkerült Magyarországra, de a cenzúra nem engedte a regényt a maga teljességében forgalomba hozni. A teljes, cenzúrázatlan szöveg 2006-ban jelent meg nyomtatásban.

A két világháború között írt műveinek – KÉT FOGOLY, SZIBÉRIA, SZÖKEVÉNY – egyik alapélménye az első világháború okozta társadalmi, erkölcsi válság volt. A FEHÉR SZARVAS, A FEGYVEREK VISSZANÉZNEK című műveiben a középosztály sorsáért érzett aggodalom hangján szólalt meg.

KITŰNŐEK ISKOLÁJA néven alapítványt létesített tehetséges fiatalok számára. Pegazus nevű filmvállalatának első munkája a Halálos tavasz volt. Zilahy saját bútorait használta fel, s a film vidéken játszódó részeit szobi birtokán forgatták. Zilahy a film sikerét a történet egyszerűségében látta: „...egy fiú nagyon szeretett egy lányt. Ennél szebb nincs” – vallotta. A mű anyagi sikere három további regényének – HAZAJÁRÓ LÉLEK, A SZŰZ ÉS A GÖDÖLYE, VALAMIT VISZ A VÍZ – megfilmesítését is lehetővé tette.

A magyar irodalomtörténet a következőt állapítja meg: „Zilahy nem a nagy társadalmi összefüggések és nem a mélyen szántó lélekelemzések írója, de a társadalmi és a lélektani részletek igen jó megfigyelője. Módszerében pedig mesterien vegyíti a romantikát, realizmust, impresszionizmust, olykor a mértéktartó naturalizmust is. Leírásai, alakjai igen szemléletesek, cselekménymozgatása lebilincselő.”

Még néhány szót a Zilahy-színdarabok nagyváradi sikereiről. 1923 és 1991 között tíz színművet, drámai alkotást mutatott be a váradi színház: a TŰZMADÁR, FATORNYOK, A SZŰZ ÉS A GÖDÖLYE két rendezésben is színpadra került. A ZENEBOHÓCOK az 1990-91-es évadban volt látható, zenéjét Henz József, a szatmári színház tagja szerezte. Egy idényben került öt darab is bemutatásra: a HAZAJÁRÓ LÉLEK, A JÉGCSAP, SÜT A NAP, ÚRILÁNY, A TÁBORNOK. A Zilahy-darabokat Szombati Gille Ottó rendezte, akinek neve úgy él a váradi nézőközönség emlékezetében, mint a szatmári színházbajárókban Harag György neve.

Sinka István, Bihar balladás „Fekete Bojtárja”

A versolvasók és irodalomszeretők előtt is többnyire ismeretlen a neve. Különleges életutat járt be, amíg mint író, költő bekerülhetett a magyar irodalomtörténetbe. A 20. században, a két világháború között kibontakozó népi mozgalom hatására vált íróvá. De útja nem azonos az Illyés Gyula, Veress Péter, Szabó Pál, Móricz Zsigmond, Tamási Áron népies íróvá válásával, mivel gyermek-kora, a család élete merőben eltér a fentebb felsoroltakétól.

Sinka István 1897. szeptember 24-én született Nagyszalontán. A Sárrét költője, Békés és Bihar balladás Fekete Bojtárja. A parasztság legelesettebb rétegéből, a bihari puszták világából került az irodalomba.

„Messiás bölcsőmet fából
faragta ki az
én apám
és keserű szájjal sok-sok
éjszakán beszélt a holt fának,
vagy mondta anyámnak így:
– Ringasd, ó ringasd hát
furcsa fiúnkat, ki majd a fényes
egekbe néz olykor
jobbágybölcsőjét énekelve,
melyből úgy nő ki, mint erős,
hű törzsből a ragyogó lomb
– Ringasd ó,
ringasd, hogy most még hadd
pihenjen erős markunkban így,
álomban előttünk, mert ha
kisiet a hangos világba, úgyis
elnyeli a köd, marja tűz,
temeti csillaghullás.”

Apja juhász volt, a fiú is kora gyermekkorától dolgozott apja mellett. Évtizedeket töltött bojtár-, pásztor- és napszámossorban. A pásztorélet nemcsak nyomorult és kiszolgáltatott sorsot jelentett, hanem lélekölő magányt s a felemelkedés, a művelődés lehetetlenségét is. Csak fárasztó erőfeszítés árán juthatott könyvhöz: egyetlen bárányát cserélte el egy Petőfi-kötetért. Most már világossá vált, miért nem hasonlít az élete az Illyés Gyuláéhoz és a többiekhez. Hiszen ők egy bizonyos faluban éltek, szüleik földműveléssel foglalkoztak, az elemi iskolát könnyen elvégezhatték, majd ki-ki a maga lehetőségeinek megfelelően tanulhatott tovább. De a pásztorélet örök helyváltogatás, vándorlás. Ez valahogy vérben, génjeiben, tudat alatt őseitől, az ősmagyarok vándorlási szokásaiból eredeztethető. Maradt is benne valami az ősmagyarok pogány virtusából. Költészetében nem egyszer fedezhetünk fel utalást a sámánság, a természetimádat hagyományaira. NAPIMÁDÓ című versében ezt olvashatjuk:

Állok fenn a hegyen
s bámulom
a hajnal tündöklő zászlaját,
a győzelmes, piros fényt,
ezt a száz ágra hasadó, roppant vérszín rubint.
És a sárga
köveket alattam oltárrá széntelem.
Mert pap vagyok én ma, hű, aranyсарujú,
napimádó táltos, aki
hószín palástomból a szívem
kitakarom és a mellemből a hegyre
vért csapolok a szent
felkelő nap elé:
az én népemért ... Csudát
csorgatok ma a fényes arcú napra:
Őseim énekét és vert ezüst kehelyből
az aratók szent dalát
tömjénezem felé.
És itt maradok az
ígéret szaváig, itt fenn a hegytetőn.

1919-ben végre megtelepedett Békés megyében. Ekkor már fiatal házaspár, huszonkét éves. Számadó juhásznak szegődött egy uradalmi majorba. És elkezdődött az útkeresés. A vándorlások sorozata azért nem szűnt meg. Sehol sem érezte magát igazán otthon:

„Most patak habzik,
 mennyi alja villan,
 virág elenyész,
 hűnyő tüzek mellett pásztorok hevernek,
 s őrzik egyetlen italunkat, a tejet.
 Ó, szép este van, leng az ág,
 valahonnan jöttem,
 valahová megyek,
 elhulltak mellőlem, akiket szerettem,
 de Istenem áld, szemem hazát keres.
 Hajh, tenyérszűnyeg föld, országom,
 hunyd le a szemed..., ne láss.
 én újra csak menekülök...
 Ó, zudulj fel, ősi sereg,
 s jöjj utánam,
 magam vagyok,
 ködben áll körül a régi táj,
 s halál vár rám a homályban.”

A földtől, a pásztorélettől nem tud elszakadni, de érzi, hogy ő többre született, forrong benne az a kényszerérzés, hogy eddigi életét, hogy ősei történetét papírra kellene vetnie, meg kellene örökítenie azt a történelmi múltat. És elkezdődik költővé, íróvá válása.

Első versei 1934-ben jelennek meg, HIMNUSZOK KELET KAPUJÁBAN című gyűjteményében. 1935-ben már többre vállalkozik, elkészül PÁSZTOR-ÉNEK című önéletrajzi költeménye, melyből megismerhetjük a pásztorvilágot, a sajátos életformát, melybe beleszületett, s édesapja korai halála miatt ő maga is folytatott. Az ősök s a kisemmizett sorstársak iránti elkötelezettség vált költészetének legforróbb indulatává.

A sok szomorú történet bemutatására legalkalmasabb műfajnak a ballada kínálkozott. 1939-ben Püski Sándor kiadta gyűjteményes kötetét, VÁD címmel. Közben a harmincas évek végén Budapestre költözött. 1940-ben Gellért Sándor keresi fel köszöntő versével, Sinka Istvánhoz címmel. Ekkor már országgszerte ünnepezték költőt, a népi írók estjein rendszeresen szerepelt. Részt vett az 1943-as balatonszárszói találkozón, elhatározta magát mind a hitlerizmustól, mind a bolsevizmustól. 1945-ben Törökbálinton lakást és telket kapott, gazdálkodott. 1949-ben ismét Pestre költözött. Egyre erőteljesebb támadások érték korábbi indulatos, nacionalistának minősített megnyilatkozásai miatt. Kiszorult az irodalomból, a tiltott írók listájára került. S ekkor érinti meg szívét a múlt, a honvágy,

s újból a természetbe menekül gondolatban, vissza a Bihar megyei pusztába, ahonnan származott BIHARI TÁJ címmel vallja meg érzéseit:

Valami van e hegyek alján,
csak azt nem tudom, hogy mi lehet -
Egy patak tán? – a Körözs maga?
egy csipkebokor, mely valaha,
régen megbűvölt engemet?
Vagy hogy szeptemberben a fák
úgy álltak, mint őszi csodák.

S a béli hegyek rőt bíbora,
ha fölragyogott kék időben,
azt véltem: egy sereg angyal
jött át Erdélyből, s én virág-haranggal
üdvözlöm őket elmenőben...
De csak fény szállt. A bíborrajzolta
képet a szél elhajszolta.

Így hát magam ott maradtam,
s most magamra hagyva kértem itt:
– meghagyta-e a szél nekem
a hegyek alján a végtelen
Bihar ragyogó rétjeit?
...Meghagyta-e, vagy nem hagyta:
él a szívem... s az emlék ott ragyog alatta.

Aztán 1957-től jelenhettek meg újra versei.

Lírája mellett nem elhanyagolható Sinka István prózája sem. Első novelláiban – HARMINCNYOLC VADALMA (1941) – olyan realista elbeszélő jelentkezett, aki a szegényparaszti világ eseményeit az átélt valóság hitelével jeleníti meg. Az író hányatott sorsa legjobban önéletrajzi regényéből, a FEKETE BOJTÁR VALLOMÁSAI-ból ismerhető meg. Majd 1961-ben szülőföldjének megváltozott életéről adnak ma is friss alkotóerőről tanúskodó jelentést elbeszélései: ÉRPARTI TÖRTÉNET, VISZONTLÁTÁSRA PANKOTAI JUHÁSZOK.

Sinka Istvánról, a bihari és békési nincstelen pórok népi énekeséről sokan elmondták már, hogy a legnagyobb költők sorába tartozik, de legszebben Veress Péter fogalmazta meg: „Abban a nem túl nagy névsorban, amely Janus Pannoniussal kezdődik, Balassi Bálinttal folytatódik, s amelyben már keveset

számít, hogy ki a gróf, a nemesúr vagy ki a paraszt, vagy ki a polgár, ki a munkás, ott lesz Sinka István is, amíg magyarok élnek, írnak és beszélnek a földön.”

E záró gondolatban megállapított reménykedésnek a költő is hangot adott VEGYÉL KARJAJDRA, IDŐ... című versében:

Be jó is lesz megbékülni
s megbékülten megszépülni.
Úgy, mint a pusztán a messzi
s hanyatló viola esti.
Mint ég alján őszi kékség,
mint a kunnyói szegénység.
Megbékülni majd a tájban
s megszépülni a halálban...
Végy hát karjaidra, idő!
S míg az estém árnyéka nő,
ringass, mintha fiad lennék,
mintha már békülni mennék.

Sinka Istvánt a halál Budapesten érte, 1969. június 17-én. Sírja a Farkasréti temetőben található. 1990-ben posztumusz Kossuth-díjat kapott.

Beke György, „legszorgalmasabb terepjáró” írónk

A büszkeség és a csodálat érzése vezeti a tollam, amikor Beke György nevét leírom. Sütő Andrással együtt a legmesszebb menő elismeréssel szólok róluk, akik életükkel, szolgálattal, irodalmi alkotásaikkal kivívták azt a jogot, hogy a magyarok területén élők köszönetüket fejezzék ki a nemzet értékeinek megőrzése érdekében kifejtett odaadó munkásságukért.

Beke Györgyről a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon találóan állapítja meg, hogy „legszorgalmasabb terepjáró” írónk. Erről a legjellegzetesebb vonásáról kísérlem meg én is bemutatni.

1927-ben született (amikor Sütő András is) a székelyföldi Uzon községben, Sepsiszent-

györgy szomszédságában. Középiskolába a híres Székely Mikó Kollégiumba járt, majd Kolozsváron a Bolyai Tudományegyetemen szerezte meg a magyartanári oklevelet. Életkeretétől azonban nem egy iskola néhány osztályának oktatását választotta, hanem egész népéhez akart szólni, mindenkinek és mindenkiről akart írni, aki valamilyen mértékben hozzájárult a magyar művelődési élet gazdagításához. Hogy hogyan jutott el az ország területén élő, az eldugott falvakban meghúzódó, a szórványokban tevékenykedő híres vagy kevésbé ismert személyekhez? Úgy, hogy kiterítette maga elé a térképet, kijelölte a terepet, és elindult. Mindenkit felkeresett, mindenkivel beszélgetett, közben jegyzetelt. Nem került el figyelmét a legkisebb település sem, ha ott említésre méltó felkutatni valóról szerzett tudomást. De nemcsak az író tollára való beszélgetéseket rögzítette,

hanem földrajzilag és történelmileg is pontos képet alakított ki a bebarangolt megyéről, vidékről. Ezekből a találkozásokból, jegyzetekből aztán könyvek születtek.

Beke György azokban az években indult el országjáró körútjára, amikor ezt a fajta írói gyűjtőmunkát nem jutalmazták. A 70-80-as évekről beszélek, amikor a váltás időszaka következett be. Sütő András is ekkor indult el az addig megszokottól eltérő úton. Bátrabbakká, merészebbekké váltak nyitott szemmel és szívvel élő íróink. Beke György is úgy érezte,

hogy új feladatra hívatott, őt értékesebb útra jelölte ki az Úristen, mert a lelki kapcsolatokra, az egymásra találásnak egyengetését célzó útra szánta rá magát. Közelebb hozta egymáshoz a szétszórattatásban élő magyar testvéreket, s bebizonyította kötetekre menő írásaival, hogyha egymástól távol is élünk a hazában, közös bennünk az a törekvés, hogy a jót, a szépet, a maradandót ápoljuk, műveljük. Ha majd utódaink lapozni fogják könyveit, büszkén mond hassák elődeikről: gazdag örökséget hagytak ránk az eltelt évszázadok.

Melyek is azok a könyvek, amelyek hosszú évek szorgalmas munkáját nyújtják át az olvasónak? 1975-ből: SZILÁGYSÁGI HEPEHUPA; 1978-ból: NYOMJELZŐ ROKONSÁG Fehér megyéről, a BŰVÓPATAKOK Beszterce-Naszód vármegye értékeit őrzi 1980-ból, BOLTÍVEK TEHERBÍRÁSA címen Máramaros és Szatmár megyébe visz el 1983-ban, ITT EGYMÁSRA TALÁLNAK AZ EMBEREK című beszámolója Bihar megyei barangolását örökíti meg 1984-ből.

A Boltívek teherbírása beköszöntőjében így ír: „Előbb Kővárra kellett eljőnnöm, ha Beszterce-Naszód megyéből Máramarosnak indultam. Nem az országút

visz, ez messze elkerüli a hegyfokon ülő várromot. Egy másik vár még inkább elomlott maradvékainál önkéntes helytörténész kalauzom emlékeztetett, hogy ott, Bethlen várában pihent volt meg néhány napig II. Rákóczi Ferenc fejedelem. Zsibó felől érkezett, vesztett csatából, 1705-ben. A kuruc történelem kísér. Nem földi utakon, hanem valahol a magasságban, hová csak a képzelet érhet el. Óriási boltív feszül fölem a végtelen égi tereken. Kővár kuruc maradt – a végső veszteségig. A makacs kitartás, a csakazértis ellenállás szigete lett ez a sziklaerőd a Lápos medre fölött, meredek magasságban. Innen, Kővárról emelkedik a boltív egyik szára a történelem egére. Alatta haladok Máramaros és Szatmár falvaiban, városaiban – fegyveres küzdelmek emlékei között, mellett, színterein. Jól tudom, hogy ezen az úton a majtényi síkság felé tartok, ahol meteoritként hullott alá e boltív sebzett szárnya.”

Átutazik Misztótfalusi Kiss Miklós faluján, majd Asszonypatakáról is ír, vagyis Nagybányáról. Felbukkan Csirák Csaba, Szilágyi Domokos, Sike Lajos neve. A hajdani Ugocsa megyét is érinti. A Szatmárnémetiben működő magyar középiskolák igazgatóinak neve sem kerüli el figyelmét. Villányi Tibor, Szabó Gyula, Bura László munkásságát is őrzik e lapok.

Majd „Szatmárról jövet sűrű alföldi erdőn visz át az út. Szél seper a harasztan. A kocsi volánjánál jól érzem a légáramlás erejét. Csak erre kell figyelnem, autó, szekér, gyalogos sehol. Kihalt világ. Gellért Sándor betyárokat képzelt ide 1941-es versében:

„Zsandár-tollasan jó amarról egy felhő.
Zúg a betyár-romantikás mikolai erdő.”

Ezeket a betyárokat te találtad ki, Sándor – mondtam neki. Hevesen tiltakozott. – Én csak a valót írtam mindig, komám! Itt bizony betyárok éltek. Innen portyázták be a Túr mentét. A levágott, besózott disznókat, vagyis az élelmüket ebben az erdőben rejtették el a fák odvában. A mikolai népdalokban is ott vannak a betyárok, nemcsak az én verseimben:

„Még azt mondják, hogy Mikola nem sáros,
Mért van benne pandúr meg komiszáros?”

Sötét a falu, mint az erdő. Eltévednék, ha útitársaim, barátaim – Cseke Péter és Máriás József – nem volnának velem. Kitől érdeklődhetnék e gubbasztó házakban, melyik is a Gellért Sándor otthona? A tanár úré, persze. A költőt aligha ismerik. Ha egyáltalán törődik itt valaki a költészettel. Fénysáv csap ki a nyári konyhából a vaksötét udvarra. Bent őszülő hajú, csontos, tatáros arcú, busa bajszú férfi, utazásra felöltözve. – Szerencséd van, komám – üdvözlő a gazda. – Egy óra múlva nem találtál volna Mikolán. Bevonultunk a városba, Szatmárra. Dajka lettem vén fejjel. Nyugdíjas embernek a fiatalok veszik igazán hasznát mostanság, komám. Hány unokád van Sándor? Négy. Most jön az ötödik. A költészet

pedig? Azt abbahagytad? Parázslík a szeme. Ég. Németh László, aki egyik patrónusa volt Gellért Sándornak, „lobogó szeműnek” nevezte a nyugtalan, lázas költőt. Ez a lobogás megmaradt. – A lélegzést sem lehet abbahagyni. Mert az már a halál lenne...

Verselése is olyan természetes, mint a lélegzés. A nagy nyelvi leleményt, erőt akkor érezni meg igazán ezekben a Petőfi-modorában írt mai versekben, ha maga a költő mondja

őket. Minden versét kívülről, hibátlanul tudja, úgy élnek benne, mint muzsikusbán a halhatatlan dallamok: elegendő leütni egy hangot, hogy felzúgjon az egész szimfónia. Jó negyedszázada hallottam először szavalni. Nem jó a kifejezés. Gellért nem szaval, pedig néha retorikusabb egy színésznél. Gellért egyidőben vadítja és szelídíti, uralja és szolgálja a verset.”

Beke György írói munkássága sokoldalú. Az említett könyvek tevékenységének csak egyik területét örökölték meg. 1943-tól kezdve nagykiterjedésű újságírói, lapszerkesztői munkát folytatott. Irodalmi folyóirataink hasábjain számtalan méltatás, megemlékezés jelent meg írói, költői évfordulók vagy egy-egy könyv, verseskötet kiadása idején. 1970-ben az akkor 86 éves Kós Károlyt köszöntötte. A széppróza műfajait is művelte: kisregények, regények, novellák születtek tollából, amelyek eredete, élményanyaga visszavezethető riportútjain szerzett tapasztalataihoz, átélt eseményekhez.

S egyszer csak nem tartottak igényt további munkájára. A hatalom nem nézte jó szemmel országjáró kíváncsiskodását, s főleg pedig azt, hogy ezek után a barangolások után írásos nyomok is maradtak. A 80-as években Budapestre költözött, ott folytatta íróként életét 2007. január 20-án bekövetkezett haláláig.

Összeállította: JÁROSI ÉVA ny. magyartanár

VILÁGUNK

Nap, Hold, csillagok

„És monda Isten: Legyenek világító testek az ég mennyezetén, hogy elválasszák a nappalt az éjszakától, és legyenek jelek, és meghatározói ünnepeknek, napoknak és esztendőeknek.” (1Móz 1,14)

Az Isten teremtett világa végtelenül sok titkot és szépséget rejt. Akár az atomokat, akár a galaxisokat vizsgáljuk, mindenben rend van, szépség és sok feltáratlan titok. Az ember természetesnek tartja, hogy annyi lenyűgöző dolog veszi körül, ezért sokszor már észre sem veszi, milyen gyönyörű a napfelkelte, a Hold, a falevél vagy egy szikla, milyen jó, hogy fúj a szél, csobog a patak, vagy szítál a hó.

A primitív népek között voltak napimádók, mert tudták, hogy napfény nélkül nem nő semmi, nem lenne meleg és fény. A mai ember már nem csak Isten létét tagadja, de sokszor azt sem érti, hogy a Teremtő milyen fontos szerepet adott az égen áthaladó tűzgolyónak. Sokak számára az étel a szupermarketben terem, a jó levegő a klímaberendezésből jön és lámpafény értékesebb, mint a Nap világa. Jeremiás így vallott az Istenről: „...az Úr, a ki adta a napot, hogy vilá-

Telihold

A Göncölszekér

gítson nappal, a ki törvényt szabott a holdnak és a csillagoknak, hogy világítsanak éjjel, a ki felháborítja a tengert és annak habjai zúgnak, Seregek Ura az ő neve...” (Jer 31,35).

A mai ember sokszor még csak nem is örül a Napnak, mert az ember mindent irányítana és szabályozna, és talán bosszantja is, hogy a Nap erősségét nem lehet kapcsolgatni, a káni- kulát nem lehet szabályozni, és az idő nem akkor hűl le, amikor akarjuk.

A Holdra egykor babonás tisztelettel tekintettek az emberek. 1969-ben a világ népe megigézve bámulta a tévé képernyője előtt, hogy az amerikai űrhajósok a Hold porába lépnek. A fénylő kísérőnk egykor mítoszokat szült, ma már csak egy az egzotikus helyek közül, ahol egykor járt az ember. (Sokan már nem is hiszik, hogy megtörtént a holdraszállás.)

Az ókoriak számára a csillagos ég istenek történeteit mesélte. A mai ember a fényszennyezés miatt nem is látja az eget. A nagyvárosokban a legragyogóbb csillagokat is túlszárnyalják a villogó reklámok, a kérkedve megvilágított műemlékek reflektorai, a csillogó kirakatok. Hány ember tudja még megmutatni az égen, hogy hol van a Nagy medve, a Fiastyúk, a Nyilas vagy az Esthajnalcsillag? Jób könyvében ezt kérdezi az Úr: „Összekötheted-e a fiastyúk szárait; a kaszás-csillag köteleit megoldhatod-e? A hajnalcsillagot előhozhatod-e az ő idejében, avagy a gönczölszekeret forgathatod-e fiával együtt? Ismered-e az ég törvényeit, vagy te határozod-e meg uralmát a földön?” (Jób 38,31-33). Ma már sokan a csillagok nevét sem ismerik, de azt sem tudnák megmondani, hogy a Hold mitől foggy vagy telik. A 147-ik zsoltárban ezt olvassuk: „Elrendeli (az Úr) a csillagok számát, és mindnyájokat nevééről nevezi. Nagy a mi Urunk és igen hatalmas, s bölcseségének nincsen határa.” (4-5. vers). Nos, minden jel szerint az emberi feledékenységnek sincs, hiszem még azt a keveset sem tudnák sokan visszaidézni, amit az iskolában tanítottak az ég csodáiról.

Az élettel teli földi táj...

No és a Földünk! Ez az egyedi remekmű, amin nyüzsög az élet! A Föld az égbenyúló hegyekkel, bömbölő vízesésekkel, áthatolhatatlan dzsungelekkel és porviharba burkolódzó sivatagokkal! A Föld, ahol a barlangok örök sötétjében, a puszta forró homokbuckái között, az óceánok mélyén is ezerféle élőlény él! A Föld, ami

Üstökös

pont olyan távolságra van a Naptól, hogy a víz csak a sarkokon meredjen örök fagyba, de ne forrjon még az egyenlítőnél sem (micsoda véletlen! mondanák erre azok, akik nem ismerik a Gondviselést).

A Föld közvetlen szomszédjai, a Mars és a Vénusz nem ilyen szerencsések. A Mars messzebb van a Naptól, mint a Föld, átlaghőmérséklete -60°C . Nem túl alkalmas piknikre. A Vénusz közelebb van a Naphoz, mint a mi Földünk, és átlag 400°C van, pokoli klíma. Sehol máshol nem tudnánk a szabadban sétálni úgy, mint a Földön. Még az Antarktison vagy a Góbi-sivatagban is könnyebb lenne élni, mint a többi bolygón, mert legalább a levegőt nyugodtan belélegezhetnénk és az ózonréteg megvédene az ibolyántúli sugárzástól. Ma sokan fantáziálnak arról, hogy egykor ember élhet a Marson, de az nem lenne emberhez méltó élet: csak védőöltözékben léphetne ki a bunkeréből a vörös bolygóra költöző ember,

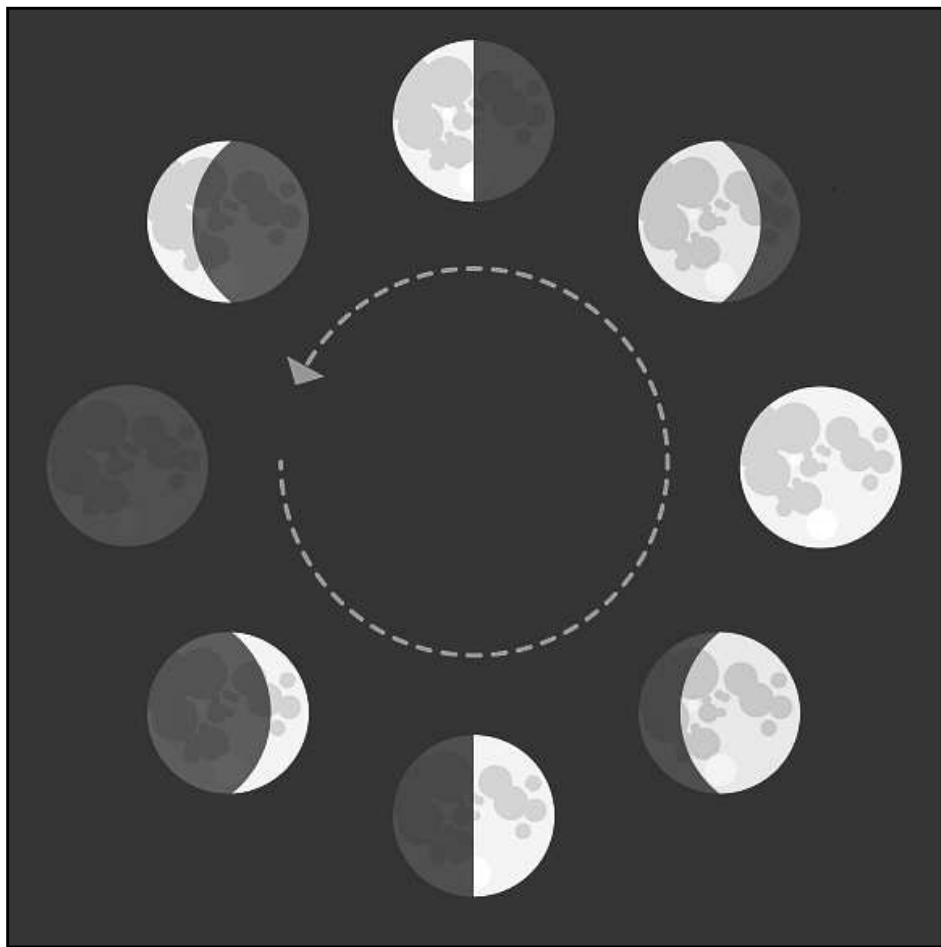

...és a Mars halott felszíne

aki a puszta létéért is kemény küzdelmet kellene, hogy folytasson. Mindaz, ami a Földön kézenfekvő – a csobogó víz, a meleg szellő, a virágillat – ott csak meddő ábránd lenne.

Arról nem is beszélve, hogy az űrutazást, a Naprendszer feltárását legtöbbször nem csupán a tudományos szándék vezérelte, hanem háborús célok, vagy a gazdasági haszon reménye, illetve a technikai fejlettség fitogtatása. (Ezért akár az is kérdés lehet, hogy mennyire etikus az ember törekvése, hogy meghódítsa a világűrt, de persze tudjuk, hogy sok hasznos találmány melegágya volt az űrkutatás.)

A Naprendszerrel, a galaxisokról, a csillagok mozgásáról ma már sokkal bővebb ismereteink vannak, mint a bibliai népeknek. A teremtettség világa azonban nem tudunk olyan tisztelettel tekinteni, és nem is tudunk örömezni annak,

A Hold fázisai – Újhold, növény hold, telihold, fogyó hold

ami körülvesz bennünket. A zsoltáros így kiált fel: „Ha látom az eget, kezéd alkotását, a holdat és a csillagokat, amelyeket ráhelyeztél, micsoda a halandó – mondom –, hogy törődsz vele, és az emberfia, hogy gondod van rá?” (Zsolt 8,4-5). Ma már ez a csodálat sokakból hiányzik. Talán azért, mert mindent pénzben mérünk, pedig a természet, a teremtet világ megfizethetetlen és felbecsülhetetlen érték.

Mennyit ér mai árfolyamon a nap-sütés vagy egy napfogyatkozás? Mit fizetnél a teliholdért vagy a hullócsillagért? Egyáltalán, tudnánk-e árcédulát akasztani a világra?

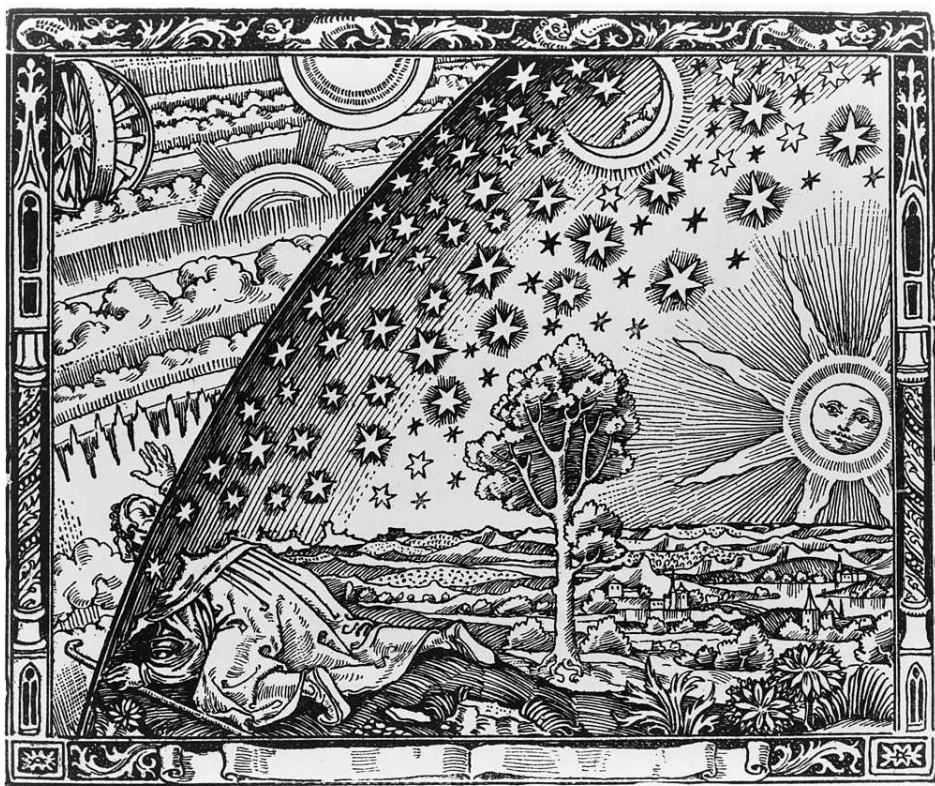
És mennyit ér számunkra az az egybeesés, hogy a Nap négyszázszor nagyobb, mint a Hold, de négyszázszor távolabb is van, ezért a kettőt egyforma nagyságúnak látjuk az égen? Nincs még egy bolygó naprendszerünkben, ahol ugyanez előfordulna, ezért sehol máshol nem lehet látni teljes napfogyatkozást, hiszen ez az érdekes egybeesés kell ahhoz, hogy a Hold teljesen eltakarhassa az

Teljes napfogyatkozás

Így járhatna a Marson lakó ember

égen a Napot, és sötétbe burkolja a nappali eget! Érdekes az is, hogy egyetlen más bolygónak nincs a saját nagyságához viszonyítva olyan nagy holdja, mint a mienk, ami a naprendszer ötödik legnagyobb holdja: gyakorlatilag a Föld egy-negyede. Gravitációs ereje akkora, hogy az óceánok vizét méterekkel megemeli!

Ésaiás ezt írja: „Emeljétek föl a magasba szemeiteket, és lássátok meg, ki teremte azokat? Ő, a ki kihozza seregöket szám szerint, mindnyáját nevén szólítja; nagy hatalma és erőssége miatt egyetlen híjok sincsen.” (Ézs 40,26).

Az ég ma is tökéletes és csodás. Az égi rend Isten hatalmáról tesz bizonyosságot. Hitványság és hálátlanság mindig lehorgasztott fejjel járni, amikor ennyi szépség van a világban.

(W.E.)

Felhőoszlató harangok

Kevés olyan egyházi tárgyunk van, amelynek élettartama a harangokéhoz fogható lenne, a harang lényegesen több egyszerű kultikus kelléknél. Hangja hirdeti egy-egy templom és emberi közösség létét és hitét, felirata és évszáma pedig olyan régi időket idéz, melyeket már a hívek emlékezete sem képes felidézni.

A századok folyamán szokások és babonás képzetek tapadtak hozzájuk, a nép még ma is hisz a régi harangok csodatévő, vihart és jégesőt elhárító erejében. Néhol ma is félreverik a harangokat, ha vihar közeleg, ezáltal értesítik az embereket, Istent hívják és a démont űzik.

A harangok valóban oszlatják a felhőket?

Sajnos az energia, ami a harangok zúgásából felszabadul és hanghullámok formájában szétterjed, nem elégséges a felhők oszlatásához. A hanghullámok által szállított mechanikai energia a távolsággal lényegesen csökken, ami azt jelenti, hogy a felhők magasságába már nagyon kis mechanikai rezgési energia ér el, amely nem képes felhőt oszlatni. Egy viharfelhőbe berepülő repülő motorjai által keltett mechanikai hullámok energiája sokkal nagyobb, mint amit harangok zúgása kelt, és ez ráadásul épp a felhők belsejében van kibocsátva. Ezért, ha a repülők sem képesek erre, kizárt, hogy a harangzúgás képes lenne.

Miért harangoznak?

Egyes helyeken a mai napig harangoznak a zivatar, jégeső ellen, „mert szokás, és talán még be is válhat”.

Régen a jégesők elleni védekezés a csőszök feladata volt, erre a célra nekik külön felállítottak egy harangot. A csősz kötelessége volt vihar előtt és alatt is kongatni, és közben hangosan imádkozni. A néphagyomány szerint, a harangzúgásnak közvetlen ereje van, hiszen hangja felhallatszik a mennybe, ahol Isten figyelembe veszi ezt a fajta kérést, és eloszlatja a vihart. A csőszöknek nem lehetett könnyű élete: amennyiben a vihar elverte a határt, nem harangoztak eléggé, ha pedig aszály köszöntött a vidékre, a vád az lehetett, hogy túl erősen kongatták a harangot, elüldözve ezzel a felhőket.

Az emberek megfigyelték, hogy a csaták helyszínén gyakoribb az esőzés. Ennek oka a levegőbe kerülő nagy mennyiségű füst és por, amelyek kondenzációs magvaként szolgálva elősegítik a felhő- és csapadékképződést. Akkoriban azonban ezt a hatást az ágyúk hangerejének tulajdonították. Ezért viharágyúkat helyeztek működésbe, melyekről később kiderült, hogy nem sokkal hatékonyabbak, mint a hettiták felhők felé kilőtt nyilainak felhőoszlatása az ókorban, vagy a zivatar előtti harangozás módszere.

Démonok és boszorkányok

Vihardémonok az ókortól kezdve szinte minden mitológiában megtalálhatók. A középkorban a pogány démonokat a sátán és a boszorkányság intézménye váltotta fel, a vihardémonok is más neveket kaptak. A kilencedik században

egy lyoni püspök feljegyezte, hogy vannak olyan személyek, akik vihart tudnak támasztani vagy csitítani, ezért a közösség megbecsüli őket, sőt, fizet nekik, ám gyakran haragra is gerjed irántuk, megveri, meglincseli őket. Ám a 16. század végén már, a North Berrwick-i boszorkányperben többeket azzal vádoltak, hogy vihart támasztva eltérítették a Dániába tartó Anna királynő és VII. Jakab hajóját, és mindezt boszorkány minőségükben tették.

Ki az a garabonciás?

A garabonciás szó görög eredetű, amely a latinon át olasz közvetítéssel került nyelvünkbe, ahol az eredeti „halottidéző, szellemidéző” jelentést a középkor „fekete iskola diákja” jelentés váltotta fel. A garabonciás 13 osztályt végez, miután bűvös könyvhöz jut. Bűvös könyve segítségével a levegőbe tud emelkedni. Sárkány húsából tesz a nyelve alá, ezért nem érzi a nap közelében a hőséget.

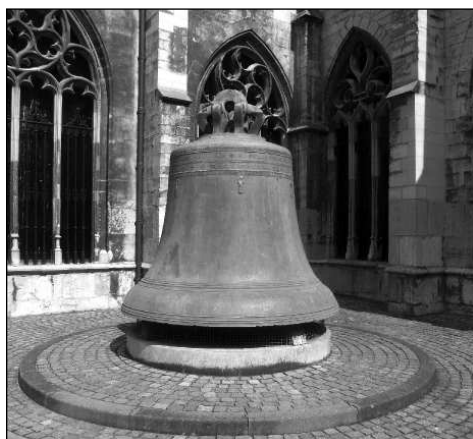
A magyar vihardémon, a garabonciás nem klasszikus vihardémon, hanem több évszázadnyi hitváltozás eredménye. Rokonítható a táltossal: mindketten foggal születnek, mindkettő tudja az időjárást befolyásolni és arról is vannak történetek, ahogyan a falvak

határában, bika képében küzdenek az esőért, és ha az egyik veszít, meghal, és az eső csak az egyik településen fog esni. A *Magyar Néprajzi Lexikon* szerint rongyos köpenyben, kezében könyvvel kopogtat be a házakba: tejet vagy tojást kér; sok nem kell neki, de nem szabad kimérni. Egész köcsög tejet kell eléje tenni: ha eltagadják, megmondja, hogy van a háznál tej, és fenyegetőzik, hogy: „majd adnál, de már késő lesz”. Büntetésül vihart, jégverést okoz, vagy könyvéből „kiolvassa” a sárkányt és azon lovagol a falu fölött. A sárkány hosszú farka lesöpri a házak tetejét, a fákat pedig tövestől kicsavarja. A garabonciás ellen harangozással lehet védekezni, szokta is mondogatni: „a falu kutyái (értsd harangjai) igen harapósak, különösen a kisebbik.”

Áldott harangok

A 8. században tűnt fel először a harangok megáldásának szertartása, amely folyamán a püspök felidézte az Úr parancsára ezüstkürtöket készítő Mózes alakját, majd azért könyörgött, hogy a szentelt vízzel megáldott harang hangja a Szentlélek ereje által tartsa távol a rosszat, továbbá a vihar, villámcsapás, mennydörgés és zivatar pusztítását, a keresztény hívek buzgalmát pedig erősítse.

Régente

Istentiszteletre szólító jelzésként már a 11. századtól kezdve használtak harangokat a magyarországi monostorokban, püspöki székesegyházak tornyai-ban. Később a közösségi élet jelképe és oltalmazója lett a templomi harang. A harangszó feladata lett az istentisztelettől távol lévők felhívása is, hogy imájuk révén csatlakozzanak a liturgiához.

Egyházi szokás lett a haldoklókért való lélekharang, aztán a halottat a temetőbe kísérő harangszó, hogy a temetési menettől távol tartsa a gonosz szellemeket.

A reggeli harangozás ébresztő jel volt, és mivel a feltámadás órájában szólt imára is szólított. Az esti harangszó imára adott jelet, az emberek ekkor zárták a kapukat és nyugovóra tértek. A néphagyomány szerint délben Hunyadi János 1456. július 22-i nándorfehérvári, a török felett aratott győzelme emlékére harangoznak. A férfiak a harang szavára megemelték a kalapjukat.

A templomi harangok valamely közösség életében világi jellegű, de alapvető fontosságú feladatokat is betöltöttek: harangoztak katonai támadás, megszállás, tűzvész és természeti csapások, tűzvész vagy sáskajárás idején, a vihar és a jégeső elhárításáért, hogy a település az éhségtől, döghaláltól, háborúi viszontagságoktól és tűztől megoltalmaztasson.

Megkongatták a harangokat a király koronázásakor, egy-egy méltóság, vagy előljáró látogatásának tiszteletére, a bíró és a szenátus megválasztásakor, a fejedelem halálakor, eskütételkor, súlyos ítélet végrehajtásakor. Hírharang tudatta a vásárok alkalmával történő kihirdetéseket, a vásár végét.

Harc a természeti csapások ellen

A tudósok rendületlenül folytatják a kutatást a természeti csapások, ezen belül pedig az esőcsinálás, a villámcsapás, a jégkár csökkentése területén is. Mára már több, tudományosan megalapozott, valóban hatásos módszert is kifejlesztettek, de ezek még túl drágák ahhoz, hogy bármikor, bárhol bevegyük őket. Míg nem lesz olyan hétköznapi módszer, melyet meg tudunk fizetni, marad például a harangozás, ami ugyan nem használ a jégeső ellen, de legalább nem is árt.

KRAFTSIK P. SÁRA

GELLÉRT SÁNDOR

Virraszt az Isten

Esteledik.

Lefekszem.

Magába nyel az álom,
mint holtat a koporsó,
mint koporsót a föld,
földet a világűr.

Alszom.

Virraszt az Isten,
botjára rádúl.

ÉTELÜNK ÉS ITALUNK

Csupa csokoládé

Már az aztékok észrevették, hogy a kakaóbabból készített ital élénkítő hatással van a testre és a szellemre, legyőzi a fáradtságot, ellenállóvá teszi a szervezetet és fokozza a koncentrációképességet.

A Dél-Amerikában őshonos kakaóbab termésében található harminc-hatvan magot szárítás után megpörkölték, lefejtették és összetörték. Mivel a kakaó zsírtartalma magas, a por masszává állt össze. A masszát vízzel habosra rázták, folyékony állapotban, keserű formában itták. Az első ízesítések chilivel, vaníliával, ánizzsal, fahéjjal, szegfűborssal, mézzel és virágokkal történtek, aztán megjelent a cukorral édesített változat is.

Közben a kakaóbab értéke – nemcsak a porrá tört, hanem kemény bab formájában is – jócskán megnőtt, a majáknál még fizetőeszközként is szolgált: 10 babért már nyulat vagy pulykát lehetett vásárolni, 100 kakaóbabért adtak egy rabszolgát. Néhány ravasz atyafi még a babhamisítás módját is kitalálta: agyagból munkálták.

Hogyan készül?

A csokoládék valamennyi fajtájának alapja kakaóbabból készül. A szüretelésüket követően egy héten át erjednek a babok. Ezt követi az aszalás, vagy a mesterséges szárítás. Következő lépés a hántolás, majd az őrlés, végül az így kapott, úgynevezett csokoládé likőrből kinyerik a zsírt, ezzel megalkotva a kakaóvaját. A visszamaradt részt kakaó-szárazanyagoknak nevezik.

Összetevői

A csokoládé értékes összetevője a teobromin, amely a koffeinhez hasonló tulajdonságokkal rendelkezik, de egyéb élénkítő hatású vegyületeket is tartal-

maz, mint a szerotonin és a dopamin – ezért is nevezik sokan „boldogság-hormonnak”.

A csoki tápanyagokban gazdag, kakaót, ásványi anyagokat, zsírt, vizet, lecitint, fehérjét, cukrot és kevés sót is tartalmaz.

Néhány név az ismertebb feltalálók közül

Amikor a csoki eljutott Európába, sokan kísérleteztek vele. Gyakran szerepelt gyógyszerészeti receptekben. A csokoládé fogyasztása a gazdagok kiváltsága volt, amíg az 1700-as évek végén a gőzgép feltalálása lehetővé tette a tömeggyártást.

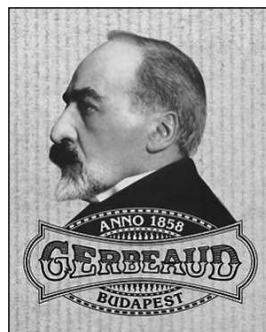
1828-ban a holland Coenraad van Houten „dutching” néven szabadalmaztatta hidraulikus préssal történő kakaópor-előállítási módszerét, ezzel megszületett a holland kakaópor.

A keserű kakaóporhoz Henri Nestlé tejporát keverve született meg a tejszokoládé.

A német Lindt mester különböző alapanyagokkal és a főzési idővel kísérletezett, neki sikerült először lágyítani, finomítani a csokoládét.

Stühmer Frigyes cukrászmester 1868-ban nyitotta meg az első pesti csokoládégyárát.

A svájci származású budapesti csokoládé-készítő mester, csokoládégyáros Gerbaud Emil honosította meg a macskanyelvet, a konyakos meggyet, de számtalan remek süteményreceptet is köszönhetünk neki.

A csokoládégyártás áldozatai

A csokoládé iránti szenvedélyünkért nagy árat fizetnek azok, akik a kakaót termelik, különösen a nyugat-afrikai gyermekmunkások. Ennek legfőbb oka a szegénység, és a termelési technikák elöregedése. Az elmúlt évtizedben nemzetközi nagyvállalatok, kormányok és civil szervezetek fogtak össze a gyermekmunka jelenségének leküzdésében: iskolákat építenek, a gazdálkodókat hatékonyabb termesztési módszerekhez segítik.

Mivel a kakaófa a nedvességet és az árnyékot szereti, esőerdőkben honos. Azonban ha ültetvényeken termesztik, nagyon sokat kell locsolni és emiatt rendkívül magas a vízfelhasználása: egy tábla csokoládé előállításához több mint 1.700 liter vízre van szükség.

Kisgyermek ne egyen csokit!

Dietetikusok szerint egyéves kor alatt semmiképpen sem ajánlott csokoládét adni a kicsinek, hisz kávéval sem kínáljuk, fejlődő szervezetére kellemetlen hatással lehet, megzavarja emésztését, hasfájást, puffadást, akár még székrekedést okozhat.

Házi kedvenceknek tilos csokit adni!

A kutyáknál már kis mennyiségű csoki is hányást, hányingert okozhat. Nagyobb dózisban pedig mérgező számukra: hiperaktivitást, szívritmus gyorsulást, magas vérnyomást és légzési nehézségeket is okozhat az általunk úgy szeretett, csoki-jutalomfalat.

Csokoládé hétköznapra

A csokoládé népszerűsége töretlen, a statisztika szerint az Európai Unióban évente átlag 6-7 kilót fogyasztunk belőle fejenként. A csokit gabonafélékkel, keksszel, kenyérrel, gyümölccsel, alkohollal, robbanócukorral, cukordrazsával, édes, keserű, mentolos és csípős fűszerekkel is párosítjuk. Esszük a nap minden szakában, forrón vagy hidegen, fogyasztjuk táblásan, italként, bonbonnak, és reszelékként díszítésnek is. Ízesítünk vele krémet, tésztát, tortát.

Csokoládé ünnepekkor

Mivel oly nagyon fenséges és édes, nem hiányozhat egyetlen ünnepi menüből és ajándécsomagból sem.

Kapható bocinak, nyuszinak, báránynak, csirkének, mikulásnak, angyalnak, kéményseprőnek, hóembernek, s még ki tudja mi minden másnak beöltöztetett csokoládé, gyakori a csokiból készült karácsonyfadísz is.

Egy tábla csoki, egy doboz bon-bon mindig kedves figyelmesség.

Bor-kóstoláshoz

Az édességek és a borok párosításának a borszakértők szerint az az alapelve, hogy mindig a bornak kell édesebbnek lennie, mint a csokoládénak. A fehér csokoládé és a száraz fehér bor párosítása helytelen, és tejsokival sem érdemes próbálkozni. Borkóstoláshoz, vagy egy pohár bor mellé a keserű étcsokoládét javasolják.

Hízni, vagy fogyni szeretne? Egyen csokoládét!

A reggeli csokimajszolás segíthet a zsírégetésben és csökkentheti a vér glükózsintjét. Míg az éjszakai csokievés az anyagcserében okoz kedvező változásokat, és segíthet a rendszeres alvási szokások kialakításában – állítják bostoni kutatók. A csokoládé kedvezően befolyásolhatja az éhségérzetet és az étvágyat, valamint jó hatással van az alvásra is. Ha valóban fogyni szeretne, mégiscsak jobb, ha nem fogyaszt egész nap csokoládét! Egy 100 grammos csokitábla átlag 550 kalóriát tartalmaz. Ezt kb. 22 km kerékpározással, vagy 45 perc kocogással dolgozhatjuk le. Csak a hízni vágyóknak jó hír, hogy sok csoki fogyasztása könnyen vezet testsúlygyarapodáshoz.

A kereskedelem ajánlata a fogyókúrásoknak a csoki illatú inhaláló, rúzs vagy parfüm parfüm szagolgatása – nos, a módszer garantáltan nem hizlal...

Egyes tanulmányok szerint a csokoládé csökkentheti a koleszterinszintet, a magas vérnyomást és megakadályozhatja a memória romlását.

A csoki illata

A csokoládé illata fokozza az alfa és a béta agyhullám aktivitását, egyszerre éleníti a figyelmet és megnyugtatóan hat ránk. Maga az illataroma számos szagból tevődik össze: ezek külön-külön emlékeztetnek a sültburgonya, főtt hús, őszibarack, nyers marhazsír, főtt káposzta, emberi izzadság, föld, uborka és méz illatára.

Marketingszakemberek tisztában vannak azzal, hogy az illatok befolyásolják a vásárlói magatartást, hatással vannak a figyelemmel, az emlékezettel és az értékeléssel kapcsolatos agyi funkciókra. A csoki illata hatására derűsebbek, lezserebbek leszünk, szívesebben böngészünk, költjük a pénzünket.

A csoki színe

A különböző színű csokoládék között a legfőbb eltérés az összetevőkben rejlik. A sötét csokoládében található meg legmagasabb mennyiségben a kakaóflavanol; a tejsokoládében csak kevesebb, a fehér csokoládében pedig egyáltalán nincs.

A fekete étcsokoládé kevés cukorral és legalább 43%-os kakaótartalommal rendelkezik, ettől markáns és intenzív az íze. Minél magasabb benne a kakaó aránya, íze annál keserűbb.

Az aranybarna tejsokoládé kakaótartalma legalább 25%, tejport, kakaóvaját és cukrot tartalmaz, az íze ettől lágy, kellemes.

A fehér csoki általában kakaóvajból, tejszárazanyagból, cukorból, tejszírből és lecitinből készül, nem tartalmaz kakaómasszát, innen a jellegzetes elefántcsont színe.

A rózsaszín csokoládét vöröses a ruby kakaóbabból készül, színezékek és gyümölcsíz hozzáadása nélkül.

Főleg cukrászok színezik a csokoládét gyümölcsökkel,ogyoróval, levelekkel stb. – a kedvünkért bármilyen színű csokoládét készítenek.

A művészetben

Számos rangos kiállítás, verseny, divatbemutató témája a csokoládé: gyurmáznak, faragnak belőle, festenek vele. Az ízléstelen giccs netovábbja, de valós igényt elégít ki egy milánói cég azzal, hogy sorozatban gyártja Leonardo da Vinci festményének, Az utolsó vacsorának csokoládé-változatát. Bárki megveheti és megeheti 3 euróért.

Csokoládé a szépségápolásban

Az igazi csokoládérajongók tudják, hogy nem csak belülről, hanem kívülről is hasznosítható az istenek eledelének is nevezett étcsokoládé. Amellett, hogy boldogsághormont termel, az öregedés elleni harcban is nagy segítségünkre lehet. Fehérjéi élénkítik a bőr mikrokeringését, polifenoljai pedig segítenek a ráncok elleni harcban.

A szépségipar minden ága kihasználja a csoki iránti rajongásunkat. Szinte minden márka gyárt a csoki a színét, illatát és hatásait kiaknázó tusfürdőt, sampont, testápolót, testradírt, pakolást, alapozót, szemceruzát, körömlakkot, púdert, krémet, parfümöt.

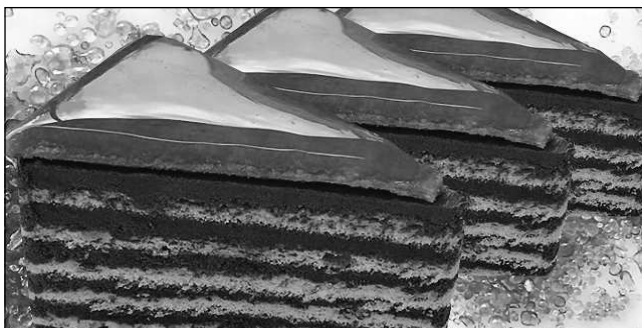
Íme egy házilag elkészíthető, **öregedésgátló hidratáló maszk** receptje:

Keverjük össze egy kiskanál kakaóport 10 csepp jojobaalajjal és 2 csepp rózsa illóolajjal. Kenjük fel az arcbőrre, elkerülve a szem környékét. Hagyjuk hatni 15-20 percig, majd langyos vízzel öblítsük le.

Dobos-torta

A dobostorta hungarikum. Az eredeti dobostorta receptjét 1884-ben Dobos C. József alkotta meg, 1906-ban azzal a kikötéssel adta át a fővárosi Cukrászok és Mézeskalácsosok Ipartestületének, hogy bárki hozzáférhessen. Íme:

Egy 22 cm átmérőjű tortához 6 piskótalap szükséges:

- 6 tojás
- 100 g porcukor
- 100 g liszt
- 35 g vaj

A tojások sárgáját jól kikeverünk 50 g porcukorral, hozzáadjuk a lisztet és az olvasztott vajat.

A tojásfehérjét jó keményre felverjük habnak, hozzáadunk 50 g porcukrot. Óvatosan összedolgozzuk a két masszát, majd 6 piskótalapot sütünk belőle.

Egy tortához szükséges krém összeállítása:

- 4 db egész tojás,
- 210 g porcukor
- 250 g vaj
- 35 g szilárd kakaómassza
- 17,5 g vaníliás cukor
- 35 g kakaóvaj
- 200 g étcsokoládé

A tojásokat a porcukorral tűzhelyen felverjük, és ha már meleg, addig keverjük a tűzről levéve, amíg ki nem hűl.

A vajat jól kikeverjük, beletesszük a vaníliás cukrot, a kakaót és az olvasztott kakaóvaját, majd a kissé felmelegített, puha étcsokoládét is. Ezután a hideg tojásos masszával összeöntjük és jó átkeverés után 5 lapot összetöltünk, a hatodikat áthúzzuk dobos cukorral és 20 részre vágjuk.

Sacher-torta

Az osztrákok nemzeti büszkesége, a Sacher-torta Bécs városának egyik legismertebb csokoládés süteménye.

Hozzávalók:

A csokoládés piskótához:

- 6 tojás
- 15 dkg vaj
- másfél tábla (15 dkg) puhított, jó minőségű, magas kakaótartalmú étcsokoládé
- 1 bögre liszt szűken mérve (11 dkg)
- 3 púpos evőkanál kakaópor (3 dkg)
- 1 csipetnyi só
- fél bögre cukor bőven mérve (10 dkg)

A csokoládéglazúrhoz:

- 5 evőkanál víz (6 ml)
- egy és egy negyed tábla csokoládé (12,5 dkg)
- 3 púpos evőkanál holland kakaópor (3 dkg)
- háromnegyed bögre cukor (12,5 dkg)
- a kenéshez fél-egy bögrényi sárgabaracklekvár

Elkészítés:

Válasszuk szét a tojások fehérjét és sárgáját.

A vaját a cukorral habosítsuk ki egy tálban.

A cukros vajhoz keverjük hozzá a tojások sárgáját és a mikrohullámú sütőben megpuhított csokoládét.

A tojások fehérjét kifehéredésig verjük fel. Ekkor sózzuk meg, és miközben kisebb adagokban hozzáadjuk a cukrot, folyamatosan verjük a habot (akár turmixgéppel) egészen addig, míg kemény nem lesz.

Ekkor a habba forgassuk bele az átszitált kakaóport és a lisztet, majd a tojássárgás masszát is.

Öntsük tortaformába és 160-170 fokon 40-45 perc alatt süssük készre. Figyeljünk rá, hogy ne száradjon ki, ellenőrizzük a harmincöt-negyvenedik perc táján, hogy nem állja-e még a tűpróbát!

Egy-két percet várunk, majd egy késsel válasszuk le a piskótát a karika oldaláról. Nyissuk ki, majd óvatosan borítsuk egy rácsra.

Ha már nem forró a piskóta, akkor keresztbe kettévágjuk, megkenjük kb. fél bögre, meleg sárgabaracklekvárral, majd a tetejét és az oldalát forró sárgabaracklekvárral kenjük be. Egy szűk bögrényi baracklekvárt melegítsük meg (pl. mikrohullámú sütőben), a felét pedig egyszerűen kanállal kenjük rá a piskótára. A maradék lekvárt visszatéve a mikróba, forrósítsuk fel és szilikonos ecsettel kenjük körbe vele a tortát.

Ekkor következhet a mázglazúr. A kakaóport, az apróra vágott csokoládét, a cukrot és a vizet mérjük bele egy kisebb edénybe, és tegyük fel takarékon főni. Folyamatosan kevergessük! Bő negyedórán át főzzük minimum, amire elfő a víz és egészen sötétté változik, bugyog, besűrűsödik. Ha érezzük, hogy kezdene leragadni, nyugodtan húzzuk félre egy picit a tűzről.

Amikor elkészül, hagyjuk hűlni pár percet. Néha keverjük meg pihenés közben is, majd öntsük rá a tortára és terítsük szét a felületen.

Lávasüti (Lava cake)

Amerikai találmány a tömény csokis lávatorta, amit ha felvágunk, lávaként folyik ki belőle a csokoládé. A kezdő háziasszonyok is el tudják készíteni.

Hozzávalók:

- 10 dkg 70%-os étcsokoládé
- 10 dkg puha vaj
- 2 tojás
- 8 dkg cukor
- 5 dkg liszt
- kevés vaj, kristálycukor a formák kikenéséhez

Elkészítés:

A vajat és a felkockázott csokoládét vízgőz fölött felolvasztjuk.

A cukrot és a tojást habosra keverjük, hozzászítáljuk a lisztet, hozzáöntjük a vajas csokoládét, finoman összeforgatjuk.

Négy muffin- vagy szufléformát kikenünk vajjal, meghintjük kristálycukorral, majd egyenletesen elosztjuk bennük a csokikrémet.

170 fokban 10–11 perc alatt megsütjük.

A sütit kiborítjuk a formából, porcukorral meghintjük, és ízlés szerint gyümölcscsel, fagyival tálaljuk.

Jó étvágyat kívánunk!

Összeállította: KRAFTSIK P. SÁRA

GYERMEKEKNEK

A két rajz között 9 különbség van. Ha jó megfigyelő vagy, mindet megtalálod.

Ki a maradi?

– Ó, anya, annyira maradi vagy, de komolyan! – kiáltott fel Attila reggelizés közben

– Karcsi, mi lett ezzel a gyerekkel? Hallod, hogy beszél velem megint? – kérdezte Éva a férjét.

– Ne veszekedjete! Attila, nem kell mindig kimondani, amit gondolsz! – nevelte a fiát az apa.

– Hát, Karcsi, te aztán szépen neveled a fiunkat! Én tanítom arra, hogy ne hazudjon, te pedig arra, hogy igen! – szörnyű, milyen világot élünk!

– Anya, ha kimondjuk, amit gondolunk, akkor az emberek kiabálni fognak velünk? – kérdezte a 6 éves Sárika.

– Jaj, Istenem! Dehogy kiabálnak, csak nem szabad sértegetni másokat – mondta Éva a kislányának.

– Akkor Attila megsértett téged? Mit jelent az, hogy maradi? Hol maradt? – kérdezett tovább Sárika.

– Anyád ott maradt az ő gyermekkorában, sajnos – mondta az apa.

– Apa, az hogy lehet? Anya itt van velünk. Vagy lehet, hogy anya egy időutazó? – kérdezte Sárika.

– Sárika, egyed szépen a reggelidet! – szólt rá az anya.

– Persze, mert nekem nem lehet kérdezni semmit! – Sárikát nem lehetett elhallgattatni. – Pedig láttam egy filmben, hogy egy néni beült egy gépbe és más korban szállt ki. Mindenki ijással lövöldözött, majdnem őt is eltalálták.

– Nem ilyen időutazó anya, csak nem szereti a modern dolgokat – magyarázta apa Sárikának.

– Kár, pedig a modern dolgok jók! – mondta Sárika

– Nem megyek templomba, anya! – Attila ismét borzolni kezdte a kedélyeket.

– Nem baj, fiam, majd megy anyád helyetted is. Ő úgyis szeret járni – az apa a fia pártjára állt.

– Pedig felöltözhethének mind, és jöhetnétek. Attól, hogy lekonfirmáltál, Attila, még igazán jöhetnél – próbálta Éva rábeszélni a fiát.

– Én megyek veled, anya, ha viszünk csokit is – próbálta menteni a helyzetet Sárika.

– Menjél, csak menjél, Sárika! Legalább anya leszáll rólam – mondta Attila.

– Nem szállok le rólad, Attila, illő lenne jönni. A tiszteletes úr már múlt vasárnap is megkérdezte, hogy miért nem voltál – próbálta az anya rábeszélni a fiát.

– A pap azért van, hogy buzdítson. Menjetek, csak ájtatoskodjatok, minket pedig hagyjatok békén – zárta le a vitát Karcsi.

Éva nagyon csalódott volt. Nem elég, hogy a férjét nem tudja rávenni, hogy templomba járjon, de most már a fia sem tart velük. Mi lett ezekkel a gyerekekkel? Mikor ő lány volt, konfirmáció után is mentek vasárnaponként templomba. Olyan szépen vonultak be a lányok és a fiúk külön, hogy a szülők szeme mindig könnyes volt, mikor nézték őket. Vajon mit lehetne tenni ellene?

A meccs

Karcsi és Attila nagyon jól érezte magát otthon, míg a család másik fele templomban volt. Pizsamában nézték a sportcsatornán a meccset, és itták a dobozos üdítőt.

Éva és Sári szintén lelkendezve érkeztek haza.

– Jaj, anya, nem is tudod elképzelni, milyen jó volt ma is a vasárnapi iskola! Míg bent voltunk a templomban, megettem a csokit, mert azt nagyon untam, nem értettem, amit a pap bácsi olvasott, de miután átmentünk a kis terembe, Csilla néni fogadott és mi is megtanultuk azt a történetet, amit ti. Volt a középben egy nagy bárka és az állatok lerajzolva. Te tudtad, hogy a fiú liba az gúnár?

Én még sohasem hallottam – tartotta Sárika a beszámolót, majd berohant a szobába, és leült a két férfi közé.

– Ó, Attila, annyira jó volt! Csilla nénivel még játszottunk is! Miért nem jöttél te is? – kérdezte.

– Engem már nem visznek vasárnapi iskolába, én ott kell, hogy üljek a templomba és hallgassam a prédikációt. Az meg olyan unalmas! Alig vártam, hogy lekonfirmáljak, és ne legyen kötelező templomba járni.

– Tényleg? – görbült le a szája Sárikának – Akkor, ha nagyobb leszek, én sem járhatok vasárnapi iskolába?

– Nem. Onnantól maradsz a templomba végig – mondta Attila.

– Ó, de kár! Ott nincs semmi érdekes! Nem is tudom, anyának mi tetszik benne! – Sárika lelkesedése alábbhagyott.

– Attila, a tiszteletes úr ma is kérdezett rólad! – kiáltott be anya a konyhából.

– Engem nem hiányolt? – kérdezte Karcsi.

– Téged nem, mert te soha nem szoktál jönni – válaszolt Éva.

– Azt ne mondd, hogy soha, húsvétkor is voltam, és karácsonykor is megyek – mentegetőzött Karcsi.

– Anya, ha nem változtatnak valamit azon az istentiszteleten, akkor én nem fogok menni. Minden olyan maradi! – mondta Attila.

– Neked minden maradi? – kérdezte Sárika. – Akkor a tiszteletes úr is időutazó?

Sárika feloldotta a hangulatot, ezen mindenki jót nevetett.

– Látod, anya, ha az istentisztelet közvetítve lenne, mint máshol, most nyomtam volna egy lájkot alá és köszöntem volna, hogy „Békesség Istentől”, s máris meg lenne oldva minden. Az egyik barátom így csinál, s a tiszteletes boldog, hogy milyen sokan nézik az istentiszteletet. Bekapcsolja a telefonon, nézi 2 percet és utána netezik tovább. Látod, ez a jövő, anya. Így mindenki boldog lesz. – Attila úgy érezte ezt is megoldotta.

Éva magában elmélkedett: hol rontottam el? Hogy lett ilyen felületes ez a gyerek? Hova lettek azok a tanítások, amelyeket mondtam neki az elmúlt években? Hiába foglalkoztam vele, és szerettem volna, hogy ne olyan legyen, mint az apja?

Kíváncsi vagyok, milyen lenne az az istentisztelet, ahova el is jönné.

Ebédnél

Éva elkészítette a vasárnapi ebédet, és úgy döntött, bármennyire is nem tetszik a férfiaknak, ő újra előhossa a templombajárás témáját. Szeretné, ha istenfélő lenne a családja, és ehhez istentiszteletre is el kellene menni. Annyira szépek a tiszteletes úr prédikációi, őt mindig elgondolkodtatják, már csak a férfiak szívét kellene kicsit megmozgatni, hogy vágyjanak a templomba és ne a televízió előtt töltsék a vasárnap délelőttöt. „Még hogy én maradi vagyok! Na, adok én nektek maradiságot, ne féljete!” Éva nem tudott lecsitulni.

– Kész a finom vasárnapi ebéd! Gyertek az asztal köré! – hívogatta Éva a családot ebédelni.

– Jövünk azonnal! Olyan finom húslevest, mint anyátok, senki sem tud főzni! Még szegény édesanyám sem tudott, pedig ő is sokszor készítette! – mondta Karcsi a gyerekeknek.

– Ne udvarolj, a bűnödöt úgysem tudod ezzel jóvá tenni! – mondta Éva.

– Milyen bűnödöt? Mit követtem el ismét? – kerekedtek ki a Karcsi szemei.

– Nem voltál istentiszteleten, és még a fiút is lebeszélted róla! – durrogott Éva.

– Évácska, Évici, Vicuska, ne morgolódj már! Oda csak az öregasszonyok járnak! – mondta Karcsi Éva fele fordulva, de már kanalazta is közben a levest.

– Ne „vicuskázzál” nekem, Karcsi, mondjátok meg, hogy milyen az az istentisztelet, ahova ti is eljőnnétek! – dobta fel a labdát Éva.

Attila szólalt meg először:

– Tudod, milyen? Például lehetne egy kivetítő és power pointos programban vetíthetnének prédikáció közben illusztrációkat. Vagy lehetne közben kérdezni. Interaktív lenne. Voltam egyszer egy táborban, és ott voltak ilyen interaktív előadások.

– Meg kicserélhetnék az énekeskönyvet valami modernebbre, húsvétkor nézegettem, van olyan ének, amelyik 500 éves – tette hozzá Karcsi.

– Te húsvétkor az énekeskönyvet nézegetted, ahelyett, hogy figyeltél volna? – háborodott fel Éva.

– Hát az a helyzet, hogy igen. Nem tudok fél órát figyelni egy monoton beszédre, amit valaki állva mond – válaszolt Karcsi.

– Másfél órát néztek egy meccset és nem tudsz fél órát komoly dolgokra koncentrálni? – Éva nem hagyta annyiban.

– Szeret engem a jó Isten akkor is, ha nem megyek templomba! – Karcsi menekülő útvonalat keresett.

– Szeret hát, ha követed az ő útját! – folytatta Éva.

– Most már elég lesz, Éva, szeretnénk nyugodtan megebedelni, ne feszítsd tovább a húrt – Karcsi érezte, hogy elkezd bosszankodni.

Attila fejében szeget ütött a kérdés: tényleg, milyen lenne egy olyan istentisztelet, amit a fiatalok is szeretnek? Hát legelőször is, kellene bele gitár, és valami ritmikus ének, olyan fiatalos, azután pedig egy kivetítő, az mindenképpen. Hogy látni is lehessen valamit, be lehetne kapcsolni olyanokat, akik otthonról nézik, például, és ők is énekelnének velünk. De délután focizni ment, és lassan teljesen elfeledkezett erről a kérdésről.

Ismét vasárnap

Attila szokatlanul korán ébredt, mert a húgocskája már 9 órától énekelt. Attila csak félig nyitotta ki a szemeit, és látta, hogy a szobájába még nem süt be a nap, úgyhogy még nincs hétfévi ébredési idő. Milyen nap is van ma? – morfondírozott magában. Ja, vasárnap, ó akkor megint kezdődik a „menni kell templomba” szövege anyának. Úgy döntött, még nem kel fel, fejére tette a párnát, hogy ne hallja a Sári egyre erősödő énekét. De mindhiába, a párna nem sokat segített.

– „Jézus, te égi szép, tündöklő fényű név, legszentebb én nekem...” – énekelte Sári és közben ugrándozott a folyósón.

– Sári, hallgass már el, még aludni akarok! – kiáltotta Attila és a nyitott ajtón át megcélozta Sárit a párnával. Sári sikítva ugrott el a párna elől.

– „Benned van irgalom, erőd magasztalom” – Sári még hangosabban énekelt, úgyhogy Attila végül felkelt és a papucsával a kezében kergetni kezdte hűgát.

– Mi ez a lárma? – nézett ki anya a konyhából, de visszaugrott, mert a két száguldozó gyermeke majdnem elsodorta.

A tányércsörömpölés vetett véget a hajszának, és a konyhából áradó ынcsiklandozó illatok.

– Na, ki jön ma templomba? – kérdezte anya a reggelinél.

– Ééééén! – kiáltotta Sári

– Ééééén ... nem! – válaszolta Sárit utánozva Attila.

– Téged már meg sem kérdezlek, Karcsi – fordult Éva a férje felé, aki valamit mormogott az orra alatt.

– Anya, eszembe jutott, mit álmodtam! – törte meg a csendet Attila. – Megálmodtam, milyen lenne az igazi istentisztelet. Meséljem el?

– Persze! – mondta anya.

– Álomban istentiszteleten voltam. Fiatalos énekeket énekeltünk, volt elektromos gitár, meg dob, hatalmas kivetítőn be voltak kapcsolódva az online hallgatók és énekeltek velünk, mindenkinek telefon volt a kezében, és írogatott kérdéseket az ige kapcsán, a lelkipásztor prédikált, mi gondolkodtunk, írtuk a kommenteket, meg a kérdéseket, valaki pedig ott ült, ahol a tiszteletes szokott ülni egy laptop előtt és nekünk válaszolgatott. Hú, olyan izgalmas volt. Egyidőben ment az istentisztelet, és közben válaszokat is kaptunk, ha ennek kapcsán kérdésünk akadt.

– Hú, fiam, neked aztán van fantáziád! – szólalt meg az apa. – De talán nem is lenne rossz – tette hozzá.

– Nem kell ide ennyi hókusz-pókusz – mondta az anya –, ha eljönnének istentiszteletre, utána meg lehetne beszélni itthon is a prédikációt.

– Éva, ezek a mai gyerekek nem tudnak hosszabb ideig egy dologra koncentrálni. Kell legalább két-három dolog párhuzamosan, hogy lekösd a figyelmüket. Ezért utálják annyira az iskolát is, mert ez a telefonnal a kezében felnövő generáció folyamatosan kihívásokat keres, új és új dolgokat – fejtett ki tőle szokatlanul hosszú gondolatmenetet Karcsi.

Attila álma nem vált valóra, az anya ismét csak Sárikával ment istentiszteletre közben imádkozva az otthonmaradottakért.

Szerinted milyen lenne az az istentisztelet, ahova a fiatalok szívesen járnának, és figyelnének is?

TÓTÖS BEÁTA
lelkipásztor

Bűvös négyzetek

1. Ráma
2. Alkotórésze
3. Nagyon jó
4. Álmos anyja
5. Csavar

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

1. Fémed
2. Görög piactér
3. Pödör, csavar
4. Íz, zamat
5. Színi előadás, mű

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

1. Nagy szemű babfajta
2. Kisdédóvó
3. Pálca
4. Tréfa, vicc
5. Ostoba, zavart

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

HUMOR ÉS JÁTÉK

Viccek

A lelkipásztor bekopogtat egy ügyvédhez adományért:

– Uram, Ön sikeres ügyvéd, gazdag ember. Kérem, adakozzon egyházunk javára.

– Tiszteletes úr, hallotta, hogy apám halálos beteg, és anyám mindenét orvosokra költötte?

– Nem, nem hallottam.

– És arról hallott, hogy a bátyám mozgássérült, és segélyekből nevelte fel hat gyerekét?

– Nem hallottam.

– És azt hallotta, hogy a húgom férje meghalt egy autóbalesetben, és semmit nem hagyott a családjára?

– Nem. Nagyon sajnálom.

– Nos, azt gondolja, hogy ha nekik nem adok egy fityinget sem, akkor majd pont az egyháznak fogok?

A 20 éve végzett közgazdász ellátogat egykori egyetemére, és egykori professzorával beszélgetve arra jön rá, hogy a vizsgakérdések ma is teljesen ugyanazok, mint 20 évvel azelőtt. Mikor megjegyzi, hogy úgy látszik, a tudomány semmit sem változott, a tanár így felel:

– Igen, a kérdések pontosan ugyanazok, mint régen, de a válaszok már teljesen mások!

Két nő beszélget:

– Képzeld, beiratkoztam egy reinkarnációs tanfolyamara!

– Biztosan sok pénzbe kerül.

– Na és? Egyszer élünk...

A hangya egész nyáron szorgalmasan gyűjtögetett, a tücsök pedig csak he-
nyélt és muzsikált.

Aztán jött a tél. Hideg volt, fújt a szél, és gyakran esett a hó is.

Meg is döglött mind a kettő.

Az egyik olasz bíró így dicsekedett az őt meginterjúvoló újságíróknak:

– Amikor Rómában a mérkőzés után elhagytam a stadiont, több százan
kezet csókoltak nekem.

– Olyan jól bíraskodott?

– Dehogyan! Püspökruhába öltöztem, hogy kimenekülhessek a szurkolók
közül.

– Képzeld, a szomszédasszonynak balesete volt!

– Megsérült?

– Igen.

– Hol?

– Az arcán. De szerencsére egy jókezű sebész rendbe hozta. Olyan az arca,
mint régen.

– Jaj, szegény!

Az iskolában a tanárnő a híres emberekről tart előadást.

– A híres emberek azok voltak, akik valami nagyot tettek valamilyen téren.
Ilyen volt Kolumbusz Kristóf a felfedezések terén, vagy Edison a találmányok
terén. Tudna valaki hasonló példát mondani?

Móricka jelentkezik:

– Nekem a nagyapám perecárus volt a Hősök terén.

Bill Clinton és a pápa hivatalos tárgyalásokat folytatnak, a sajtó teljes kizá-
ráásával. Több óra megfeszített tárgyalás után megjelenik Clinton az újságírók
előtt, és rövid sajtótájékoztatót tart:

– A szentatya és én konstruktív megbeszélést folytattunk. Elmondhatom,
hogy a felmerült kérdések 80 százalékában egyetértettünk.

Ezzel Clinton elvonul. Hamarosan megjelenik a pápa is. Az újságírók megrohanják:

– Szentatyám, az elnök úr azt mondta, a kérdések 80 százalékában egyetértettek!

A pápa kicsit fáradtan helyesel:

– Ez igaz. Viszont csak a tízparancsolatot tudtuk megvitatni!

– Miért nem divatosak manapság a Ceaușescu-viccek?

– Mert lelőtték a poént...

Egy férfi horgászik a folyóparton, és az egyik lába be van gipszelve. Arra megy egy másik horgász, megkérdi:

– Harapnak a halak?

– Nem, csak elestem...

Két műértő a Sixtusi kápolna gyönyörű mennyezetfreskóit csodálja:

– Nagyon ügyes keze volt ennek a Michelangelonak!

– És milyen hosszú ecsetje!

Két kopasz találkozik. Azt mondja az egyik:

– Jé, te sokkal kopaszabb vagy, mint én!

– Miért mondod ezt, hiszen neked sincs egyetlen egy szál hajad sem?

– Az igaz, de neked sokkal nagyobb a fejed!

– Doktor úr! A beteg jobban van!

– Miből gondolja?

– Megszólalt.

– És mit mondott?

– Azt, hogy nagyon rosszul van.

Költözéskor a munkások együttérzéssel hallgatják a háziasszonyt, aki elmeséli, hogy meghúzta a derekát a kanapé elhúzásakor.

– Hölgyem, miért nem várta meg, amíg hazaér a férje? - kérdik.

– Igaz, megvárhattam volna, de úgy gondoltam, könnyebb elhúzni a kanapét addig, amíg nem fekszik rajta!

A holló ül a fán, szájában egy szép nagy sajttal. Arra megy a róka és megszólítja:

– Holló, meg tudnád nekem mondani, hány óra van?

– Hogyne, hogy kiessen a csőrömből a sajt!

– Mi a kommunista mese vége?

– ???

– Aki nem hiszi, annak utána járnak.

Egy ügyvéd meghal, és Szent Péter elé kerül. Kérdezi tőle:

– Miért kellett ilyen fiatalon meghalnom?

– Fiatalon? – csodálkozik Szent Péter – Hiszen az ügyfeleidnek felszámolt munkaórák szerint már legalább 168 éves vagy!

A kommunizmusban Móricka osztályába tanfelügyelő érkezik, és a tanító-néni felszólítja Mórickát, hogy feleljen az ötéves tervből. Mire Móricka:

– A Kommunista Pártnak és az ötéves tervnek köszönhetően annyi krumpli fog az idén teremni, hogyha azt egy halomba hordanák, felérne a Jóisten lábáig.

– Na de Móricka! – szól rá pironkodva a tanító néni – Tudod jól, hogy nincsen Jóisten.

– Miért? Krumpli van?

Értelmező szótár autóvásárláshoz:

„Családi okok miatt eladó” = eladom, mielőtt teljesen szétesik.

„Tűrhető állapotban” = „Kitűnő állapotban”-t akartam írni, de felébredt bennem a lelkiismeret.

„Enyhén törött” = elvitte az oldalát egy kamion.

„Jól karbantartott” = néha lecseréltem az olajat.

„Kifogástalan állapotban” = csak ne próbáld ki.

„Eredeti állapotban” = semmit nem javítottam meg, állítottam be vagy cseréltettem ki rajta.

„Sok extrával” = egyik többször elromlik, mint a másik.

„Nemdohányzó tulajdonostól” = sajnós ez az egyetlen jó, amit el tudok mondani róla.

„Kis javításra szorul” = nem működik.

ALIG HASZNÁLT AUTÓ ELADÓ!

Szójáték betűtöbbslettel

*Van-e még nyelv a világon – a magyaron kívül –,
amelyikkel ezt meg lehet csinálni?*

- Agglegénység = Nőnkívületi állapot
- Udvarlás = Testi mese
- Kikapós férj = Csalárdapa
- Aki két nő között ingázik = Bicsajozik
- Elnyomott férjek lázadása = Papuccs
- Elfajzott jövőendő = Utókorcs
- Ledorongolás = Érvverés
- Bérgyilkos előre felvett fizetsége = Lelőleg
- Felütéssel kezdődő énekeskönyv = Dalbumm
- Siratóéneke = Keservers
- Klarinétes szökése = Flótás-futás
- Énekesek dicsőítése = Sztárnyaló dallamok
- Népi mosószer = Foltklór
- Öregek, ha eláznak = Vének az esőben
- Öreg zseni = Ősztehetség
- Humorista = Élcsportoló
- A trehányság filozófiája = Hanyagelvűség
- Kábítószeresek orvosa = Drogtor úr
- Divat felett álló = Trendkívüli
- Szó nélkül lebukó csatasor = Kusshad
- Rossz törvény beiktatása = Hatályballépés
- Mozdulatlansággal teli szeretet = Csupasszív
- Harakiri = Köldöklés

- Szimbolizmus = Jelképzelés
- Megtalált okosság = Bölcslelet
- A nagy körút eszmeisége = Lélekbulvár
- Bádogos munkát végző szomorkás pap = Pléhbános
- Vonzó kerékpár-alkatrész = Sármhányó
- Latrinatisztító = Bűzletember
- WC-pletyka = Klotyogás
- Újkeletű ruhaanyag = Posztómodern
- Önálló törpék járműve = Autógnómia
- Törpe szakács = Gasztrognóm
- Étlap = Kajanlat
- Befőttelrendezés = Kompóztíció
- Vérszopók jobbról is, balról is = Kétkullancsos politika
- Problémát megoldó spanyol nemes = Áthidalgó
- Útépitők tízóraija = Asztfalatozás
- Kövérség eltemetője = Zsírásó
- Elfagyasztás = Hideggyógyászat
- Téli vendéglátás = Hidegenforgalom
- Ostobácska szomszéd a vonaton = Butitárs
- Ronda írás, amivel nem mehetünk sehova = Rútlevél
- Örökös trónörökösviszály = Herceghurca
- Jó célra összekoldult pénzösszeg = Kalapítvány
- Egy tucat sík irón = 12 lapostoll
- Poéta ruhája = Költőny
- Titokban költött vers = Íróasztal fióka
- Rendszeres újságolvasó = Sajtókukac
- Főhumorista = Élc munkás

Bibliai közmondások

A Biblia századokon át népünk legfőbb lelki tápláléka közé tartozott, hogy hatása van a református magyar nép gondolkodására és nyelvezetére. Írók, költők építették be műveikbe a bibliai szófordulatokat. Az Írásban található bölcsességek, szentenciák önálló életre kelnek nyelvünkben szólások, közmondások, szállóigék formájában: fekete bárány; pálfordulás; a damaszkuszi út; senki sem bújhat ki a bőréből; add meg a császárnak, ami a császáré; mondd meg, ki a barátod, s megmondom, ki vagy; senki sem lehet próféta a saját hazájában.

A jeles debreceni nyelvész, Csűry Bálint 1940-ben megjelent munkájában szülőfalujának, a Szatmár megyei Egrinek népnyelvében közvetlenül kimutatta a Károli-biblia hatását. Csaknem 150 bibliai eredetű nevet, szót, szólást, közmondást dokumentált.

A Károli-bibliával kapcsolatba hozható, napjainkban is gyakran használt kifejezések, szólások, közmondások némelyikét a nép a maga képére, szája ízére formálta, nyilván azért, hogy könnyebb legyen használni, igazságát megtartani.

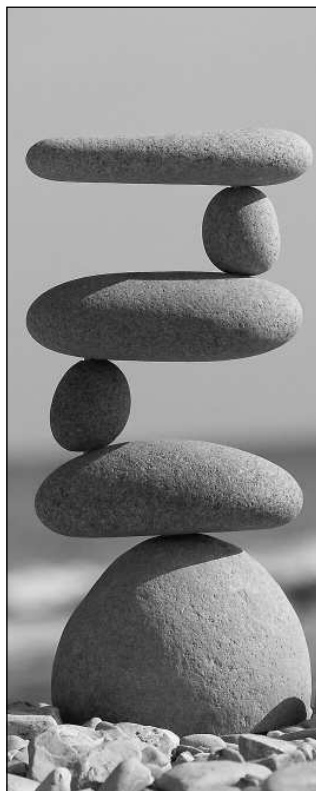
- ▶ A baj nem jár egyedül. Ez 7,5
- ▶ A fát gyümölcseről ismerik meg. Mt 2,33; Lk 6,44
- ▶ A gazdagnak sok barátja van, a szegénynek nincs. Péld 19,4
- ▶ A hazug embert könnyebb utolérni, mint a sánta kutyát. Lk 12,2; ApCsel 5,4
- ▶ A jó erkölcsöt megrontja a rossz társaság. 1Kor 15,33
- ▶ A nap le ne menjen a te haragoddal. Ef 4,26
- ▶ A szem a lélek tükre. Mt 6,22, Lk 11,34-36

- A szeretet soha el nem fogy. 1Kor 13,8
- A tiltott gyümölcs édesebb. 1Móz 3,3-3,6
- A véka alá rejt valamit. Mt 5,15; Mk 4,21
- Aki a kicsit nem becsüli, az a nagyot nem érdemli. Mt 25,14-30
- Aki kardot fog, kard által vész el. Mt 26,52
- Aki keres, az talál. Mt 7,1-8, Mt 13:44-46; Luk 15:8-10
- Aki másnak vermet ás, maga esik bele. Zsolt 7,16; Zsolt 9,16; Péld 26,27; Péld 28,10; Zsolt 57,7; Dán 6,25
- Aki nem dolgozik, ne is egyék. 2Thess 3,10
- Ami a szíven, az a száján. Mt 12,34
- Ami késik, nem múlik. Hab 2,3
- Amilyen az anya, olyan a lánya. Ez 16,44
- Amilyen mértékkel mérsz, olyannal kapod vissza. Mt 7,2; Mk 4,24; Lk 6,38
- Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra! ApCsel 24,24-25
- Amit nem kívánsz magadnak, ne tedd felebarátodnak sem. Mt 7,12; Lk 6,31
- Amivel telve van a szív, azt szólja a száj. Mt 12,34; Lk 6,45
- Anyja lánya. Mt 14;6-10
- Az alfája és omegája. Jel 1,8
- Az ígélet szép szó, ha megtartják, úgy jó. Mt 21,28-31
- Az vesse rá az első követ, aki... Jn 8,7
- Bajban ismerszik meg a jó barát. Péld 17,17
- Bottal ütheti a nyomát. ApCsel 9,23-25
- Csepp a tengerben. Ézs 40,15
- Édes, mint a méz. Zsolt 119,103
- Ember tervez, Isten végez. Péld 16,9
- Gazdagodik, aki adakozik. Péld 11,24
- Hálni jár belé a lélek. Lk 8,42
- Jézus követése nem enged halogatást. Luk 9,59-60
- Jó kifogás sose rossz. Luk 14,15-24
- Jobb adni, mint kapni. ApCsel 20,35
- Kecskére bízták a káposztát. Jn 12,4-6
- Kereket old. 1Móz 14,10
- Késő bánat, eb gondolat. Mt 26,75, Mt 27,4; Luk 23,40

- Ki korán kel, aranyat lel. Jn 20,1-18
- Ki mint vet, úgy arat. Gal 6,7; Hós 8,7
- Kő kövön nem marad. 1Móz 19,24
- Kutyából nem lesz szalonna. ApCsel 9,26
- Levegőbe beszél. 1Kor 14,9
- Más szemében meglátja a szálkát, a magáéban a gerendát sem veszi észre. Mt 7,3; Lk 6,41
- Minden hajszála égnek áll. Jób 4,15
- Mindennek megvan a maga ideje. Préd 3,1
- Mindennél jobb a jó név. Péld 22,1; Préd 7,1
- Mossa kezeit. Zsolt 26,6; Mt 27,24
- Ne ítélj, hogy ne ítéltess. Mt 7,1
- Nem csak kenyérrel él az ember. 5Móz 8,3; Mt 4,4
- Nem disznónak való a gyömbér. Mt 7,6
- Nem esik messze az alma a fájától. 2Tim 1,5; Mt 14:6-10
- Nem lehet két úrnak szolgálni. Lk 16,13
- Nincs áldás rajta. Mt 27:3-10; Lk 19,1-10
- Nincs új a Nap alatt. Préd 1,9
- Nyomtató lónak nem kötik be a száját. 5Móz 25,4; 1Kor 9,9; 1Tim 5,18
- Orvos, gyógyítsd meg magadat! Lk 4,23
- Senki sem próféta saját hazájában. Mt 13,57; Mk 6,4; Lk 4,24
- Sok beszédnek sok az alja. Péld 10,19
- Sok csepp kivájja a követ. Jób 14,19
- Sok sas, sok dög. Jób 39,31-38; Jób 39,30
- Süket fülekre talál. Ézs 6,10; Mt 13,15
- Szemet szemért, fogat fogért. 2Móz 21,24; 3Móz 24,20; 5Móz 19,21
- Többet ésszel, mint erővel. Préd 9,18
- Utolsókból lesznek az elsők. Mt 19,30; Mt 20,16; Mk 10,31; Lk 13,30
- Úgyis minden kiderül. Luk 8,17; Luk 12,2
- Vak vezet világtalant. Mt 15,14

Összeállította: PETRIKÓ ILDIKÓ

Rejtvények

Az előző esztendőben három szerencsés megfejtő között osztottuk szét a nyereményeket. Az idén ismét három nyertest sorsolunk ki, akik a könyvnyeremény mellett egy teljes évi harangszó-előfizetést is kapnak.

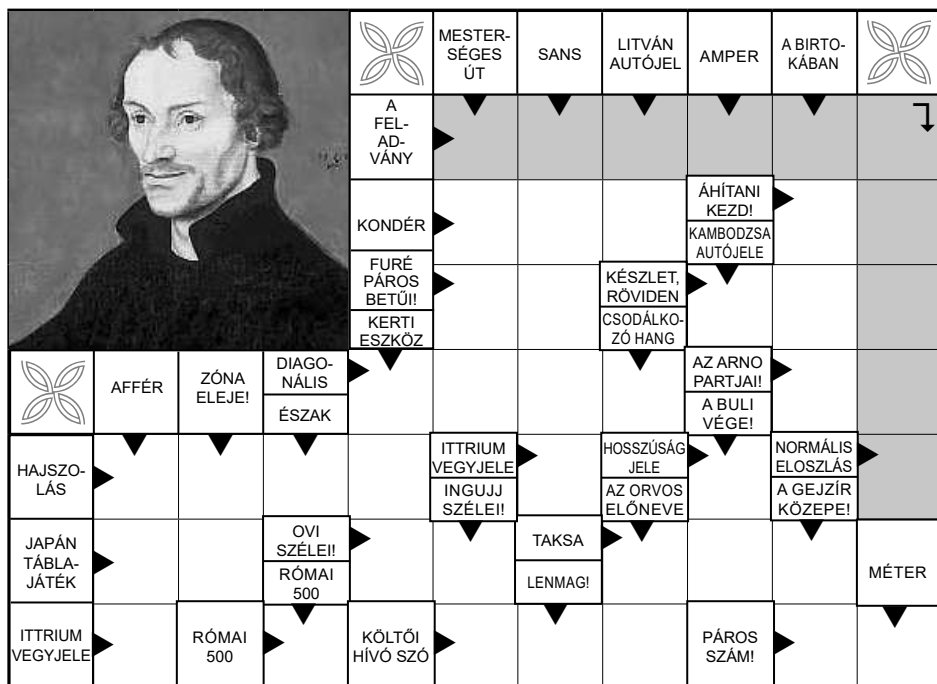
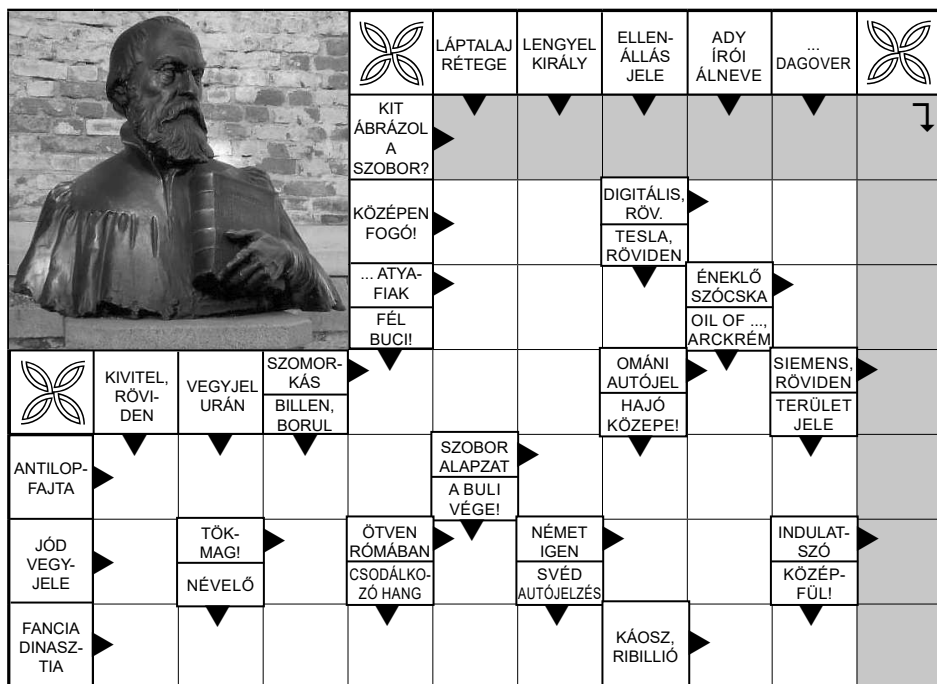
A megfejtéseket szerkesztőségünk címére postán küldjék el (410202 Nagyvárád, Sulyok I. u. 9. szám, ROMÁNIA), vagy e-mailben a press@krek.ro címre. A borítékon tüntessék fel, hogy REFORMÁTUS KALENDÁRIUM – MEGFEJTÉSEK. Beküldési határidő: 2022. március 31.

1	4						7
5				7	1		6
						5	
	5			3	7		
	2		4				8
				5		4	6
				1			8
		2				6	
7	8				6	3	1

	2					6	3
1		5					8
9							
					1	9	
		1	7		8	5	6
7	6				9	5	
				3			
	8						5
				5	9		

		8		3		4	
	4			1		9	
1	7	3			4		
8			7		9		
							6
			3	6		7	
							8
6				2	8	5	1
				9		2	

	9	7	5		8		
				4	3		
		8	2		7		3
		5					
1				3			
	8						4
						1	
8	5	2			9		6
6				7			5

		AUTÓS SZÁLLÓ!	KÖZÉPEN FOGÓ!	SUB ... (TITKON)	JÓD VEGY-JELE	SZÉN ÉS KÁLIUM	ZORRO JELE
	A FELAD-VÁNY NEVE						
	USA GEOFIZ. MŰHOLD				KAMBODZSA AUTÓJELE TELJESÍT-MÉNY JELE		JAPÁN CSÁSZÁR CÍME
	AZ IDŐ JELE		ÉDER KRISZTIÁN TÁVOLUG-RÓ (MARY)			TESLA, RÖVIDEN A SUGÁR JELE	
	AZ ÚT JELE						
	A FELAD-VÁNY KERESZT-NEVE	FORGÓ-RÉSZ!	RÓMAI ESTE SZÉKES-EGYHÁZ			REMIZ BEJÁRATA! NŐSTÉNY-SZARVAS	
ZODIÁ-KUS, RÖVIDEN			LANTÁN VEGYJELE FOLYÓ FORRÁSA!		KÖZÉP-FÜL! LENDÜLET JELE!	NORMÁLIS ELOSZLÁS CSODÁL-KOZÓ HANG	
CSAVAR				KIEPURA DALA ELŐTAG: NANO-			
	↓				TÖKMAG!	OMÁNI AUTÓJEL	

		ISMERT (ÚT)	OXIGÉN VEGY-JELE	KETTŐS BETŰ	ADU NÉLKÜL	ENERGIA JELE	
	A FEL-AD-VÁNY						↘
	INDULAT-SZÓ		SIMONFA HATÁRAI! BAZALT TANÚHEGY			ZENEI HANG TERÜLET JELE	
	ORSÓ KÖZEPE!			... ROID (TANDORI) TOLVAJ (RÉGIESEN)			
	ELŐADÓ, RÖVIDEN						
	KÖLTŐI INDULAT-SZÓ	GUMI-BELSŐ!	FÜTÉSI RENDSZER KENCE-ZUG			TESLA, RÖVIDEN HABZSOL	
HAL-FAJTA				FOGSOR KÖZEPE! NYÁR-VÉGEK!		RAVASZDI KICSINYE GYORSU-LÁS JELE	
FUTÓ MADÁR			TÖRÉSMU-TATÓ JELE ELŐTAG: EXA-	SOMOGYI TELEPÜLÉS ENERGIA JELE			
KÓRHÁZ JELE		ÁRBÓC-MERE-VÍTÓ				LANTÁN VEGY-JELE	

Jelentős évfordulók 2022-ben

Január

- Január 1. – 465 éve, 1557-ben született Bocskay István erdélyi fejedelem
- Január 2. – 90 éve, 1932-ben született Dankanits Ádám erdélyi művelődés-
történész
- Január 2. – 95 éve, 1927-ben született Kovács Ferenc erdélyi dramaturg,
rendező, műfordító
- Január 2. – 85 éve, 1937-ben született Szócs János erdélyi helytörténész
- Január 3. – 100 éve, 1922-ben született Nemes Nagy Ágnes költő
- Január 5. – 45 éve, 1977-ben halt meg Horváth István erdélyi író, költő
- Január 6. – 125 éve, 1897-ben született Veres Péter író
- Január 10. – 105 éve, 1917-ben halt meg Madarász Viktor festőművész
- Január 10. – 115 éve, 1907-ben született Nagy József erdélyi református egyházi
író
- Január 11. – 185 éve, 1837-ben született Bunyitai Vince partiumi katolikus
egyháztörténész, püspöki könyvtárnok
- Január 15. – 115 éve, 1907-ben született Kolozsvári Grandpierre Emil erdélyi
író, műfordító
- Január 16. – 175 éve, 1847-ben született Mikszáth Kálmán író
- Január 17. – 125 éve, 1897-ben halt meg Vajda János költő
- Január 17. – 60 éve, 1962-ben halt meg Puhala Sándor partiumi pedagógiai
író, újságíró
- Január 18. – 115 éve, 1907-ben született Ferencsik János zenepedagógus,
karmester
- Január 18. – 140 éve, 1882-ben született Puhala Sándor partiumi pedagógiai
író, újságíró
- Január 18. – 95 éve, 1927-ben született Vámszer Márta erdélyi nyelvész,
egyetemi tanár
- Január 19. – 25 éve, 1997-ben halt meg Bertha Bulcsu író
- Január 20. – 15 éve, 2007-ben halt meg Beke György erdélyi író
- Január 21. – 35 éve, 1987-ben halt meg Dénes Zsófia író
- Január 21. – 105 éve, 1917-ben született Sőni Pál erdélyi író, kritikus, iroda-
lomtörténész
- Január 22. – 40 éve, 1982-ben halt meg Majtényi Erik erdélyi költő, közíró,
műfordító
- Január 23. – 360 éve, 1662-ben született Kemény János erdélyi emlékiratíró

- Január 23. – 115 éve, 1907-ben született Vásárhelyi Ziegler Emil erdélyi művészeti író, festőművész, országos úszóbajnok
- Január 24. – 85 éve, 1937-ben született Baranyi Ferenc költő, műfordító, szerkesztő
- Január 28. – 80 éve, 1942-ben született Vasy Géza irodalomtörténész, kritikus
- Január 28. – 20 éve, 2002-ben halt meg Bálint Tibor erdélyi író
- Január 28. – 90 éve, 1932-ben született Ozsvald Árpád felvidéki költő, műfordító
- Január 30. – 85 éve, 1937-ben született Szabó Sándor partiumi költő, műfordító
- Január 30. – 80 éve, 1942-ben született Ujj János partiumi helytörténéskutató, újságíró
- Január 31. – 185 éve, 1837-ben született Tolnai Lajos író

Február

- Február 1. – 90 éve, 1932-ben született Marosi Ildikó erdélyi újságíró, szerkesztő
- Február 1. – 130 éve, 1892-ben született Nóti Károly író
- Február 2. – 280 éve, 1742-ben született Barcsay Ábrahám költő
- Február 2. – 165 éve, 1857-ben született Hollós Simon festőművész
- Február 2. – 100 éve, 1922-ben született Faragó József folklorista, szakíró, egyetemi tanár
- Február 3. – 145 éve, 1877-ben született Antalffy Endre erdélyi nyelvész, irodalomtörténész, műfordító
- Február 3. – 190 éve, 1832-ben született Zajzoni Rab István erdélyi csángó költő
- Február 5. – 95 éve, 1927-ben született Pataki Bálint erdélyi irodalomtörténész, egyetemi tanár
- Február 7. – 125 éve, 1895-ben született Zsolt Béla partiumi elbeszélő, közíró,
- Február 7. – 205 éve, 1817-ben született Trefort Ágoston művelődéspolitikus, közoktatási és vallásügyi miniszter, a M.T.A. tagja majd elnöke, reformer
- Február 7. – 110 éve, 1912-ben született Darvas József író
- Február 10. – 95 éve, 1927-ben született Páll Árpád erdélyi író, színikritikus, irodalomtörténész
- Február 10. – 100 éve, 1922-ben született Göncz Árpád író, műfordító, politikus
- Február 13. – 135 éve, 1887-ben született Csáth Géza író
- Február 13. – 65 éve, 1957-ben halt meg Jászi Oszkár író, költő

- Február 13. – 90 éve, 1932-ben született Grétsy László nyelvész, főiskolai tanár
- Február 14. – 180 éve, 1842-ben született Kótsi Patkó János, az első kolozsvári színházigazgató
- Február 17. – 130 éve, 1892-ben született Lám Béla erdélyi műszaki író, emlékiró, szépiró
- Február 18. – 90 éve, 1932-ben született Forró László erdélyi író, műfordító, szerkesztő
- Február 18. – 95 éve, 1927-ben született Szabó Zoltán erdélyi nyelvész, egyetemi tanár, szerkesztő
- Február 20. – 105 éve, 1917-ben született ifj. Xantus János természettudományi és földrajzi szakíró, szerkesztő
- Február 21. – 90 éve, 1932-ben halt meg Gulácsy Lajos festőművész
- Február 21. – 35 éve, 1987-ben halt meg Zsigray Julianna író, költő
- Február 22. – 310 éve, 1712-ben született Bod Péter erdélyi irodalomtörténész, református egyházi író, lelkész
- Február 23. – 200 éve, 1822-ben született Berzeviczy Gergely közgazdasági író
- Február 23. – 230 éve, 1792-ben született Ferenczi István szobrászművész
- Február 24. – 70 éve, 1952-ben született Soóky László felvidéki költő, író, drámaíró
- Február 24. – 160 éve, 1862-ben született Vásárhelyi Boldizsár erdélyi református egyházi író, lelkész
- Február 26. – 105 éve, 1917-ben született Szauder József irodalomtörténész
- Február 26. – 40 éve, 1982-ben halt meg Szobotka Tibor író, műfordító, irodalomtörténész
- Február 27. – 105 éve, 1917-ben született Devecseri Gábor költő, író, műfordító
- Február 28. – 90 éve, 1932-ben halt meg Ambrus Zoltán író

Március

- Március 2. – 205 éve, 1817-ben született Arany János költő, író, műfordító
- Március 3. – 95 éve, 1927-ben született Zrínyi Endre erdélyi régész, numizmatikus
- Március 3. – 35 éve, 1987-ben halt meg Szabó T. Attila erdélyi nyelvész, nyelvtörténész
- Március 4. – 45 éve, 1977-ben halt meg Dankanits Ádám művelődéstörténész
- Március 6. – 55 éve, 1967-ben halt meg Kodály Zoltán zeneszerző, népdalgyűjtő
- Március 8. – 70 éve, 1952-ben született Selmeczi György erdélyi zeneszerző, rendező

- Március 10. – 25 éve, 1997-ben halt meg Páll Árpád író, színikritikus, irodalomtörténész
- Március 11. – 205 éve, 1817-ben halt meg Aranka György erdélyi művelődéspolitikus
- Március 12. – 85 éve, 1937-ben halt meg Hubay Jenő zeneszerző
- Március 14. – 85 éve, 1937-ben született Szépréthy Lilla erdélyi elbeszélő, regényíró
- Március 14. – 145 éve, 1877-ben született Voinovich Géza irodalomtörténész
- Március 16. – 80 éve, 1942-ben született P. Dombi Erzsébet erdélyi nyelvész, tankönyvíró
- Március 17. – 105 éve, 1917-ben született Antal Péter partiumi tankönyvíró, kritikus, magyartanár
- Március 18. – 105 éve, 1917-ben halt meg Ferenczy Károly festőművész
- Március 18. – 90 éve, 1932-ben született Szatmári Ágnes partiumi festőművész
- Március 19. – 40 éve, 1982-ben halt meg Jékely Zoltán költő
- Március 19. – 190 éve, 1832-ben született Vámbéry Ármin földrajzi szakíró, politikus
- Március 19. – 385 éve, 1637-ben halt meg Pázmány Péter katolikus egyházi író, esztergomi érsek
- Március 20. – 220 éve, 1702-ben halt meg Miszótfalusi Kis Miklós nyomdász, betűmetsző
- Március 21. – 135 éve, 1887-ben született Kassák Lajos író
- Március 21. – 100 éve, 1922-ben született Bárány Tamás író, újságíró, szerkesztő
- Március 21. – 45 éve, 1977-ben halt meg Mikó Imre erdélyi író, műfordító
- Március 22. – 120 éve, 1902-ben született Barabás Miklós erdélyi költő, unitárius egyházi író,
- Március 22. – 110 éve, 1912-ben született Gáll Ferenc erdélyi festőművész
- Március 23. – 105 éve, 1917-ben született Csukás István felvidéki irodalomtörténész
- Március 23. – 125 éve, 1897-ben született Hamvas Béla író
- Március 25. – 130 éve, 1892-ben született Mottl Román Pál partiumi grafikus
- Március 27. – 550 éve, 1472-ben halt meg Janus Pannonius költő
- Március 29. – 130 éve, 1892-ben született Mindszenty József katolikus egyházi író, bíboros
- Március 31. – 90 éve, 1932-ben született Bura László partiumi nyelvész, pedagógiai író, magyartanár

Április

- Április 1. – 70 éve, 1952-ben született Tőkés László református egyházi író, közíró, püspök, EU képviselő
- Április 1. – 70 éve, 1952-ben halt meg Gyergyai Árpád erdélyi orvosi szakíró
- Április 1. – 215 éve, 1807-ben halt meg Révai Miklós nyelvész, tanár
- Április 2. – 70 éve, 1952-ben halt meg Molnár Ferenc író
- Április 2. – 95 éve, 1927-ben halt meg Prohászka Ottokár katolikus egyházi író
- Április 3. – 235 éve, 1747-ben született Verseghy Ferenc költő
- Április 4. – 50 éve, 1972-ben halt meg Fenyő Miksa író, újságíró
- Április 4. – 50 éve, 1972-ben született Veres Valér erdélyi szociológus
- Április 4. – 65 éve, 1957-ben született Visky András költő, író
- Április 4. – 105 éve, 1917-ben született Gáll Ernő erdélyi filozófus, egyetemi tanár
- Április 5. – 110 éve, 1912-ben született Örkény István író
- Április 5. – 80 éve, 1942-ben született Zimán Vitályos Magda textilművész
- Április 6. – 85 éve, 1937-ben halt meg Juhász Gyula költő
- Április 8. – 70 éve, 1952-ben született Mózes Attila erdélyi író, szerkesztő, irodalomkritikus
- Április 8. – 145 éve, 1877-ben született Rácz Miklós partiumi történész, fordító
- Április 11. – 180 éve, 1842-ben halt meg Körösi Csoma Sándor erdélyi őshazakutató, író
- Április 18. – 100 éve, 1922-ben halt meg Beöthy Zsolt író, irodalomtörténész
- Április 18. – 130 éve, 1892-ben halt meg gr. Teleki Sándor emlékiró
- Április 17. – 70 éve, 1952-ben született Gyalui Farkas erdélyi művelődés- és irodalomtörténész, könyvtártudományi szakíró, újságíró, szépíró
- Április 20. – 280 éve, 1742-ben született Tessedik Sámuel evangélikus egyházi író, lelkész
- Április 21. – 80 éve, 1942-ben született Mihálka György partiumi műfordító, tanár
- Április 23. – 170 éve, 1852-ben született Mednyánszky László festőművész
- Április 23. – 95 éve, 1927-ben született Horváth Béla erdélyi műfordító, rendező, színész
- Április 24. – 105 éve, 1917-ben halt meg Tömörkény István író
- Április 24. – 45 éve, 1977-ben halt meg Nagy István erdélyi író
- Április 26. – 45 éve, 1977-ben halt meg Olosz Lajos partiumi költő
- Április 27. – 95 éve, 1927-ben született Köteles Pál partiumi író, újságíró

Május

- Május 2. – 75 éve, 1947-ben született Tonk Sándor erdélyi történétíró
- Május 6. – 120 éve, 1902-ben született Boross Béla felvidéki író, szerkesztő, tankönyvíró
- Május 6. – 155 éve, 1867-ben született Iványi – Grünwald Béla festőművész
- Május 7. – 115 éve, 1907-ben született Szabédi László erdélyi költő, egyetemi tanár
- Május 7. – 80 éve, 1942-ben született Péterffy Gyula erdélyi színpadi író, költő
- Május 9. – 110 éve, 1912-ben született Ottlik Géza író
- Május 9. – 110 éve, 1912-ben született Hobán Jenő erdélyi költő, műfordító
- Május 9. – 130 éve, 1892-ben halt meg Baross Gábor főispán, államtitkár, közlekedésügyi miniszter
- Május 14. – 95 éve, 1927-ben született Taub János partiumi színházi rendező
- Május 14. – 365 éve, 1657-ben született Vay Ádám kuruc tábornok, író
- Május 15. – 110 éve, 1912-ben született Salamon Ernő erdélyi költő
- Május 15. – 55 éve, 1967-ben született Selyem Zsuzsa erdélyi író, irodalomtörténész
- Május 15. – 30 éve, 1992-ben halt meg Szépréthy Lilla erdélyi elbeszélő, regényíró, riporter
- Május 15. – 160 éve, 1862-ben halt meg Zajzoni Rab István erdélyi csángó költő
- Május 17. – 115 éve, 1907-ben született Dsida Jenő erdélyi költő
- Május 17. – 130 éve, 1892-ben halt meg Klapka György 1848-as testőrségi hadnagy, hadtest-parancsnok
- Május 18. – 135 éve, 1887-ben született Debreczeni István partiumi református lelkész, irodalomtörténész
- Május 18. – 85 éve, 1937-ben született Lászlóffy Aladár erdélyi költő
- Május 21. – 135 éve, 1887-ben született Nagy Géza erdélyi egyházi író, történész, szerkesztő
- Május 22. – 85 éve, 1937-ben halt meg Balázs Ferenc erdélyi prózaíró, költő
- Május 22. – 110 éve, 1912-ben született Szigeti József erdélyi irodalomtörténész, egyetemi tanár
- Május 22. – 355 éve, 1667-ben született Szenci Kertész Ábrahám egyházi nyomdász
- Május 26. – 165 éve, 1857-ben született Szinnyei József nyelvész
- Május 27. – 195 éve, 1827-ben született Vajda János költő
- Május 29. – 85 éve, 1937-ben született Elkán György partiumi műépítész, szakíró
- Május 30. – 125 éve, 1897-ben született Bárdos László partiumi újságíró, szerkesztő, elbeszélő, dramaturg

Június

- Június 2. – 55 éve, 1967-ben halt meg Ferenczy Béni szobrászművész
- Június 2. – 85 éve, 1937-ben született Nagy Károly erdélyi egyházi író
- Június 2. – 200 éve, 1822-ben született Csengery Antal partiumi újságíró, történész
- Június 5. – 110 éve, 1912-ben halt meg Cholnoky Viktor író, újságíró, műfordító
- Június 7. – 125 éve, 1897-ben született Maksay Albert erdélyi teológiai szakíró, műfordító, újságíró
- Június 11. – 145 éve, 1877-ben született Pluhár Gábor erdélyi elbeszélő, újságíró
- Június 12. – 90 éve, 1932-ben született Bálint Tibor erdélyi író
- Június 13. – 95 éve, 1927-ben született Tövissi József erdélyi földrajzi szakíró, egyetemi docens
- Június 14. – 85 éve, 1937-ben született Nikolits Árpád partiumi elbeszélő, drámaíró
- Június 15. – 100 éve, 1922-ben született Székely Erzsébet erdélyi irodalomtörténész, tankönyvíró, műfordító, egyetemi tanár
- Június 15. – 225 éve, 1797-ben született Brassai Sámuel erdélyi irodalomtörténész, nyelvész, polihisztor
- Június 16. – 85 éve, 1937-ben született Fábíán Sándor partiumi költő
- Június 17. – 150 éve, 1872-ben született Fráter Loránd zene- és dalszerző
- Június 17. – 95 éve, 1927-ben született Sütő András erdélyi író
- Június 20. – 100 éve, 1922-ben született Jánosházy György erdélyi költő, műfordító, szerkesztő, kritikus
- Június 22. – 255 éve, 1767-ben született Szentjóni Szabó László író, költő
- Június 22. – 15 éve, 2007-ben halt meg Szabó Zoltán erdélyi nyelvész, szerkesztő, egyetemi tanár
- Június 25. – 105 éve, 1917-ben halt meg Gyóni Géza költő
- Június 25. – 135 éve, 1887-ben született Karinthy Frigyes író
- Június 26. – 100 éve, 1922-ben született Földes László partiumi irodalomkritikus, szerkesztő
- Június 28. – 90 éve, 1932-ben született Sógor Gyula református egyházi író
- Június 29. – 95 éve, 1927-ben született Bustya Endre erdélyi irodalomtörténész, műfordító

Július

- Július 2. – 40 éve, 1982-ben halt meg Hervay Gizella erdélyi költő
- Július 3. – 140 éve, 1882-ben született Tárcza Bertalan partiumi zenei szakíró, zeneszerző
- Július 5. – 115 éve, 1907-ben született Nagy István erdélyi karmester, zene-tanár, hegedűművész
- Július 6. – 90 éve, 1932-ben született Tolnay Tibor partiumi festőművész
- Július 7. – 215 éve, 1807-ben született Fényes Elek földrajzi közgazdász író, statisztikus
- Július 12. – 90 éve, 1932-ben született Banner Zoltán partiumi előadóművész, szerkesztő
- Július 14. – 95 éve, 1927-ben született Szász János erdélyi író
- Július 14. – 95 éve, 1927-ben született Vasas Samu partiumi néprajzkutató, természettudományos ismeretterjesztő író
- Július 22. – 55 éve, 1967-ben halt meg Kassák Lajos író
- Július 26. – 55 éve, 1967-ben halt meg Füst Milán író, költő
- Július 30. – 135 éve, 1887-ben született Franyó Zoltán költő, műfordító

Augusztus

- Augusztus 1. – 190 éve, 1832-ben született Baksay Sándor író, költő, műfordító
- Augusztus 1. – 55 éve, 1967-ben született Molnár Zsófi partiumi meseíró, ifjúsági elbeszélő
- Augusztus 3. – 95 éve, 1927-ben született Beke György erdélyi író
- Augusztus 4. – 130 éve, 1892-ben született Sipos Domokos erdélyi költő, író
- Augusztus 6. – 230 éve, 1792-ben halt meg gr. Ráday Gedeon költő
- Augusztus 6. – 55 éve, 1967-ben halt meg Áprily Lajos erdélyi költő
- Augusztus 7. – 85 éve, 1937-ben született Kántor Lajos erdélyi irodalom-történész, kritikus, szerkesztő, művelődéstörténész
- Augusztus 8. – 150 éve, 1872-ben született Mikes Lajos újságíró, lapszerkesztő
- Augusztus 8. – 65 éve, 1957-ben született Tompa Gábor színházrendező
- Augusztus 9. – 550 éve, 1472-ben halt meg Vitéz János humanista egyházi vezető
- Augusztus 10. – 125 éve, 1897-ben született Fábry Zoltán felvidéki író, irodalomkritikus, publicista
- Augusztus 10. – 125 éve, 1897-ben született Fábry Zoltán író, kritikus, újságíró
- Augusztus 18. – 45 éve, 1977-ben halt meg Déry Tibor író

- Augusztus 23. – 30 éve, 1992-ben halt meg Székely János erdélyi író
- Augusztus 24. – 45 éve, 1977-ben halt meg Kós Károly erdélyi író, építész, művelődési vezető
- Augusztus 25. – 90 éve, 1932-ben született Garay Lajos felvidéki irodalomtörténész, műfordító, egyetemi docens
- Augusztus 26. – 85 éve, 1937-ben született Vőő Gabriella erdélyi néprajzi szakíró, író
- Augusztus 27. – 125 éve, 1897-ben született Tomcsa Sándor erdélyi elbeszélő, drámaíró
- Augusztus 27. – 210 éve, 1812-ben született Szemere Bertalan útirajzíró, újságíró, politikus
- Augusztus 28. – 110 éve, 1912-ben született Dévald László partiumi író, újságíró
- Augusztus 30. – 100 éve, 1922-ben született Bertók Imre felvidéki nyelvész, tankönyvíró
- Augusztus 30. – 170 éve, 1852-ben született Varjassy Lajos partiumi újságíró, író, jogász

Szeptember

- Szeptember 1. – 150 éve, 1872-ben született Brüll Adél, Ady Endre múzsa
- Szeptember 1. – 380 éve, 1642-ben született gr. Bethlen Miklós erdélyi emlékiratíró
- Szeptember 2. – 100 éve, 1922-ben született Lovicsek Béla felvidéki író, újságíró
- Szeptember 4. – 80 éve, 1942-ben halt meg Móricz Zsigmond író
- Szeptember 4. – 95 éve, 1927-ben született Sánta Ferenc író
- Szeptember 10. – 140 éve, 1882-ben született Gellért Oszkár, a Nyugat szerkesztője
- Szeptember 11. – 65 éve, 1957-ben született Toró T. Tibor partiumi természet-tudományi szakíró, közéleti író
- Szeptember 11. – 155 éve, 1867-ben született Tróznér Lajos erdélyi népköltészet-kutató, irodalomtörténész
- Szeptember 13. – 170 éve, 1852-ben született Petelei István író
- Szeptember 13. – 110 éve, 1912-ben született Kiss Jenő erdélyi költő
- Szeptember 14. – 25 éve, 1997-ben halt meg Berkesi András regényíró
- Szeptember 15. – 285 éve, 1737-ben született Aranka György erdélyi művelődés-szervező
- Szeptember 16. – 110 éve, 1912-ben született Benczédi Sándor erdélyi szobrászművész

- Szeptember 16. – 100 éve, 1922-ben született Szebeni István partiumi református egyházi író, lelkész
- Szeptember 19. – 220 éve, 1802-ben született Kossuth Lajos politikus, forradalmi vezér
- Szeptember 19. – 100 éve, 1922-ben született Majtényi Erik erdélyi költő, közíró
- Szeptember 19. – 125 éve, 1897-ben született Tamási Áron erdélyi író
- Szeptember 20. – 125 éve, 1897-ben született Ascher Oszkár előadóművész, rendező
- Szeptember 22. – 270 éve, 1752-ben halt meg Apor Péter erdélyi író
- Szeptember 22. – 250 éve, 1772-ben született Kisfaludy Sándor költő
- Szeptember 23. – 210 éve, 1812-ben halt meg Rájnis József papköltő
- Szeptember 24. – 125 éve, 1897-ben született Sinka István költő, író
- Szeptember 25. – 365 éve, 1657-ben született Thököly Imre erdélyi fejedelem
- Szeptember 25. – 115 éve, 1907-ben halt meg Kőváry László történétíró, író
- Szeptember 25. – 35 éve, 1987-ben halt meg Tamás Mária erdélyi költő, író, műfordító
- Szeptember 26. – 60 éve, 1962-ben született Para István erdélyi grafikus
- Szeptember 26. – 65 éve, 1957-ben halt meg Szabó Mózes partiumi irodalomtörténész, műfordító
- Szeptember 27. – 105 éve, 1917-ben született Mikecs László erdélyi történész, író
- Szeptember 28. – 105 éve, 1917-ben született Lóska Lajos felvidéki prózaíró
- Szeptember 28. – 205 éve, 1817-ben született Tompa Mihály költő, református lelkész
- Szeptember 29. – 150 éve, 1872-ben halt meg Déryné Széppataki Róza színésznő
- Szeptember 30. – 80 éve, 1942-ben született Aich Péter felvidéki költő, író, szerkesztő, tanító
- Szeptember 30. – 95 éve, 1937-ben született Bajor Andor erdélyi író
- Szeptember 30. – 145 éve, 1877-ben született Kelemen Lajos erdélyi történettudós
- Szeptember 30. – 160 éve, 1862-ben született Szabolcska Mihály költő, egyházi író, szerkesztő, református lelkész
- Szeptember 30. – 90 éve, 1932-ben született Teiszler Pál partiumi nyelvész, egyetemi docens

Október

- Október 2. – 105 éve, 1917-ben született Jócsák János erdélyi tankönyvíró, magyartanár
- Október 3. – 65 éve, 1957-ben halt meg Szabó Lőrinc költő
- Október 3. – 85 éve, 1937-ben született Csíky Boldizsár erdélyi zeneszerző
- Október 4. – 150 éve, 1872-ben született Schöpflin Aladár irodalomtörténész
- Október 5. – 105 éve, 1917-ben született Szabó Magda író, drámaíró
- Október 5. – 125 éve, 1897-ben született Csűrös Emilia ifjúsági író
- Október 5. – 120 éve, 1902-ben született Nagy Albert erdélyi festőművész
- Október 5. – 105 éve, 1917-ben született Balassa Iván erdélyi néprajzkutató, múzeumigazgató
- Október 6. – 45 éve, 1977-ben halt meg Kormos István író
- Október 6. – 75 éve, 1947-ben halt meg Finta Zoltán erdélyi költő, író, újságíró
- Október 9. – 95 éve, 1927-ben született Implon Irén partiumi újságíró, szerkesztő, magyartanár
- Október 9. – 130 éve, 1892-ben született Nadányi Zoltán partiumi költő, író, műfordító
- Október 9. – 100 éve, 1922-ben született Palkó Attila erdélyi helytörténész, régész, néprajzi író
- Október 10. – 210 éve, 1812-ben született Garay János költő
- Október 10. – 80 éve, 1942-ben halt meg Hunyady Sándor erdélyi író
- Október 12. – 140 éve, 1882-ben született Gulácsy Lajos festőművész
- Október 12. – 110 éve, 1912-ben született Miklóssy Gábor erdélyi festőművész
- Október 15. – 195 éve, 1827-ben született Zichy Mihály grafikus, festőművész
- Október 15. – 220 éve, 1822-ben született Ábrányi Kornél emlékiratíró, zenei író, zeneszerző
- Október 19. – 115 éve, 1907-ben halt meg br. Podmaniczky Frigyes író, politikus
- Október 20. – 150 éve, 1872-ben született Alapy Gyula felvidéki történész, néprajzkutató, lapszerkesztő
- Október 23. – 100 éve, 1922-ben született Bálint Ágnes író, szerkesztő, dramaturg
- Október 24. – 140 éve, 1882-ben született Kálmán Imre operett zeneszerző
- Október 25. – 115 éve, 1907-ben született Országh László nyelvész, irodalomtörténész
- Október 25. – 160 éve, 1862-ben halt meg gr. Teleki Blanka pedagógiai író
- Október 26. – 80 éve, 1942-ben született Magyar Lajos erdélyi költő
- Október 27. – 110 éve, 1912-ben született Révész Endre erdélyi szobrászművész
- Október 29. – 135 éve, 1887-ben született Szuhanek Oszkár partiumi festőművész
- Október 30. – 100 éve, 1922-ben halt meg Gárdonyi Géza író

- Október 30. – 140 éve, 1882-ben született Bölöni György erdélyi író, publicista
 Október 30. – 150 éve, 1872-ben született Szász Béla református egyházi író, lelképásztor
 Október 30. – 110 éve, 1912-ben született Boldizsár Iván író, újságíró, szerkesztő

November

- November 1. – 60 éve, 1962-ben halt meg id. Xantus János erdélyi geológiai és földrajzi szakíró
 November 2. – 120 éve, 1902-ben született Illyés Gyula író
 November 6. – 80 éve, 1942-ben halt meg Vásárhelyi Boldizsár erdélyi református egyházi író, lelképásztor
 November 11. – 145 éve, 1877-ben halt meg Mészöly Géza festőművész
 November 11. – 65 éve, 1957-ben halt meg Szabolcska László egyházi író, irodalomtörténész
 November 12. – 40 éve, 1982-ben halt meg Tamási Gáspár erdélyi népi emlékiró
 November 12. – 125 éve, 1897-ben született Szabolcska László egyházi író, irodalomtörténész
 November 14. – 135 éve, 1887-ben született Áprily Lajos erdélyi költő, műfordító, magyartanár
 November 14. – 35 éve, 1987-ben halt meg Gellért Sándor partiumi költő, műfordító, magyartanár
 November 15. – 120 éve, 1902-ben született Kelembéri Sándor felvidéki költő, újságíró
 November 17. – 115 éve, 1907-ben született Bányai László közíró, történész
 November 18. – 95 éve, 1927-ben született Makár Lajos partiumi festőművész
 November 18. – 110 éve, 1912-ben született Székely Zoltán erdélyi régész, muzeológus
 November 19. – 95 éve, 1927-ben született Lator László költő, műfordító
 November 20. – 90 éve, 1932-ben született Kelemen Árpád erdélyi műszaki feltaláló, szakíró
 November 20. – 170 éve, 1852-ben született Petri Elek református egyházi író, bibliafordító, püspök
 November 21. – 95 éve, 1927-ben született Varró János erdélyi irodalomtörténész, regényíró, műfordító
 November 22. – 145 éve, 1877-ben született Ady Endre költő, író
 November 23. – 85 éve, 1937-ben született Murádin Jenő erdélyi művészettörténész, szerkesztő

- November 25. – 95 éve, 1927-ben halt meg Rippl-Rónai József festőművész
- November 26. – 125 éve, 1897-ben született Kahána Mózes erdélyi író, költő, szerkesztő, műfordító
- November 27. – 40 éve, 1982-ben halt meg ifj. Xantus János természettudományi és földrajzi szakíró, szerkesztő
- November 29. – 115 éve, 1907-ben született Jankovich Ferenc költő
- November 29. – 120 éve, 1902-ben született Ormos Iván partiumi költő, író, újságíró
- November 29. – 115 éve, 1907-ben született Sas Jolán partiumi költő
- November 29. – 95 éve, 1927-ben született Tarisznyás Márton erdélyi néprajzkutató, muzeológus

December

- December 3. – 85 éve, 1937-ben halt meg József Attila költő
- December 3. – 80 éve, 1942-ben született Tóth Károly Antal partiumi esszéíró, kiadó
- December 3. – 135 éve, 1887-ben született Zágoni István erdélyi újságíró, szerkesztő
- December 5. – 85 éve, 1937-ben halt meg Thorma János festőművész
- December 5. – 125 éve, 1897-ben született Járosi Andor író, evangélikus lelkész, színikritikus
- December 7. – 95 éve, 1927-ben született Fodor Sándor erdélyi író
- December 8. – 150 éve, 1872-ben született Janovics Jenő erdélyi színművész, rendező, irodalomtörténész, forgatókönyvíró, művészetpolitikus
- December 8. – 40 éve, 1982-ben halt meg Kelemen Béla erdélyi nyelvész, szótáríró
- December 8. – 180 éve, 1842-ben született Csiky Gergely drámaíró
- December 9. – 85 éve, 1937-ben született Tóth József partiumi református egyházi író, lelkész
- December 10. – 130 éve, 1892-ben született Komlós Aladár felvidéki költő, irodalomtörténész, kritikus
- December 10. – 180 éve, 1842-ben halt meg Szentiváni Mihály erdélyi költő
- December 11. – 115 éve, 1907-ben született Számadó Ernő partiumi költő, meseíró
- December 11. – 155 éve, 1867-ben halt meg Bérczy Károly költő, műfordító, szerkesztő

- December 13. – 140 éve, 1882-ben halt meg Greguss Ágost író, esztéta, kritikus
- December 14. – 415 éve, 1607-ben született Kemény János erdélyi emlékiratíró
- December 15. – 220 éve, 1802-ben született Bolyai János erdélyi matematikai tudós
- December 15. – 155 éve, 1867-ben halt meg Ganz Ábrahám, a kéregöntésű vasúti kerekek gyártója
- December 15. – 220 éve, 1822-ben halt meg Verseghy Ferenc költő
- December 15. – 450 éve, 1572-ben halt meg Melius Juhász Péter reformátor, egyházi író
- December 16. – 140 éve, 1882-ben született Kodály Zoltán zeneszerző, népdalgyűjtő
- December 16. – 55 éve, 1967-ben halt meg Gellért Oszkár, a Nyugat főszerkesztője
- December 16. – 150 éve, 1872-ben halt meg Réti István festőművész
- December 19. – 80 éve, 1942-ben halt meg Bárd Oszkár erdélyi költő, drámaíró, orvos
- December 22. – 95 éve, 1927-ben született Lászlóffy Ilona pedagógiai szakíró, egyetemi lektor
- December 22. – 90 éve, 1932-ben született Zöld Lajos erdélyi közíró, közösségsszervező
- December 23. – 110 éve, 1912-ben született Zádor András felvidéki irodalomtörténész, műfordító
- December 23. – 85 éve, 1937-ben halt meg Kováts József erdélyi elbeszélő, regényíró, kritikus
- December 24. – 110 éve, 1912-ben született Korvin Sándor erdélyi költő, közíró, műfordító
- December 24. – 290 éve, 1732-ben halt meg Köleséri Sámuel egyházi imakönyvszerkesztő, orvos
- December 25. – 100 éve, 1922-ben halt meg Weiss Manfréd, a csepeli gépgyár egyik megteremtője
- December 25. – 65 éve, 1957-ben született Tibori Szabó Zoltán erdélyi újságíró, szerkesztő, műfordító
- December 27. – 50 éve, 1972-ben halt meg Dutka Ákos partiumi költő, újságíró
- December 29. – 110 éve, 1912-ben született Janics Kálmán felvidéki történész, publicista, politikus
- December 30. – 75 éve, 1947-ben halt meg Pluhár Gábor erdélyi elbeszélő, újságíró
- December 31. – 120 éve, 1902-ben született Hajnal László erdélyi költő, író
- December 31. – 85 éve, 1937-ben halt meg Czigány Dezső modern festőművész

Bővebb adatok hiányában, de évfordulósok az alábbi vajdasági magyar költők, írók:

- 75 éve, 1947-ben született Böndör Pál író
- 90 éve, 1932-ben született Burány Nándor író, költő
- 80 éve, 1942-ben született Cs. Simon István költő
- 80 éve, 1942-ben hunyt el halt meg Farkas Géza író, társadalomtudós /1874-1942/
- 120 éve, 1902-ben született Gaál László költő /1902-1975/
- 85 éve, 1937-ben született Gulyás József költő
- 75 éve, 1947-ben született Juhász Erzsébet író /1947-1998/
- 55 éve, 1967-ben született Lovas Ildikó író
- 35 éve, 1987-ben halt meg Zákány Antal író /1918-1987/

Összeállította: JÁROSI ÉVA ny. magyartanár

**Egyházkerületünk megalakulásának századik évfordulójára épített szószerk
a nagyváradi székház udvarán**

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület címtára

IGAZGATÓTANÁCSI HIVATAL

BH-410202 Nagyvárad (Oradea), Sulyok István utca 9. szám

Telefon: 0259-431710; 0259-435386, 0724-353928, e-mail: partium@rdsor.ro

Tiszt- és tisztségviselők:

CSÚRY ISTVÁN püspök

BARA LAJOS ISTVÁN egyházkerületi főgondnok

FORRÓ LÁSZLÓ lelkészi főjegyző

TÖRÖK SÁNDOR presbiteri főjegyző

KÁNYA ZSOLT ATTILA lelkészi jegyző

TATÁR MIKLÓS presbiteri jegyző

DÉNES ISTVÁN LUKÁCS missziói előadó

MIKLÓ ISTVÁN BOLDIZSÁR katekétikai előadó

OROSZ OTÍLIA VALÉRIA egyházzenei előadó

JOBK DOMOKOS ifjúsági előadó

GELLÉN SÁNDOR levéltáros

Püspöki hivatal: WAGNER ERIK püspöki titkár

0259-435386, 0755-274640, wagner.erik@yahoo.com

Igazgatótanács titkárság: SZABÓ KATALIN

0259-431710, 0259-435386, 0724-353928, partium@rdsor.ro

Könyvterjesztés: BORUZZS EDIT – 0259-431710

Kiadványok rendelése: press@krek.ro

Közigazgatási Ügyosztály: FARKAS ZSOLT előadótanácsos

0762-638210, zsolif@yahoo.com

SZAKÁCS OTTILIA közigazgatási referens

0746-370678, szakacsottilia@gmail.com

Gazdasági Ügyosztály: SALÁNKI LÓRÁNT előadótanácsos – 0726-752633

Könyvelő: FODOR KATALIN – kregazdasagi@yahoo.com

Missziói Ügyosztály: DÉNES ISTVÁN LUKÁCS generális direktor

0745-374441, denesistvan@yahoo.com

VINCZÉNÉ PÁLFI JUDIT előadótanácsos

0741-179307, judit_vincze@yahoo.com

Tanügyi- és Katekétikai Ügyosztály:

MIKLÓ ISTVÁN BOLDIZSÁR katekétikai előadó – 0740-207488

SZŰCS ÉVA tanügyi előadótanácsos

0745-306661, szucseva@yahoo.com

Külügyi Osztály: ANTAL JÁNOS előadótanácsos

0722-686824, antal.janos@gmail.com

Kiadói és Sajtóosztály: WAGNER ERIK előadótanácsos

0755-274640, press@krek.ro

Műszaki előadó: EMŐDI TAMÁS – 0745-311387, emoditamas@gmail.com

Jogi referens: PETRUCZ IZABELLA – 0742-169537, petrucziza@gmail.com

Levéltáros: GELLÉN SÁNDOR – 0262-281410, 0744-864572

EMŐDI ANDRÁS – 0743-181698, aemodi@gmail.com

INTÉZMÉNYEK

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Csillagocska Bölcsődéje

BH-410202 Nagyvárád, Sulyok István utca 9. sz.

Igazgató: FELFÖLDI-BOD GABRIELLA – 0770-292560

Arany János Kollégium

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 36; 0259-439931, ajk@partium.ro

Kollégiumi ügyvezető: Mezey Márk Attila – 0755-228142

Erdélyi Gyülekezet – Reménység Szigete karitatív és kulturális központ

H-1066 Budapest, Gyógyszergyári út.3.

Vezető lelkész: Dr. ZALATNAY ISTVÁN

Intézeti előadó: VERES EMESE GYÖNGYVÉR

Tel: 0036-1-3416602 és 0036-1-2609455, e-mail: erdelyigyulekezet@gmail.com

honlap: www.erdelyigyulekezet-budapest.hu

Harangszó szerkesztősége

BH-410210 Oradea, Sulyok István utca 9. szám,

e-mail: harangszo.ujzag@gmail.com

Felelős szerkesztő: GHITEA-SZABÓ JÓZSEF-LEVENTE – 0765-926002

Harangszó Rádió

Szatmárnémeti, Kálvin tér 2. szám. Tel.: 0261-711816, 0769-668719

Szerkesztő: RÁCZ ERVIN – 0740-483375, referdod@freemail.hu

Ifjúsági Központ, Sólyomkővár – Szilágysomlyói Egyházmegye

SJ-457262 Boghiș, nr. 131

Gondnok: MIKLÓS KÁROLY – 0749-193727, miklos_kari@yahoo.com

Királyhágómelléki Református Egyházkerület Segély- és Kölcsönpénztára

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1. – Nagyvárad-Újváros Egyházközség irodája

Pénztáros: ZSIGMOND JÓZSEF – 0743-346-320

Kölcsy Ferenc Egyházi és Kulturális Központ – Sződemeter

SM-447280 Săuca nr. 127.

Intézményvezető: PAKULÁR JULIANNA – 0756-096516

Kiállítás felelős: PAKULÁR ISTVÁN – 0751-580282

Lorántffy Zsuzsanna Egyházi Központ

BH-410042 Oradea Str. Libertății nr. 38., 0259-437069

Intézményvezető: BERTALAN STELLA – 0741-089939

Nyugdíjintézet – Romániai Református Egyház Nyugdíjintézete

CJ-400124 Cluj-Napoca, P-ta Avram Iancu 15., 0264-598538

Igazgató: TÁRKÁNYI MÁRTON – nyugdij@reformatus.ro

Partiumi Keresztény Egyetem

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 27.,

0259-418244, 0259-418252 www.partium.ro, partium@partium.ro

Rektor: Dr. PÁLFI JÓZSEF

Partiumi Közlöny szerkesztősége

BH-410210 Oradea Sulyok István utca 9. szám

Felelős szerkesztő: WAGNER ERIK – 0755-274640, press@krek.ro

Romániai Református Pedagógiai Intézet nagyvárad-i irodája

BH-410210 Oradea Sulyok István utca 9. szám, 0259-431710, 0259-435386

Főmunkatárs: SZŰCS ÉVA – 0745-306661 szucseva@yahoo.com

Státer Önszegélyző Pénztár

Státer megbízott: FODOR KATALIN

www.stater.ro, stater2008@yahoo.com

SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK, ALAPÍTVÁNYOK

NAGYBÁNYAI EGYHÁZMEGYE

SZAMOSARDÓ

Bethesda ház, Egészségügyi és Humanitárius Központ

Intézményvezető: Tóbiás Eszter, Váncza Éva

MM-437356 Arduzel nr. 145/a.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE

SZATMÁR-SZAMOSNEGYED

Bethlen Kata Egyesület

Intézményvezetők: Bogya Kis Ferenc, Bogya Kis Mária lelkipásztorok

bogyakis@gmail.com Tel/Fax: 0261-769745 Mobil: 0747-047067

SZATMÁR

Diakonia Keresztyén Alapítvány Szatmári Fiók

Intézményvezető: Kiss József lelkipásztor

Satu Mare Str. Eroilor nr. 8. Tel.: 0745-306629, e-mail: jkissprot@yahoo.com

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE

LELE

Oikodemos, Idősek Otthona

Intézményvezető: Nagy Sándor lelkipásztor

nagy_sandoresp@yahoo.com, Mobil: 0745-775342

HADAD

Dégenfeld Központ

Intézményvezető: Tötös Beáta lelkipásztor.

Tel.: 0749-035745, e-mail: totosbea@yahoo.ro

ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE

MICSKE – ÉRDA

Intézményvezető: Barabás Tünde szociális munkás

BH-417183 Mişca nr. 130/b. Tel.: 0746-213979

MICSKE – Sámuel Szociális Bentlakás

Intézményvezető: Bertalan Csilla szociális munkás

csilali@freemail.hu Mobil: 0745-623607

MAGYARKÉC

Kécenlét Egyesület

Intézményvezető: Mike Pál lelkipásztor

magyarkec@yahoo.com Tel/Fax: 0359-804975 Mobil: 0748-143853

BIHARI EGYHÁZMEGYE

BIHARFÉLEGYHÁZA – **Gálya Egyesület, házi idősgondozás**

Intézményvezető: Szabó Zsolt lelkipásztor

szabozsolt7081@gmail.com Tel/Fax: 0259-462013 Mobil: 0740-180278

ÉLESD

Diakonia Keresztyén Alapítvány Nagyváradi Fiók - munkapont

Otthoni Idősgondozó Szolgálat

Intézményvezető: Dénes Éva

diakoniaoradea@yahoo.com Mobil: 0770-188587

„Kajántó Mária” Gyermek és Ifjúsági Otthon

BH-415100 Aleşd Str. Viilor nr. 30

Intézményvezető: Balla Júlia szociális munkás

ballajulia05@gmail.com Tel/Fax: 0259-342719 Mobil: 0787-826495

NAGYSZALONTA

Fileo Idősek Otthona

BH-415500 Nagyszalonta, str. I.C. Cantacuzino nr. 2/a

Intézményvezető: Kovács Katalin

fileo_salonta@gmail.com Mobil: 0751-499177

NAGYVÁRAD

Diakonia Keresztyén Alapítvány Nagyváradi Fiók

Otthoni Idősgondozó Szolgálat

BH-410067 – Nagyvárád, str. Clujului 63 sz.

Intézményvezető: Dénes Éva

diakoniaoradea@yahoo.com Mobil: 0770-188587

Diakonia Keresztyén Alapítvány Nagyváradi Fiók

Méhecske Műhely

BH-410001 Nagyvárád, Moscovei u. 14. sz.

Intézményvezető: Herman Noémi

diakoniaoradea@yahoo.com Mobil: 0726-211363

Lámpás Alapítvány

Intézményvezető: Vura Ottilia – office.lampas@gmail.com Mobil: 0764-043989
BH-410094 Nagyvárád, Mihail Kogalniceanu 30. (bejárat a M.Viteazul u. felől)

Nagyvárád-Össi Mentálhigiénés Központ

Intézményvezető: Csűry István püspök-lelkipásztor
e-mail: csuryistvan@yahoo.com. Tel/Fax: 0259-413550, Mobil: 0722-597364

Csillagocska Alapítvány

Intézményvezető: Pálfi József lelkipásztor
BH-410115 Oradea, Bld Ștefan cel Mare nr 6/A, e-mail: palfijozsef67@gmail.com
Tel/Fax: 0259-453914 Mobil: 0743-180363

Csillagváros Alapítvány

Intézményvezető: Vinczéné Pálfi Judit lelkipásztor
BH-410477 Oradea, Teiului nr.2. e-mail: judit_vincze@yahoo.com Tel: 0741-179307

Szociális Napközi – Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium

Intézményvezető: Dombi Enikő szociális munkás
e-mail: csaba.dombi@gmail.com Tel.: 0740-918701

TENKE – Tenkei Református Szeretetotthon

Intézményvezető: Megyasszai Júlia szociális munkás
BH-417595 Tinca, Str. Avram Iancu nr. 53.
Szeretetotthon száma: 0771-239 771
Megyasszai Júlia: tel.: 0742-429366, e-mail: jmegyasszai@gmail.com

SZILÁGYSOMLYÓI EGYHÁZMEGYE

PERECSEN – **Diakonia Keresztyén Alapítvány Nagyváradi Fiók - munkapont**
Otthoni Idősgondozó Szolgálat – Intézményvezető: Dénes Éva
e-mail: diakoniaoradea@yahoo.com Mobil: 0770-188587

ZILAH EGYHÁZMEGYE

ZILAH – **Diakonia Keresztyén Alapítvány Zilahi Fiók**
450006, str. Maxim D. Constantin nr. 5 Zilah, Szilágy megye/loc. Zalău, jud. Sălaj
Intézményvezető: Szalánszki Judit – diakoniaزالau@yahoo.com Mobil: 0746293877

Egyházközségek címtára

(az Esperesi Hivataloktól 2021. őszén kapott adatok alapján)

NAGYBÁNYAI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – GELLÉN SÁNDOR KÁROLY esperes

MM-430323 Baia Mare Str. Izvor nr. 2. Tel.: 0262-212770, 0787-867179,

e-mail: refespbanya@yahoo.com

Irodavezető: ECSEDI ORSOLYA. Tel.: 0745-773201

Egyházmegyei főgondnok – VICSAI JÁNOS

MM-437356 Arduzel nr. 138a. Tel.: 0745-545661

Apahegy – ORBÁN CSENGE beszolgáló lp.

MM-435402 Viile Apei str. Ungureasca nr.143.

Tel.: 0744-975586, e-mail: demetercsenge@yahoo.de

Avasfelsőfalu – BALLA GÁBOR ISTVÁN (beszolgáló lp.)

SM-445200 Negresti Oas str. Victoriei nr. 8/20 ap. 4. Tel.: 0261-854720

Avasújváros – GELLÉN SÁNDOR KÁROLY esperes

MM-447220 Orasu Nou nr 235. Tel.: 0261-830043, 0744-864572,

e-mail: czelder39@yahoo.com

Domokos – LOVÁSZ ISTVÁN

MM-435604 Damacuseni nr. 303. Tel.: 0262-385265, 0740-276091,

e-mail: listvan1979@gmail.com Sz.: Erzsébetbánya

Felsőbánya – ALFÖLDI LAKATOS TIBOR

MM-435100 Baia Sprie P-ta Libertatii nr 21. Tel.: 0774-038862, 0744-707494,

e-mail: alfotibor@protestant.com Le.: Kapnikbánya Sz.: Giródtótfalu

Hagymáslápos – MOLNÁR VIKTOR LAJOS

MM-437227 Lapusel str. Unirii nr. 6. Tel.: 0740-809038,

e-mail: viktor_molnar@yahoo.com Le.: Kővárhosszúfalu Sz.: Erdőszáda

Hosszúmező – FAZAKAS JUDIT

MM-437080 Cimpulung la Tisa nr.132. Tel.: 0362-405905, 0751-185645,

e-mail: jutkafazakas@yahoo.com Sz.: Kistécső

Koltó – ECSEDI ÁRPÁD

MM-437283 Coltau P-ta Eroilor nr. 6. Tel.: 0262-289112, 0757-016704,
e-mail: ecsediarpad74@gmail.com Le.: Katalin

Kőszegremete – SZISZIK JÓZSEF

SM-447227 Remetea Oasului nr. 9.
Tel.: 0361-422406, 0744-104203,
e-mail: sziszikjo@yahoo.com Le.: Bikszád

Magyarberkesz – KOVÁCS PÉTER ZOLTÁN

MM-437231 Berchez nr. 66. Tel.: 0362-402855, 0766-773793,
e-mail: k_peter_z@yahoo.com Le.: Nagysomkút

Magyarláp – SZÉKELY ZSOLT

MM-435600 Targu-Lapus Str. Florilor nr. 2.
Tel.: 0262-384345, 0744-263133, e-mail: zsekely@gmail.com

Máramarossziget –

MM-435500 Sighetu Marmatiei Str. Dr.I.M. de Apsa nr.27.
Tel/fax: 0262-311924. Le.: Felsővisó Sz.: Borsabánya

Misztótfalu – ORBÁN ISTVÁN DÁNIEL

MM-437345 Tautii Magheraus, Str 1. nr. 221. Tel.: 0262-293272,
e-mail: odaniel47@yahoo.com Sz.: Misztbánya, Borpatak

Monó – NAGY ANDRÁS

MM-437358 Mîna nr. 184. Tel.: 0262-483490, 0752-552289,
e-mail: kisgorog@yahoo.com Le.: Égerhát

Nagybánya Óváros – BAK LÁSZLÓ, BAK ENIKŐ

MM-430406 Baia Mare Str. Dacia nr. 3. Tel.: 0262-211048, 0726-702025,
e-mail: nagybanya.ovaros.ref@gmail.com Le.: Alsófernezely

Nagybánya Újváros – TASNÁDI ANDRÁS ZSOLT, POP PÉTER beosztott lp.

MM-430263 Baia Mare Str. Republicii nr. 9. Tel.: 0262-227263,
T.A.Zs.: 0751-029501, e-mail: tasnadiandras@yahoo.com,
P.P.: 0743-186907

Sülelmed – MAGYAR NORBERT helyettesítő segédlelkész

MM-437355 Ulmeni, Str. P. Dulfu nr. 30.
Tel.: 742-403184, e-mail: mnrbert@gmail.com.
Le.: Szamoscikó

Szamosardó – TÓBIÁS TIBOR

MM-437356 Arduzel nr. 144. Tel.: 0788-079345,
e-mail: tobiastibor@gmail.com Le.: Szamosújlak

Szinérváralja – HUSZÁR LÁSZLÓ ZSOLT

MM-435400 Seini P-ta Sylvester J. nr. 1.
Tel.: 0755-208464, e-mail: lacoka78@yahoo.com

Vámfalu – BALLA GÁBOR ISTVÁN

SM-447350 Vama str. Petőfi Sándor nr. 939. Tel.: 0361-802741, 0764-261131,
e-mail: ballag79@freemail.hu

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – KIRÁLY LAJOS esperes

SM-440114 Szatmárnémeti, Kálvin tér 2. szám. Tel.: 0261-711-816, 0785-292-502
E-mail: espereshivatszatmar@gmail.com, batiziref@freemail.hu

Irodavezető: MOLNÁR CSILLA – 0740-783001

Ügyintéző: SZILÁGYI LEVENTE – 0745-812429

Egyházmegyei főgondnok: PUSKÁS CSABA

Tel: 0744-539213. E-mail: csaba56@gmail.com

Adorján – BESENYŐDI ATTILA

SM-447181 Adrian. Tel.: 0741-190590,
e-mail: bessenyodiattila@yahoo.com. Le.: Meggyesgombás

Amac – KERESZTÚRI ERZSÉBET

SM-447231 Amați, str. Bisericii nr. 6. Tel.: 0261-842607, 0748-939124,
e-mail: amacirefegyhaz@gmail.com

Apa – KISS SZABOLCS

SM-447015 Apa str. Florilor nr. 79. Tel.: 0745-301743,
e-mail: szabolcs03@yahoo.com

Aranyosmeggyes – TOLNAI JÁNOS (beszolgáló lp.)

SM-447185 Medieșu Aurit nr. 750. Tel.: 0741435735, e-mail: tolnaijanos@yahoo.com

Atya – VERSÉNYI ISTVÁN (beszolgáló lp.)

SM-447131 Atea. Tel.: 0765603332, e-mail: versenyiistvan@freemail.hu

Batiz – KIRÁLY LAJOS

SM-447065 Botiz str. Teilor nr. 81. Tel.: 0745-906903, 0785-292502,
e-mail: batiziref@freemail.hu. Le. Gombáspusztá

Csengerbagos – DOHI ARNOLD (beszolgáló lp.)

SM-447125 Doba nr. 9. Tel.: 0741-335132, e-mail: dohi_arnold@yahoo.com

Dabolc – SZILÁGYI ISTVÁN RÓBERT

SM-447148 Dabolț nr. 67. Tel.: 0744-451959, e-mail: szilagyi robert20@yahoo.com

Dobrácsapáti – ERDEI ÁRVA ISTVÁN (beszolgáló lp.)

SM-447116 Apateu nr. 97. Tel.: 0744-817150, e-mail: eaistvan@gmail.com

Egri – TOLNAI JÁNOS

SM-447066 Agriș nr. 81. Tel.: 0741-435735, e-mail: tolnaijanos@yahoo.com

Erdőd – KASZANICZKI CSONGOR

SM-447020 Ardud, Stefan cel Mare 8. Tel.: 0756-207617, csontikaa@gmail.com

Halmi – ELEK ARNOLD ZOLTÁN

SM-447145 Halmeu str. Eliberării nr. 85. Tel.: 0261-773265, 0754-284049,
e-mail: elek.arnold@yahoo.com. Le.: Kökényesd

Hirip – KERESZTÚRI SÁNDOR ZSOLT

SM-447233 Hrip str. Cardinal Iuliu Hossu nr. 157.
Tel.: 0261-842607, 0748-939124, e-mail: hiripirefegyhas@gmail.com

Józsefháza – KISS SZABOLCS (beszolgáló lp.)

SM-447187 Iojib. Tel.: 0745-301743, szabolcs03@yahoo.com. Le: Józsefházi hegy

Kakszentmárton – KÜRTI TAMÁS (beszolgáló lp.)

SM-447214 Mărtinești. Tel.: 0763-738235, e-mail: kurti.tamas.85@gmail.com

Kisbábony – GÁTI TIBOR LEVENTE

SM-447146 Băbești nr. 74. Tel.: 0746-069-567, e-mail: gatibor@yahoo.com

Kiskolcs – GYŐRBÍRÓ SÁNDOR

SM-447121 Culciu Mic. Tel.: 0747-586808, 0261-829696,
e-mail: sgyorbiro@yahoo.com

Kispeleske – KÉPÍRÓ GYULA JENŐ (beszolgáló lp.)

SM-447176 Pelișor nr. 21. Tel.: 0745-906878, 0261-759214,
e-mail: kepirogyula@gmail.com. Le.: Nagypeleske

Lázári – KÉPÍRÓ GYULA JENŐ

SM-447170 Lazuri nr. 210. Tel.: 0745-906878, 0261-759214,
e-mail: kepirogyula@gmail.com

Mikola – HIGYED ISTVÁN

SM-447195 Micula. Tel.: 0261-828602, 0743-220412,
e-mail: protmikrom@gmail.com

Nagykolcs – APJOK ARTUR

SM-447119 Culciu Mare nr. 265. Tel.: 0745-653292, 0361-413111,
e-mail: exkalibur@freemail.hu

Ombod – JOBB DOMOKOS

SM-447232 Ambud nr. 133. Tel.: 0746-852662, e-mail: jobbdom@gmail.com

Óvári – IGAZ ÁRPÁD

SM-447357 Oar nr. 303. Tel.: 0261-875515, 0745-545867,
e-mail: igazarpad@yahoo.com

Patóháza – TÖRŐ ATTILA MIKLÓS

SM-447191 Potău nr. 109.
Tel.: 0771-382-968, e-mail: t0r0attilamiklos@gmail.com

Pettyén – GENDA ÁRPÁD SZABOLCS

SM-447234 Petin nr. 231. Tel.: 0261-867684, 0748-241082,
e-mail: gendaarpadszabolcs@gmail.com

Pusztadaróc – KOVÁCS ZSUZSANNA TÜNDE

SM-447130 Dorolț nr. 181.
Tel.: 0732-113915, e-mail: kovacs_zsuzsannatunde@yahoo.com

Sándorhomok – KOVÁCS MÁTYÁS PÉTER

SM-447172 Nisipeni. Tel.: 0261-828830, 0740-140380,
e-mail: matyi_p@yahoo.com

Sárközújlak – NAGY ERIKA

SM-447180 Livada str. Victoriei nr. 80.
Tel.: 0748-050536, e-mail: sarkoz.erika@gmail.com

Szamosdara – VERSÉNYI ISTVÁN

SM-447132 Dara nr. 42. Tel.: 0765-603332, e-mail: versenyiistvan@freemail.hu

Szamosdob – DOHI VILHELM ARNOLD

SM-447125 Doba nr. 9. Tel.: 0741-335132, e-mail: dohi_arnold@yahoo.com

Szamoskóród – ERDEI-ÁRVA ISTVÁN BÉLA

SM-447118 Corod, nr. 24. Tel.: 0744-817150, e-mail: eaistvan@gmail.com

Szamoskrassó – MIHÁLY LEHEL ISTVÁN

SM-447117 Cărașeu nr. 391. Tel.: 0740-040929, e-mail: lehellong@gmail.com

Szárazberek – ILONCZAI ZSOMBOR

SM-447171 Bercu nr. 8. Tel.: 0261-828945, 0766-662103,

e-mail: izesombor@yahoo.com

Szatmár-Láncos – KORDA ZOLTÁN, SZILÁGYI BALÁZS

SM-440114 Satu Mare P-ța Jean Calvin nr. 8.

K.Z.: tel.: 0261-712455, 0740-155923, e-mail: kozoti01@yahoo.com

Sz.B.: tel.: 0361-804001, 0743-043246, e-mail: szilba@freemail.hu

Szatmár-Németi – KISS JÓZSEF, MÁTYÁSI GERDA GEORGINA

SM-440058 Satu Mare str. Wolfenbüttel nr. 1. Tel.: 0261-712116,

K.J.: tel.: 0745-360629, e-mail: jkissprot@yahoo.com

M.G.G.: 0749-767-340, e-mail: matyasigeorgina@yahoo.com

Szatmár-Kültelek – HIGYED JÁNOS MÁTYÁS

SM-440216 Satu Mare str. Basarabia nr. 14.

Tel.: 0261-779270, 0727-190633,

e-mail: szatmar3@yahoo.com; kultelek@gmail.com

Szatmár-Szamos-negyed – BOGYA-KIS FERENC, BOGYA-KIS MÁRIA

SM-440199 Satu Mare str. Inăului nr. 11.

Tel.: 0261-769745, 0747-047067, e-mail: bogyakis@gmail.com

Szatmár-Szigetlanka – RÁCZ ERVIN-LAJOS

SM-440061 Satu Mare P-ța Titulescu 24/b.

Tel.: 0785-292503, 0740-483375, e-mail: refszigetlanka@gmail.com

Szatmárgörbed – KÜRTI TAMÁS

SM-447192 Românești nr. 195.

Tel.: 0763-738235, e-mail: kurti.tamas.85@gmail.com

Szatmárhegy – KOVÁCS JÓZSEF

SM-447360 Viile Satu Mare str. Bisericii nr. 13.

Tel.: 0261-754277, 0745-258697, e-mail: elch@freemail.hu

Szatmárpálfalva – KISS JÓZSEF (beszolgáló lp.)

SM-447230 Păulești. Tel.: 0745-360629, e-mail: jkissprot@yahoo.com

Szatmárudivari – SIMON ATTILA

SM-447210 Odoreu str. Republicii nr. 102. Tel.: 0361-808757, 0766-366433,
e-mail: simonati1978@yahoo.com. Le.: Berend

Tamásvárálja – GÁTI TIBOR LEVENTE (beszolgáló lp.)

SM-447033 Tămășeni nr. 54. Tel.: 0746-069567, e-mail: gatibor@yahoo.com

Túrterebes – KALA NOÉMI

SM-447335 Turulung str. Parcului nr. 272.

Tel.: 0741-104430, e-mail: kala_noemi@yahoo.com

Vetés – MÁTHÉ RÓBERT

SM-447355 Vetiș nr. 165. Tel.: 0261-820727, 0741-014879,

e-mail: matherob@freemail.hu

Nagytarna (missziói egyházközség) – BALVINSZKY SÁNDOR

Tel.: 0771-059889

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – TOLNAY ISTVÁN esperes

Irodavezető: CUCU-KOVÁCS ANNAMARIA – Tel.: 0751-209935

Médiareferens-lp: SEBESTYÉN ELEK ELŐD – Tel.: 0758453291

SM-445100 Carei str. Rákóczi Ferenc nr. 18. A.

Tel.: 0261-865706, 0743-689614

e-mail: esperesihivatal@yahoo.com

Főgondnok: KOVÁCS JENŐ – 0751-070590 e-mail: eugenkovacs57@yahoo.com

Kórházlelkész – SZILÁGYI GYÖNGYI

SM-445304 Săraud 146. Tel.: 0740062864, e-mail: szilgyigyongyi@yahoo.com

Ákos – DOBAI ZOLTÁN

SM-447005 Acăș str. Mihăienilor nr. 235. Tel.: 0361-881081, 0744634074,

e-mail: dobzoltan@gmail.com

Bere – BALLA ÁRPÁD (beszolgáló lp.)

SM-447261 Berea nr. 83. Tel.: 0742-920569, e-mail: ballaarpad79@yahoo.com

Bogdánd – ZSÁKAI NORBERT

SM-447060 Bogdand str. Principală nr. 298. Tel.: 0744-379213,

e-mail: pepperonyfeka@yahoo.com

Börvely – KÁTAI TIBOR

SM-447050 Berveni str. Herman Ottó nr. 350.

Tel.: 0261-872173, 0748-358500,

e-mail: tibianna@yahoo.com

Dobra – MÁTHÉ LORÁND ÁRPÁD, MÁTHÉ TÜNDE

SM-447291 Dobra str. Principală nr. 310.

M.L.Á.: Tel.: 0740-823136, e-mail: mathe_arpad@yahoo.de

M.T.: Tel.: 0786-604531, e-mail: zoyy20@yahoo.com

Domahida – BENCZE-KÁDÁR BERTOLD

SM-447201 Domănești nr. 69.

Tel.: 0261-875303, 0748-402952, e-mail: b_bertold@yahoo.com

Érendréd – URI IMRE

SM-447010 Andrid nr. 586. Tel.: 0745-671865, e-mail: uriimre@citromail.hu

Érkörös – SZABÓ SÁNDOR (beszolgáló lp.)

SM-447102 Chereușa str. Principală nr. 102. Tel.: 0769-246536,

e-mail: szabosandor80@yahoo.com

Érszakácsi – FÜLÖP JÁNOS

SM-447275 Săcășeni str. Principală nr. 537. Tel.: 0261-822612, 0720-366751,

e-mail: fulopreti@gmail.com

Érszentkirály – MÓDI ATTILA (beszolgáló lp.)

SM-447107 Eriusâncrai nr. 165. Tel.: 0726-149049, e-mail: jagoman@gmail.com

Gencs-Érkávás-Érmindszent – FORRÓ CSABA

SM-447087 Ghenci, str. Principală nr. 80. Tel.: 0742-546810,

e-mail: forrocsaba@yahoo.com

Hadad – TÖTŐS BEÁTA MARGIT

SM-447155 Hodod str. Principală nr. 205.

Tel.: 0749-035745, e-mail: totosbea@yahoo.ro

Hadadnádásd – TATÁR JÁNOS

SM-447158 Nadișul-Hododui str. Kölcsey Ferenc nr. 1. Tel.: 0766-702705,

e-mail: tataragnes24@yahoo.com

Iriný-Mezőterem-Érdengeleg – Dr. GERÉB MIKLÓS

SM-447012 Irina str. Școlii nr. 176.

Tel.: 0261-879250, e-mail: gerebmiklos@yahoo.com

Kaplony – ERDŐS CSABA

SM-447080 Căpleni str. Maghiară nr. 523.
Tel.: 0766-364500, e-mail: ercsaba@gmail.hu

Királydaróc – MÓDI ATTILA (beszolgáló lp.)

SM-447105 Craidorolți nr. 110. Tel.: 0726-149049, e-mail: jagoman@gmail.com

Kismajtény – SÓLYOM SZABINA BRIGITTA

SM-447207 Moftinu-Mic str. Templom nr. 218. Tel.: 0748607470,
e-mail: solyomsabina@gmail.com

Krasznamihályfalva – MÓDI ATTILA

SM-447007 Mihăieni str. Morii nr. 140.
Tel.: 0726-149049, e-mail: jagoman@gmail.com

Lele – NAGY SÁNDOR, PAP DÉNES ZSOLT másodlelkész

SM-447157 Lelei nr. 1.
N.S.: Tel.: 0745-775342, e-mail: nagysandoresp64@gmail.com
P.D.Zs.: Tel.: 0740-203081, e-mail: zsolt_noemi@yahoo.com

Magyarcsaholy – NAGY RÓBERT ANDRÁS

SM-447096 Cehăluț nr. 323. Tel.: 0261-822204, 0787-624211,
e-mail: nagyrobert74@yahoo.com

Magyargéres – NAGY ATTILA

SM-447042 Ghirișa str. Principală nr. 219. Tel.: 0261-867020, 0745-587101,
e-mail: nattila72@yahoo.com

Nagykároly-Belváros – TUKACS JÓZSEF SÁNDOR

SM-445100 Carei str. Rákóczi Ferenc nr. 17.
T.J.: Tel.: 0261-861787, 0746-044958, e-mail: tukacsjozsef@gmail.hu

Nagykároly-Kertváros – TOLNAY ISTVÁN, NAGY CSONGOR beosztott lp.

SM-445100 Carei str. Nuferilor nr. 18.
T.I.: Tel.: 0261-866719, 0743-689614, e-mail: nagykaroly.kertvaros@gmail.com
N.Cs.: Tel.: 0743-227657, e-mail: nagytsongor@gmail.com

Pelekeszi – PANITI ZOLTÁN (beszolgáló lp.)

SM-447270 Santău str. Principală nr. 653.
Tel.: 0766-574053, e-mail: paniti_zoltanlp@freemail.hu

Piskolt – BALOGH ENIKŐ

SM-447250 Pișcolt str. Unirii nr. 328. Tel.: 0744-603278, e-mail: benikqz@yahoo.com

Szaniszló – BALLA ÁRPÁD

SM-447260 Sanislău str. Ogorului nr. 967. Tel.: 0742-920569,
e-mail: ballaarpad79@yahoo.com

Szilágypér – SZABÓ SÁNDOR

SM-447245 Pir str. Principală nr. 212. Tel.: 0261-821708, 0769-246536,
e-mail: szabosandor80@yahoo.com

Szilágyászér – CSÜRÖS RÓBERT

SM-447063 Ser str. Principală nr. 145. Tel.: 0758-517057,
e-mail: robertcsuros92@gmail.com

Tasnád – PAKULÁR ISTVÁN MIHÁLY, PAKULÁR JULIANNA másodlelkész

SM-445300 Tășnad str. Ștefan cel Mare nr. 1.

P.I.M.: Tel.: 0261-825032, 0751-580282, e-mail: pakularsunu@gmail.com

P.J.: Tel.: 0261-825032, 0756-096516, e-mail: pakularjuli@gmail.com

Tasnádszántó – PANITI ZOLTÁN

SM-447270 Santău str. Principală nr. 653.

Tel.: 0766-574053, e-mail: paniti_zoltanlp@freemail.hu

Tasnádszarvad – DÉNES BÉLA

SM-445304 Sărauad 146. Tel.: 0763-058707, e-mail: denesbela57@yahoo.com

ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – RÁKOSI JENŐ esperes

BH-417435 Sacueni, Str. Crisana nr. 21.

Tel/fax: 0259-352448; 0745-586592, e-mail: protref@gmail.com

Irodavezető – PERECSENYI JUDIT – Tel.: 0740-805930

Diakóniai Alapítvány– referda@yahoo.com

Egyházmegyei főgondnok – MÉSZÁROS JÁNOS

BH-417435 Sacueni Tel.: 0746-353052

Albis – SZATMÁRI ELEMÉR

BH-417106 Albiș nr. 61. Tel.: 0744-475881, e-mail: szelemer@gmail.com

Apátkeresztúr – SZŰCS ZOLTÁN

BH-417016 Cristur nr. 13.

Tel.: 0745-648578, e-mail: zoltanszucs1972@gmail.com

Asszonyvására – SZÉKELY ISTVÁN

BH-417177 Târgușor nr. 27. Tel.: 0788-033222,

e-mail: szekely100@yahoo.com, pisti5858@gmail.com

Bályok – JÓNÁS SÁNDOR

BH-417040 Balc, str. Petőfi nr. 53. Tel.: 0745-075-417, e-mail: james58@freemail.hu

Berettyószéplak – BEDE FERENC

BH-417535 Suplacu de Barcău, str. Ciocărliei nr. 3.

Tel.: 0723-968519, e-mail: bedefero@gmail.com

Bihardiószeg – BARA LÁSZLÓ

BH-417235 Diosig, str. Livezilor nr. 42. Tel.: 0740-435636,

e-mail: bihardioszeg@gmail.com

Csokaly – TOKÁR SÁNDOR LEVENTE

BH-417437 Ciocaia nr. 29. Tel.: 0740-564473,

e-mail: sandor_tokar@yahoo.com, refcsokaly@gmail.com

Éradony – BODNÁR LAJOS

BH-417571 Adoni nr. 155. Tel.: 0770-917513, e-mail: eradony@gmail.com

Érábrány – BALLA TIBOR

417005 Abram nr. 25. Tel.: 0749-477874

Érbogyoszló – OROSZ MÁRTA-ETELKA

BH-417105 Buduslău nr. 101. Tel.: 0259-459254, 0787-599539,

e-mail: martiorosz@freemail.hu

Érkeserű – OROSZINÉ ZIH MAGDA

BH-417176 Cheșereu nr. 238. Tel.: 0740-471708, e-mail: oroszi.magda@gmail.com

Érköbölkút – LEDÁN M. ISTVÁN

BH-417438 Cubulcut nr. 14.

Tel.: 0772-044851, e-mail: istvanledan@yahoo.com

Érkörtvélyes – SIMON-SZABÓ ISTVÁN

BH-417225 Curtuișeni nr. 916.

Tel.: 0757-026-945, e-mail: refegykortvelyes@gmail.com

Érmihályfalva – BALÁZSNÉ KISS CSILLA, BALÁZS DÉNES

BH-415700 Valea lui Mihai, str. Kálvin nr. 16. Tel.: 0259-355447; 0740-626336,

e-mail: denes.balazs@freemail.hu

Érolaszi – FUTÓ FERENC

BH-417439 Olosig nr. 223. Tel.: 0745-961883, e-mail: erolasziref@freemail.hu

Érsemjén – CSÁKI ANDREA MÁRTA

BH-417545 Șimian nr. 153.

Tel.: 0259-356269; 0741-320018, e-mail: csakky79@yahoo.com

Érselénd – OLÁH FERENCZ KRISZTIÁN

BH-417546 Șilindru nr. 106. Tel.: 0743-707472, e-mail: erselend.ref@gmail.com

Érszöllős – ILLYÉS TAMÁS

BH-417625 Viișoara nr. 85. Tel.: 0359-459825, 0741-234375,

e-mail: illyestamas@yahoo.com

Értarcsa – GECSE TAMÁS

BH-417570 Tarcea nr. 251.

Tel.: 0745-149505, e-mail: gecse.tamas@yahoo.com

Gálospetri – ERDEI MÁRK-ISTVÁN

BH-417572 Gáloșpetreu nr. 379.

Tel.: 0761-925234, e-mail: erdei_mark2000@yahoo.com

Hegyközszentmiklós – ÁRUS CSONGOR LÁSZLÓ

BH-417441 Sănnicolau de Munte nr. 33.

Tel.: 0769-560811, e-mail: laszloarus@yahoo.com

Jankafalva – JAKÓ SÁNDOR ZSIGMOND

417235 Diosig, str. Mărășești nr. 11/b.

Tel.: 0740-215-802, e-mail: jako_sandor@yahoo.com

Kiskereki – OROSZI KÁLMÁN

BH-417175 Cherechiu nr. 80.

Tel.: 0742-080703, e-mail: kiskereki.ref@gmail.com

Magyarkéc – MIKE PÁL

BH-415301 Cheț nr. 118.

Tel.: 0359-804975; 0748-143853,

e-mail: magyarkec@yahoo.com

Margitta – KOVÁCS GYULA

BH-415300 Marghita, str. Jean Calvin nr. 5.

Tel.: 0259-362858, 0745-888908,

e-mail: kovacsgyula.kgy@gmail.com

Micske – BARABÁS ATTILA

BH-417183 Mișca nr. 183. Tel.: 0746-828486, e-mail: attilabarabas@yahoo.com

Monospetri – ifj. MÁTYÁS ÁRPÁD

BH-417018 Petreu nr. 258. Tel.: 0259-353855, 0746-031761;

e-mail: matyasarpi26@gmail.com

Nagykágya – BÁN ALPÁR

BH-417436 Cadea nr. 81. Tel.: 0742-757581, e-mail: alpar.ban@gmail.com

Ottomány – DARABONT TIBOR

BH-417446 Otomani nr. 220.

Tel.: 0771-540112, 0744-550973, e-mail: bontti@freemail.hu

Papfalva – ERŐS JOÓ BÉLA

BH-417390 Popești nr. 78. Tel.: 0742-091908, e-mail: eros.joo@gmail.com

Poklostelek – ERŐS JOÓ ENIKŐ

BH-417184 Poclușa de Barcău 153 Tel.: 0742-223246; e-mail: eros.joo@gmail.com

Szolnokháza-Sándorfalva – ILLYÉS ZSUZSANNA

BH-417625 Com.Viisoara sat.Izvoarele. 79. Levelezési cím: Viisoara 85

e-mail: illyeszszusa76@gmail.com

Szalacs – SZABÓ ZSOLT

BH-417445 Sălacea nr. 26.

Tel.: 0762-176460, 0756-095757, e-mail: nemzetes.zsolt@freemail.hu

Szentjobb – LEDÁNNÉ JOÓ KATALIN

BH-417192 Sâniob nr. 381.

Tel.: 0760-264294, e-mail: istvanledan@yahoo.com

Székelyhíd – RÁKOSI JENŐ

BH-417435 Săcueni Str.Crișana nr. 37 Tel.: 0259-352380; 0745-586592,

e-mail: rakosi.jeno@yahoo.com

Tóti – DEMETER SÁNDOR

BH-417580 Tăuteu nr. 208. Tel.: 0740-246162,

e-mail: demetersandorilona@yahoo.com

Vedresábrány – BOTOS JÚLIA

BH-417015 Abramut nr. 52. Tel.: 0745-196531,

e-mail: kocsisjulia86@gmail.com

BIHARI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – DÉNES ISTVÁN-LUKÁCS esperes

BH-410202 Oradea str. Sulyok István nr. 9. Tel.: 0359-451349, 0745-374441

e-mail: bihari.reformatus.egyhazmegye@gmail.com

Egyházmegyei főgondnok – GARNAI SÁNDOR – Tel.: 0740-162950

Ant – DEMETER MÁRTA

BH-417036 Ant, nr. 180, Tel.: 0748-206264, e-mail: demetermarti@yahoo.com

Árpád – FILEP FERENC MIKLÓS ZOLTÁN

BH-417046 Arpășel, nr. 300, Tel.: 0259-312686; 0743-868896,

e-mail: filep_ferenc@freemail.hu Sz.: Feketetót

Belényes – RÉMAN ELEK-ISTVÁN

BH-415200 Beiuș, str. 22 Decembrie nr. 34.

Tel.: 0359-190390, 0745-923348, e-mail: refbelenyes@gmail.com

Belényessonkolyos – SZÁSZ ZOLTÁN, SZÁSZ ORSOLYA

BH-417269 Șuncuiuș de Beiuș, nr. 14,

Tel.: 0359-234386, 0749-326471, e-mail: szaszzoltan@live.com

Te.: Körösjánosfalva. Sz.: Vaskohsziklás, Diófás, Petrileni

Belényesújlak – PETRUCZ JÁNOS ZOLTÁN

BH-417610 Uileacu de Beiuș, nr. 74.

Tel.: 0772-235509, e-mail: bujlakparokia@gmail.com, Sz.: Magyarcséke

Bihar – SZATMÁRI-GERGELY ELEMÉR

BH-417050 Biharia, str. Szent Péter nr. 52.

Tel.: 0723-164729, e-mail: elemer63@yahoo.com;

Biharfélegyháza – SZABÓ ZSOLT

BH-417238 Roșiori Bihor, nr. 51. Tel.: 0259-462013, 0740-180278;

e-mail: szabozsolt7081@gmail.com

Biharszentjános – SIMON PIROSKA-ANGÉLA

BH-417078 Sântion, nr. 234. Tel.: 0742-019027.

e-mail: angella.lukacs@gmail.com

Biharvajda – KONDOR ENDRE

BH-417239 Vaida, nr. 177.

Tel.: 0259-462070, 0753-018555, e-mail: kondor.endre@gmail.com

Bors – DÉNES KÁROLY

BH-417075 Borş, nr. 96.

Tel.: 0259-316131, 0746-101906, e-mail: dkarolylp@yahoo.com

Erdőgyarak – FÖLDESY MÁRTA-KATALIN

BH-417197 Ghiorac, nr. 373.

Tel.: 0744-959241, 0767-980191, e-mail: martakatalinfoldesy@yahoo.com

Élesd – BALLA SÁNDOR

BH-415100 Aleşd, str. Bucegi nr.21, Tel.: 0259-342890, 0745-494764,

e-mail: elesdirefegyh@gmail.com, Sz.: Esküllő

Feketeerdő – beszolgál: FEHÉRVÁRI ISTVÁN CSABA

BH-415101 Pădurea Neagră, Bl. 5, ap. 26. Tel.: 0259-342890,

F.I.: 0747-112363, e-mail: ifehervari@yahoo.com

Fugyi – ZSIGMOND ATTILA

BH-417364 Fughiu, str. 513, nr. 1.

Tel.: 0359-805990, 0766-463886, e-mail: fugyiref@gmail.com

Fugyivásárhely – VISKY ISTVÁN

BH-417360 Oşorhei, str. 2, nr. 45.

Tel.: 0259-313265; 0726-242824, e-mail: istvanvisky@gmail.com

Gyanta – SOÓS JÓZSEF-TAMÁS

BH-417131 Ginta, nr. 130. Tel.: 0771-068099, e-mail: soosjt@yahoo.com,

http: www.gyanta_reformatus.mlap.hu, Sz.: Kisháza, Tenkeszéplak

Hegyközcsetár – MIKLÓS CSABA-PÉTER

BH-417165 Cetariu, nr. 341, Tel.: 0359-174993, 0743-119576,

e-mail: mikloscsaba1@vipmail.hu

Hegyközkovácsi – FORRÓ LÁSZLÓ

BH-417051 Cauaceu, nr. 175.

Tel.: 0259-369773, 0722-686780, e-mail: forrolaszlo@yahoo.com

Hegyközpályi – KÖTELES LÁSZLÓ

BH-417166 Paleu nr. 21, Tel.: 0722-356812, e-mail: paleuref@gmail.com

Hegyközszáldobágy – KELEMEN ISTVÁN

BH-417167 Săldăbagiu de Munte, nr. 80.

Tel.: 0259-435742, 0359-186199, 0771-328821,

e-mail: kiszal@yahoo.com Sz.: Száldobágyhegy

Hegyközszentimre – KUCHARSZKI ZOLTÁN

BH-417452 Sântimreu, nr.60, Tel.: 0259-441177, 0766-584040

Hegyközújlak –BÁTORI JUDIT

BH-417172 Uileacu de Munte, nr.190.

Tel.: 0741-999943, e-mail: batorijudit@gmail.com

Jákóhodos – PAPP SZABOLCS

BH-417451 Hodoș, nr. 83. 0749-183987, e-mail: papsz@yahoo.com

Kisnyégerfalva – FILEP ATTILA CSABA

BH-417252 Grădinari, nr. 107.

Tel.: 0259-320480, 0745-707818, e-mail: filepati@yahoo.com

Kisszántó – Dr. ZABÁN BÁLINT KÁROLY

BH-417077 Santău Mic, nr. 166, Tel.: 0259-316080,0742-224108,

e-mail: balintkarolyzaban@gmail.com, zbkvdm@yahoo.ie

Köröskisjenő –

BH-417295 Ineu, nr. 100.

Köröstárkány – SEBESTYÉN LÁSZLÓ EDE

BH-417575 Târcaia, nr. 56, Tel.: 0773-325322,

e-mail: sledelp@gmail.com, www.reftarkany.hu

Kövesegyháza – LUKÁCS ATTILA LEVENTE

BH-417534 Săliște nr. 9. Tel.: 0745-875384, e-mail: lukacsattila288@gmail.com

Sz: Derna, Tataros, Varaszló

Kügypusztá – NAGY BRIGITTA

BH-417054 Satu Nou, nr. 77.

Tel.: 0747-951368, e-mail: nagy_brigitta20@yahoo.de

Magyarkakucs – FEHÉRVÁRI-LORÁND ZSOLT

BH-417337 Cacuciu Nou, nr. 43.

Tel.: 0751-400242, e-mail: fehervari11@yahoo.com

Magyarremete – CSISZÉR NORBERT LORÁND

BH-417410 Remetea, nr. 211.

Tel.: 0752-822372, e-mail: csiszernorbert@ymail.com

Mezőbaj – DEMETER SZILÁRD

BH-417196 Boiu, nr. 449.

Tel.: 0359-451198, 0748-206264, e-mail: demeterszilard@yahoo.com

Mezőtelegd – SZOBOSZLAI GÁSPÁR ISTVÁN

BH-417585 Tileagd, str. Unirii nr. 46.

Tel.: 0259-345059; 0723-328103, e-mail: mezotelegd@gmail.com

Mezőtelki – MAIOR ERNESZT DÁNIEL

BH-417608 Telechiu, nr. 103, tel: 0752-912689,

e-mail: erneszt_maior@yahoo.com

Nagyszalonta – MIKLÓ ISTVÁN BOLDIZSÁR, SZIGETI FERENC-ERNŐ

BH-415500 Salonta, str. Aurel Lazăr nr. 9,

Tel.: 0259-373109, refszalonta@yahoo.com

M.I.B.: tel.: 0740-207488, e-mail: mikloboldi@gmail.com,

SZ.F.E.: tel.: 0740-675812, e-mail: sziferencerno@gmail.com

Nagyszántó – FÁBIÁN GÁBOR TIBOR

BH-417076 Santău Mare, nr. 73,

Tel.: 0745-946470, e-mail: fabitibor@gmail.com

Nagyvárad-Biharpüspöki – SZIGETI FERENC

BH-410141 Oradea, str. Dealului nr.20, Tel.: 0359-455288, 0744-198562,

e-mail: ferencszigeti@freemail.hu, ferecszigeti44@gmail.com

Nagyvárad-Csillagváros – VINCZE JUDIT, VINCZE ZOLTÁN

BH-410477 Oradea, str. Beiuşului nr. 15.

V.J.: tel.: 0741-179307, e-mail: judit_vincze@yahoo.com

V.Z.: tel.: 0742-942975 e-mail: vinczezoltanro@freemail.hu

Nagyvárad-Hegyalja – WAGNER ERIK

BH-410184 Oradea, str. Podgoria nr. 31.

Tel.: 0755-274640, e-mail: wagner.erik@yahoo.com

Nagyvárad-Olaszi –DÉNES ISTVÁN-LUKÁCS esperes,

NACSÁDINÉ CSUKA MELINDA, SZEGI MÁTÉ BENCZE segédlelkész

BH-410042 Oradea, str. Libertăţii nr. 40. Tel. iroda: 0771-104472

D.I.: 0745-374441, e-mail: denesistvan@yahoo.com

N.Cs.M.: Tel.: 0771-319238,

Sz.M.B.: Tel.: 0743-517946

Nagyvárad-Őssi – CSÜRY ISTVÁN püspök, SZAKÁCS ZOLTÁN beszoigáló lp.

BH-410252 Oradea, str. Gh. Pop de Băseşti nr. 5.

Cs.I.: Tel.: 0722-597364, e-mail: csuryistvan@yahoo.com,

Sz.Z.:Tel.: 0743-840780, e-mail: szakazoltan@yahoo.com

Sz.: Less, Sályi, Cséfa, Inánd, Palota, Nagyürögd

Nagyvárad-Rét – Dr. PÁLFI JÓZSEF, KABAI KITTY

BH-410115 Oradea, B-dul Ștefan cel Mare nr. 6, 0259-453914,

P.J.: 0743-180363, e-mail: palfijozsef67@gmail.com,

K.K.: 0752-188701, e-mail: kabaikitti@gmail.com

Nagyvárad-Rogériusz – KÖVENDI ISTVÁN

BH-410175 Oradea, str. Eroului Necunoscut nr.6, Tel.: 0359-178359,

0740-958887, e-mail: refrogerius@yahoo.com, kovendi@yahoo.com

Nagyvárad-Szölös – SZŰCS IMRE

BH-410586 Oradea, str. C. Noica nr. 27, Tel.: 0259-419717, 0745-595142,

e-mail: szucs-imi@freemail.hu Sz.: Szentmárton

Nagyvárad-Újváros – HERDEÁN GYÖNGYI, MÓDI JÓZSEF

BH-410210 Oradea, str. Jean Calvin nr. 1. Tel. iroda: 0259-431684

H.Gy.: Tel.: 0747-601644, e-mail: herdeangyongyi@yahoo.com,

M.J.: Tel.: 0740-320032, e-mail: modijozsef@yahoo.com

Nagyvárad-Velence –

BH-410522 Oradea, str. Clujului nr. 91. Tel.: 0359-175100, varadvelence@gmail.com

Nyüved – KÁLLAI BENEDEK

BH-417052 Niuved, nr. 1. Tel.: 0743-292100, e-mail: k_benci@yahoo.com

Örvénd – FEHÉRVÁRI ISTVÁN CSABA

BH-417317 Urvind, nr. 196, Tel.: 0747-112363, e-mail: ifehervari@yahoo.com

Paptamási – PÁL LÁSZLÓ

BH-417056 Tămășeu, nr. 121. Tel.: 0741-588459, e-mail: palilaci@yahoo.com

Pelbárhida – GHITEA-SZABÓ JÓZSEF-LEVENTE

BH-417053 Parhida, nr. 50.

Tel.: 0359-450407, 0765-926002, e-mail: pelbarthida@gmail.com

Pósalaka – KULCSÁR ÁRPÁD

BH-417588 Poșoloaca, nr. 126. Tel.: 0741-145800, e-mail: arpadk2002@yahoo.com

Pusztaujlak – MAIOR ILDIKÓ

BH-417591 Uileacu de Criș, nr. 42. Tel.: 0747-476012, e-mail: ildikomaior@gmail.com

Rév – PAPP CSABA

BH-417615 Vadu Crișului nr. 3, Tel.: 0745-578123, e-mail: csobax31@yahoo.com

Sz.: Nagybárod, Barátka, Sonkolyos, Köröstopa

Siter – SZOMOR ATTILA

BH-417168 Sișterea, nr. 9. Tel.: 0740-133013, e-mail: szomorattila@yahoo.com

Szalárd – VARGA BOTOND ENDRE

BH-417450 Sălard nr. 553. Tel.: 0742-453919, e-mail: goboti@gmail.com

Tamáshida – PÁZMÁNY ATTILA

BH-417037 Tămașda, Str.Magyar nr. 66.

Tel.: 0720-641037, 0748-248837, e-mail: pazmanyattila@freemail.hu

Tenke – MEGYASSZAI-BIRÓ ATTILA

BH-417595 Tinca, str. Avram Iancu nr. 53.

Tel.: 0359-416049; e-mail: ticianus75@yahoo.com Sz.: Bélfenyér

Toldinagyfalu – FARKAS ZSOLT

BH-417153 Sănnicolau Român nr. 487.

Tel.: 0762-638210, e-mail: zsolif@yahoo.com.

Sz.: Szentandrás, Köröstarján, Körésgyères, Rojt, Oláhszentmiklós

Várasfenes – PATAKI ILDIKÓ

BH-417265 Finiş, nr. 506. Tel.: 0774-922500, e-mail: fazakasi@freemail.hu

ARADI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – TÓBIÁS TIBOR GYÖRGY esperes

AR-317241 Peregu Mic nr. 321, Tel. 0788-077471, email: aradrefeme@gmail.com

Irodavezető: SERES ERZSÉBET, Tel.: 0257-456101, 0761-182777,

e-mail: seres.erszsebet@yahoo.com

GOMBOS GÁBOR JÓZSEF segédlelkész

Tel.: 0746-559379, e-mail: go.gabor777@gmail.com

Egyházmegyei főgondnok – BÍRÓ ZOLTÁN

Tel: 0745544346, e-mail: birozoltan64@yahoo.com

Arad-Belváros – BARACSI LEVENTE, DÁVID ZSUZSANNA

AR-310085 Arad Str. M. Eminescu nr. 33. Tel.: 0257-283072, 0745-618992,

0740-179157, e-mail: aradref@yahoo.com Le.: Majlát

Arad-Gáj – CZÉGÉ IMRE

AR-310501 Arad Str. Dunării nr. 14-16.

Tel.: 0257-275464, 0744-623442, e-mail: czegeimre@hotmail.com

Arad-Mosócz – MPOFO KITATA SZILVIA

AR-310205 Arad Str. A. Ivireanu nr. 6. Tel.: 0357-429274, 0720-541808,
e-mail: szilviamkl@gmail.com Sz.: Németszentpéter, Zádorlak, Sofronya, Székesút

Ágya –

AR-317301 Adea nr. 429. Tel.: 0257-357629

Angyalkút – GOMBOS BRIGITTA

AR-317120 Fântânele, nr 288A, e-mail: refangyalkut@gmail.com
Tel.: 0257-456101, 0755-191711, e-mail: bucsi.brigitta17@gmail.com

Bélzerind – LŐRINCZ LÓRÁND PÉTER b.lp.

AR-317218 Zerindu Mic nr. 34. Tel.: 0764-666838

Borosjenő – GÁL ERVIN GYULA

AR-315300 Ineu Str. Horea nr. 6. Tel.: 0257-511750, 0754-731897,
e-mail: ervin_1127@yahoo.com.
Le.: Csermő Sz.: Áldófalva, Bél, Bokszeg, Selénd, Sikula

Borossebes – PRÉM IMRE CSABA

AR-315700 Sebiş P-cul Libertăţii nr. 29-31. Tel.: 0357-412757, 0752-626811,
e-mail: prem.csaba@gmail.com, sz.: Bokszeg, Dézna, Ranusa, Menyháza

Erdőhegy-Kisjenő – PAPP JÓZSEF

AR-315100 Chişineu-Criş Str. Înfrăţirii nr. 36. Tel.: 0740-781793
e-mail: paterke75@gmail.com Sz.: Szintye, Szapárliiget, Simánd

Feketegyarmat – NEMES EMIL

AR-317421 Iermata Neagră nr. 32. Tel.: 0742877905,
e-mail: nemesemil83@gmail.com

Kispereg – TÓBIÁS TIBOR-GYÖRGY

AR-317241 Peregu Mic nr. 321.
Tel.: 0788-077471, e-mail: tas2001ro@gmail.com

Lippa – VÉKONY ZSOLT JÓZSEF b.lp.

AR-315400 Lipova Str. Timişorii nr. 7.
Tel: 0768-430930, e-mail: vilagossag@yahoo.com
Le.: Györök Sz.: Szépfalu, Ménes, Ópálos, Radna, Neudorf, Baracka, Soborsin

Nagylak – TÓBIÁS EMÓKE PIROSKA

AR-317241 Peregu Mic nr. 321. Tel.: 0257-459022, 0788-544464,
e-mail: csiki.emoke@gmail.com

Nagypereg – TÓBIÁS TIBOR-GYÖRGY, KALAOUSZEK JAROSZLÁV lévita lelkész
AR-317240 Peregu Mare nr. 76. Tel.: 0257-459140, 0788-077471,
e-mail: tas2001ro@gmail.com, K.J.: 0731-753458

Nagyzerind – LÖRINCZ LÓRÁND PÉTER
AR-317420 Zerind nr. 282. Tel.: 0764-666838, e-mail: lorinczlp@gmail.com

Pécska – TÓBIÁS EMŐKE PIROSKA
AR-317241 Peregu Mic nr. 321. Tel.: 0257-459022, 0788-544464,
e-mail: csiki.emoke@gmail.com

Pankota – GÁL ERVIN GYULA
AR-315600 Pâncota Str Avram Iancu nr.4. Tel.: 0754731897, ervin_1127@yahoo.com
sz.: Csigérszölös, Galsa, Magyarát, Muszka, Szentanna, Világos

Szemlak – TÓBIÁS EMŐKE PIROSKA
AR-317241 Peregu Mic nr. 321. Tel.: 0257-459022, 0788-544464,
e-mail: csiki.emoke@gmail.com

Szentleányfalva – VÉKONY ZSOLT JÓZSEF
AR-317206 Sânleani nr. 183. Tel. 0768-430930,
e-mail: vilagossag@yahoo.com Le.: Zimándköz, sz.: Fakert, Zimándújfalu

Vadász – PAPP JÓZSEF b.lp.
AR-317217 Vânători nr. 250. Sz.: Simonyifalva, Tőzmiske

TEMESVÁRI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – BÓDIS FERENC esperes
TM-307430 Tormac nr. 360, Tel.: 0256-337637, 0740-152037, 0748-155037,
e-mail: temesrefmegye@gmail.com, bodisferi@yahoo.com

Esperesi titkár – JENEI CSABA
Tel.: 0788-626335, e-mail: csabaienei@yahoo.com

Esperesi segédlelkész – TÖKÖLYI CSABA KRISZTIÁN
TM-307430 Tormac nr. 241. Tel.: 0749-345534, e-mail: tokolyicsaba95@gmail.com

Egyházmegyei főgondnok – VÉGH JÓZSEF
TM-307128 Țipari str. Bisericii nr. 88. Tel.: 0721-528403, 0256-326720,
e-mail: veghjozsef67@gmail.com

Bégamonostor – CZAPP ISTVÁN
TM-307275 Manastiur, Tel.: 0256-325540, 0723-289474.
Sz.: Facsád, Kápolnás, Marzsina, Tomesti, Szécsen

Buziásfürdő - GÁLL ZOLTÁN

TM-305100 Buziaș, str. Principala nr. 7.

Igazfalva – CZAPP ISTVÁN

TM-307155 Dumbrava nr. 208. Tel.: 0723-289474,

e-mail: czappis@yahoo.com. Sz.: Rekettye, Bules, Rika, Búzás, Ossy

Karánsebes – GÁLL ZOLTÁN

CS – 325400 Caransebes, str. Tribunalului 9, jud. Caraș-Severin

Tel.: 0788-628750.

Sz.: Nádorhegy, Orsova, Herkules-fürdő, Ruszka-bánya

Lugos – GÁLL ZOLTÁN

TM-305500 Lugoj, str. Magnoliei nr. 15. Tel.: 0256-351103, 0788-628750,

e-mail: gallzoli@yahoo.com

Nagybodófalva – GÁL KRISZTIÁN RUDOLF

TM-307006 Bodo nr. 54. Tel.: 0753-594465

e-mail: kriszrudigal@gmail.com Sz.: Bethlenháza, Újbálint és Vásáros

Resicabánya – ADORJÁN DÁVID

CS-320026 Resita, str. Paul Iorgovici nr. 17, jud. Caraș-Severin

Tel.: 0754-490115, e-mail: adorjan.david@yahoo.de Le: Boksánbánya

Sz.: Újmoldova, Anina, Ferencfalva, Oravicabánya, Krassóvásár, Gesztenyés, Móriczföld, Stájjerlak és Zsidovin

Szapáryfalva – GÁL LIDIA-HAJNAL

TM-307128 Tipari nr. 110. Tel.: 0753-539127,

e-mail: demeterlidiahajnal@gmail.com

Szigetfalva – SZILÁGYI ADALBERT

TM-307193 Sculia nr. 87. Tel.: 0787-664609, 0256-410-811

Sz.: Csávós, Detta, Gátalja, Klopódia és Krassófüzes.

Temesvár-Belváros – DEMETER SÁNDOR

TM-300200 Timisoara, str. Timotei Cipariu nr. 1

Tel.: 0256-492992, 0740-246164, e-mail: temrefbelvaros@yahoo.com

Sz.: Nagyősz, Temesség, Biléd, Ötvény, Rékás, Gyűlvész, Szentandrás, Orczifalva, Szakálháza, Iklóda és Ivánda.

Temesvár-Új Ezredév – GAZDA ISTVÁN

TM-300120 Timisoara, Spl. Morarilor nr. 1/B. Tel.: 0356-467408, 0745-376018,

e-mail: ujezredeve@yahoo.com

Temesvár-Újkissoda –

TM–300434 Timisoara, str. Herculane nr. 81

Sz.: Kardostelep, Krizsántelep, Gyirok, Ógiroda, Blaskovicstelep, Tecsöld

Temesvár-Vöröscsárda – KOVÁCSNÉ PAPP IBOLYA

TM–300056 Timișoara, P-ta I. C. Bratianu nr. 2

Tel.: 0356-177667, 0744-574792, e-mail: kovacspapibolya@gmail.com

Újmosnica – GAZDÁNÉ MÁTYUS MELINDA

TM–307285 Mosnita Noua str. Școlii nr. 39, Tel.: 0256-393502, 0747-085661

Sz.: Medves

Újszentes – SZÜCS ANDRÁS OTTÓ

TM–307160 Dumbravita, str. Gh. Doja nr. 36, Tel.: 0256-214649, 0723-216237,

e-mail: refujszentes@gmail.com, Sz.: Gyarmata és Kovácsi

Végvár – BÓDIS FERENC esperes

TM–307430 Tormac nr. 360. Tel.: 0256-392824, 0748-155037,

e-mail: bodisferi@yahoo.com, Sz.: Bakóvár, Folya, Józsefszálás, Kádár, Liebling, Nagykövérés, Nickyfalva, Ötvösd, Sebed, Sós, Temesberény, Temesfalva, Temesszéphegy, Törökszákos és Vejte

Zsombolya – TÖKÖLYI CSABA-KRISZTIÁN

TM–305400 Jimbolia, str. Peter Jung nr. 22/C

Tel.: 0749-345534, e-mail: tokolyicsaba95@gmail.com

Sz.: Garabos, Gyetyámos, Máriafölde, Nagyszentmiklós, Pusztakeresztúr, Valkány

SZILÁGYSONMLYÓI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – BOGDÁN SZABOLCS-JÁNOS esperes

SJ–455300, Șimleu Silvaniei, str. Crinului nr. 35. Tel: 0260-678902

Levelezési cím: SJ–457085, Crasna, nr. 2.

Tel: 0787-899015, e-mail: szabolcsbogdan@yahoo.com

Irodavezető: CSORVÁSI ERZSÉBET

Tel: 0728-495929, e-mail: csorvasierzsike@gmail.com

Egyházmegyei főgondnok – SZÉKELY CSABA

SJ–457332, Lompirt, nr. 270. Tel: 0745-600491, e-mail: scsaba76@yahoo.com

Alsóvalkó – NAGY TIBOR-ISTVÁN (beszolgáló lelképásztor)

SJ–457345 Valcău de Jos nr. 287. Tel.: 0742-010330, e-mail: nagybibi@yahoo.com

Bürgezd – RUZSA ISTVÁN

SJ-457261 Bilghez, nr. 86. Tel.: 0751-784354, e-mail: ruzsa.istvan55@gmail.com

Ipp – KOCSIS AMBRUS-TIBOR

SJ-457210 Ip, nr. 138. Tel.: 0743-043596,

e-mail: ippref@freemail.hu, kobitib@gmail.com

Kémer – KÁNYA ZSOLT-ATTILA

SJ-457060 Camăr nr.288. Tel.: 0769-629199, e-mail: kanyazsoltattila@yahoo.com

Kraszna – BOGDÁN SZABOLCS-JÁNOS, VÉKONY ROLAND-ÁDÁM

SJ-457085 Crasna, nr. 2. E-mail: refkraszna2021@gmail.com

B.Sz.J.: Tel.: 0787-899015, e-mail: szabolcsbogdan@yahoo.com

V.R.Á.: Tel.: 0711-902992, e-mail: rolirenno@hotmail.com

Krasznahorvát – BOGYA MIKLÓS

SJ-457185 Horoatu Crasnei, nr. 217. Tel.: 0746-196655,

e-mail: bogyamiklos@gmail.com

Lecsmér – POCSVEILER ISTVÁN-LEVENTE

SJ-457231 Leşmir, nr. 123. Tel.: 0756-792384, e-mail: istvan@pocsveiler.com

Ráton – BIRÓ BOTOND

SJ-457088 Ratin, nr. 161. Tel.: 0742-025944, e-mail: birobotond@yahoo.com

Sarmaság – PÜSÖK JÓZSEF-ATTILA

SJ-457330 Sărmășag, str. Sălajului, nr. 18. Tel.: 0744-237293,

e-mail: pusokati@gmail.com

Sarmaság-Bányatelep – LUCZA ISTVÁN-ATTILA

SJ-457330 Sărmășag, str. Sălajului, nr. 166. Tel.: 0749-171129,

e-mail: istvanlucza@yahoo.com

Selymesilosva – NEMES-SZABÓ RENÁTA

SJ-457331 Ilişua, nr. 255. Tel.: 0752-394286,

e-mail: renike_69@yahoo.com, szaborenata21@gmail.com

Somlyóújlak – BALÁZS FERENC BANDI

SJ-427241 Uileacu Şimleului, str. Bisericii, nr. 47. Tel.: 0740-787622,

e-mail: b.ferencbandi@gmail.com

Szilágybagos – NAGY TIBOR-ISTVÁN

SJ-457262 Boghiş, nr. 161. Tel.: 0742-010330, e-mail: nagybibi@yahoo.com

Szilágyborzás – TÓTŐS EMESE-BRIGITTA

SJ-457263 Bozieș, nr. 37. Tel.: 0741-779505, e-mail: le.mesetotos@gmail.com

Szilágykövesd – FAZAKAS HAJNAL

SJ-457070 Chieșd, nr. 107. Tel.: 0746-991570, e-mail: fazakashajnal@yahoo.com

Szilágylompért – BOGYA ÁRPÁD

SJ-457332 Lompirt, str. Ady Endre, nr. 11. Tel.: 0742-511094,
e-mail: bogyafamily@yahoo.com

Szilágynagyfalu – SZÖNYI LEVENTE

SJ-457260 str. Petőfi Sándor, nr. 19 Tel.: 0744-626722,
e-mail: leventeszonyi@yahoo.com

Szilágyperecsén – NAGY BÁLINT

SJ-457265 str. Bisericii, nr. 416. Tel.: 0787-860199,
e-mail: nagytbalint@yahoo.com

Szilágysomlyó – SÁNDOR ANDRÁS

SJ-455300 Șimleu Silvaniei, str. Pescărușului, nr. 4.
Tel.: 0766-731992, 0360-568785, e-mail: sandoraed@yahoo.com

Szilágyzovány – KISS MIKLÓS

SJ-457213 Zăuan, nr. 368. Tel.: 0747-235255, e-mail: zovanyimiklos@freemail.hu

Varsolc – FAZAKAS SÁNDOR

SJ-457355 Vârșolt, nr. 89. Tel.: 0260-672507, 0744-791856,
e-mail: refvarsolc@yahoo.com. Le.: Krasznarécse

ZILAHÍ EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – SZÁSZ BÁLINT RÓBERT esperes

SJ-450010 Zalău str. Kossuth Lajos nr 16. Jud. Sălaj, Tel/fax: 0260-661495 iroda,
0763-677728, e-mail: szaszbalintrobert@yahoo.com, refespzilah@gmail.com,
honlap: <https://reformatus-zilah.com/>

Irodavezető: LÁSZLÓ JÚLIA GYÖRGYI. Iroda: 0754-015761, 0726-748433,
e-mail: ljgyorgyi@yahoo.com

Egyházmegyei főgondnok – BARA LAJOS ISTVÁN

SJ-450031 Zalău str. 22 Decembrie 1989 nr. 153. Tel.: 0260-631119, 0747-784897,
e-mail: bara_lajos_istvan@yahoo.com

Bósháza, Benedekfalva – VARGHA LEVENTE

SJ-457037 Buişa, nr. 140.

Tel.: 0260-654227, 0749-193817, e-mail: vargha.levente@gmail.com

Cigányi – TOLNAI MIKLÓS

SJ-457105 Criseni nr. 396.

Tel.: 0260-630144, 0742-649075, e-mail: tolnamiki@gmail.com

Désháza – NAGY RÓBERT

SJ-457297 Deja, nr. 153.

Tel.: 0771-267147, e-mail: nrobi7@freemail.hu, nrobi707@gmail.com

Diósad – KÁDÁR GYÖRGY TAMÁS

SJ-457168 Diosod nr. 219.

Tel.: 0260-629777, 0741-781279, e-mail: ticskadar@yahoo.com

Doba (Kisdoba, Nagydoba) – NAGY MIHÁLY

SJ-457122 Doba nr. 214. Tel.: 0360-401652, 0744-513421,

e-mail: nagymisi_73@yahoo.com

Egrespatak – GÁSPÁR ZOLTÁN

SJ-457246 Aghires nr. 98. Tel.: 0740-797622, e-mail: zoltangaspar75@yahoo.com

Hídalmás – HÖGYE GÁL ROBERTO

SJ-457175 Hida, Paduritei nr. 2.

Tel.: 0770-466438, e-mail: szgorcson@gmail.com

Kusaly – LUGOSI DÁNIEL

SJ-457080 Coseiu nr. 142. Tel.: 0260-653115, 0744-756721,

e-mail: daniellugosi@yahoo.com

Magyargoroszló – KIS BÁLINT

SJ-457169 Guruslau nr. 97. Tel.: 0746-224241, e-mail: kisbalint89@yahoo.com

Magyarkecel – VÁRADI SÁNDOR KÁROLY

SJ-457245 Mesesenii de Jos nr. 296.

Tel.: 0732-363878, e-mail: varadisandorkaroly@yahoo.com

Menyő – PANITI-TELEKY ZOLTÁN

SJ-457298 Mineu nr. 134. Tel.: 0765-246519,

e-mail: panitizoltan@yahoo.com, ref.lp.supervisor@gmail.com

Mocsolya – LUKÁCS LEVENTE

SJ-457326 Valea Pomiilor, nr. 119. Tel.: 0749-393854, e-mail: protelev@gmail.com

Nagymon – NAGY MIHÁLY

SJ-457123 Naimon nr. 64. Tel.: 0744-513421, e-mail: nagymisi_73@yahoo.com

Nyirsid – ANTAL ATTILA

SJ-457250 Mirsid nr. 74. Tel.: 0360-568531, 0741-477618,

e-mail: zilahiati@yahoo.com

Szilágyballa – BOROS ÁRPÁD

SJ-457046 Borla nr. 114. Tel/fax: 0260-623581, 0745-306599,

e-mail: borosarpad57@yahoo.com

Szilágycseh – SZILÁGYI ÉVA, SZILÁGYI ZOLTÁN

SJ-455100 Cehu Silvaniei P-ta Trandafirilor nr. 20.

Tel/fax: 0260-650716, 0728-259743, 0728-784530,

e-mail: szkeva73@yahoo.com, szkizo71@yahoo.com

Szilágyerked – BALÁZS ZOLTÁN

SJ-457081 Archid nr. 77. Tel/fax: 0260-653017, 0740-576688,

e-mail: erkedbalazs@yahoo.com

Szilágyfőkeresztúr – TOLNAI MIKLÓS

SJ-457106 Cristur nr. 189.

Tel.: 0260-630144, 0742-649075, e-mail: tolnamiki@gmail.com

Szilágygörcsön – ANTAL ATTILA

SJ-457107 Girceiu nr. 135.

Tel.: 0360-568531, 0741-477618, e-mail: zilahiati@yahoo.com

Szilágypanit, Haraklán, Bádón – SZILÁGYI ZOLTÁN

SJ-457171 Panic nr. 94.

Tel/fax 0260-669753, 0767-627486, e-mail: szilagyizoltan67@yahoo.com

Szilágy sámson – SZÁSZ BÁLINT RÓBERT

SJ-457325 Samsud nr. 369.

Tel.: 0260-653222, 0763-677728, e-mail: szaszbalintrobert@yahoo.com

Szilágyszeg – MAGYAR BOGLÁRKA

SJ-457295 Salatig, nr. 135.

Tel.: 0753-438120, e-mail: veszpremiboglar@gmail.com

Szilágyszentkirály – SÜLE GYULA ZSOLT

SJ-457124 Sancaiu Silvaniei nr. 16. Tel.: 0360-401399, 0740-703175, 0725-573084,

e-mail: sulegyulazsolt@freemail.hu

Vérvölgy – SÜLE GYULA ZSOLT

SJ-457126 Verveghiu nr. 100. Tel.: 0360-401399, 0740-703175, 0725-573084,
e-mail: sulegylazsolt@freemail.hu

Völcsök – ÁDÁM ZSOLT

SJ-455104 Ulciug nr. 90. Tel.: 0749-847203, e-mail: adam_zsolti@yahoo.com

Zilah-Belváros – PÜSÖK SÁNDOR CSABA, DULL ZSANETT DALMA

SJ-450006 Zalău str. A. Saguna nr. 7. Tel/fax 0360-401948,
P.S.Cs.: 0740-602463, 0744-999537, pusokcsaba@yahoo.com,
D.Zs.D.: 0751-722349, zsanettidull@gmail.com

Zilah-Fenyves – BOGDÁN ZSOLT, IFJ. JÓZSA FERENC

B.Zs.:SJ-450006 Zalău str. Maxim D Constatntin nr. 5.
Tel.: 0727-304478, 0752-070979, e-mail: zifer@freemail.hu,
J.F.: SJ-450042 Zalău, Nicolae Titulescu nr. 8.
Tel.: 0745-709676, e-mail: ijozsaf@yahoo.com

Zilah-Liget – OLÁH MIHÁLY, SZÁNTHÓ JÚLIA

SJ-450123 Zalău str. Simion Bărnuțiu 40/A.
Tel/fax: 0260-661524, O.M.: 0721-219379, Sz.J.: 0724-238584,
e-mail: zilahliget@gmail.com www.zilah-liget.blogspot.ro

Zsibó, Szamosudvarhely – HÖGYE GÁL ROBERTO

SJ-455200 Jibou str. 1 Dec 1918 nr. 20.
Tel.: 0770-466438, e-mail: szgorcson@gmail.com

KÓRHÁZLELKÉSZEK

Nagybányai Egyházmegye – ORBÁN CSENGE

Tel.: 0744-975586, e-mail: demetercsenge@yahoo.de

Szatmári Egyházmegye – BALVINSZKI SÁNDOR

SM-440058 Satu Mare str. Wolfenbüttel nr. 34.

Tel.: 0261-715897, 0742-946124, e-mail: balvinszky@freemail.hu

Nagykárolyi Egyházmegye – SZILÁGYI GYÖNGYI

SM-445304 Sărauad 146.

Tel.: 0740-062864, e-mail: szilgyigyongyi@yahoo.com

Érmelléki Egyházmegye – SZŰCS ZOLTÁN

BH-415300 Marghita Calea Republicii nr, 71. Sc. C. ap. 2.

Tel.: 0359-459760, 0745-648578, e-mail: zoltanszucs1972@gmail.com

Bihari Egyházmegye

NACSÁDINÉ CSUKA MELINDA (Nagyvárad)

Tel.: 0771-319-238; e-mail: csukamelinda@yahoo.com

ARDAI ERIKA (Nagyszalonta)

Tel.: 0742-148-373; 0770-125-066; e-mail: erikaardai@yahoo.com

Temesvári Egyházmegye – DEMETER SÁNDOR

TM-300200 Timisoara str. T. Cipariu nr. 10.

Tel.: 0740-246164, e-mail: demetersandor@yahoo.de

Szilágyosomlyói Egyházmegye – DAKÓ ÉVA JUDIT diakónus – 0745-679114

SJ-455300 Simleu Silvaniei, str.Gh.Lazar, Bl.N15, ap.6., dako_judit@yahoo.com

Zilahi Egyházmegye

LUGOSI DÁNIEL – SJ-457080 Coseiu. Nr. 142. Tel.: 0260-653115, 0744-756721,
e-mail: daniellugosi@yahoo.com

ANTAL ATTILA – SJ-457107 Gircei nr. 135. Tel.: 0360-568531, 0741-477618,
e-mail: zilahiati@yahoo.com

BÖRTÖNLELKÉSZEK

Nagybányai Egyházmegye – VARGA KÁROLY ny. lp-esperes (lásd ny. lp)

Szatmári Egyházmegye – TOLNAI JÁNOS – Tel.: 0741-435735

A KRE NŐSZÖVETSÉGE

Egyházkerületi Elnökség

Elnök: BOGYA KIS MÁRIA – Tel.: 0757-084-773;

e-mail: bogyakissmaria@gmail.com; bogyakis@gmail.com

Alelnök: NAGY ERIKA – Tel.: 0748-050-536; e-mail: sarkoz.erika@gmail.com

Titkár: SZILÁGYI NOÉMI – Tel.: 0744-908-388; szilagyinoemi@freemail.hu

Jegyző: BALÁZSNÉ KISS CSILLA – Tel.: 0740-626-336; kiscs@citromail.hu

Pénztáros: KORDA ILDIKÓ – Tel.: 0722-601-367; korda.ildiko@yahoo.com

Egyházmegyei Nőszövetségi Elnökök

Nagybányai Egyházmegye

FAZAKAS JUDIT – Tel.: 0751-185-645; e-mail: juditfazakas@yahoo.com

Szatmári Egyházmegye

NAGY ERIKA – Tel.: 0748-050-536; e-mail: sarkoz.erika@gmail.com

Nagykárolyi Egyházmegye

TÓTÓS BEÁTA – Tel.: 0749-035-745; e-mail: totosbea@yahoo.ro

Érmelléki Egyházmegye

RÁKOSI HAJNALKA – Tel.: 0740-959-915;

e-mail: rakosinemoriczhajnalka@gmail.com

Bihari Egyházmegye

ARDAI ERIKA – Tel.: 0742-148-373; e-mail: erikaardai@yahoo.com

Aradi Egyházmegye

VÉKONY DÓRA – Tel.: 0769-201-502; e-mail: albertdora@yahoo.com

Temesvári Egyházmegye

BÓDIS DÓRA – Tel.: 0740-156-709; e-mail: bodisdora@yahoo.com

Szilágysomlyói Egyházmegye

DAKÓ ÉVA JUDIT – Tel.: 0745-679-114; e-mail: dako_judit@yahoo.com

Zilahi Egyházmegye

SZÁNTHÓ JÚLIA – Tel.: 0724-238-584; e-mail: olahszantho@gmail.com

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET PRESBITERI SZÖVETSÉGE

TÓTH ANDRÁS elnök, SJ-457330 Sarmasag Str. Salajului Nr. 66 Jud. Salaj,

Tel. 0728-279802, 0749-495819, e-mail: tothandras11@citromail.hu

BARA CSABA főtitkár, SM-410114 Satu Mare, Str. C Brancus Nr. 18.

Tel. 0741-770163, e-mail: kekfeher@gmail.com

LAKATOS NELLA jegyző, MM-430320 Baia Mare, Str. Eminescu Nr. 5,

Tel. 0741-167922, e-mail: nella1950@gmail.com

MÉSZÁROS JÁNOS missziói titkár, BH-417435, Sacueni, Str. Horea Nr. 5.

Tel. 0746-353052, e-mail: mjanika54@gmail.com

NAGY JUDIT NOÉMI pénztáros, BH-410252, Oradea, Str. Gh. Pop de Basest,

Nr. 5 Tel. 0740-387946, e-mail: judit_noemi@yahoo.com

MÉSZÁROS GYÖNGYI Könyvelő, BH-Oradea, Str. Sovata, Nr. 32, C16, Ap. 17

Tel. 0359-402458, 0721-345933, e-mail: meszarosgyongyi@yahoo.com

CSÚRY MIKLÓS cenzor, SM-447170, Lazur, Str. Biserici, Nr. 25,

Tel. 0744-561721, e-mail: csurim@gmail.com

EGYHÁZMEGYEI PRESBITERI SZÖVETSÉGI ELNÖKÖK

LAKATOS NELLA elnök, MM-430320, Baia Mare, Str. Eminescu, Nr 5,

Tel. 0741-167922, e-mail: nella1950@gmail.com

ILLÉS JENŐ elnök, SM-440063, Satu Mare, , Str. Lunca Sighet, Nr. 36/A,

Tel. 0727-776080, e-mail: jencilles@yahoo.com

ALMÁSI CSABA elnök, SM-447157 Lelei, Str. Bisericii, Nr. 178,

Tel. 0728-981804, e-mail: almasicsaba70@freemail. hu

MÉSZÁROS JÁNOS elnök, BH-417435, Sacueni, Str. Horea, Nr 5,

Tel. 0746-353052, e-mail: mjanika54@gmail.com

TÖRÖK SÁNDOR elnök, BH-410169, Oradea, Str. L. Pasteur, Nr. 147,

Tel. 0744-255683, e-mail: toroksandor@gmail.com

KOVÁCS ATTILA elnök, AR-310388, Arad, Str. Alee Neptun Nr.4. Bl. Y3. Et. 2

Ap.12, Tel. 0735-312217, e-mail: attilakovacs@yahoo.com

TELEKI GÁBOR elnök, TM-307430, Tormac, Str. Principala, Nr. 360,

Tel. 0743-630677, e-mail: telekigabor.tm@gmail.com

SZŰCS JÁNOS elnök, SJ-455300, Simleu Silvaniei, Str. M. Cogalniceanu, Nr. 7,

Tel. 0749-029930, e-mail: salubrisjani@yahoo.com

FEKETE KÁROLY elnök, SJ-450041, Zalau, Str. Piata 1 Decembrie 1918, Nr. 8,

Bl. A, Sc. A, Ap. 14, Tel. 0740-001954, e-mail: feketecarol@yahoo.com

REFORMÁTUS GIMNÁZIUMOK

Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium **(Liceul Reformat Lorántffy Zsuzsanna)**

BH-410102 Oradea, Str. Andrei Saguna nr. 2.

Tel.: 0359410624, licreformat@gmail.com

MÓDI KINGA igazgató

Tel.: 0744-488040, mail: modikinga@yahoo.com

FAZAKAS TIBOR aligazgató Tel.: 0743-471946, ftibora@yahoo.com

SZAKÁCS ZOLTÁN iskolalelkész Tel.: 0743-840780, szakazoltan@yahoo.com

Szatmárnémeti Református Gimnázium **(Liceul Reformat Satu Mare)**

SM-440114 Satu Mare, P-ța Jean Calvin nr. 2.

Tel.: 0261710635, liceulreformatsm@yahoo.com

PÓTI EDUÁRD-JÁNOS igazgató Tel.: 0722-662829, poti_eddie@yahoo.com

ELEK KINGA ANDREA aligazgató

Tel.: 0740-924582, elek.kinga.andrea@gmail.com

VARGA SZILÁRD CSABA iskolalelkész Tel.: 0742-020317, vszili@yahoo.com

Zilahi Református Wesselényi Kollégium **(Liceul Reformat Wesselényi)**

SJ-450099 Zalău, Str. Mihai Viteazul nr. 25.

Tel.: 0260-614881, liceulreformat@yahoo.com

BARA LAJOS ISTVÁN igazgató

Tel: 0260-614881, 0747-784897, e-mail: bara_lajos_istvan@yahoo.com

REFORMÁTUS ÓVODÁK

Szatmár-Szamosnegyedi – Árva Bethlen Kata Óvoda

SM-440199, Satu Mare, Inaului 30. Tel.: 0261-769745, e-mail: bogyakis@gmail.com

Bogya Kis Ferenc intézményvezető

Szatmár-Külteleki Református Egyházközség – Pitypang Református **Bölcsőde és Óvoda (Napközi)**

SM-440216, Satu Mare, Dambovita u. 2. Tel.: 0261-779270

Higgyed János intézményvezető Tel.: 0727-190633, e-mail: kultekek@gmail.com

Szatmár-Németi Református Egyházközség – Napsugár Református Bölcsőde **és Óvoda (Napközi)**

SM-440058 Satu Mare str. Wolfenbüttel nr. 1.

Kiss József intézményvezető Tel.: 0745-360-629, e-mail: jkissprot@yahoo.com

Mezőtelki Református Egyházközség – Noé Bárkája Óvoda
BH-417608 Telechiu, Fő utca 103, 0359-482893, 0752-912689,
noebarkaja@gmail.com
Maior Erneszt Dániel intézményvezető

Nagyvárad-Réti Református Egyházközség – Csillagocska Zeneóvoda
BH-410115 Oradea, B-dul Ștefan cel Mare nr. 6/A, 0259-453914, 0721-956686
Dobrai Júlia intézményvezető

Zilah-Belvárosi Református Egyházközség – Kraszna utcai óvoda
SJ-450006 Zalău, str. Andrei Șaguna nr. 7, 0260-661487, 0744-999537
Püsök Sándor Csaba intézményvezető

Zilah-Ligeti Református Egyházközség – Óvoda
SJ-450123 Zalău str. Simion Bărnuțiu 40/A, 0260-661524, 0721-219379
Oláh Mihály intézményvezető

Resicabányai Református Egyházközség – Óvoda
CS-320026 Reșița, Paul Iorgovici nr.17, 0355-409688, 0788-636979
Megyasszai Bíró Attila intézményvezető

Székelyhídi Református Egyházközség – Méhecske Óvoda
BH-417435 Săcuieni, str. Crișana nr. 37, 0259-325511, 0745-586592
Rákosi Jenő intézményvezető

Lugosi Református Egyházközség – Óvoda
TM-305500 Lugoj, Magnoliei nr.15, 0256-351103, 0766-312553
Szolcsik Tünde óvónő

Szilágypaniti Református Egyházközség – Óvoda
SJ-457171 Panic, nr. 94, 0260-669753, 0767-627486
Szilágyi Zoltán intézményvezető

KRE Szociális Napközi
BH-410102, Oradea, Str. Andrei Șaguna nr.2
Dombi Enikő intézményvezető, 0740-918701
(szociális munkás-nevelő Nagy Tímea Tel.: 0752-432915 nagy.timea11@yahoo.com)

Kinizsi utcai 24. számú Református Óvoda (Napközi)
SM-440042 Satu Mare str. I.Slavici 44
Szilágyi Noémi intézményvezető Tel: 0261-713371, szilagyi-noemi@freemail.hu

MISSZIÓI SZAKBIZOTTSÁG

1. Nagybányai Egyházmegye

KOVÁCS PÉTER – Tel: 0766-773793, e-mail: k_peter_z@yahoo.com

2. Szatmári Egyházmegye

NAGY ERIKA – Tel: 0748-050536, e-mail: sarkoz.erika@gmail.com

3. Nagykárolyi Egyházmegye

NAGY RÓBERT – Tel: 0787-624211, e-mail: nagyrobert74@yahoo.com

4. Érmelléki Egyházmegye

DARABONT TIBOR – Tel: 0744-550973, e-mail: bontti@freemail.hu

5. Bihari Egyházmegye

KONDOR ENDRE – Tel: 0753-018555, e-mail: kondor.endre@gmail.com

6. Aradi Egyházmegye

TÓBIÁS TIBOR GYÖRGY – Tel: 0788-077471, e-mail: tas2001ro@gmail.com

7. Szilágysomlyói Egyházmegye

BOGYA MIKLÓS – Tel: 0746-196655, e-mail: bogyamiklos@gmail.com

8. Zilahi Egyházmegye

TOLNAY MIKLÓS – Tel: 0742-649075, e-mail: tolnamiki@gmail.com

9. Temesvári Egyházmegye, Esperesi Hivatalon keresztül

KATEKÉTIKAI SZAKBIZOTTSÁG

1. Nagybányai Egyházmegye

BALLA GÁBOR – Tel: 0764-261131, e-mail: ballag79@freemail.hu

2. Szatmári Egyházmegye

GYÖRBÍRÓ SÁNDOR – Tel: 0747-586808, e-mail: sgyorbiro@yahoo.com

3. Nagykárolyi Egyházmegye

BALOGH ENIKŐ – Tel: 0744-603278, e-mail: benikqz@yahoo.com

4. Érmelléki Egyházmegye

SZABÓ ZSOLT – Tel: 0762-176460, 0756-095757, e-mail: nemzetes.zsolt@freemail.hu

5. Bihari Egyházmegye

SZIGETI FERENC ERNŐ – Tel: 0740-675812, e-mail: sziferencerno@gmail.com

6. Aradi Egyházmegye

VÉKONY ZSOLT JÓZSEF – Tel: 0768-430930, e-mail: vilagossag@yahoo.com

7. Szilágysomlyói Egyházmegye

POCSVEILER ISTVÁN – Tel: 0756-792384, e-mail: istvan@pocsveiler.com

8. Zilahi Egyházmegye

SZ. SZILÁGYI ZOLTÁN – Tel: 0728-784530, e-mail: szkizo71@yahoo.com

9. Temesvári Egyházmegye, Esperesi Hivatalon keresztül

IFJÚSÁGI SZAKBIZOTTSÁG

1. Nagybányai Egyházmegye

ORBÁN ISTVÁN DÁNIEL – Tel: 0744-453697, e-mail: odaniel47@yahoo.com

2. Szatmári Egyházmegye

JOBBDOMOKOS – Tel: 0746-852662, e-mail: jobbdom@gmail.com

RÁCZ ERVIN-LAJOS – Tel: 0785-292503, 0740-483375

3. Nagykárolyi Egyházmegye

PAPP DÉNES ZSOLT – Tel: 0740-203081, zsolt_noemi@yahoo.com

4. Érmelléki Egyházmegye

BÁN ALPÁR – Tel: 0751-668164, e-mail: alpar.ban@gmail.com

5. Bihari Egyházmegye

KÖVENDI ISTVÁN – Tel: 0740-958887, e-mail: kovendi@yahoo.com

6. Aradi Egyházmegye

VÉKONY ZSOLT JÓZSEF – Tel: 0768-430930, e-mail: vilagossag@yahoo.com

7. Szilágysomlyói Egyházmegye

NAGY TIBOR-ISTVÁN – Tel: 0742-010330, e-mail: nagybibi@yahoo.com

8. Zilahi Egyházmegye

KIS BÁLINT – Tel: 0746-224241, e-mail: kisbalint89@yahoo.com

9. Temesvári Egyházmegye, Esperesi Hivatalon keresztül

NYUGDÍJAS LELKÉSZEK

(a Református Nyugdíjintézetől 2021 őszén kapott adatok alapján)

- Ábrám Sámuel** – SM–440038 Satu Mare, Str. Lucaciu Vasile Nr. 40, Ap. 4.
Bálint Sándor – Tel.: 0787-713703, e-mail: sandor_balint@yahoo.com
Balogh András – H–3245 Recsk, Ifjúság u. 9. sz.
Bányai Ferenc – AR–317401 Mailat Nr. 89.
Barcza Dániel – SM–447291 Dobra Nr. 250.
Barlán Júlia-Katalin – BH–417360 Osorhei, Str. 2 Nr. 200. Tel: 0722-207 235
Barta András – SM–447050 Berven, Bodoki Márton Nr. 185.
Bartha Sándor – SM–440074 Satu Mare, Str. Iorga N. Nr. 29.
Bereczki András – H–4285 Álmosd, Arany János u. 33. Tel: 0742-305711,
0036-52 487447, e-mail: abereczki26@gmail.com
Béres János – H–5510 Dévaványa, Bem József u. 3. sz.
Berke Sándor – BH–417595 Tinca, Str. Republicii Nr. 25
Bogdán János – SM–447060 Bogdand Nr. 279C.
Boros István – BH–415200 Beius, Str. Ioan Ciordas Nr. 19. Tel: 0721-981564,
0770-145577, e-mail: i.boros@yahoo.com
Borsi Zsigmond – BH–410191 Oradea, Str. C. Brancoveanu Nr. 19.
Tel: 0359-412 112
Bozsoky Sándor – BH–417435 Sacueni, Str. Crisana Nr. 38. Tel: 0722-575144
Csernák Béla – BH–417050 Biharia, Str. Somesului Nr. 4. Tel.: 0744-396370
Csillag Péter – SJ–450042 Zalău, Str. Nicolae Titulescu Nr. 13. Tel: 0766-580089
Csóka Dezső – SJ–457331 Ilisua, Str. Principală Nr. 15. Tel: 0745-327375
Csomay Árpád-Zsigmond – Santion Nr. 234. Tel.: 0742-463780, e-mail:
arpadcsomay@gmail.com
Czondi István – BH–417438 Cubulcut Nr. 14. Tel: 0762-665 620
Dénes József – H–4483 Buj Béke u. 10. sz.
Domján László – BH–410094 Oradea, Str. Kogalniceanu M. Nr. 40, Ap.1.
Tel: 0259-431228
Dr. Varga Pál – Heilbronn, Geibelstrasse 5.
Dudás Ferenc – H–3388 Poroszló, Fő u. 12.
Erdei László – H–2030 Érd, Szövő u. 62
Farkas Antal – BH–410522 Oradea, str. Clujului nr. 91., Tel.: 0359-175100,
e-mail: varadvelence@gmail.com
Fazakas Sándor – Portree Str. Viewfield Road Nr. 6.
Fehérvári Ernő – SJ–457331 Ilisua Nr. 262.
Fodor Elemér – SM–440085 Satu Mare, Str. Argesului Nr. 58.
Fodor Lajos – SM–440085 Satu Mare, Str. Argesului Nr. 47. Tel: 0261-773265,
e-mail: fodorlaji@gmail.com
Gáll Miklós János – SJ–457255 Pericei Nr. 481. Tel: 0745-052141

Gavallér Lajos-Zsigmond – BH– 410319 Oradea, Str. A. Odobescu Nr. 9,
Bl. PB89, Et.1, Ap.5. Tel.: 0770-408061

Gavrucza Tibor – BH–410061 Oradea, Str. C. Dobrogeanu-Gherea Nr. 2, Ap.3
Tel: 0743-612238

Gellért Gyula – BH–410125 Oradea, Str. Ion Bogdan Nr. 1A, Bl. 2, Ap.5
Tel: 0743-149056

Gönczi József – HR–530122 Miercurea-Ciuc, Str. pictor Nagy Imre Nr. 33.

Gulya Géza – HU–7636 Pécs Csipke u. 7./1.

Herman Mostert János – NL8011 GT Zwolle Str. Hertenstraat Nr. 24.

Horváth Miklós László – SM–445100 Carei, Str. Tireamului Nr. 86. Bl. B2 S2.
Sc. A. Et. 2. Ap. 8

Józsa Ferenc – AR–310205 Arad, Str. Antim Ivireanu Nr. 38. Tel: 0744-552 600,
mail: jozsa.ferencz@freemail.hu

Kádár György – SJ–457085 Crasna Nr. 1525. Tel: 0747-032 793

Kelemen András – SJ–457262 Boghis, Str. Principala Nr. 116.

Keresztes Nagy Imre János – MM–435400 Seini, Str. Între Văi Nr. 25.
Tel: 0744-890837, e-mail: keresztesnagy@gmail.com

Kiss István – H–1034 Budapest, Zápor u. 63/53.

Kiss Zoltán – CJ–405400 Huedin, Piata Victoriei Nr. 19. Tel: 0264-352 264

Koncz Károly – BH–410533 Oradea, Str. Nufarului Nr. 13, Bl. D136, Ap.6
Tel: 0259-221 890

Kovács Ferenc János – SM–447360 Viile Satu Mare, Str. Principala Nr. 55B.
Tel: 0747-085537

Kovács Imre – H–4127 Nagykereki Petőfi u. 2.

Kovács Sándor – SM–440058 Satu Mare, str. Wolfenbüttel 13. Tel: 0771-253401

Kulcsár Erzsébet – SM–440168 Satu Mare, Str. Careiului 20, Bl. CM2/9.
Tel: 0745-927374

Lukács József – SJ–457262 Boghis - Szilágybagos, Alszeg u. 26,
tel. 0360-402495, 0740-879455, e-mail: lukacs.jozsef.ibolya@gmail.com

Makay Botond Károly – CS–320168 Resita, Str. Caransebesului Nr. 5A, Sc.1,
Ap.7. Tel: 0255-212 136

Mátyás Árpád – SJ–457046 Borla Nr. 364A. Tel: 0746-031 760

Mészáros Árpád – SM–445300 Tasnad, Str. N. Balcescu Nr. 44. Tel: 0760454576

Mészáros József – AR–317295 Semlac Nr. 1133

Mezei Horváti Miklós Attila – H–4332 Nyírdarvas, Bátor u. 18.
Tel: 0036-42 717 153

Mikló Ferencz – BH–417265 Finis Nr. 35.

Molnár János – H–6791 Szeged, Kubikos u. 40. sz.

Molnár Kálmán – SJ–455100 Cehu Silvaniei Str. Libertatii Nr.81. Tel: 0722-686779

Molnar Seres Márton András – SJ–455200 Jibou, Str. Parcului Nr. 43.
Tel: 0728-152137

Müller Dezső – SM–447170 Lazuri Nr. 474. Tel: 0261-753413

Orosz Árpád Csaba – Brecksville, OH Highland Drive 9330.

Páll András Imre – MM–437080 Campulung la Tisa Nr. 900

Pályi Kiss Zsigmond – SM–447050 Berveni, Str. Herman O. Nr. 350.
Tel: 0754-627 978

Paniti Eszter – SJ–457060 Camar, Str. Principala Nr. 290. Tel: 0765-219562

Pánti László – H–5211 Tiszapüspöki, Deák Ferenc u. 3. sz.

Papp Benjámín – BH–417585 Tileagd, Str. Unirii Nr. 32. Tel: 0359-452584

Papp Sándor – AR–315100 Chisineu Cris, Str. Infratirii Nr. 30.
Tel.: 0742-174 269

Posta József – BH–410512 Oradea, Str. Jean Jaures Nr. 18.

Rozsnyai István – H–4028 Debrecen, Szigligeti u. 7/1

Sándor Lajos-György – BH–410242 Oradea, Trotuşului Nr. 16/b.
Tel. 0753-112925, e-mail: dorla@rdslink.ro

Sarkadi Nagy Zoltán Andor – SM–445100 Carei, Str. Corneliu Coposu Nr. 46.
Tel: 0741-176774

Sipos Ákos – BH–415200 Beius, Str. Trandafirilor Nr. 10.

Sipos András – HU–5350 Tiszafüred, Kornykszóló u. 43. sz.
Tel.: 0745-038992, e-mail: ellandras54@gmail.com

Sipos István – Magyarország, 4971–Rozsály, Sport utca 9. Tel: 0722-597362

Sipos Miklós – SM–440084 Satu Mare, str. Ilarie Chendi 20, Tel: 0722-597376

Szabó József-Kálmán – BH–417225 Curtuiseni Nr. 916. Tel: 0744-567714

Székely István – BH–417177 Targusor Nr. 28. Tel.: 0723-881799

Szekeres Sándor – BH–417076 Santaul Mare Nr. 125. Tel.: 0740-068512,
e-mail: szekeres.sandor@yahoo.com

Szép Elemér – SM–440168 Satu Mare, Str. Careiului Nr. 34, Bl. 11, Sc.C, Ap.44
Tel: 0361-807071

Sziszik László – SJ–457300 Simleu Silvaniei, Str. Zambilelor Nr. 9. Tel: 0742-598784

Tar István Sándor – BH–410087 Oradea, Str. Armatei Romane Nr. 12, Ap.5
Tel: 0259 414406, 0721 414102

Tarsoly Gyula – SJ–455100 Cehu Silvaniei, Str. Crisan Nr. 37/A.
Tel.: 0760-286513, e-mail: gyulatarsoly@gmail.com

Tőkés László – BH–410163 Oradea, Str. Bărăganului Nr. 14. Tel.: 0722-352762,
e-mail: orbanmisi@yahoo.com

Uszkai Zoltán – SJ–455100 Cehu Silvaniei, Str. 1 Decembrie 1918 Bl. 1A, Ap.4.
Tel.: 0771-606771, e-mail: uszkaieva@yahoo.com

Vajda András – H–2462 Martonvásár, Tükrösi u. 9.

Varga Károly – MM–430161 Baia Mare, Str. Sasarului Nr. 15. Tel: 0755-091550

Vass Zoltán István – Keswick, CA Str. Pleasant BLVD Nr. 261

Zsigmond József – BH–410102 Oradea, Str. Lunga Nr. 5. Tel.: 0743-346320

A fejtörők megfejtései

212. oldal: Bűvös négyzetek

K	E	R	E	T
E	L	E	M	E
R	E	M	E	K
E	M	E	S	E
T	E	K	E	R

V	A	S	A	D
A	G	O	R	A
S	O	D	O	R
A	R	O	M	A
D	A	R	A	B

L	Ó	B	A	B
Ó	V	O	D	A
B	O	T	O	D
A	D	O	M	A
B	A	D	A	R

Tartalom

Megalkuvás nélkül (előszó).....	5
<i>Wass Albert: Látható az Isten</i>	7
Mozgó ünnepeink	9
Naptár	10
Pollennaptár	34
Horgásznaptár	35
<i>József Attila: Az Isten itt állt a hátam mögött.</i>	36

AZ IGE SZOLGÁLATÁBAN

Új kihívások 2022-ben.	37
Magunk választotta kereszt?	41
A Medgyesi Pál Langham Igehirdetőműhely	45
Humor, vicc, nevetés az igehirdetésben	51
<i>Babits Mihály: Vasárnap</i>	56

CENTENÁRIUM

Százéves fennállását ünnepelte a Királyhágómelléki Református Egyházkerület. .	58
Kézzel másolt Bibliák – lélekerősítés járványidőszakban	68
Tiszteletadás és alapkövetétel a Rulikowski temetőben	70
Centenáriumi könyvbemutatók.....	74
<i>Juhász Gyula: Utolsó imádság</i>	80

EGYHÁZUNK

Szilágynagyfalu temploma	81
Bihari pillanatkép	87
Megéledő kövek Pelbárhidán	91
Megújult az ákosi református műemléktemplom	101
Újkori történelem a régiékből merítve – Kémeren	108
Konfirmáció Végváron	113
<i>Dsida Jenő: Könyörgés csodáért</i>	114

Miről írtunk húsz éve	115
<i>Pataki István: ama úton.</i>	116

HISTÓRIA

A negyvenéves kuruc szabadságharc (1671-1711) és vezérei	117
<i>Rákóczi kesergője</i>	129

A váradi Schola Illustris (II.)	131
<i>Ady Endre: Volt egy Jézus</i>	140
Cenzúra a világháború után.	141
Kupán István nyugalmazott református lelkipásztor vallomása (II.)	147
<i>Reviczky Mária: Önnön bűnével.</i>	156

IRODALMUNK KINCSESTÁRA

Írók a magyar irodalomban.	157
Csiky Gergely, a pályát váltott színműíró.	162
Berde Mária, az Erdélyi Helikon vitaindító írója	165
Zilahy Lajos, a színpadok és a filmvászon meghódítója.	169
Sinka István, Bihar balladája „Fekete Bojtárja”	173
Beke György, „legszorgalmasabb terepjáró” írónk	177

VILÁGUNK

Nap, Hold, csillagok.	181
Felhőszlató harangok	187
<i>Gellért Sándor: Virraszt az Isten</i>	192

ÉTELÜNK ÉS ITALUNK

Csupa csokoládé.	193
------------------	-----

GYERMEKEKNEK

Ki a maradi?	205
A meccs	206
Ebédnél	208
Ismét vasárnap	210
Bűvös négyzetek	212

HUMOR ÉS JÁTÉK

Viccek.	213
Szójáték betűtöbbséggel.	218
Bibliai közmondások	221
Rejtvények	224

Jelentős évfordulók 2022-ben.	227
Címtár	243
A fejtörők megfejtései	287

